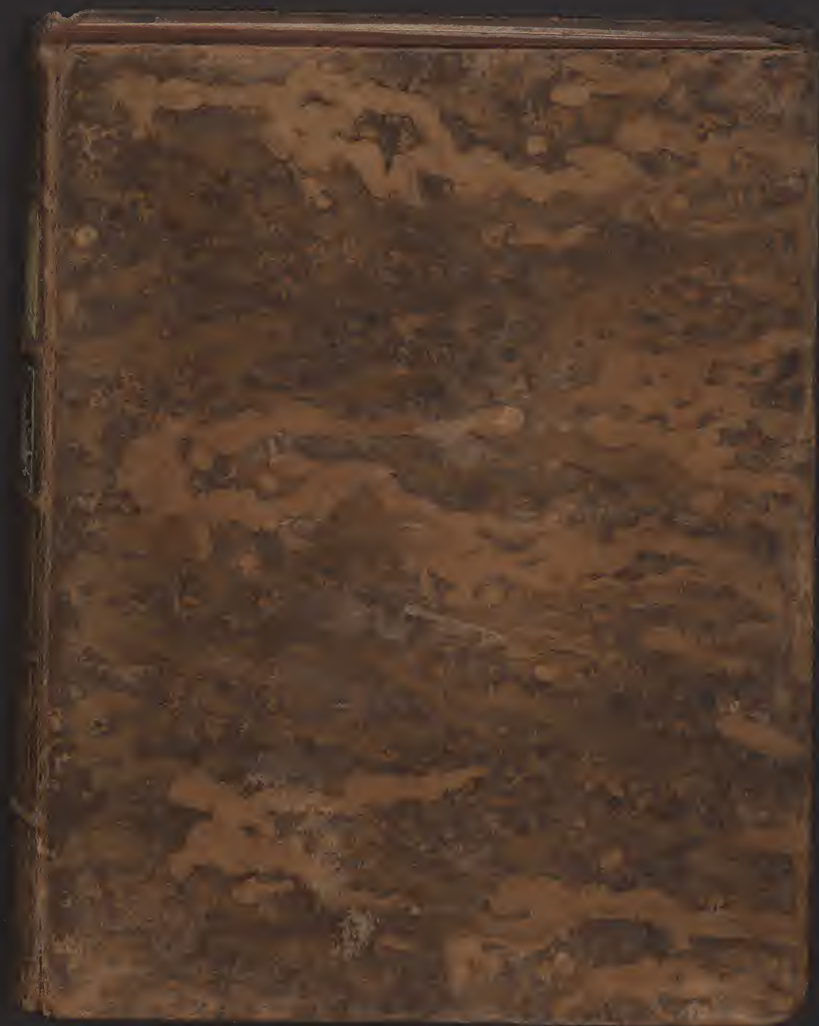

EX-LIBRIS

DIPLOMATARIUM
ARNA-MAGNÆANUM.

J. F. Clemens Sc.

TOMUS SECUNDUS.

EDITUS
EX BIBLIOTHECA LEGATI ARNA-MAGNÆANI.

DIPLOMATARIUM ARNA-MAGNÆANUM,

EXHIBENS

MONUMENTA DIPLOMATICA,

QVÆ COLLEGIT

ET

UNIVERSITATI HAVNIENSI

TESTAMENTO RELIQVIT

ARNAS MAGNÆUS

HISTORIAM ATQVE JURA DANIÆ, NORVEGIÆ,

ET

VICINARUM REGIONUM

ILLUSTRANTIA

EX BIBLIOTHECA LEGATI ARNA-MAGNÆANI.

EDIDIT

GRIMUS JOHANNIS THORKELIN,

IN UNIVERSITATE HAVNIENSI PROFESSOR P. E. O. IN ARCHIVIS SECRETIORIBUS COLLEGA, SEVIRIS LEGATI ARNA-MAGNÆANI CURATORIBUS AB EPISTOLIS. SOCIETATUM REGIARUM HAVNIENSIS GENEALOGICO-HERALDICÆ, ET EDINBURGENS. ANTIQVARIORUM, NEC NON SOCIETAT. ISLANDICÆ BONIS ARTIBUS PROMOVENDIS DEDITÆ SODALIS.

TOMUS SECUNDUS.

NORVEGICA COMPLEXUS AB ANNO MCLXXXIX. AD MORTEM ERICI MAGNI. ANNO MCCXCIX.

CUM VII. TABULIS ÆRI INCISIS.

HAVNIÆ, MDCCLXXXVI.

TYPIS J. F. SCHULTZII REGIÆ UNIVERSITATIS HAVNIENSIS TYPOGRAPHI.

INDEX
DIPLOMATARII ARNA-MAGNÆANI CHRONOLOGICO-CRITICUS.

1146. EVGENII Papæ III. Bulla protectoria (*) Monasterio Sti *Michaelis* Archangeli Bergis. Datum Laterani VII Idus Januarii, Indictione VIIII. Incarnationis Dominicæ Anno (**) M.C.XL.V. Pontificatus anno primo (***). - - P. I.

(*) Fundat. ab Augustino s. EYSTENO Rege, MAGNI Nudipedis filio mortuo 1122. vid. p. 127.

(**) sc. computationis Romanæ, nostræ vero 1146.

(***) Suum, qvod secutus sum, Apographum, descripsit Arnas Magnæus ex Cod. Diplomat. Monesterii Sti Michaelis s. Munkalifensi membraneo.

1154. ANASTASII Papæ IV. Fundatio Archiepiscopatus Thrundhemensis, illius metropoli subjiciens, *Asloensem*, *Hamarcopiensem*, *Bergenensem*, *Stawangriensem*, Insulas *Orcades*, Insulas (*) *Guthraie*, Insulas *Islandensium* & *Grenlandie* Episcopatus; adiecta lege (**) ut ad Romanum pontificem, donum, (non domum, ut in apographo perperam legitur) consecratinis recepturi adeant solum & ei subiecti semper existant. Datum Laterani [- - - Kal.] Decembris Jndictione III. Incarnationis Dominicæ Anno M.CLIIIJ. Pontificatus Anno II. Pag. 3.

(*) *Guthraie* qvæ fint infulæ, haud facile dictu effet, nifi abunde noverimus *Sudreyas* f. *Hæbudas* Regi Noro paruiffe, & earum curam Archicathedræ Trandhemenfi diu incubuiffe. vid. pag. 193. 194.

(**) Hanc legem etfi Gregorius IX. an. 1237. abrogaverit, Raynald. Annal. Ecclefiaft. T. XIII. p. 457. Archieleẽti tamen femper Romanam adierè feqventi ævo curiam. Vid. Vita Haconis Haconidis Ms.

1174. Magni *Erlingii* Litteræ, qvibus Regnum Norvegiæ Sancto Olavo & Metropolitanæ Ecclefiæ Nidariofienfi offert, obligans fe fuosqve fucceffores illud feu fevdum recepturos & privilegia hic inferta fervaturos. Actum (*) MCCLXXVI. X. Kal. Aprilis. in Veftiario Ecclefiæ Nidrofienfis. - Pag. 8.

(*) Præter errorem numeri, pro qvo, MCLXXIV. fubftituendum erit, vid. illuftriff. P. Fr. Suhms og G. Schönnings Forbedringer i den Danfke og Norfke Hiftorie p. 428 - 31. etiam moneri poffit contra diploma ipfum, figmentum effe feqvioris ævi, qvo ius fibi adfereret clerus, regnum cui vellet, deferendi. Si non ita effet, cur Tunsbergæ 1277. ubi tandem civilibus bellis vaga Regum fucceffione oriundis metam pofuit lex lata pag. 66. illud producere neqvit Præful Thrundhemenfis, ut omne Regi adimeret dubium expreffe fatenti, *habere fe raciones, fi fuper hiis coram iufto iudice duceret contendendum, & maxime contra electionem & fubiectionem corone, de quibus vix vel nunquam poffet probari ecclefiam Nidrofienfem in poffeffione eam habuiffe.* vid. pag. Diplom. 67.

1189. Clementis III. Bulla prohibitoria ne clerici arma in expeditione affumant. Dat. Laterani. V. Kalen. Februarii. Pontificatus Anno Secundo. - - - - Pag. 11.

1190. Pauli Epifcopi Bergenfis Litteræ, qvibus teftatur fe fcotaffe monachis Bergenfibus villam *Mor* in *Hardrangia*, eos vero fibi pro illa tradidiffe *Herdlam*, (*) Ecclefiæ Chrifti perpetuo poffidendam unacum dimidia marca auri, fiqvidem proventum *Herdla* minorem dat, qvam villa *Mor*. Declaratqve mendacium

dacium esse villam *Oo* dictam, ab Ecclesia villave *Herdlensi* aliqvando possessam fuisse (**). - - - - Pag. 11.

(*) *Ecclesiæ Christi* Norveg. *Kristkirkiu* rectius ecclesiæ Cathedrali: siqvidem hic *Krist* formatum est a *Kross* & hoc iterum a *Kor* Capitulum, ita ut in diplomatibus & historiis; *Kristkirkia*. *Korskirkia* & *Krosskirkia* nihil aliud sibi velit, qvam ecclesiam cathedralem: Capitulum habentem. Vel id inde patet, qvod, Ecclesia Tiundhemensis b *Mariæ* & Sto *Olavo*, *Bergensis Apostolis*, Stavangrensis *Svithuno*, & Asloensis *Halvard* dedicatæ fuerint, omnes vero κατεξοχην *Krist* & Krosskirkiur appellatæ.

(**) Ex mente b. Arnæ Magnæi datum est circa 1190. qvi rationes non attulit, nec obstat dici commutationem factam esse consilio & consensu Æ. ɔ: *Eysteni* Archiepiscopi, qvi nocte festum S. Pauli Apostoli seqvente 1188 vita functus est. P. F. Suhms og G. Schönnings Forbedringer i den Danske Historie p. 447. Etenim haud difficulter concluditur, litteras longe post rem actam esse editas, ut haberent Monachi Sti Michaelis, qveis probare possent contra qvorundum mendacium recentes petitiones, prædium Oo ad ecclesiam de *Herdla* nunqvam pertinuisse.

1194. Celestini Papæ III. Bulla protectoria *Erico* Archiepiscopo Nidarosiensi eiusqve successoribus data inter privilegia eidem concessa, conceditur venia aves, (*) falcones scilicet & Astures & Griceos emendi. Dat. Romæ. XVII Kal. Julii Incarnat. Dominicæ M.C.XCIV. Pontificat. Anno IV. - Pag. 13.

(*) Hæc Sanctione pragmatica Tunsbergensi confirmatur. Pag. 69. Lege Gulathingensi a Magno Legum, Reformatore lata. Tit. de locat. ad dominum fundi pertinebant Accipitres & falcones, qvos si vendere captos vellet, Regi primum offerendi erant. Cur vero caput Ecclesiæ Norvegicæ tale sibi privilegium expetierit, duplex potest esse causa. 1) ut in cæteris, ita in hoc æmularetur Reges, regnum vero beneficiario iure Sto Olavo debitu teneri tacite ostenderet. Qvomodo Haconus Comes qvinqvaginta falcones Haraldo Regi Daniæ, a qvo ille Norvegiam optinuit, dare necessum habebat. Snorro. T. I. 2) Ut exterorum Principum amorem falcones iis offerendo conciliaret sibi. Nam inter dona principibus digna fuisse docet, præter Snorro

 nem

nem T. II. *Giraldus* Cambrensis in Itinerario Cambriæ. Lond. 1585. p. 156. ubi fatalem Accipitri Norvegico venationem describit his verbis: accipitrem Norwagiensem generosum & grandem *Henricus* II. in Hiberniam transiens gestabat, qvem ut falconem nobilem in saxo qvodam sedere vidit. Rex læva proiecit. Falco vero qvanqvam inprimis tardior, ad alta tamen vix subvectus iraqve vindice vice versa de præda prædo iam effectus, a summis impetuosius ad ima descendens qvadrati pectoris vehementi præpositaqve talarum armatura talionem reddens, ad pedes Regios accipitrem confodiendo prostravit. Huic meliorem sortem habuere forsan albi illi gryphophalones, Gricceiqve, qvos Magnus Rex Norvegiæ Regi Angliæ Edwardo inter alia dono misit 1276. vid. Analecta mea p. 158.

1196. CELESTINI Papæ III. Bulla, qva prohibet & interdicit, ne qvis laicus in Diocesi Nidarosiensi jurisdictionem ecclesiasticam exerceat. Datum Laterani XVI Kalen. Aprilis. Pontificatus anno quinto. - - - - - - Pag. 17.

1202. (*) HACONIS SVERI filii patriæ turbis a clero motis exhaustæ miserati compositio inita cum *Erico* Archiepiscopo *Nidrosiensi*, qva Privilegia ecclesiæ Norvegicæ a Regibus EYSTENO, SIGURDO & INGIO coram Cardinalibus *Nicolao & Fidentio* Jure jurando concessa, & a MAGNO *Erlingi* filio, SVEROqve litteris confirmata stabiliuntur, clero debita Regi officia promittente. Pag. 18.

(*) In Apographo, *Vidisse* vulgo dicto, qvod *Eylifus* Archiepiscopus Nidrosiæ edidit in vigilia Sti Petri 1324, unde in Codicem allegatum emanasse crediderim, HAQVINO, SVERI ex filio nepoti, hæ litteræ tribuuntur. Sed qvominus, id verum sit, ordo rerum vetat. HAQVINUS, SVERI ex filio HAQVINO nepos nascitur 1204 & regio nomine insignitur 1214. *Ericus* vero cuius hic fit mentio in Archicathedra Trundhemensi 1188. Eylifo succedit, & post multas in Reges seditiones motas, circa 1206 moritur. vid. F. Johannæi Histor. Ecclesiast. Island. T. I. p. 277. Est igitur, si alias huic ulla fides, (nam Archipræsulem *Eylifum* in historia sedis suæ ignarum adeo fuisse, mihi non persvadeo) HAQVINO SVERI filio adferendum. Hoc remedio voluit

voluit Rex optimus finem malis facere, poſtqvam *Ericum* in Svecia & Dania exulantem anno 1202 domum revocaverat, rei publicæ ſaluti nihil carius, nihil prius habens.

1207. Philippi Regis Interdictum, ne *Morsdalenſes* Fratribus monaſterii Höfudey, ex capite villæ *Aſpar* in agro *Follenſi*, iis a Rege Ingio oblatæ, aliqvo modo graves ſint aut actione, aut iniuria eorum fundis, ſepibus & clatris illata, niſi poenas capitis & membrorum amputationis dare maluerint. (*) ſ. a.
Pag. 19.

(*) *Philippus* Rex *Baglorum* ɔ: Cleri a *Bagall* pedum epiſcopale vulgo dictus, *Sarpsburgi* eligitur 1207. ſeqventis autem anni initio Regium nomen abiuravit. vid. Torfæi Hiſt. Norveg. Lib. III. Cap. 7. 11. conf. Gebhardi Norſke Hiſtorie. T. II. p. 12. Autographum aſſervatur in muſæo Reg. Societatis Danicæ.

1220. Haconis Haconis filii Jus monetam cudendi datum *Guthormo*, Archiepiſcopo *Norvegiæ* & Eccleſiæ *Nidroſienſi*. (*) ſ. a.
Pag. 20.

(*) Qvando hocce privilegium datum ſit, non dixerim. Haqvinus Anno 1214 Regis nomine inſignatur, & cum *Guthormo* Archiepiſcopo id habet negotii, qvod non ſinit credere Regem illi ante annum 1220 privilegia qvædam contuliſſe. Enim hoc tandem anno Regem *Guthormus* agnoſcebat, &, ut ſi poſſet fieri, ſopirentur de regia dignitate rixæ, auctor illi fuit, ut filiam *Sculonis* Comitis in matrimonium ſumeret. Cuius benivolentiæ hoc ius monetam cudendi, munus forſan erit. Haud multum eſt recentius, nam *Guthormus* 1224 vitam cum morte commutavit. F. Johannæi Hiſt. Eccl. Iſland. T. I. p. 228.

1220. *Biarni* Epiſcopoſi *Orcadum* Litteræ, qvibus villam *Holand* ad ſinum *Dalsfiörd*, monaſterio *Bergenſi* in honorem dei & Sti Michaelis pro ſua, parentum. fratrum & cognatorum animabus offert, tali conditione, quod ſingulis autumnis *Agneta* Octo menſium cibaria, ſi tanti elocari potuerit villa, accipiat, ſi minoris, minus; reſiduum vero Monachi ſumant, villam

 tuean-

tueantur, elocent & *Agneta* mortua perpetuo poſſideant a cuiusvis impetitione liberam. (*) ſ. a. - - Pag. 21.

(*) Ex mente Arnæ Magnæi circa 1220.

1225. *Sculonis* Comitis donatio duarum marcharum & undecim orarum terræ in villa *Siætnum* ad *Tildras*, & qvinqve orarum terræ *Flegſtadis* in *Froſta*, facta Capitulo Nidroſienſi eodem (*) autumno, qvo eius filia MARGARETA, HACONI Regi nupſit, ſub conditione, ut fratres pro donatore vivo preces funderent; mortuo anniverſarium campanis pulſatis per totam civitatem celebrarent; ſingulis in urbe ſacerdotibus dimidiam libram ceræ & tres nummos ponderatos argenti annuatim ſolverent; ipſiqve die Sti Andreæ, dum viveret, poſtea vero die anniverſario qvot annis in ſui memoriam læti convenirent. ſ. a. Pag. 22.

(*) HAQVINUS Rex *Margaretham* Comitis filiam matrimonio ſibi iunxit 1225 in feſto Sanctæ Trinitatis. vid. Thorfæi Hiſtoria Norveg. T. III autumno vero proxime ſeqventi litteræ dabantur.

1227. HACONIS Regis Confirmatio Privilegiorum, qvæ MAGNUS Rex *Erlingi* filius Sto *Suituno* & Epiſcopis *Stavangrenſibus* dederat, ſecundum qvæ *Stavangria*, Sedes Epiſcopi, Sto *Suituno* oblata cum tributo expeditionis atqve mulctis in perpetuum poſſidenda permaneret, tali conditione, ut *Aſkelus* Epiſcopus, cuius petitione commotus Rex hæc concedit, curet nomina *Sveris*, avi ſui, *Haconis* patris ſui, ſuumqve nomen inferri Obituariis dioceſis *Stavangrenſis*, & pro iis orationes ſingulis diebus dominicis fundi. (*) ſ. a. - - Pag. 23.

(*) Poſt annum 1226, qvo *Aſkelus* in Epiſcopum Stavangrenſem eligitur, datum eſt, ſed poſtea qvando? latet. vixit vero Epiſcopus ad annum 1254. Annal. MSS. Nec maior eſt certitudo, qvo tempore MAGNUS *Erlingi* Eccleſiæ Stavangrenſi dederit hæc privi-

privilegia, nisi qvis id factum credat 1181; tunc enim Stavangriam veniebat, & ab *Erico* Episcopo loci, postea Nidarosiam translato, magnifice excipitur. Vita *Sverri* Regis MSS.

1228. GREGORII IX. Bulla protectoria data Ecclesiæ & Hospitali Stæ Crucis de *Fan* ab Episcopo Bergensi de novo fundatis. Datum Perusii. VI. Kal. Augusti. Pontificatus Anno secundo. Pag. 25.

1234. GREGORII IX Bulla monitoria ad HACONEM Regem, ut damna Episcopo Hamarensi illata compenset & in integrum restituat. Datum Perusii. III. nonas Octobris. Pontificatus Anno VIII. - - - - - - Pag. 26.

1246. INNOCENTII IV. Bulla, (*) qva defectus Natalium HAQVINO Regi Norvegiæ supplet, eiusqve proli legitimæ Jus in Regnum succedendi adserit. Datum Lugduni VI. idus Nouemb. Pontificatus Anno IV. - - - - Pag. 27.

(*) Jus Succedendi in Regia stirpe sanctum semper, & adeo inviolabile, ut qvenqvam, Regis sangvine non ortum, ad regnum admittere religioni duxerint Cives, hinc regnum semper hæreditarium erat & in nothos Regum filios æqva sorte derivatum ex lege primi acqvirentis Haraldi PULCHRICOMI & OLAVI Sancti. Agnovit hoc *Guthormus* Trundhemensis Archiepiscopus; & Judices Regni in causa inter HAQVINUM & SCULONEM Comitem Regnum impetentem idem dixerunt omnes. Tu vero, inqvit præsul, regni habenas moderaris, & omnes amici æqve ac inimici dicunt Tibi uni Norvegiam deberi a patre maioribusqve tuis ab Haraldo plucricomo linea recta natis iure hæreditario relictam. Ut vero sæpius Comitis & Baglorum fraudes natalium macula velatas Rex expertus erat, & ratione inde ducta, proli, & cariori patriæ, eadem mala olim metuebat, qvæ Norvegiam triginta fere lustris, misere attriverant, coronatione asseqvi, qvod deesse postulabant hostes, sapienter studuit. Nam qvæ unctionis vis, qvæ potentia, in maiorum animis antiqvitus fuerit *Erlingii* ad *Eystenum* Archiepiscopum verba docent. *Si*, inqvit, *Magnus filius meus a vobis coronatus fuerit, & solenni ritu*

ritu inauguratus, nemo jure eum a regno postea & Regio solio deturbabit: Wilhelmus nothus non erat Regis filius, sed Rex Angliæ inauguratus unctusqve sibi & suæ prosapiæ istud Regnum proprium fecit: Sveno Ulfonis filius Rege non erat editus, ritu tamen coronationis inauguratus est, omnesqve ejus post illum filii. conf. Raynald. Annal. Ecclesiast. T. XIII. p. 113. ubi de sacræ unctionis mysterio. Et ne qvidqvam sibi posset objici, nam Avi Sveri inaugurationem clerus dixit manu sacrilega factam; *Magnum* vero *Erlingidem* unctione patriam vendidisse notum; a summo post ipsum Papam ecclesiæ Principe Mysteria unctionis celebrari voluit. Annuere videbatur Tarpei montis custos, verum ut Romanæ sedi in rebus humanis summa deberi monstraret, res hucusqve a Rege gestas, indolem & cætera, qvæ illum concernerent, examini clericorum lynceo subjecit. vid. Raynaldi Annales Ecclesiast. T. XIII. p. 383. conf. Manriqve Annal. Ord. Cisterciens. T. IV. p. 426. Qvo examine peracto nihil præter natalium defectum, ne vel coronatione aboliri valentem inventum est, qvo regia petitio impediri posset: hinc præ cunctis bullæ opus, qva novam Jus publicum in successione Regum epocam inciperet, modo vellent posteri ista lege uti. Sed nulla ejus postea erat observatio, & Magnus Legum Reformator Cod. Leg. Tit. de *Successione Regia* lege VII jussit, ut Regi succederet filius nothus, sed a patre agnitus, modo nec incestus esset, aut adulterinus. Ne vero hac una vice talem bullam edidisse credantur Pontifices, adeantur Raynaldi Annales Tom. XIII. p. 266. ubi Ferrandus Castellæ Rex pari decoratur.

1247. *Wilhelmi* Episcopi Sabinensis Statuta, ut Jus patronatus ecclesiarum ad Episcopos pertineat. exceptis tribus Capellis, in qvibus Regina Norvegiæ eiusqve filii ius habeant, dum vivunt, Episcopo Stavangrensi postea cessurum; ut Causæ in Archiepiscopum motæ, coram Papa; in Episcopum coram Archiepiscopo; & cæteræ omnes ad ecclesiam eiusqve personas pertinentes, coram Diœcesano peragantur &c. Datum Bergis XVII Kal. Septembris. Pontificatus Domini Innocentii Papæ qvarti anno qvinto. - - : Pag. 29.

1247.

1247. *Wilhelmi* Epiſcopi Sabinenſis Statuta de operibus diebus feſtis exercendis; de reditibus eccleſiarum; de Decimis; & de earundem poſſeſſionibus per Epiſcopos minime minuendis. Datum Bergis XVI Kal. Septembris. Pontificatus Domini Jnnocentii Papæ Qvarti. Anno qvinto. - - - Pag. 30.

(*) De operibus diebus feſtis exercendis Leviticam ſeqvebantur majores legem. vid. Jus Eccleſiaſt. Vicenſe. Sed hoc rigore liberavit Norvegiæ incolas MAGNUS ERLINGI filius conſiliis patris ductus, accedente auctoritate *Eyſteni* Archiepiſcopi Anno 1163 confirmata haud multum poſt litteris Alexandri Papæ. Vid. Jus Eccleſiaſtic. Froſtathingenſe. Þetta er ſu lidan oc miſkun er ALEXANDER Paſe iatte *Eyſteini* Erkebiſkupi at gera um *Sildfiſki* i *Noregi* efter bæn *Magnuſs* Konungs oc *Ærlings* Jarls födors hans, oc *Eyſteins* Erkebiſkups. At ſild ſkal fiſkia hvert ſinn er a land gengr fyrer utan agæzto daga: en theſſer ero their dagar er hann let undan af papans hende, at egi ſe fixt á. Exaltatio ſancte crucis, Michialsmeſſu dagr, Allraheilagra meſſo dagr, Andreos meſſo dagr, fiorer hiner firſtu meſſo dagar i Jolum. attunde dagr Jola. threttande dagr. Annuntiatio ſancte Marie. Paſchadagr, Inventio Ste Crucis. helgi thorsdagr. oc Hvitaſunnu dagr. Joansmeſſa oc Petrsmeſſa. Olafsmeſſa hin firri. Mariumeſſu hvartveggi a hauſt ɔ: Hæc eſt illa venia & miſericordia, qvam *Alexander* Papa permiſit *Eyſteno* Archiepiſcopo facere *de captura halecium ad preces MAGNI Erlingi filii, Erlingi Comitis, patris ejus, & ipſius Archiepiſcopi. Ita ut poſthæc halecium captura licita ſemper eſſet, qvando littora accedunt exceptis diebus maxime ſolennibus. Qvi ſunt juſſu papæ a piſcatione immunes; Exaltatio ſanctæ Crucis: feſta Sti Machaelis, Omnium ſanctorum, Andreæ, Qvatuor Natalitiorum primi, octavus & decimus tertius. Annuntiatio Stæ Mariæ, Primus dies Paſchatos. Inventio ſanctæ Crucis, Dies ſanctus Jovis ɔ: Viridium. Dies Pentecoſtes, feſtum Sti Petri. Sti Olavi prior. Stæ Mariæ uterqve Autumno.*

1247. HACONIS Regis confirmatio Conſtitutionis *Wilhelmi* Cardinalis de operibus diebus feſtis, de reditibus Eccleſiæ paſtore mortuo; de decimis & poſſeſſionibus eiusdem per Epiſcopos non minuendis. Var þetta bref gort ok geſuit. j. *Biarghwin*

 fimtan

fimtan nattom fyrer *Egidii* möſſo. a. v. are Pauadoms vars herra Pauans Innocency hins IIIJ Paua. - - - Pag. 31.

1247. HACONIS Regis Conſtitutio 1) de Decimis iuſte ſolvendis, ita ut pro ſingulis animalibus nummus numeratus tradatur annuatim, optimo in ſingulis tribubus viro, qvi Sedi Sancti OLAVI Nidroſiam duos trientes, reliqvum Sto *Halvardo* mittat. 2) de Oblationibus Sto OLAVO & Sto *Halvardo* faciendis. Pag. 33.

1248. INNOCENTII IV. Bulla confirmatoria ſtatuti *Wilhelmi* Cardinalis de operibus feſtis diebus licitis. War þætta bref gort ok gefit j Lionsborg. Mariu möſſo æftan, a. vij. are vars Pauadoms. - - - - - - Pag. 34.

1250. HACONIS Regis Privilegia *Lubecenſibus* data mercimonia libere ducendi, & vendendi in Norvegia. Datum apud Bergaſ Pridie Non. Octobris. Anno Domini M.CC.L. Coronacioniſ noſtræ Qvarto Anno. - - - - Pag. 36.

1250. INNOCENTII IV. Bulla prohibitoria ne aliqvis, etiamſi per litteras Apoſtolicas præbendam obtinuerit, in Eccleſia *Nidroſienſi*, potentia ſeculari, ſe audeat intrudere. Datum Lugduni III Kal. Decembris. Pontificatus Anno Octauo. Pag. 38.

1252. *Serlonis* Archielecti Nidroſienſis fundatio Communis menſæ Canonicorum, ipſis ad hoc decimis Epiſcopalibus eccleſiarum Sanctæ *Crucis*, Sancti OLAVI, Sancti *Clementis* Nidroſiæ & eccleſiæ b. Petri de *Stein* conceſſis. Datum Nidroſie. Anno domini M.CC.LII. - - - - Pag. 39.

1253.

1253. *Serlonis* Archiepiſcopi Nidroſienſis Confirmatio fundatæ a ſe communis menſæ Canonicorum Nidroſienſium. Datum Nidroſiæ, Anno domini. M.CC.LIII. Pontificatuſ Anno I. Pag. 39.

1253. INNOCENTII IIII. Privilegia Eccleſiæ Nidroſienſi Metropolitanæ, Data Peruſii V. Kal. Martii. Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno M.CC.LII. Pontifiatus vero Domini Innocentii Papæ IIII anno Decimo. - - Pag. 41.

1255. ALEXANDRI Papæ IV. Confirmatio conſtitutionis *Serlonis* Archiepiſcopi de communi menſa canonicorum Nidroſienſium. Datum Neapoli iiij Kalendas Martii Pontificatus Anno Primo. - - - - Pag. 45.

1255. *Knuti* Comitis, Haconis filii, Litteræ donationis, ſuper unius Marcæ Bol in villa *Fiſkin* in tractu *Surnadalenſi Nordmeriæ*, hæreditate ſibi relicta a matre ſua, oblato Eccleſiæ Chriſti pro parte villæ *Hegginæ* ad *Æggam* in *Sparabui*, qvam Comes *Sculius* illi obtulerat pro anima *Ingeridis* filiæ ſuæ, uxoris vero Comitis *Knuti*. Anno Domini. M.CC.LV. ſyrſta vætr. Ærkibiſkupsdoms herra. Æ. Ærkibiſkups. - Pag. 46.

1260. ALEXANDRI IV. Bulla, qva Capitulum Nidroſienſe ab omnibus expenſis, & proviſionibus Legatorum, aliorumqve immune declarat. Datum Anagniæ. XVI. Kalendas Auguſti Pontificatus Anno ſexto. - - Pag. 46.

1264. *Birgeri* Archipoſtulati Nidroſienſis confirmatio fundatæ a *Serlone* Archiepiſcopo communis menſæ canonicorum Nidroſienſium, reſtitutis eidem omnibus, qvæ per *Enarum* ſuum prædeceſſorem iniuſte fuerant ablata. (*) ſ a. - Pag. 47.

(*) *Enaro Smörbako* metropolim Nidroſienſem Regenti ab anno 1253 ad Annum 1263 *Birgerus* electione Capituli ſuccedere deſti-

destinatur. Sed consecrationem nunqvam obtinuit, morte interveniente. Hoc igitur vel seqventis anni initio litteras præsentes dedit: etinim hoc Pallio decoratus Roma domum rediit eius successor. vid. F. Johannæi Hist. Eccl. Island. T. I. p.

1264. *Birgeri* Archipostulati Nithrosiensis Compositio inter Canonicos & Fratres Prædicatores Nithrosienses. - Pag. 48.

1264. *Haconis* Episcopi Osloensis Litteræ donationis factæ Canonicis Asloensibus Anno 1261 super IV Marcabol in *Hæggærimis* emtis a Fratribus ordinis prædicatorum; II Marcabol in *Klanastadis* acceptis a *Sigurdo Jvari* pro exseqviis sibi persolvendis; XII Orarum Bol in villa *Berga*, accepto ab *Ecclesia* Sti *Nicolai* pro I Marcæbol in *Birka* qvam solverat *Steinar Lassauki*; & dimidiæ Marcæ Bol in *Solbergis*; VI Orarum Bol in eadem villa *Berga* commutato a *Beino* Sacerdote pro VI Orarum Bol in *Solbergis*; X Orarum Bol in *Bærgslyckia* obtento ab *Ecclesia* Sti *Clementis* pro I Marcæ Bol in *Birka*, & II Orarum Bol in *Solbergis*; tota insula *Bædio*. Pro qvibus bonis Canonici ad Stum *Halvardum* anniversarios donatoris, eiusqve matris singulis annis solemniter celebrent tribus missis, Elemosina XXX pauperibus eroganda, & oblatione candelarum, qvarum singulas unam marcam ponderantes singulæ *Ecclesiæ* Osloënses cum una ora argenti ponderati accipient. Actum hieme Episcopatus XVII. sed a Nativitate Dni M.CC.LX. & IV hiemibus elapsis. Pag. 49.

1265. Magni Regis Haconis filii Litteræ protectoriæ datæ Capitulo Nidrosiensi apud Stum Olafum. Actum Anno Dni M.CC. LXV. secunda hieme Regni. - - - Pag. 51.

1265. Magni Regis Haconis filii Litteræ Commutionis super villa *Vatn* ad *Asos* tradita Capitulo *Nidrosiensi* pro ista parte villæ *Fiskin*, qvam a *Knuto* Comite acceperant Canonici. Pag. 52.

1265.

1265: Clementis IV. Bulla protectoria data Capitulo *Nidrosiensi*. Datum Perusy iij Kl. Aprilis pontificatus anno primo. Pag. 52.

1266. *Thoreri* Episcopi *Stavangrensis* Litteræ Donationis factæ consilio Magni Regis, Capitulo Stavangrensi, super parte Decimarum Episcopalium in *Finöya*. Datum Bergis Anno Domini. M.CC.LXVI. Pontificatus Anno IX. - Pag. 53.

1266. Clementis IV Bulla confirmatoria constitutionis Serlonis Archiepiscopi de Communi mensa Canonicorum. Dat. Vitterby viij Kal. Octobr. Pontificatus anno secundo. - Pag. 54.

1267. *Haconis* Archiepiscopi Nidrosiensis litteræ donationis factæ Capitulo Nidrosiensi, super Ecclesia beati *Andreæ* de *Haug* ab eodem libere possidenda, excepta Episcopalis procurationis debita portione, Datum Nidrosiæ Anno Dni M.CC.LX. VIJ. XVIJ. Kal. Septembris. Pontificatus anno primo. Pag. 55.

1268. Clementis IV. Bulla protectoria data capitulo *Nidrosiensi*. Dat. Vtterby v. Id Augustj pontificatus Anno Quarto. - Pag. 56.

1268. Clementis IV. Bulla confirmatoria super Ecclesia b. *Andreæ* de *Haug* oblata Capitulo *Nidrosiensi* per *Haconem* Archiepiscopum Nidrosiensem. Var þætta bref gort. j' *Urbe veth.* a iiij Idus dagi Augusti Manadar. a, iiij are vars pauadömes. Pag. 56.

1270. *Thoreri* Episcopi Stavangrensis Fundatio Nosocomii ad Ecclesiam Sti Petri in usus Civium *Stauangrensium*, datis in hunc finem, præter Ecclesiam Sti Petri, Regis Magni hæreditariam, prædiis, *Ingiallzvag* ab omnibus oneribus Regio iuri debitis liberum; *Scialgsnæsi* parte ad ecclesiam non pertinente: insula *Foldöy* dimidia; *Ogauæs*; *Vidarack*; *Slolbiargir*; *Saxland*;

 agro

agro ab utroqve latere viæ ad rivum ducentis; ſilva neceſſaria & duobus pratis. - - - Pag. 58.

1271. *Aſkatini* Epiſcopi Bergenſis Litteræ donationis factæ Communi menſæ Canonicorum Bergenſium ſuper *Eccleſia* ſanctæ Trinitatis, minori, & medietate *Eccleſiæ* ſanctæ Crucis. Datum Bergis Anno ab incarnatione Domini M.CC.LXXI. tertio Kalendas Maji. Pontificatus Anno Primo. - Pag. 59.

1273. *Th. Stavangrenſis* Epiſcopi Litteræ donationis ſuper Eccleſia de *Sola*, oblata communi menſæ Capituli *Stavangrenſis*. (*) Datum apud Brua. anno domini. M.CC.LXXIII. Pontificatus Anno XVIII. - - - - Pag. 60.

(*) Aliud huius diplomatis adeſt Autographum in Faſcic. XXVI. No. 4. Datum apud Stawangriam. Anno Domini M.CC.LXXIII Pontificatus noſtri anno XVIII hiis vero teſtibus preſentibus. Magiſtro *Amundo*. *Dagfinno* Capellano. *Erlingo* presbitero. *Johanne Albo* & aliis fide Dignis. Cui Sigillum corda ſericea rubri viridis & flavi coloris appendet.

1274. Magni Regis Litteræ Fundationis Eccleſiæ Duodecim Apoſtolorum Bergis. (*) ſ. a. - - - Pag. 61.

(*) Qvo hoc anno actum fuerit docent Annales Mss. Hiemem 1272 & 73. communem *Tunsbergæ* Rex egit ſed vere novo *Bergas* iter faciebat, ubi eius auctoritate *Rafnus Oddi* filius & *Thorvardus Thorarini* mutuo juramento, mutuam ſibi amicitiam promiſerunt. Seqventi hieme 1273.-74. *Magnus* Rex Bergis erat & hac Capella Regis ad ædes Regias intra caſtellum ſtructa perfectaqve. 1274 circa feſtum Omnium ſanctorum a Lugdunenſ. concilio rediit *Johannes* Archiepiſcopus ferens ſecum partem ſpineæ coronæ domini. Cuius Rex certior factus ex templo Apoſtolorum ſolenni proceſſione. Sanctis iſtis reliqviis obviam invit Proxima vero hieme Bergis transacta, Nidroſiam vere proficiſcitur. Unde (ædificio templi Apoſtolorum ad finem perducto) litteras fundationis Anno 1274. a Rege datas eſſe patet.

1275.

1275. *Johannis*, Archiepiſcopi *Nidroſienſis* Indulgentiæ XL dierum datæ iis, qvi Eccleſiæ Sti *Swituni* Stavangrenſis noviter combuſtæ manus porrexerint adiutrices. Datum Nidroſie Anno Dni. M.CC.LXX.V. XVI Kalendas Septembris. Pontificatus Anno VII. - - - Pag. 62.

1277. MAGNI Regis, HACONIS filii Fundatio *Hoſpitalium* ad *Vagsbotnum Bergis*, Dedicatorum *Omnibus ſanctis* & Stæ *Catharinæ*. Actum Bergis dimidio menſe poſt Paſcha a Nativitate Dni M.CC. hiemibus LXX hiem: & VII hiem. Anno Regni XIII. Pag. 63.

1277. *Johannis* Archiepiſcopi Nidroſienſis Litteræ donationis ſuper Eccleſia Stæ *Mariæ* & *Mæren* oblata Cummuni menſæ Canonicorum Nidroſienſium. Datum apud Tunsbærg. VI iduſ Julij. Anno ab incarnatione Dni. M.CC.LXX.VIJ. Conſecrationis anno decimo. - - - Pag. 65.

1277. Compoſitio inita ſuper diſſidiis inter Regem MAGNUM & *Johannem* Archiepiſcopum de variis Capitibus Juris Civilis & Canonici; præſertim de Electione Regum, eorumqve Vaſallagio Patrono Regni minus iuſte adſerto. (*). - Pag. 66.

(*) Alia hanc compoſitionem præceſſit anno 1273, qvam apud Raynald. Annald. Eccl. T. XIV. pag. 209. iisdem fere verbis comceptam legimus. conf. Th. Torfæi Hiſtoria Norveg. T. IV. p. 354. Ut vero eam ſedis Romanæ auctoritate ſua munire non placuit, novam conſenſu mutuo Rex & Archiepiſcopus æternum duraturam communi utriusqve conſiliariorum voluntate & conſilio inierunt. Magna ſunt, qvæ ceduntur clero verum maiora Regi. Poſthoc enim tempus nec venalis morte Regum corona eſſe potuit, nec in Regnum ſucceſſio ut olim vaga. Unde in dies Eccleſiæ uſurpata hucusqve auctoritas potentiæ creſcenti Regum in tantum ſuccubuit, ut *Jerundus* Archiepiſcopus Comitiva Dignitate inveſtiri honore ſibi duxerit, eius vero ſucceſſores Absqve conſenſu Regis neminem a Capitulo eligi, electumve conſecrari poſſe judicaverint. vid. Litteræ, qveis *Marcellus* Schalotenſis, *Thorlacus* Vibergenſis, Gunnarus Stawangrenſis, *Hemingus*

mingus Farenfis, *Matheus* Holenfis, Epifcopi, Alverus Sanctorum Apoftolorum Bergenf. *Gunnarus Afloenfis* Regalium Capellarum collegiatarum præpofiti decernunt electionem *Olavi Thrunderi* a Capitulo Nidrofienfi factam, ob defectum confe fus regii effe jure nullam. Nidrofiæ Anno Dni M.CDL. die feptima menfis Aug. Autogr. membr. cum VII Sigg. in Archivo Reg. affervatur. Qvam fic MAGNUS mulcendi artem animos a patre doctus tyrannidem feliciter infringere coepit, pofteri juftis limitibus defcripferunt. Nec mora; rediit mox alma Themis civilibus exulata diu bellis, & regnum floruit, donec Præfules (ut verbis utar CHRISTIANI III. in litteris ad *Esgerum Bilde*, datis in monafterio *Wefterwig* fecunda die Pafchatos 1537) *Iterum imperandi libidine & licentia fummis ima mifcerent, & certam patriæ ruinam minarentur*, qvæ caufa fuit, cur feculares regni fenatores, Nobiles omnes, civitatum rurisqve incolæ, in comitiis 1537. Epifcopalem dignitatem, munus, nomen, lege abrogaverint.

1277. *Johannis* Archiepifcopi *Nidrofienfis* Confirmatio contractus commutationis factæ inter Rectores *Ecclefiæ Crucis* & *Arnam Blikafolum*, qvi pro prædio *Blikar* in tractu *Strindenfi* iis partes villarum *Skærdings fcæidiæ*, *Vidum* in *Skaun*, & *Afe* libere poffidendas tradit, data fimul venia incolis villæ *Leiræ* filvam *Blikenfem* in ufus neceffarios vertendi. Actum Nidrofiæ a nativ. Dni M.CC. hiemibus LXX hiem. & VII hiem in Vere in die *Frejæ* ɔ: Veneris. Anno Archiepifcopatus IX. Pag. 73.

1277. MAGNI Regis Litteræ, qveis ufuras pecuniæ & rerum inanimatarum interdicit, fub poena amiffionis rerum tali modo elocatarum, divendarum inter Regem & Epifcopum. (*) f. a. Pag. 75.

(*) Ut hæ litteræ colloqvio cum Vicenfibus & Haugenfia Tunsbergæ celebrata comitia freqventantibus, habito nituntur, crediderim eas eodem ac Compofitionem præcedentem anno datas effe.

1277.

1277. MAGNI Regis Litteræ, qvibus *Johanni* Archiepiſcopo ſuisque ſucceſſoribus concedit.

1) Jus ſumendi totam mulctam, qvam ſui famuli pro vulneribus, & plagis ſibi invicem illatis ſoluerint, niſi delictum fuerit commiſſum in præſentia Regis; qvo caſu Rex dimidiam mulctam capiat, omnem vero, ſi vitæ membrive jacturam inter eos qvis fecerit, etiam abſente Rege.

2) Jus eos, qvi citati coram Archiepiſcopo & Capitulo apparere noluerint; eadem, qvam Jus civile ſtatuit, mulcta pecuniaria plectendi.

3) Jus monetandi *Nidaroſiæ* tantam pecuniæ bonæ & dativæ ſummam, qvantam unus monetarius cum famulo cudere potuerit.

4) Privilegium, qvo ſinguli lapidicidæ, lignarii, & operarii qvadra Archiepiſcopi victitantes, & qvi eccleſiæ Sti OLAVI & Sedi Archiepiſcopali qvotidianas operas collocant, ab expeditionibus, & tractione navium eximuntur.

5) Liberam poſſeſſionem communis fundi in campis *Jluvollum*, ubi Archiepiſcopus exſtrui feceràt Hoſpitale in uſus pauperorum, nec non ædium lateritiarum citra ripam amnis Nidenſis, qvas *Johannes Tinſkaſuin* qvæſtor Regius *Einaro* Archiepiſcopo olim collocaverat. Actum Bergis elapſis a Nativ. Dni M. hiemibus CC. hiemibus LXX hiemibus & VII hiemibus in Vigilia Crucis in Autumno. Anno Regni XIIII. Pag. 76.

1277. MAGNI Regis Litteræ, qveis Cives Borgarthingenſis ſecundum Compoſitionem *Tunsbergenſem* decimas ſoluere jubentur. Actum Bergis in feſto Sti *Mauricii* Anno Domini M.CC. (LXX) VII. anno Regni XVIIJ [XIIII]. - - Pag. 79.

1277. MAGNI Teſtamentum. Bergis MCCLXXVII. Kal. Auguſti. Pag. 251.

1278. *Johannis* Archiepiſcopi *Nidroſienſis* Litteræ, qvibus incolas ſuperioris partis territorii *Sparbuenſis* Eccleſiæ de *Mæren*, cujus turris præterita hieme collapſa, haud modicis ſumptibus exſtruenda erat, ſolvere jubet dimidiam partem oblationum ſingulis eccleſiis in eodem territorio debitarum, ut olim factum eſt;

eſt; etiamſi per aliqvod tempus iſthoc jure ſuo dicta eccleſia non uſa ſit. Actum Nidroſiæ in hieme, in ſecunda ſeptimana poſt feſtum Julenſe ɔ: Natalitia, elapſis a Nativit. Dni M hiemibus CC. & LXX. hiem. & VII hiem. anno Archiepiſcopatus XI. - - - - Pag. 80.

1278. Magni Regis Privilegia Civitatibus Hanſeaticis, præſertim vero Lubicenſibus data. Datum Tunsbergis anno domini Milleſimo. ducenteſimo. ſeptuageſimo. octavo. qvinto decimo kalendas Auguſti, Anno Regni noſtri Quinto decimo. Pag. 82.

1278. *Petri* Epiſcopi *Orchadenſis* Indulgentiæ XL dierum, datæ iis, qvi *Eccleſiæ* Sancti *Svithuni* noviter combuſtæ elemoſinis ſubvenerint. Datum Tunsbergis Anno Dni M.CC.LXX VIIJ. IIJ. Nonas Septembris. Pontificatus anno IX. - Pag. 83.

1278. *Andreæ* Epiſcopi *Oſloenſis* Indulgentiæ XX dierum datæ iis, qvi *Eccleſiam Stæ Trinitatis* Stavangrenſem viſitaverint. Datum Tunsbergis anno domini M.CC.LXX.VIIJ.VIJ. Iduſ Septembris, Conſecrationis anno XIJ. - - Pag. 84.

1278. Magni Regis Litteræ, qveis ſe ſuosqve ſucceſſores obligat, Præpoſitum Eccleſiæ Apoſtolorum Bergis, Epiſcopo & Capitulo eccleſiæ cathedralis præſentare, ab iisdem confirmandum. (*). - - - - - Pag. 85.

(*) Ex mente *Arnæ Magnæi* ad hunc annum pertinet.

1280. Capituli Nidroſienſis teſtimonium de immunitate bonorum Eccleſiæ Cathedralis intra *Trandhemiam*, a tributis, talliis & qvibuscunqve collationibus, ita ut, neqve Regi, neque alicui alteri, qvam Eccleſiæ, eius coloni aliqvid unqvam ſoluant. Actum Nidroſie in auditorio domini archiepiſcopi. Pridie Idus Martii Anno domini. M.CC.LXXX. - Pag. 86.

1280. *Nervæ* Epifcopi Bergenfis teftimonium de concordia ab Archiepifcopo fruftra tentata inter ecclefiam & imperium fuper nova lege tributa & talliàs clericis & eorum prædiis imponenti. Datum Bergis. XVI. Kal. Aprilis, Anno fupradicto. Pag. 89.

1280. *Thorfinni* Epifcopi Hamarenfis Indulgentiæ datæ iis, qvi ecclefiæ Sti *Swithuni Stauangrenfis* Cathedrali manus porrexerint adjutrices. Dat. Bergis. Anno domini. M.CC.LXXX. pridie Idus Julii. - - - - Pag. 91.

1280. *Jorundi* Epifcopi Holenfis Indulgentiæ datæ iis, *Ecclefiæ* Sti *Swithuni* Stavangrenfis Cathedralis manus porrexerint adjutrices. Datum Bergis Anno domini M CC.LXXX pridie Idus Julij. Pontificatus Anno (numerus deeft). - Pag. 92.

1280. *Arnonis* Epifcopi Skalholtenfis Indulgentiæ datæ iis, qvi ecclefiam Sti *Suithuni* Stavangrenfis vifitaverit. Bergis. Anno Dni M.CC.LXXX. IX Kal. Augufti. - - Pag. 160.

1280. Septem Epifcoporum teftimonia de Juramento Erici Regis, Ecclefiæ & Archiepifcopo, 1280. in fefto Sti *Suithuni*, inter facra Caronationis Bergis, præftito. Actum Bergis VIII. Kal. Augufti. - - - Pag. 92.

1280. Capituli Nidrofienfis teftimonium de monitione Dominis *Hallkelo* & *Johanni* Baronibus atque *Erlendo* Ballivo facta ab *Johanne* Archiepifcopo, ne ecclefiam ejusve poffeffiones & perfonas talliis, aliisve oneribus gravarent. Domini MCCLXXX. III. Nonaf Octobris. - - - Pag. 94.

1281. *Audeni Hugleiki* filii Litteræ donationis Monafterio *Munkalifenfi* Bergis, fuper. V. manadamala bol villæ Vnnarfetri in Stafsnefo ad *Sunfiordas*, in gloriam dei, parentum & uxoris

 fuæ

ſuæ *Gyridis* factæ. Actum anno domini M.CC.LXXXJ. in feſto ſanctorum Coſme & Damiani Martirum. - Pag. 96.

1282. *Erlingi*, *Petri* Epiſcopi e fratre nepotis, perſonæ eccleſiæ beatæ *Mariæ*, qvibus *Erico* Abbati & monaſterio *Munkaliſenſi* prædium *Roſſanæs* pro III marcis argenti puri, unacum parte prædii *Þornsey* dicti, vendit atqve ſcotat. Actum anno domini M.CC.LXXX. ſecundo. - - Pag. 96.

1283. Erici Regis & *Haconis* Ducis Noruegiæ Litteræ protectoriæ datæ Eccleſiæ & Capitulo *Nidroſienſi*. Actum Bergis (*) elapſis a Nativitate Dni M. hiemibus CC.LXX hiem. & III hiemibus, Anno Regni IV. - - Pag. 97.

(*) De modo veteribus Danis, Norvegis & Islandis ſolenni computandi Annos per hiemes vid. Lackmanni Tractatum. Kiliæ hac de re editum 1746.

1283. *Arnonis* Epiſcopi *Stavangrenſis* litteræ donationis ſuper terra *Faxſtadr* in parochia de *Sand*, factæ communi menſæ Canonicorum Capituli *Stavangrenſis*. Datum M.CC.LXXXIII. In exaltacione ſanctæ Crucis, conſecrationis anno VII apud Stawangriam. - - - Pag. 97.

1283. *Olafi Erlendi* filii, *Ingeburgis Johannis*, & *Ingeburgis Amundi*, teſtimonia, ſuper donatione II manadamata bol prædiorum *Vilreidhi*, & *Langakir* in Præfectura navili *Gemlaſtadenſi* ad *Nordfiordas*, facta Monaſterio *Muncaliſenſi* a *Steinvora Oſteni* filia. Scriptum Kirkiueidhe die proxima ante feſtum undecim milium Virginum Anno Regni Erici Regis Norvegiæ IV. Pag. 98.

1284. *Aſlaci* (*) *Johannis Tuiſkaueni* filii Teſtamentum, qvo relinqvitur *Eilifo* legifero culcitra ſua maxima, ſecuris, gladius, treſque clipei; illius vero conjugi *Jerdrudi* tapetes & tentoria ædis inferiora, culcitra ſimplici velamine obducta, aliaque minor. Eccleſiæ cathedrali, ad qvam ſepeliri voluit; ciſta & roſæ

rosæ duæ argenteæ inauratæ, qvibus redimantur in usus clericorum & æditurorum funeri obviam euntium libra ceræ & quatuor marchæ argenti; Canonicis pro anniversario celebrando I marchæ bol prædii *Krokstadorum* in *Skauna* & dimidiæ marcha bol prædii *Saltnesi*: Sto OLAVO & ecclesiæ Cathedrali uncia argenti; Ecclesiæ Sti *Olavi Nidrosiæ* IV Ortuga bol prædii *Strönd* pro pice, qya obducatur, commenda: Altari Sti OLAVI in eadem ecclesia, peristroma & frontale (**) sericum. *Augmundo* ad ecclesiam Sti *Clementis*, crux & tunica: Domino *Erlingo Hildæfilio* Jus, fibulam auream, (***) sceptrum & cornu pro XIII marchis retinendi. ERICO Regi & *Audeno Hugleiki* filio Jus & cura patrimonium suum, hæreditatem & donationem sibi a sorore lege relictam petendi & dividendi, ut & obligatio debita, æs alienum, in eventum, si Rex sibi successerit, unius marchæ bol prædii *Saltnesi*; & Domino (****) *Audeno Hestakorn* alterum ejusdem loci marchæ bol. s. a. Pag. 99.

(*) In Diplomate anni 1277. vocatur *Tinskauin* Qvæstor Regius. vid. p. 76 - 78.

(**) De serici usu vestiario apud antiqvos valde freqventi vid. *Snorro*, in vitis MAGNI Nudipedis, & HARALDI Gilli Regum. Nialsaga pag. 125. & illustris *Lagerbring* in notis ad Monumenta Scanica T. I.

(***) *Spira* tam sceptrum qvam baculum notat, & sine dubio hic baculus intelligitur, qvi homini privato magis convenit.

(****) Ex nomine *Audeni Hestakorn* colligitur circa hoc tempus litteras esse datas, nam paucis posthæc annis mortuus est.

1284. *Jerundi* Archiepiscopi *Nidrosiensis* Litteræ, qvibus *Arnæ* Episcopo Ecclesiæ Cathedrali *Stavangrensi* prædium *Sunnana* in *Vikadale*, illis a Domino *Sigurdo* consensu sororis suæ *Ingeburgis* oblatum adjudicat, illudque ab *Ingemundo* & *Osmundo* ejusdem ecclesiæ Canonicis restitui jubet, pecunia, qva prædium emerant, ab ecclesia accepta. Actum Stawangriæ die (*) *Frejæ*, ante festum Trinitatis anno Archiepiscopatus IV. Pag. 101.

(*) Nor-

(*) Norvegi dies Romano more Deorum nominibus vocarunt seqventi ratione; *Sunnudagr* iis erat Dies solis; *Mánadagr* dies lunæ; *Tirsdagr* dies *Tiri* s. Martis; *Odinsdagr* dies *Odini* s. Mercurii; *Thorsdagr* dies *Thori* s. Jovis; *Freydagr* dies *Freyæ* s. Veneris; *Laugardagr* dies lavationis ɔ: sordibus per præcedentes contractis, abjiciendis destinatus. In *Islandia* vero mos ethnicus lege abrogatus est seculo XI auctore Sto *Johanne* Episcopo Holensi. Est igitur in hunc diem apud eos *Drottinsdágr*, dies dominica. *Annardagr viku*, secunda dies septimanæ. *Thridiudagr* tertia dies. *Midvikudagr* dies septimanæ media. *Fimtudagr* dies qvinta. *Föstudagr* dies Jejunii sc. Veneris. *Thvattdagr* dies lavationis s. *Laugardagr* dies lavacri sc. Saturni.

1284. *Amundi Haraldi* filii & N. Sacerdotis, Regis Norvegiæ Nuntiorum Litteræ, qveis *Petrum* de Ordine fratrum Minorum in *Horsnæs* & Advocatos Regis Norvegiæ in Noriutia monent, ut bona in *Rolde*, *Skandthorp*, *Thrywad*, *Byrsting*, *Flö*, *Hyldislöff*, *Methalby*, *Rostveth* & *Agisthorp*, Domicellis *Juttæ* & *Agneti*, Erici Regis filiabus loco patrimonii adserta, iis, earumve nuntiis libere resignent, nec in posterum de eis aliqvatenus se intromittant. - - - Pag. 102.

1285. *Nervæ* Episcopi Bergensis Confirmatio Commutationis bonorum inter Claustrum monialium *Bergense* & monasterium Sti Michaelis ibidem, qva *Ericus* Abbas *Munkalisi* qvartam partem prædii *Skeidi* in *Cormta* (cuius reliqvum prius tenuit,) ab *Asa Eilifi* filia Sororibns datam, accepit, pro V manada mata leigu prædii *Lodhuthueitt*, & V. marchis argenti *Norvegici* defæcati. Actum a Nativit. Dni M.CC.LXXX & V hiemibus, Die Lunæ in Septimana muta, ɔ: proxima ante Pascha. Pag 103.

1285. Magistri *Erici* Præpositi territorii *Listensis* Litteræ, qvibus *Erico* Abbati Monasterii *Munkalifensis*, *Bergis*, prædium *Auridhadal*, emptum ab *Amundo* de *Fættenom* & *Roari* filiis, pro XV Marcis argenti puri, qvas se accepisse profitetur, vendit.

dit. Actum elapsis a Nativitate Dni M.CC.LXXX & V. hiemibus. in Vigilia Sti *Hallvardi*. - - Pag. 104.

1285. *Ingeburgis* Reginæ *Norvegiæ*, *Erici* Abbatis de *Munkalife* & *Erici Dugalli* filii, Litteræ, qvibus *Nervæ* Episcopo Bergensi & domino *Bernoni Erlingi*, filio Nuntiis Regis Noruegiæ in Sveciam euntibus, in mandatis dant. I) Si litteræ, qvas secum ferunt, non adprobentur, compositionem qvomodo velint, dummodo de milite conducto mentio non fiat, cum Rege Sueciæ ineant, & tempus foederis utrinque sanciendi ad festum Johannis Baptistæ constituant. II) Regem Daniæ adeant mutui foederis svasores, illique *Ordostam*, cum *Tiorna* si necessitas urserit, pro sex mille marchis, qvarum tamen pars Norvegis damna passis cedat, oppignorent; caventes, ne Rex Daniæ ante,' qvam termini pecuniæ solvendæ, sive tot anni, qvot sunt millia marcharum, præterlapsi fuerint, dictis terris suos præficiat homines: dieque Sti Canuti ad Gulbergsheidam foedus pangi postulent. III) Salvum Conductum Hanseaticis pacem postulantibus nomine Regis polliceantur. IV) Regi Daniæ foedus proponant mutuæ defensionis, qvo caveatur, ne alteri sine alterius consensu cum Hanseaticis pacem ferire liceat. Anno VI Regni Erici Regis. M.CC.LXXV. Pag. 104.

1285. Magni Regis Sveciæ testimonium, mutuam in commerciis libertatem Norvegos inter, & Civitates Slavicas, foedere Anno Dni 1285 vigilia omnium Storum Calmariæ pacto, initam fuisse. Actum Calmariæ Anno Dni M.CC.LXXXV. Pag. 106.

1286. *Honorii* IV Bulla. qva Regem Norvegiæ rogat, legem Sterlingos argentumve clericis vendi caventem aboleat, cum ea in rerum terræ Sanctæ dispendium vergeret. Datum Romæ apud S. Sabinam Nonis Januar. Anno I. - - Pag. 107.

(*) conf. Raynaldi Annal. Eccles. T. XIII. ad hunc annum.

1286.

1286. *Brinjulfi* Epiſcopi *Skarenſis* Indulgentiæ datæ iis, qvi Eccleſiæ Sti *Svithuni*, Stavangriæ noviter combuſtæ manus porrexerint adjutrices. Datum apud Liuduſiam. Anno Domini M.CC.LXXX.VI. VI. idus iulij. - - Pag. 108.

1287. *Gautonis* Junioris, Baronis Erici Regis Norvegiæ, Litteræ, qvibus Domino *Erico* Abbati de *Munkalife* ſcotaſſe teſtatur XX manada matabol prædii *Horgalandi*, cuius partem dimidiam olim monaſterio vendiderat. Bergis, elapſis a Nativitate Dni M.CC. hiemibus LXXX. hiemibus & VII hiemibus die Lavationis ɔ: Saturni in Septimana Paſchatis - Pag. 109.

1287. Erici Regis & *Haconis* Ducis Litteræ protectoriæ de *Stigoto Andreæ*, *Nicolao Knuti*, *Nicolao Hallandsfar*, *Petro Jacobi*, *Petro Pors*, *Stigoto Nicolai*, *Aghoni Cake* & *Ranoni Johannis*. Datum, Tonsberg Anno Domini Milleſimo Ducenteſimo Octogeſimo ſeptimo. in Craſtino Natiuitatis beati Johannis Baptiſtæ. - - - Pag. 110.

1287. *Haconis* Ducis Priuilegium Lubicenſibus, aliisqve Civitatibus Slavicis datum commercia in ſuo ducatu libere exercendi. Dat. Aſloiæ. Anno Domini M.CC LXXXVII. tercia feria infra Octauas aſſumptionis b. Marie Uirginis. - Pag. 111.

1288. *Johannis* Abbatis de *Lyſa*, totiusqve conventus Litteræ, qvibus *Erico* Abbati de *Munkaliue*, prædium *Haughaland* in *Framnæſo* ſibi ſuisqve fratribus a Dno *Finno Gautonis filio* pro ſuſtentatione filii ſui Dni *Johannis* datum, tradit, pro *Nedrehus* & præſtanda ab hoc ſervitute, eodem modo; qvo illud a Dno *Gautone Unga* coëmerunt Actum a Nativitate Dni M.CC.LXXX & VIII hiemibus, die Fabiani & Sebaſtiani. Pag. 112.

1288. *Magnildæ Halkelis* filiæ litteræ, qvibus *Erico* Abbati & monasterio *Munkalifensi Bergis*, X *manadamatabol* in prædio *Seme* in *Sognia* pro XLV marcis argenti Norvegici, qvarum tres una marca argenti puri ualent, vendit & scotat lege reluitionis, post qvinqve annos faciendæ, ita tamen; ut Abbati ante *noctem sanctam* reluitio declaretur. Actum die Frejæ Anno Dni M.CC.LXXXVIIJ. - - Pag. 113.

1288. *Haconis* Ducis Norvegiæ Privilegium datum Septem Civitatibus Slavicis, *Lubeck*, *Rostock*, *Stralsund*, *Wismar*, *Gripeswold*, *Rige* & *Wisby*, qvo a telonii solutione, qvæ in captura halecium fieri solet, eximuntur, donec pecunia a *Norvegis* dictis ciuitatibus secundum foedus *Calmariæ* factum debita, numerata fuerit. Dunnersbork in festo nativitatis beatæ virginis sub anno Domini M.CC.LXXXVIII. Pag. 114.

1289. *Ewindi* Episcopi *Asloensis* Indulgentiæ datæ iis, qvi Ecclesiam Sti *Swithuni Stafangrensis* cathedralem devotionis causa annuatim visitaverint. Datum Asloiæ. Anno domini M.CC.LXXX. IX. XVI. Kalendas May. - - Pag. 117.

1289. *Haconis* Ducis Norvegiæ litteræ, qvibus *Vidaro*, suo hospiti, & *Ragnhildæ*, uxori *Thoralfi* aream *Osloæ* ad *Lidas* boream versus sitam, perpetuo possidendam confert. Actum Osloæ elapsis a Nativitate Dni M. hiemibus CC. hiemibus. IIX. decadib. hiem. & IX hiemibus. VII Noctibus ante festum Pentecostes. - - - - Pag. 116.

1289. *Haconis* Ducis Norvegiæ litteræ, qvibus *Arnæ Gasse* II. orarum bol prædii *Greinarud* in *Folla* siti, tamdiu locat, qvamdiu censum a Qvæstore petitum erogare valuerit; datqve veniam conductori terræ desertæ ad Ducem pertinentis partem, qvantam potuerit maximam culturæ subjiciendi, conditione adjecta, ut pars dimidia Duci, qvando voluerit elocanda assig-

 netur,

netur; alteram vero *Arnas*, suiqve hæredes retineant offerendam Duci, qvando eandem abalienare voluerint. Datum Osloæ die Lunæ proxima post Festum Michaelis. Anno Ducatus X. Pag. 117.

1290. *Magnildæ Halkelis* filiæ litteræ qvibus *Erico* Abbati de *Munkalife* XIV manada-matabol prædii *Sœimar* in *Vikia* ad *Sogniam* siti, pro XII oris argenti defæcati singula vendit tali conditione, ut dictum prædium Abbati per qvinqve hiemes tenere liceat, post id uero tempus *Magnildæ* illud ante noctem sanctam reluere integrum sit pecunia æqve bona, cuius tres marchæ Noruegicæ unam defæcatam valeant. Anno domini M. CC.XC. - - - - Pag. 118.

1290. *Haconis* Ducis Norwegiæ lex operaria, jubens

1) Viris plena mercede operas elocantibus in *Heidmarkia* & *Hadelandia* solvi dimidiam *Hæfsældam* butiri pro II oris; V. ulnas lintei aut XII ulnas panni cannabei pro I ora, unacum tribus oris argenti; in *Raumarikia* vero, III oras panno domestico, linteove secundum consuetudinem antiqvam, & III oras argenti, numerari; atqve in *Gudbrandsdalia* XII ulnas panni domestici, & III oras argenti, dari
2) Eos, qvi ædes hominibus operi subeundo aptis locant, I Marcæ argenti mulctam Regi pendere
3) Pacem agrariam ad qvatuordecim post festum Sti Halvardi dies extendi debere. Datum Osloæ VII noctibus post festum Candelarum Anno Ducatus XI. - - Pag. 119.

1290. *Jerundi* Holensis & *Arnæ* Skalholtensis Episcoporum Litteræ qvibus perhibent se variorum testimonia audiisse, dicentium, Archiepiscoporum procuratores (*) pacem Julensem die Sancti Thomæ in foro semper, nunqvam vero officiales Regios, Nidrosiæ proclamavisse. Actum Nidrosiæ in prima (sc. Qvadrage-

dragesimæ) septimana Jejunii post nativitatem Dni M. hiemibus CC.XC hiemibus. - - - - Pag. 121.

(*) De pace Natalitiorum festo Leges *Bergenses* sec. XIII Capitibus primis qvinqve agunt. In primis lex esto, ut conventus celebretur publice die S. Thomæ, & pax tribus septimanis duratura solenniter indicatur: qvæ si fracta fuerit operibus injuriisve mulctæ in duplum augeantur. Plateæ vacuæ sunto, nec naves, nec tigni trahuntor, qvæstori, si secus factum fuerit, cessuri. Nocte nullus exito, aliorumve ædes freqventato. Stans in porta foribusve examini subiicitor. Causæ Jure personarum rerumqve ex capite furti legitime aguntor. Pacta civibus utilia, dextris stabilita, vim & effectum sortiuntor. Ebrii sive viri sive fæminæ per urbem vagantes recta ducuntor domum, si loqvi valuerint; si non, in proxima domo, deponuntur donec lingva redierit, secus faciens marca argenti mulctator. Per festum Natalitiorum excubiis securitas civium sacra esto. Plura huc facientia desiderans adeat Jac. *Birchcrodii* Palæstram Antiqvariam Havn. 1688. p. 66. seqqv. & J. Loccenii Antiqvitates Svio-gothicas. Lib. 1. Cap. 5.

1290. Erici Regis, & *Haconis* Ducis Norvegiæ Edictum, qvo Jus Ecclesiasticum vetus, circa decimas & poenas episcopis cleroqve a laicis debitas solummodo observari jubetur, posthabita compositione Tunsbergensi (pag. 66.) cui in his articulis, pactum cum *Jorundo* Archiepiscopo ejusqve suffraganeis omnibus initum vim deesse sanxiit. Actum Bergis VII (*) noctibus post festum Pentecostis Anno Regni XI. - Pag. 122.

(*) Ut Norvegi annos secundum *hiemes* semper fere numerabant, sic non Dierum numerum, sed noctium computant, sic constituunt sic condicunt, ut nox diem ducere videatur. Utrumqve in Islandia hodie est in usu.

1290. *Haconis* Ducis Norvegiæ litteræ, qvibus *Andreæ*, hospiti suo aream Osloæ in *Lyckium* sitam donat. Actum Tunsbergæ post nativ. Dni M. hiemibus ducentis hiemibus & Nonaginta hiemibus. in Vigilia festi Trinitatis Anno Ducatus XI. Pag. 123.

1290. *Jerundi* Archiepiſcopi Nidroſienſis literæ, qvibus notum facit, ſe juſſiſſe dominum *Beronem* de *Gizka*, per Dominum *Lodinum* de *Vigr* & Dominum *Johannem Birkebeinum Nidroſiæ* ad feſtum Sti Petri in Cathedra, comparere; ut vero non venerit, feciſſe tamen ejus in eccleſiam crimina variorum teſtimoniis juramento confirmatis extra dubium poni. Qvod ſcilicet

1) Privilegium a MAGNO Rege Eccleſiæ ſuper jure monetam cudendi, Bergis datum revocaverit

2) In Comitiis *Brudarbergæ* ad (*) *Vagas* celebratis, prohibuerit Eccleſiæ decimas de lucro, de premio vaccarum elocatarum, de caſeis, & de phocis ſolvi, nec de rebus cæteris, ante, qvam expenſæ fuerint ſubtractæ.

3) Uſum libri *Vagenſis* civibus interdixerit, affirmans Regem velle unum Jus per totum Regnum obſervari.

4) Jus Eccleſiaſticum Vetus tempore HACONIS Regis & *Sigvardi* Archiepiſcopi uſu receptum juſſerit ſolum vim habere, præpoſitos, & decimas, qvas illud neſcit, abrogando.

5) Cauſas fori eccleſiaſtici judicio ſeculari ſubeſſe ſanxierit, & mulctas Archiepiſcopo debitas extorſerit. Dat. Nidroſiæ Poſt. Nativit. Dni M. hiem. CC. hiem. XC hiem. in ſeptimana poſt feſtum Omnium ſanctorum. - - Pag. 124.

(*) Emporium Sundmöriæ celeberrimum olim. Vid. Celeberr. J. Strömii Beſkrivelſe over Sundmör. p.

1290. ERICI MAGNI Regis & *Haconis* Ducis litteræ Protectoriæ datæ Monaſterio Sti *Michaelis* Bergis, ſub nomine *Munkalif* ab EYSTENO Rege primum inſtituto, qvibus mulctæ a familia monaſterii Regi ſolvendæ, illi remittuntur. Datum Bergis MCCXC. Anno Regni XI. - - Pag. 127.

1291. ERICI Regis Litteræ protectoriæ datæ monaſterio *Munkalif*, quibus capturam phocarum & piſcium, (*) ovorumqve collectionem in fundis monaſterii, præſertim in prædiis *Laghöy* &

E b *Feöy*,

Feöy, omnibus aliis interdicit. Anno Regni XI in ſeptimana Paſchatis. - - - Pag. 128.

(*) Ovorum Anatis moliſſimæ cuius in Norvegia ſeptentrionali & Iſlandia benefica munera plumarum ovorumqve a fundorum dominis multi æſtimantur.

1291. *Nicolai* IV Bulla indulgentias I. anni & XL dierum iis concedens, qvi Eccleſiam Monaſterii Sti *Johannis* Bergis Ordinis Sti *Auguſtini* viſitaverint, eiqve manus adjutrices porrexerint. Dat. apud Vrbemueterem. XV. Kal. Octobris pontificatus Anno tertio. - - - Pag. 128.

1292. *Haconis* Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis Eccleſiæ *Stavangrenſis*, qvibus eosdem, a tributis, & expeditionibus, iis exceptis, qvas ſumma patriæ neceſſitas exegerit, immunes eſſe jubet Actum Stavangriæ Poſt nativit. Dni M. hiem. CC hiem. & IX decad. hiemum. & II hiem. die Lunæ ante feſtum Hallvardi. Anno Regni XIII. - Pag. 131.

1292. Erici Regis Norvegiæ litteræ protectoriæ datæ Civibus *Bremenſibus*, qvibus theloneum qvinqve denariorum Sterling: pro ſingulis allecium laſtis ſolvi jubet. Datum in Ciuitate Bergenſi. Anno Dni M.CC. Nonageſimo ſecundo, ydus Julii. Anno regni tertio decimo. - - Pag. 131.

1292. Erici Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ priuilegium *Lubecenſibus* datum, qvo mercatoribus per caſtrum *Hunals* & *Hialm* tranſeuntibus ſecuritatem promittunt, officialibusqve injungunt prouidere, ut pretia rerum a *Lubecenſibus* venditarum venditoribus prompte ſoluantur. Datum Tunsberg anno domini M.CC. Nonageſimo ſecundo in Craſtino Laurentii Martyris. Pag. 133.

1292. *Haquini* Ducis Norvegiæ privilegia Civibus de *Gripsvold* data, qveis

1) eximuntur a neceſſitate homines capite plectendos ad ſupplicium educendi,

2) libertate donantur, merces in terram exponendi venia a Ballivis non petita, ut &

3) hæreditatem in Norvegia relictam, per procuratorem auferendi

4) Crimen falſi ex capite farinæ aliarumve mercium juramento eluendi

5) Foederis Calmariæ arbitrio MAGNI Svecorum Regis initi, participes declarantur. Datum Tunsbergis, Anno Dni. M.CC. Nonageſimo ſecundo, in die Aſſumptionis Mariæ Virginis glorioſæ. - - - - Pag. 134.

1293. *Johannis Nicolai* dicti *Birkebein* teſtimonium 1) *Johannem* Archiepiſcopum Nidroſienſem Capitulo medietatem Eccleſiæ Sti OLAVI obtuliſſe. 2) Capitulum decimas ac proventus Eccleſiæ b. MARIÆ de *Merin* per aliquot annos libere recepiſſe. 3) Canonicos a tempore immemoriali paſtum in curia Archiepiſcopali in ſummis anni feſtivitatibus habuiſſe, & in coena domini eorundem qvemvis XX ſterlingos & de *majori altari* Nidroſiæ in Eccleſia cathedrali unam marcham argenti puri talentumqve ceræ accepiſſe. 4) Archiepiſcopum Jurisdictionem Eccleſiaſticam in ſua diœceſi nunqvam ſine conſilio capituli exercuiſſe, officiave alicui contuliſſe. 5) Canonicos auctoritate propria clericos in civitate delinqventes, ſæpius & vinculis puniri, & de iis poenas ſumi, curaviſſe. Actum Nidroſiæ. X. Kal. Martii. Anno domini. M.CC.XC. (*) tertio In dictione Septima. - - - Pag. 135.

1293.

(*) *tertio* ad autographum pag. cit. reſtituendum.

1290. *Erici* Abbatis de *Munkalife* totiusqve Conventus litteræ, qvibus ſuos in *Huitingseyis* fundos locant ſc. *Reidaro*, *Midlyngh* pro VII Pund. *Thoraldo*. & *Auduno*, *Norſtaböö* pro XI Pund; *Havardo*, *Haland*, pro dimid: leſta minus I Vætta & *Erico Tſtabo* pro I Vætta & Pund; *Bernoni Roſſeyam* pro III & dimidio pund, ea conditione 1) ut monachorum dominio ædes omnes reliqvantur inqvilinorum impenſis, in eodem qvo tunc erant ſtatu ſemper conſervandæ 2) fundi filio aut filiis nepotibusqve dictorum virorum, qvos Conventus aptos eſſe duxerit, futuris temporibus ſucceſſive elocentur. 3) Lumina ecclefiæ ſinguli pro rata fundorum offerant. 4) Inſula *Hæggeitill* prædiis *Midlung* & *Haland* paſcui vice fungens cedat. Datum a Nativit. Dni M. hiem. CC.XC hiem. & tribus hiemibus, Die Martis ante medium Jejunii. - Pag. 137.

1293. *Oddi Jorunnæ* filii & ejus conjugis *Ulfuildæ*, litteræ, qvibus ſe ſuaqve bona monaſterio *Munkaliſi* offerunt: ſcilicet I manada mata leigu prædii *Sæltum*: II & dimid. manadamata læigu prædii *Millioſtunni*: IX manadamata læigu prædii *Krangöyen*: IIIJ manada mata læigu prædii *Næſtöyen*. Actum a Nativitate Dni M.CC.XC. hiemibus & tribus hiemibus. Die Jovis ante medium Jejunium. - - Pag. 138.

1293. *Johannis* Notarii, *Ormi Kaſle* & *Svenonis Beronis* filii teſtimonia ſe vidiſſe *Sigurdi* legiferi Sententiam, qva prædium *Birkiar* fratribus *Oddo* de *Rogne*, *Hallrodo* de *Ringæimi* & *Enaro Pinning*, ſeu ejusdem allodii dominis adjudicaverat, confirmatam litteris *Erici Magni* Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ. Datum Bergis die Martis in tertia ſeptimana Jejunii longi. Pag. 139.

1293. *Erici* Abbatis de *Munkaliſe* litteræ, qvibus profitetur ſe ab *Guthormo Hallvardi Bollæ* filio, vigilia Sti Thomæ emiſſe II manada mata leigu prædii *Odrin* in *Liſta* ſiti, pro IX marchis argenti

argenti currentis, qveis victum festo Natalitiorum adhibendum redimeret; die vero *Valentis* subseqvente reliqvam ejusdem prædii partem sc. IX & dimid. manada mata bol, singula pro IV. & dimid. marchis: tali conditione, ut allodii dominis dictum prædium qvando placuerit, jus retrahendi esset. Datum Bergis Post nativit. Dni M.CC XCIII hiemibus die Tiburtii & Valeriani. - - - Pag. 141.

1293. *Haquini* Ducis Norvegiæ litteræ protectoriæ datæ Canonicis Vibergensibus in *Læsö* existentibus. Datum Wæthæl Anno Dni M.CC. nonagesimo tercio, in die beati Bartholomei Apostoli. - - - - Pag. 142.

1293. Erici Regis Norvegiæ Treugæ cum civitatibus Vandalicis. Datum in civitate Bergen, sub anno Dni M.CC. nonagesimo tertio proxima sexta feria ante festum beator. Viti & Modesti Martirum die & anno supradictis. Anno vero Regni quartodecimo. - - - - Pag. 142.

1293. *Einari* Abbatis de *Munkalife*, litteræ, qvibus profitetur, se suumqve conventum a *Johanne Kar*, prædium *Ryosæter*, ea conditione argento Norvegico emisse, ut venditor per sex hiemes illud inhabitaret, mercedem monasterio solveret, ædesqve suis sumtibus sartas tectas conservaret: isto vero tempore elapso, intra tres proximas hiemes propria pecunia dictum prædium relueret, omni secus in posterum illud redimendi spe resecta. Ut vero hæc eo certiora essent, *Johannes*, monasterii oeconomus, Abbati. V. orarum Bol prædii *Moom* vadimonio dedit. Dat. est hoc Cyrographum Anno Graciæ M. CCXC. tertio. die Katherine Virginis. - - Pag. 144.

1294. Erici Regis Jura *Bergensibus* data, qvibus

1) Clerici auliciqve pro suis in urbe ædibus expeditiones faciant, aliaqve onera postulati subeant, a qvæstore, modo secus fecerint, cogendi, pignus ædi, citatione qvinqve noctium, imponendo.

ponendo. Contumaces tribus marcis, & ejectione ex domo per concives facienda puniantur.

2) Tam extranei qvam indigenæ sub poena exilii, honorumqve conventus aut factiones non ineant, legesve aut statuta condant, scientes in Rege solo esse jus ferendi leges.

3) (*) Compotationes, & Gildæ Nuntiis, Aurifabris, *Angliam* freqventantibus, famulis, testibus, qvæstoris emissariis, omnesqve id generis prohibentur.

4) Tabernæ publicæ, ubi collatitia pecunia bibitur, jure fruantur veteri.

5) Arma præter qvæstorem, eius mandatorios, horumqve famulos, qvibus cura urbis publicæqve securitatis incumbit, nemo portet, sub poena III marchar. & amissione armorum.

6) In littore, foris, aliisve locis publicis præter veniam a Rege impetrandam ædes nemo educat.

7) Unde examini Jus eorum, qvi domos ad littus posuerint, diplomate regio carentes, subjiciatur: qvorum, pro re nata, alii ædibus litteris Regiis munitis fruantur, alii ædes amittere jubeantur.

8) Qvi loca publica aliaqve jura Regis hæreditaria aliis contulerit, reus læsæ maiestatis habeatur.

9) Consules juri dicundo maiorem, idqve magis seriam, qvam antea operam navent, cuius fidem juramento electi præstent, velint nempe Jus civibus sine ullo discrimine dicere, qvæstoriqve & legifero petentibus ope & consilio semper adesse,

10) Magistratus ab expeditionibus exemtus sit, ut officio eo maiori cura vacent.

11) Civium consilio magistratum alternari, desides amoveri & novos eligi Qvæstor & Legifer faciant, Rege non præsente. Actum Bergis die mediæ septimanæ proxima ante medium jejunium Anno Regni XIV. - - - Pag. 145.

(*) *Gildas* in Norvegiam primus introduxit OLAFUS qvietus, hunc in finem *Nidrosiæ* coenaculum conviviis celebrandis strui fecit,

fecit, necnon in emporiis alia plura, qvibus in locis compotationes circum circa per domos vagatæ fuerant, nec ulli licitum fuit compotationes celebrare nisi in his coenaculis, qvæ in Regis tutela erant. Vid. Snorr. T. III. p. 180.

1294. Erici Regis & *Haqvini* Ducis Norvegiæ Privilegia data Civitatibus Hanseaticis (*). Datum anno & loco suprascriptis in octava beatorum Petri & Pauli Apostolorum anno vero regni qvinto decimo. - - - Pag. 147.

(*) Vid. J. C. H. Dreyeri Specimen Juris Publici Lubicensis circa inhumanum Jus Naufragii p. 94.

1294. Erici Regis Edicta Islandis data. Actum Tunsbergæ a nativitate Dni M.CC. Novem decad. hiemum & (*) III hiemibus in Vigilia Svithuni Anno Regni XV. - - - Pag. 153.

(*) Hic sine omni dubio IV legendum est, ut cum æra regni numerus annorum conveniat.

1294. Erici Privilegia Bremensibus data, qvibus 1) eos in familiarissimos & speciales amicos recipit, & pro cunctis mercatoribus Angliæ & Teutoniæ familiaritatis suæ consortio aggregat. 2) telonium trium solummodo denariorum pro singulis allecium lastis eos soluere jubet. Datum Tunsbergis XII Kalend. Augusti Anno Dni M.CC. nonagesimo quarto, Anno regni XV. Pag. 155.

1295. *Arnonis* Episcopi Stavangrensis Apostoli dati suis Canonicis super appellatione ab sua sententia super decimis in *Finöy* per *Thorgillum* Episcopum, a Cathedra abalienatis. Datum Stavangriæ Anno domini, M.CC.XC. qvinto. tercio Idus Januarij. Pag. 157.

1295. *Erici* Abbatis de Munkalife Sententia, qva, auctoritate *Haconis* Ducis Norvegiæ fungens, Ecclesiæ de *Sande* piscationem in amne inter *Sande & Faxstados*, Litteris Domini *Halthoris* legiferi *Suldali* colonis minus juste adjudicatam restituit, Actum Sta-

Stavangriæ IX noctibus post diem *Hulwardi.* A nativitate Dni M. hiem. CC. hiem. XC. hiem. & V hiem. Anno Ducatus XVI. - - - - Pag. 158.

1295. *Nicolai* de *Husabö*, *Vilhelmi* de *Torgis*, & *Elisi* Legiferi testimonia, se a Canonicis Nidrosiensibus rogatos Archiepiscopo obtulisse compositionem actarum inter eos litium, sed nihil profecisse, Archiepiscopo a Canonicis mille marchas & perfectam obedientiam postulante. Actum Nidrosiæ A nativitate Dni M.CC.XC hiem. & V. hiem. VII noctibus ante festum *Barnabæ.* - - - - Pag. 160.

1295. *Arnfinni* Abbatis de *Utsten*, Johannis Abbatis de *Halmo*, *Sigurdi* Archidiaconi de *Hetlandia*, testimonium se affuisse, dum *Ericus* Abbas monasterii de *Munkalife* ab *Ingeleifa Arnberni* filia consensu *Thyostolfi* mariti sui emebat VI manada matbol prædii *Straumahuerue*. III manadamatleigu prædii *Vætrase*, & III manadamataleigu prædii *Sigridhusætre*, pro XXX marchis argenti currentis, qvæ tunc VI marchis defæcatis valebant. Elapsis a nativitate Dni M. hiem. CC.XC. & qvinqve hiemibus, in crastino Sti Jacobi. - - Pag. 162.

1295. Philippi (*Pulchri*) Francorum Regis Foedus initum cum Erico Rege Norvegiæ, cui subnexæ sunt Erici Regis Litteræ procuratoriæ datæ *Auduno Huglaci* filio, in Galliam ablegato. (*) Actum Parisius sabbato post festum beati Lucæ euangelistæ. Anno domini Millesimo ducentesimo nonagesimo quinto. Pag. 162.

(*) Hoc Norvegos inter atqve Gallos foedus nemo Historiæ patriæ scriptor qvantum sciam, huc usqve tetigit, est vero ante hoc editum in *Histoire de la Ville de Nismes.*

1295. *Hallonis* Abbatis de *Howodöy* confirmatio terminorum inter villam *Markam*, & monasterii prædium *Aspa*, qvi communi utriusqve possessoris consensu describebantur a lapide ad marginem viæ occidentalem apud *Röysi* sito, austrum versus usqve ad colliculum, qvi semitæ per *Raudakleifam* ducenti ab oriente astat, inde vero deorsum in rimas apud *Myragard.* Actum Anno Dni M.CC.XC.V. in vigilia Laurentii. - Pag. 168.

(*) Mirum est, qvantis scateat diploma hoc mendis præsertim in vocibus exoticis, & ignorantiæ imputandum, qvod pro *Dno Dan* ubiqve occurrat. ad cætera inde concludendum duce statuto Jerundi Archiepiscopi dato Asloiæ II. Nonis Julii Anno Dni M.CCC sexto. ubi inter cætera. *Item perpendentes qvantum dampni & detrimenti Monasteria in spiritualibus & temporalibus per Nidrosiensem provinciam constituta, patiantur, propter insciriam ac literarum ignorantiam fratrum degentium in eisdem, statuimus, ut de singulis monasteriis personæ a loci Dyocesano eligantur aptiores, qvæ in bonis monasterii ac sumptibus moderatis ad studia ipsis competentia mittantur extra Regnum.* Posthæc non solum Cantabrigiæ studebant verum etiam Parisiis impensis Capitulorum, exemplo sint *Gisbertus Erlendi* & Thrando Thrandonis Haqvini Bergensis Episcopi Clerici speciales Parisias studiorum gratia Anno 1341 adeuntes, & Clericus Bergensis A. Cantabrigæ musis operam impendens 1329.

1296. Bonifacii VIII Bulla ad Episcopos *Asloensem* & *Hamarensem*, Abbatemqve Monasterii *Howedey*, qva Judices delegati constituuntur in causis pecuniariis. inter Episcopum *Stavangrensem*, ejusdemqve ecclesiæ canonicos, obortis. Datum Romæ apud sanctum *Petrum* XIIIJ. Kalend. Februarii Pontificatus Anno secundo. - - Pag. 169.

1296. *Olavi* de Sto *Olawo* aliorumqve Rectorum ecclesiarum Civitatis Nidrosiensis litteræ ad dominum *Johannem Elg*, Canonicum Nidrosiensem a dno Papa Iudicem delegatum in causis inter Archiepiscopum & Capitulum Nidrosiense, qvibus eum certiorum faciunt, se nescire, qvid facere debeant in negotio, ex-

excommunicationis in dnum *Paulum Biert* plebanum Ecclesiæ Sti *Petri* de *Olvishog* denuntiandæ, sibi ab illo dato Nidrosiæ 1296 die 21 Febr. cum Archiepiscopus id severe interdixerit die 24 Februarii. Datum kalend. Martij. Anno M.CCXCVI. Pag. 170.

1296. *Petri Gudlæiki* filii, *Erici* legiferi, *Rydgæiri* de *Sveinsgarde*, *Hæinzii Græivii* & *Hæinzii* Sartoris Litteræ, qvibus pro Teutonicis, ob denegatas Canonicis Nidrosiensibus decimas, excommunicatis spondent, & in se suscipiunt solutionem decimarum, si ad festum Omnium Sanctorum dictis Canonicis non satisfactum fuerit. Actum Bergis die Thori proxima ante Pentecosten elapsis a Nativit. Dni M. hiem. CC. hiem. XC. hiem. & VI hiem. - - - Pag. 173.

1296. Erici Regis *Haqvini* Ducis Noruegiæ Litteræ Confirmatoriæ datæ Sororibus Stæ *Claræ, Roskildis*, super bonis in *Buchtorp*, qvæ Domina *Agnes*, eorum matertera dictis sororibus obtulerat. Datum Bergis in Vigilia beati *Jacobi* apostoli Anno Dni MCC. Nonagesimo sexto. - - Pag. 174.

1296. Attestatio Dominorum Erici Regis & *Haqwini* Ducis Norvegiæ, qvod Dominus *Ericus* Dux *Langlandiæ* & domina *Sophia* eiusdem consors approbauerint collationem bonorum in *Bukkathorp* factam sororibus sanctæ *Claræ Roskildis* a Domicella *Agnete*, & quod eadem bona nunquam impetant. Bergis in Claustro Fratrum Minorum in vigilia beati Jacobi Apostoli Anno Domini M.CC. nonagesimo sexto. - Pag. 174.

1296. Priuilegium *Erici* Norwegiæ Regis, datum (*) Hamburgensibus. Datum Berge Anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo sexto pridie Kalendas Augusti Anno regni Decimo septimo - - - Pag 175.

(*) Conf. illustr. Jac. Schubachii Comment. de Jure Littoris. p. 274.

1296. *Arnbiörni Gyrdi* filii & *Ingridæ Thorsleini* filiæ literæ, qvibus *Erico* Abbati de *Munkalife*, VIII manada matabol, prædii *Ospusæter* pro XI Marchis argenti currentis vendunt, tali conditione, ut sibi integrum sit qvandocunqve voluerint, dictum fundum propria pecunia, minime vero mutuo accepta, reluere. Actum in vigilia Laurentii M.CC.XCVI. Pag. 177.

1296. Bonifacii VIII. Bulla, qva Episcopi *Asloensis* & *Hamarensis*, Abbasqve Monasterii *Howedey* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum *Stauangrensem* & *Ingemundum* de *Skaganom*, delegantur. Datum Rome apud sanctum Petrum. IIJ jdus Nouembris, Pontificatus anno secundo. - - Pag. 178.

1296. Bonifacii VIII Bulla, qva Episcopi Asloensis & Hamarensis cum Abbate monasterii de *Hovedey* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & Canonicos ejusdem, ecclesiæ obortis, delegantur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. IIJ ydus Nouembris Pontificatus anno secundo. Pag. 179.

1296. *Mariæ* Comitissæ de *Ingniaci* Literæ procuratoriæ datæ Magistro *Johanni* de *Forestis* Clerico, & sociis, Ablegatis Regis Franciæ ad Regem Norvegiæ, ad tractandum super Matrimonio *Ysabellæ* filiæ suæ ineundo cum *Haqvino* Duce Norvegiæ, dotalitiisqve ab eodem illi conferendis. Actum Parsius in octavo festi Sancti Martini hiemalis Anno Domini M.CC.XCVI. Pag. 180.

1296. *Haconis* Ducis Norvegiæ Confirmatio latæ ab *Acone* Cancellario sententiæ super controversis inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & Capitulum Decimis in *Finöy*, qvas Canonicis solummodo solvi jubet sub poena dupli & XIII marcharum pro violatione edicti; Dno *Basso* & Dno *Amundo Sigurdi* filio, aulicisqve omnibus injungit, Canonicos promoveant, & ab iniuriis

iuriis Epiſcopi tueantur; & exilii reum eſſe declarat, qvi damna Clero intulerit, pace & patria exuendum, donec mulcta qva lex rapinam ſancit & Duci & læſis numerata fuerit. Actum, Stawangriæ in Vigilia Katherinæ Anno Ducatus XVII. Pag. 181.

1296. *Akonis* Cancellarii Ducis Norvegiæ Literæ monitoriæ ad Epiſcopum Stavangrenſem, ut abſtineat a petendis ſeu extorqvendis a Capitulo Decimis in Finöy, qvas auctoritate Apoſtolica illi adjudicaverat. Actum Stawangriæ in Eccleſia beati *Martini* in die beatæ *Katerinæ* virginis ſummo mane. Anno dni. M. CC XC. ſexto. - - - Pag. 182.

1296. Bonifacii VIII. Bulla mandatoria ad Abbatem monaſterii de Nidarholm, ut litem inter Canonicos Nidroſienſes & Nicolaum Goliam Presbiterum ejusdem Dioeceſis ſuper Eccleſia Stæ *Margaretæ* de Merene ad Canonicos pertinente, ortam examinet & decidat. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. XVIJ. Kalend. Januarii Pontificatus Anno ſecundo. - Pag. 183.

1296. Bonifacii VIII Bulla mandatoria ad Epiſcopos Aſloenſem & Hamarenſem, Abbatemqve de *Howudey*, ut actionem Spolii a Canonicis Stavangrenſis eccleſiæ in ſuum Epiſcopum motam auctoritate apoſtolica audiant, & appellatione remota debito fine decidant. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum. XV. Kal. Decembris, Pontificatos anno ſecundo. - Pag. 184.

1296. *Ægidii* Archiepiſcopi Buturicenſis aliorumque Prælatorum Indulgentiæ, datæ iis, qvi in præſentia *Haquini* Ducis Norvegiæ, conjugisve miſſam audierint, & pro iisdem vivis atque mortuis, prolisqve ſalute orationem dominicam cum *ſalutatione Angelica* mente pia dixerint. Datum *Romæ* apud Sanctum Petrum Anno domini. M.CC. nonageſimo ſexto. Pontificatus Domini Bonifatii Papæ VIII anno ſecundo. Pag. 185.

1296.

1296. *Ogmundi* de *Hæsbö* Signiferi, *Omundi* de *Byre*, & *Sigurdi* de *Rödom* Teſtimonia, ſe Canonicis *Stavangrenſibus* ex mandato Dni *Arnonis* Epiſcopi, optuliſſe prædia *Klæp* in *Jadre* & *Skrattaland* in *Agdis*, ad ſatisfaciendum Sententiæ ab Epiſcopis Aſloenſi & Hamarenſi Auctoritate Apoſtolica inter eos latæ; eos vero petiiſſe latas in ſe ab epiſcopo ſententias ante omnia reſcindi & datas ſibi Teſtamento Magni Regis XII Marchas pendi. Circa Annum Dni MCCXCVI. - Pag. 186.

1297. Bonifatii VIII. Bulla mandatoria *Bardoni Serci* Canonico Bergenſi miſſa ut cauſam a Canonicis Nidroſienſibus in *Jerundum* Archiepiſcopum motam examinet, & fine debito decidat. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum Kalend. Februarii Pontificatus anno Tertio. - - Pag. 187.

1297. *Johannis Kolli* & *Petri Bothildis* filii teſtimonia Epiſcopi Stawangrenſis domeſticos, auditis literis protectoriis Capitulo ab *Haquino* Duce datis, ligna, qvæ a *Sigmundo* de *Helli* legitime emerant Canonici, domum transtuliſſe; & Magiſtrum *Stenonem*, recitata a *Johanne Kollo*, mandatario domini *Baſſi*, citatione ex capite protectorii violati cavillando reſpondiſſe, opus ligna transferendi omnibus præponendum eſſe & literis protectoriis, & citationi. Actum elapſis a Nativitate Dni M. II centenariis XC. hiem: & VII. hiem. Die Lunæ proxima poſt Agathæ. - - - Pag 188.

1297. *Haquini* Ducis Norvegiæ literæ, qvibus Dominum *Baſſum* jubet, curet menſurari aream *Stavangriæ*, ſitam ex uno latere inter coemiterium & rivum, ex altero inter ſepimentum agri hoſpitalis & plateam ad Coemiterium Eccleſiæ Sti *Suithuni*, ut eandem litteris apertis capitulo Stavangrenſi offerre poſſit. Actum Oſloæ Die Cinerum Odini Anno Ducatus XIIX.
Pag. 188.

1297.

1297. *Johannis Rognvaldi*, *Auduni* & *Bardi, Viglæiki* filiorum atqve *Elifi* Legiferi teftimonia Canonicos Nidrofienfes talem cum *Elifo Skuadra*, dextris datis, fuper teftamento Dni *Marci* iniiffe pactum, ut nonmodo IV Spanna leiga Prædii *Velli* in *Rennabui* Canonici acqvirerent, verum etiam alia duo ibidem. præmia vero locationis ad præfens usqve tempus *Elifo* cederent. III Noctibus poft feftum *) Gregorii. Actum die Lavationis M. hiem. CC.XC.VII. hiem. Nidrofiæ. Pag. 190.

*) Qvis *Gregorius* ille fit, Papa, an Nazianzenus, non facile qvis dixerit, nifi dies Lavationis ɔ: Saturni tribus fequens noctibus expreffe nominaretur. Illi fefta incidit dies in XII Martii qvi Anno MCCXCVII erat dies Martis, qvem a faturno noctes qvinqve fejungebant; Huic autem VII Id. Maii facra erat, qvam diem utpote jovis anno fuperius adducto Dies faturni tribus noctibus feqvebatur.

1297. *Ewindi* Epifcopi Afloenfis, *Hallonis* de *Hawdöyia* Abbatis & *Gerlaci* Canonici Afloenfis, Judicum delegatorum & fubdelegatorum Litteræ mandatoriæ ad Abbatem Monafterii Sti *Laurentii* de *Utftein* & Rectores ecclefiarum de *Thiorum* & *Hylu* ut *Arnonem* Epifcopum Stavangrenfem in jus citent ad refpondendum coram fe *Afloæ* fuper decimis de *Finnöy*, qvas ademptas fibi qverebantur Ecclefiæ Stavangrenfis canonici. Actum in curia epifcopali *Afloie*, anno domini. M.CC. nonagefimo, feptimo, proxima fecunda feria, poft feftum Affenfionis domini. - - - Pag. 191.

1297. Compofitio inita auctoritate Erici Magni Regis inter *Jerundum* Archiepifcopum Nidrofienfem & Capitulum ibidem. Actum *Tautræ* A nativitate Dni M. hiem: CC hiem.XC & VII hiem. in pervigilio Johannis Baptiftæ. - Pag. 123-94.

1297. Erici Magni Regis mandatum ad *Elivum* Legiferum Nidrofiæ, & *Eilivum Skodram*, ut, qvid fciant de teftamento Domini *Marci*, ab Archiepifcopo & Canonicis poftulati teftentur,

& data ecclesiæ sine mora solvant. Actum *Bergis* in decollatione Johannis Baptistæ anno Regni XVIII. - Pag. 197.

1297. *Jerundi* Archiepiscopi Nidrosiensis Indulgentiæ XL dierum, datæ iis qvi Altare Sti Spiritus, in Ecclesia Stawangrensi cathedrali, visitaverint. Datum *Bergis*. Anno domini. M.C.C. XC.VII. Nonis septembris. - - Pag. 168.

1297. *Bernonis*, Prioris de *Sancta Sede*, *Audeni* & *Bardonis Viglæiki* filiorum testimonia se præsentes fuisse ubi mandatum Erici Regis coram *Eliso* Legifero & *Eliso Skuadra* de perhibendo testimonio, super testamento Dni *Marci*, recitatum fuerat; *Elisumqve* Legiferum testatum esse dictum *Marcum* ecclesiæ Cathedrali Nidrosiensi testamento reliqvisse. V. Spannaleigu prædii *Velli* in *Rænnabue* siti, ita ut. II. Spannalæiga Ecclesiæ, I. Sepulcro Johannis Archiepiscopi, & reliqvæ II Communi mensæ canonicorum cederent: sextam vero Ecclesia Stæ *Mariæ* Nidrosiensis caperet. Qvam donationem fratris *Elisus Skuadra* ratam esse jussit. Actum Nidrosiæ VII Noctibus ante festum omnium sanctorum elapsis a Nativitate Dni M. hiem. CC. XC. & VII hiemibus. - - Pag. 199.

1297. *Haconis* Ducis Norvegiæ Rescriptum ad Incolas fundorum Capituli Stavangrensis, qvo prohibet, ne ulli alii, qvam dicti Capituli mandatariis canones annuos, aliave debita solvant. Actum *Asloæ* Die *Frejæ* proxima ante festum *Martini*, anno Ducatus XIIX. - - - Pag. 201.

1297. Erici Magni Regis Literæ protectoriæ, datæ iis, qvi Stum Olavum Nidrosiæ visitaverint. Actum Bergis elapsis a Nativitate Dni M.CC.IX decadibus & VII hiemibus in die Katherinæ Anno Regni XVIII. - - - Pag. 201.

1297.

1297. *Baffi Guthorm'* filii citatio *Salomoni*, *Stenio*, *Arnoni* Sacerdoti, *Gunnaro* Sacerdoti, *Andreæ* Diacono, *Petro Kufa*, *Thorftano Urkar* aliisqve correis facta, ad comparendum *Ofloæ* coram *Haquino* Duce Norvegiæ & Canonicis Stavangrenfibus menfe proximo ante Pafcha, & refpondendum iis, de auxiliis & armis, eorum inimicis datis. Actum elapfis a nativitate Dni M. hiemibus CC hiemibus XC & VII hiemibus. quatuor diebus poft diem Andreæ. - - Pag. 203.

1298. *Arnonis* de *Grasgarde*, *Erici* Legiferi, Confulumqve Bergenfium teftimonia *Erlendum* de *Belfzafe* vendidiffe Dno *Audeno Huglæiki* filio, III Spanna læigu prædii *Æggium* in *Skaun* fito pro XXIV Marcis. Actum tribus noctibus poft diem Agathæ anno Regni Erici Regis XIX. - Pag. 204.

1298. *Petri* Sacerdotis & Canonici Afloenfis. *Amundi Ragnildæ* filii Legiferi & *Petri Digri* Præfecti Afloenfis teftimonia *Styrem* Hofpitem, confeffum fuiffe fe a Monachis & Abbate Monafterii de *Hovedey* pretium accepiffe venditorum iisdem VII orarum bol in prædio *Solbergis*, in Válle *Syllingadal* fito. Datum Anno dni M.CC.XC, Octauo, pridie. Kal. Marcii.Pag.204.

1298. *Haconis* Ducis Norvegiæ literæ donationis factæ *Amundo Slup* fuper fundo in Civitate *Afloenfi*, boream verfus apud *Lidam* fito; conditione addita, ut fundus, anteqvam Duci, fuisve fucceffloribus oblatus fuerit jufto pretio redimendus, in neminem transferri valeret. Actum *Ofloæ* die *Thori* in hebdomiate Pafchatis, elapfis a nativitate Dni M. hiemibus CCIX decad. hiem. & IIX hiemibus, anno Ducatus XIX. - Pag. 205.

1298. *Ewindi* Epifcopi Afloenfis, *Hallonis* Abbatis Monafterii de *Howedey* Abbatis & *Gerlaci* Canonici Afloenfis mandatum ad *Arnbernum* de *Thiorum*, *Wilhelmum* de *Hyliu* & *Ericum* de *Goud* Ecclefiarum Rectores, ut *Arnonem* Epifcopum Sta-

 van-

vangrenſem, & Capitulum ejusdem eccleſiæ moneant, ut proxima die iuridica poſt dominicam Stæ Trinitatis in Conſiſtorio epiſcopali Aſloiæ compareat, ad reſpondendum de cauſis, qvæ inter eos vertebantur. Actum apud ciuitatem Aſloenſem. In epiſcopali conſiſtorio ibidem Anno domini milleſimo, ducenteſimo Nonageſimo Octauo Kalendis Maij undecimo. proxima ſecunda feria ante feſtum beati Georgij martiris. Pag. 206.

1298. *Arnberni* de *Thiorom*, *Wilhelmi* de *Hylu* & *Erici* de *Gond* Eccleſiarum Rectorum monitio ad *Arnonem*, Epiſcopum & Capitulum eccleſiæ Stavangrenſis, ut die proxima iuridica poſt Dominicam Trinitatis in Conſiſtorio Epiſcopali *Aſloæ* compareant ad reſpondendum de cauſis inter eos ſubortis. Actum Stawangrie in epiſcopali conſiſtorio ibidem nonas Mayij. anno Domini Milleſimo. ducenteſimo. nonageſimo octavo. P. 208.

1298. *Audeni* & *Bardonis Viglæiki* filiorum, & *Alfonis* de *Kroke* ad *Bernonem* de *Biarkey* & Incolas *Summæriæ* litteræ, qvibus teſtantur ſe vidiſſe Librum Communitati fratrum Nidroſienſis Capituli pertinentem, compoſitum auctoritate *Sigurdi* Archiepiſcopi 1244. Cui omnes fundi, omniaqve bona non modo communis eorundem menſæ ſed & unius cujusqve Canonici proventus adſcripti erant; & cuius Exemplar autographum nunqvam ciſtæ Canonicorum communi auferretur, niſi nova inſcribenda eſſent bona; apographum vero qvotidiano inſerviret uſui. Secundum vero utrumqve ad Capellam Sti *Hallvardi* ab *Johanne Ælgo* Canonico poſſeſſam pertinuiſſe prædia *Æinſtapaſætre Alreksſkoge* & *Valsfiord*. Actum Nidroſiæ duabus noctibus ante diem *Gregorii* elapſis a nativitate Dni M. hiem. CCXC. hiem. & VIII hiemibus. Pag. 210.

1298. *Anberni* de *Thiorum*, *Willelmi* de *Hylu* & *Erici* de *Gond* Eccleſiarum Rectorum litteræ ad *Ewindum* Epiſcopum Aſloenſem ſociosqve judices, qvibus eos certiores faciunt, ſe ex mandato proceſſiſſe

cesisse contra hos, qvi vim intulerant Capitulo Stavangrensi, & inqvisitione facta invenisse, Dominum *Ericum Gæster* Presbiterum jussu *Arnonis* Episcopi Stavangrensis decimam fabricæ ecclesiasticæ ad Capitulum pertinentem octo marcarum percepisse; sancivisse uero excommunicatione, ne id ulterius fieret. Qværunt deniqve modum agendi contra *Suenonem* sacerdotem, quem Ecclesiæ de *Haland* ad Capitulum pertinenti, præter ejusdem scitum, Episcopus præfecerat. Actum Stawangriæ jn festo sanctorum *Nerei* & *Achillei*, Anno Domini M.CC.XC. octavo. - - - Pag. 211.

1298. *Ewindi* Asloensis, *Thorstani* Hamarensis, Episcoporum, & Fratris Hallonis monasterii de *Howdöy* Abbatis Sententia interlocutoria, qva Arnonem Episcopum Stavangrensem contumaciæ reum XV Marcas denariorum usualis monetæ Capitulo pro expensis occasione istius contumaciæ soluere jubent; Capitulum vero mittendum esse in possessionem causa rei servandæ qvorundum agrorum juxta ecclesiam Sti Olavi Civitatis Stavangrensis, ut & trunci apud Majus altare positi in ecclesia cathedrali; nec non in possessionem prædiorum *Horn*, *Rossavik*, *Miolhus* & *Ormstader*. Actum & datum in Consistorio Episcopali *Asloyæ*. Anno Domini M.CC. Nonagesimo octavo, proxima Sexta feria ante festum beati *Bothulphi* Abbatis. Pag. 214.

1298. *Ewindi* Asloensis sociorumqve Judicum Sententia, qva Appellationem *Arnonis* Episcopi Stavangrensis, ad Curiam Romanam, per procuratores *Salomonem* & *Thorbergum* interpositam, frivolam esse decernunt. Datum in consistorio Episcopali *Aslöyæ*, Anno Domini M.CC. nonagesimo octavo proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 215.

1298. *Ewindi* Asloensis Episcopi & cæterorum Judicum Litteræ mandatoriæ ad *Thorkillum* dictum *Kota* de *Kinsarvik*, *Bardo-*

nem de Awatznese ac *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut coram Episcopo Stavangrensi, Stavangriæ, clericis & laicis convocatis, latas inter eum & Canonicos sententias legant, eumqve & universos moneant ecclesiasticis fore censuris ligatos, qvi occasione dictarum causarum vim posthæc Capitulo intulerint, distulerintve præstare rem judicatam. Actum in Episcopali Consistorio Asloyæ, Anno Domini M.CC. Nonagesimo octavo, Proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. - - - Pag. 221.

1298. *Ewindi* Asloensis & cæterorum judicum literæ mandatoriæ ad dominos *Thorkillum* de *Kinzarvik*, *Bardonem* de *Awatznæss* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut Raptores lignorum Capituli Stawangrensis, & Episcopum *Arnonem* ob res, Ecclesiæ b. Virginis Stawangrensis ablatas publice denuncient excommunicatos, ni læsos in integrum extemplo restituerint. Datum in Consistorio Episcopali Aslöyæ, Anno Dni M.CC.XC. octavo, proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. - - - Pag. 123.

1298. *Ewindi* Episcopi Asloensis & cæterorum Judicum Literæ ad *Arnonem* Episcopum Stawangrensem, qveis eum in Episcopali Consistorio Asloiæ proxima die juridica post festum Nativitatis b. Virginis proxime futurum comparere jubent, ad docendum de grauamine, qvod sibi, suisqve procuratoribus *Salomoni* & *Thorbergo* ab iis factum esse dixerat. Datum in Episcopali consistorio Asloyæ. Anno Dni M.CC. Nonagesimo, octavo die Sabati proxima post festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 225.

1298. *Thorkilli* de *Kinzarvik*, *Bardonis* de *Awallznæss* & *Erici* de *Gond* Ecclesiarum Rectorum literæ ad *Ewindum* Episcopum Asloensem & conjudices, queis eos certiores faciunt, se eorum man-

mandatis satisfecisse publice denuntiando *Bilewum* sacerdotem Vicarium in Ecclesia b. *Martini* & correos, post qvindenam, frumentum & saccos Capitulo Stawangrensi violenter ablatos restituere detrectantes, excommunicatos. Anno Dni M.CC. XC.VIII. quarto Idus Septembris. - - Pag. 226.

1298. *Salomonis* de *Slidr*, *Anberni* dn *Thiorum*, *Willialmi* de *Hylu*, *Arnulfi* Scholastici Stawangriæ, testimonia, Dominos *Thordonem* de *Mollum*. Ecclesiæ Rectorem, *Suenonem* Presbiterum de *Hald*, *Juarum*, *Thoriam*, *Gunnarum*, *Bilwarum* & *Berthorum* Vicarios Ecclesiæ b. MARIÆ Stavangrensis ad Sedem Apostolicam appellasse, ubi in Ecclesia Cathedrali in festo Storum Proti & Jacinthi a Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* & sociis excommunicati publice denunciabantur. Stawangriæ. Anno domini M.CC.XC.VIII. sabbato post nativitatem beate virginis Marie. - - - Pag. 229.

1298. ERICI MAGNI Regis Rescriptum ad *Thrundhemenses*, qvo Canonicis *Nidrosiensibus* intimis suis Capellanis jus dicendi excepto homicidio, mutilatione membrorum aliisqve id generis nefandis sceleribus, concedit in VI viros, qvorum famulitio opus qvotidie habuerit communis eorundem mensa, & potestatem largitur causas ad Regem pertinentes, qvæ in Ædibus mensæ Communis, Alimentariorum Hospitalis, & in cœmiterio ad Ecclesiam cathedralem boream versus sita acciderint, agendi & decidendi, sibiqve mulctas pecuniaras & mobilia sumendi, relictis Regi ædibus & fundis. Qvibus privilegiis, qvousqve datori placuerit, qviete fruantur. Actum Bergis binis noctibus post festum Martini. Anno Regni XIX. - Pag. 230.

1298. BONIFACII VIII Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii Sti *Michaelis* Bergensis, ut injurias verbales *Ketillo* de *Agadum* Canonico Stavangr. illatas ab *Arnone* dicto *Cuculla*, examinet &

& fine debito decidat. Datum *Reatæ* X Kalend. Decembris. Pontificatus anno qvarto. - - Pag. 232.

1296. *Nicolai Gifonis* de *Apinian* in curia Romana procuratoris Literæ, qvibus fatetur fe a *Thorfino* dicto *Brige* XIIIJ. folidos fterlingorum recepiffe nomine falarii fibi debiti, ratione procurationis geftæ pro Canonicis ecclefiæ Stavangrenfis. Pag. 232.

1299. *Thorftani* Epifcopi Hamarenfis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum literæ monitoriæ ad Dnum *Baffum*, ut ambos claues ædis, ubi frumentum ex agro, Ecclefiæ Sti *Olavi* ad occidentem fito, (in eujus poffeffionem anno priori fententia lata miffi fuerant Capitulum Stawangrenfe) perceptum in euentum caufæ condebatur, Canonicis poftulatus tradat. Actum Afloæ Anno Dni MCC.XC. nono. Die Tiri proxima ante Diem Palmarum folis. - Pag. 233.

1299. Capituli Stawangrenfis teftimonium fe vidiffe *Thorftani* Epifcopi Hamarenfis & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* mandatum ad Dominos, Thorkillum de *Kinfarvik*, *Arnbernum* de *Thiorum*, & *Johannem* de *Hialmaland* Rectores Ecclefiarum, ut Arnonem Epifcopum Stawangrenfem & fautores amicosqve excommunicatos publice denuntient, nifi tempore ftatuto plenarie fatisfecerint Capitulo Stawangrenfi atque Ingemundo, ejusdem Canonico. Actum & datum Afloyæ in Confiftorio noftro. Anno Domini MCCXCIX. Tertio Idus Maii. Pag. 234.

1299. *Thorlaci* de *Eizfu*, *Einari* Iunioris, & *Simonis Gefli* teftimonia fe vidiffe litteras *Thorftani* Epifcopi Hamarenfis &c. monitoriales ad Dnum *Baffum* vid. fupra pag. 233. Die poft feftum Halwardi. - - - Pag. 239.

1299. *Nerwæ* Epifcopi Bergenfis & *Petri* dicti *Matæ* Canonici ejusdem ecclefiæ, Judicum delegatorum Sententia, qva *Jerundum*

dum Archiepiſcopum Nidroſienſem Capitulo reddere jubent. CCLXXVI. Marchas monetæ uſualis; Sigilla Capituli; Jurisdictionem & beneficiorum collationem; & denique, Eccleſiam de *Mæren*, expenſarum taxatione Sedi Apoſtolicæ reſervata. Lata & pronunciata fuit hæc ſentencia nobis pro tribunali ſedentibus in cathedrali eccleſia Nidroſienſi anno dni. M.CC.XC. IX.IIIJ. yduſ Junii. - - Pag. 240.

1299. *Thorſtani* Epiſcopi Hamarenſis & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum Apoſtolicorum mandatum ad Dominos *Arnbernum* de *Thiorum* & *Thorkillum* dictum *Kotam* eccleſiarum rectores, ut *Erico* Rectori Eccleſiæ de *Gond*, ideo quod mandatis apoſtolicis obedierat ab Epiſcopo Stavangrenſi ab officio depoſito, præbendam reſtituant, nec patiantur *Juarum Steinradarſon* excommunicandum iſto munere fungi. Datum Aſlöyæ in curia noſtra.XIIIJ. Kal. Julii. Anno dni M.CC.XC.IX. Pag. 243.

1299. *Thorſtani* Epiſcopi Hamarenſis, & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum Sententia lata inter *Arnonem* Epiſcopum Stavangrenſem & ejus Capitulum, qua Canonici in poſſeſſionem mittuntur collationis omnium benificiorum eccleſiaſticorum, & jurium, qvæ de jure communi ad eos ſpectant; nec non in poſſeſſionem agrorum juxta eccleſiam Sti *Olavi* Stavangrenſis eorumqve fructuum; in poſſeſſionem prædiorum de *Horn* de *Roſſuik*, *Miolhus* & *Ormſlader*. Datum Aſloyæ. Anno domini. M.CC.XC. nono, tercio decimo Kal. Julij. - - - Pag. 244.

1299. *Capituli* Aſloenſis Vidiſſe literarum *Thorſtani* Epiſcopi Hamarenſis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum, qvarum poſteriori excommunicationis ſententiam minantur Dominis *Arnberno* de *Thiorum* & *Johanni* de *Hialmaland*, niſi domino *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinzarwik* a Capitulo Stavangrenſi reqviſiti executionum ſuarum aggravationes

nes adimpleverint. Actum & Dat. Asloiæ in consistorio nostro, Anno Dni M.CC.XCIX, in vigilia sancti Johannis Baptistæ.
Pag. 247.

1299. *Nicolai* Legiferi, *Alfi* de *Kroke*, *Endridhi Hwiti* Testimonia se adfuisse, ubi *Helgus Hwitus* data dextra a Domino *Petro Gudleiki* filio XIV manada matbol prædii *Eidi* ad *Nordfiordas* pro XXI march. argenti defæcati emerat, iis tamdiu fruiturus, donec venditor eandem pecuniæ summam simul & semel circa festum crucis vernum rependerit. In Vigilia Stæ Mariæ Priori æstivali anno Regni Erici Regis XIX. Pag. 248.

1299. *Thorkilli* Rectoris Ecclesiæ de *Kinzarwik* testimonium se in præsentia Dni *Sigurdi* legiferi de *Röndom* & *Haquini* de *Ripue*, literas *Thorstani* Episcopi Hamarensis &c. vid. pag. 247. supra. coram Dno *Arnone* Episcopo Stavangrensi in curia sua publice perlegisse. - - Pag. 248.

1299. *Ivari Straumi* ejusqve conjugis Jardrudæ literæ, qvibus Eriko Abbati de Munkalife IV manada matbol prædii Ridhasvolli uendunt pro V. Vaccis. Actum a Nativit. Dni M.CC.XC. novem hiemibus. - - - Pag. 266.

1299. Hetlandiæ incolarum testimonium Judiciale *Ivarum* de *Eide* & *Haraldum* de *Borgarfiordo* a Domino Thorvaldo Thoreris filio, in jus citatos asseruisse, se præsentes fuisse in domo ducali in *Papeya* die Lunæ septimana muta ɔ: proxima ante Pasca, ubi *Ragnhilda Simonis* filia publice postulaverat, villam *Brekasetter*, in fraudem Ducis, canoni annuo non esse subjectam, & dominum *Endridum* ex Norvegia illuc nulli bono advolasse; nec non dominum *Thorvaldum* die postero duritiei in subjectos insimulasse; se uero postqvam legitime probatum erat, singula Papeyæ jugera non majoris a tempore immemoriali

riali æstimata esse, qvam marchæ auri defæcati, canonem uero fuisse unum & dimidium modium ex terra singularum marcarum defæcatorum sive ex singulorum nummorum terra duo Sald soluenda; hoc testimonium edidisse, ut valeat dominus Thorvaldus coram Duce rem rite exponere. A Nativitate Dni MCCXC & IX hiemibus. - - Pag. 267.

Incerti anni, Leges Convivarum (ni fallor De *Onarheim.*) Pag. 268.

Appendix.

1224. *Nicolai* Episcopi Osloensis literæ, qvibus oblata in honorem beatæ Virginis & Sancti Edmundi ab *Uddardo* monasterio de *Höwdöy* dimidiæ marchæ bol prædii *Vælli* in Parochia *Grafensi*, & aliud dimidiæ marchæ bol prædii Skipæimi in *Jolunda*, confirmat. Anno ab incarnat. Dni MCCXXIIII. Pag. 250.

1224. Haconis Regis Haconis filii literæ, qvibus piscaturam in *Diupvica* Regibus olim possessam, nunc uero ad ecclesiam pertinentem, illiqve a Regibus Haraldo, Ingone, Sverre Magno & Magno *Erlingi* confirmatam, omnibus interdicit & qvietum ejusdem usum ecclesiæ adserit. Circa MCCXXIV. Pag. 251.

1264. Magni Haqvini filii literæ protectoriæ datæ Monasterio Sti Michaelis de Munkalife. Actum a nat. Chr. M. hiemibus CC & LX & IV hiemibus. secunda hieme Regni. Pag. 252.

1280. *Arnonis* Epiſcopi Skalholtenſis indulgentiæ datæ iis qvi eccleſiam Sti Svithuni Stavangrenſis viſitaverint, & manus adjutrices porrexerint. Datum Bergis Anno Domini M.CC.LXXX. IX Kal. Auguſti Pontificatus Anno XIJ. - Pag. 260.

1293. *Haqvini* Ducis Norvegiæ edicta Incolis Heidmarkiæ & Thothniæ data, elapſis a Nativit. Dni M. hiemibus CCXC hiem. & III hiemib. die Jovis ante minorem Rogationum diem. Pag. 262.

1294. Erici Regis literæ monitoriæ ad Dnum *Erlenndum Amundi* filium, *Nicolaum* & *Eliſum* Legiſeros, ut Canonicos Nidroſienſes ab injuriis defendant & tueantur. Actum in Vigilia Petri Anno Regni XIV. - - Pag. 266.

EVGENII Papæ III Bulla protectoria Monasterio Sti *Michaelis* Archangeli Bergis data.

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 1.

Laterani 1146. die 7 Januar.

EVGENIUS Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ormo Abbati Monasterii sancti Michaelis Bergensis, ejusqve fratribus, tam præsentibus qvam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis à provisore omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, & beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Neqve enim Deo gratus aliqvando famulatus impenditur, nisi ex caritatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Oportet igitur omnes christianæ fidei amatores religionem diligere, & loca venerabilia, cum ipsis personis divino servitio mancipatis attentius confovere, ut nullis pravorum hominum inqvietentur molestiis, vel angariis importunis fatigentur. Eapropter, dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Beati Michaelis Archangeli Monasterium, in qvo divino mancipati estis obseqvio, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Inprimis siqvidem statuentes, ut ordo monasticus secundum beati Benedicti regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Qvascumqve præterea posses_ siones, qvæcumqve bona inpræsentiarum justè & canonicè possi_ detis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate Regum largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis

præſtante Domino, poteritis adipiſci, firma vobis veſtrisqve ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Monaſterium ipſum Beati Michaelis, cum terris, poſſesſionibus, decimis, pratis, nemoribus, piſcariis, & aliis pertinentiis ſuis. Inſulas qvæ dicuntur Aumas, cum Eccleſia ſancti Clementis. Eccleſiam ſancti Nicholai de Hardla, cum inſulis ad illam pertinentibus: cætera omnia qvæcumqve ſunt ejusdem Monaſterii, ſummi clavigeri ſub protectione & noſtra in ævum conſerventur. Prohibemus inſuper, ut nullus, poſt factam ibidem profesſionem, absqve Abbatis & fratrum ſuorum licentia de eodem Monaſterio recedere præſumat. Ad hæc adicientes, ſtatuimus, ut qvotiens vobis neceſſe fuerit adeundi ſedem Apoſtolicam, facultatem liberam habeatis. Obeunte verò te, nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum qvolibet ſucceſſorum, nullus ibi qvâlibet ſubreptionis aſtutiâ ſeu violentia præponatur, niſi qvem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilii ſanioris ſecundum Dei timorem & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus poſſesſiones auferre vel ablatas retinere, minuere, ſeu qvibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum, pro qvorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura: ſalvâ ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & dyoceſani Epiſcopi canonicâ juſtitia & reverentiâ. Si qva igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hujus noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire temptaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non reatum ſuum congruâ ſatisfactione correxerit, poteſtatis honorisqve ſui dignitate careat, reamqve ſe divino judicio exiſtere de perpetratâ iniqvitate cognoscat, & â ſacratisſimo corpore & ſangvine Dei & Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atqve in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, qvatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & aput diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen. Datum Lat. per manum Roberti, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter

byteri cardinalis & cancellarii, VII Idus Januarii, Indictione VIII, Incarnationis Dominicæ Anno M.C.XL.V. Pontificatus vero Domini Eugenii Papæ. III. anno primo.

ANASTASII Papæ IV. Fundatio Archiepiscopatus Thrundhemensis data Laterani

Ex Apographo Chartaceo. No. 2.

1154 — Decembris.

Universis ad qvos præsentes litteræ pervenerint Sweno Decanus, Wlpho Archidiaconus, Ecclesiæ Nidrosiensis, Ingewaldus Prior canonicorum regularium sancti Augustini in sancta sede aput Nidrosiam, & Petrus Prior fratrum Prædicatorum ibidem, salutem in Domino sempiternam. Noveritis nos literas infrascriptas felicis recordationis Domini Anastasii Papæ Qvarti, non cancellatas non abolitas, nec in aliqva sui parte vitiatas, sub philis serici, brunei coloris, & plumbeo sigillo, vidisse & diligenter perlegisse, cum subscriptione ejusdem summi pontificis Anastasii & Cardinalium; Qvarum tenor, unacum subscriptionibus, signis tamen eorumdem subscribentium illic appositis, hic autem omissis, de verbo ad verbum seqvitur, & est talis

Anastasius Episcopus, Servus servorum Dei, venerabili fratri Johanni Trwdensi Archiepiscopo ejusqve successoribus, canonice substituendis, in *) perpetuum Licet omnibus discipulis eadem ligandi & solvendi sit concessa potestas, licet unum præceptum ad omnes idemqve pervenerit prædicandi Evangelium omni creaturæ; velut qvædam tamen inter eos habita est discretio dignitatis, & Dominicarum ovium curam, qvæ omnibus æqvaliter imminebat, unus singulariter suscepit habendam, dicente ad eum Domino: Petre amas me? pasce oves meas. Qvi etiam inter omnes Apostolos principatus nomen obtinuit, & de fratrum confirmatione singulare â Domino præceptum accepit; ut in hoc secuturæ posteritati daretur intelligi, qvoniam, qvamvis multos ad regimen Ecclesiæ

*) ppm, extat in membran.

clesiæ contingeret ordinari: unus tamen solummodo supremæ dignitatis locum fastigiumqve teneret, & unus omnibus, & potestate judicandi, & gubernandi onere præsideret. Unde & secundum hanc formam in Ecclesia distinctio servata est dignitatum. Et sicut in humano corpore pro varietate officiorum diversa ordinata sunt membra, ita in structura Ecclesiæ ad diversa ministeria exhibenda diversæ personæ in diversis sunt ordinibus constitutæ. Aliis enim ad singularum Ecclesiarum, aliis autem ad singularum urbium dispositionem ac regimen ordinatis, constituti sunt in singulis provinciis alii, qvorum prima inter fratres sententia habeatur, & ad qvorum examen subjectarum personarum qvestiones & negotia referantur. Super omnes autem Romanus Pontifex, tanqvam Noe in arca, primum locum noscitur obtinere; qvi, ex collato sibi desuper in Apostolorum principe privilegio, de universorum causis judicat & disponit. Et per universum orbem Ecclesiæ filios in Christianæ fidei firmitate non desinit confirmare; talem se curans jugiter exhibere, qvi vocem Dominicam videatur audisse, qva dicitur. Et tu aliqvando conversus confirma fratres tuos. Hoc nimirum post beatum Petrum illi Apostolici viri, qvi per successiones temporum ad gerendam curam sedis Apostolicæ surrexerunt, indesinenti curaverunt studio adimplere, & per universum orbem, nunc per se, nunc per legatos suos corrigenda corrigere, & statuenda statuere summopere studuerunt. Qvorum qvoqve vestigia subsecutus felicis memoriæ Papa Eugenius, antecessor noster, de corrigendis hiis, qvæ in Regno Noruegiæ correctionem videbantur exposcere, & verbo ibi fidei seminando, juxta sui officii debitum, sollicitus extitit. Et qvod per se ipsum, universalis Ecclesiæ cura obsistente, non potuit, per Legatum suum, venerabilem scilicet fratrem nostrum, Nicolaum Albanensem Episcopum, exsecutioni mandavit. Qvi ad partes illas accedens, sicut â suo patre familias acceperat in mandatis, talentum sibi creditum largitus est ad usuram, &, tanqvam fidelis servus & prudens, multiplicatum in fructum studuit reportare. Inter cætera vero, qvæ illic ad laudem nominis Dei & ministerii sui commendationem implevit, juxta qvod prædictus antecessor noster ei præceperat, pallium,

lium fraternitati tuæ indulſit. Et ne de cætero provinciæ Norvegiæ Metropolitani posſit cura deeſſe, commiſſam gubernationi tuæ urbem Thrudenſem ejusdem provinciæ perpetuam Metropolim ordinavit; & ei Afloenſem, Hammarcopienſem, Bergenenſem, Stawangrienſem, Inſulas Orcades, Inſulas Guthraie, Inſulas Islandenſium & Grenelandie Epiſcopatus, tanqvam ſuæ Metropoli perpetuis temporibus conſtituit ſubjacere, & earum epiſcopatus ſicut Metropolitanis ſuis tibi tuisqve ſucceſſoribus obedire. Ne igitur ad violationem conſtitutionis iſtius ulli umqvam liceat aſpirare, nos eam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſenti privilegio communimus; ſtatuentes, ut Trudenſis Civitas perpetuis temporibus ſupradictarum urbium Metropolis habeatur, & earum Epiſcopi, tam tibi, qvam tuis ſucceſſoribus, ſicut Metropolitanis obediant, & de manu veſtra conſecrationis gratiam ſortiantur. Succeſſores autem tui ad Romanum Pontificem tantum recepturi, domum conſecrationis accedant, & ei, ſimili modo & Romanæ Eccleſiæ ſubjecti ſemper exiſtant. Porro conceſſo tibi pallio pontificalis ſcilicet officii plenitudine, infra eccleſiam tantum ad ſacra miſſarum ſollempnia per univerſam provinciam tuam. hiis ſolummodo diebus uti fraternitas tua debebit, qvi inferius leguntur inſcripti: Nativitate Domini, Epiphania, Cœna Domini, Reſurrectione, Aſcenſione, Penthecoſtes; In ſollempnitatibus ſanctæ Dei genitricis ſemperqve Virginis Mariæ, In Natalitio beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli: In Nativitate ſancti Johannis Baptiſtæ, In feſto beati Johannis Ewangeliſtæ, commemoratione omnium ſanctorum, In conſecrationibus Eccleſiarum vel Epiſcoporum, Benedictionibus Abbatum, Ordinationibus preſbiterorum, In die Dedicationis Eccleſiæ tuæ, ac feſtis ſanctæ Trinitatis & ſancti Olavi, & Anniverſario tuæ conſecrationis die. Studeat ergo tua fraternitas, plenitudine tantæ dignitatis ſuſceptâ, ita ſtrenue cuncta peragere, qvatinus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire. Sit vita tua ſubditis exemplum, ut per eam agnoſcant, qvid debeant appetere, & qvid cogantur vitare. Eſto diſcretione præcipuus, cogitatione mundus, actione purus, diſcre-

tus in ſilentio, utilis in verbo. Curæ tibi ſit magis hominibus prodeſſe qvam præeſſe. Non in te poteſtatem ordinis, ſed æqvalitatem oportet penſare conditionis. Stude ne vita doctrinam deſtituat. nec rurſum vitæ doctrina contradicat. Memento, qvia ars eſt artium regimen animarum. Super omnia ſtudium tibi ſit, Apoſtolicæ ſedis decreta firmiter obſervare, eiqve tamqvam matri & dominæ tuæ humiliter obedire. Ecce frater in Chriſto karisſime inter multa alia hæc ſunt pallii, iſta ſunt ſacerdotii, qvæ omnia facile, Chriſto adjuvante, adimplere poteris, ſi virtutum omnium magiſtram, caritatem & humilitatem habueris, & qvod foris habere oſtenderis, intus habebis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temere perturbare, vel ejus poſſesſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu qvibuslibet vexationibus fatigare. Sed illabata omnia & integra conſerventur, eorum, pro qvorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis Apoſtolicæ auctoritate. ſi qva igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire temptaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam congrua ſatisfactione correxerit poteſtate honorisqve ſui dignitate careat, reamqve ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniqvitate cognoſcat, & â ſacratisſimo corpore & ſangvine Dei & Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atqve in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, qvatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & aput diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant Amen Amen

Ego Anaſtaſius catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego *a*) Inarus Tuſculanus Epiſcopus.

Ego Nicolaus Albanenſis Epiſcopus.

Ego Hugo Hoſtienſis Epiſcopus.

Ego Cencius Portuen. & ſ. Rufinæ Epiſcopus.

Ego Gregorius SabinenſisEpiſcopus.

Ego

a) corr. Ymarus.

Ego Guido Presbyter Card' t't' Sancti b) Grisogoni
Ego Manfredus Presbyter Card' t't' Sanctæ c) Sauinæ
Ego Aribertus Presbyter Card'. t't' Sanctæ Anastasiæ
Ego d) Ascaldus Presbyter Card' t't' Sanctæ Priscæ
Ego Johannes Presbyter Card'. Sanctorum Joh. & [Pauli] t't' Pamachii
Ego Henricus Presbyter Card' t't' Sanctorum Nerei & Achillei.
Ego Guido, Diaconus Card.' Sanctæ Mariæ in Portieu
Ego Johannes Diac.' Card.' Sanctorum e) Gergii & Baechi
Ego Odo Diac'. Card'. S. Nicolai in careere Tull'.

Datum Lat per manum Rolandi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis & Cancellarii [- - - - Kal.] Decembris Jndictione III. Incarnationis Dominicæ Anno M.CLIIIJ. Pontificatus vero Domini Anastasii Papæ IIII Anno II.

Nos insuper supradicti Decanus, Archidiaconus & Priores, vidimus & alias sex literas Apostolicas, videlicet: Adriani Qvarti, Clementis Tertii, Innocentii Tertii, Gregorii Noni, Innocentii Qvarti, & Clementis Qvarti cum impendentibus plumbeis sigillis, omni prorsus suspicione carentes, sub eodem verborum tenore, eadem per omnia privilegia præfatæ Ecclesiæ Nidrosiensi concessa, cum similibus ipsorum summorum Pontificum & Cardinalium subscriptionibus & signis eorundem, continentes. In qvorum omnium fidem & testimonium præmissorum, sigilla nostra præsentibus duximus apponenda. Datum Nidrosiæ VI Kalendas Julii Anno Domini MCDXXIX.

MAGNI

b) corr. Crysog.
c) Sabinæ.
d) corr. Astaldus vel Ast.
e) ita extat, corr. Sergii.

MAGNI Erlingii Litteræ, qvibus Regnum Norvegiæ Sto *OLAVO* & Metropolitanæ Ecclesiæ Nidariosiensi offert, obligans se suosqve successores illud seu fevdum accepturos & privilegia hic inserta servaturos.

Ex Apographo Cartac. manu *Arnæ Magnæi* No. 3.

1174.

Magnus Dei gratia Rex Norwegiæ, Augustino eadem gratia Throndensium Archiepiscopo, Apostolicæ sedis Legato, & universis Episcopis, clero & omni populo per Norwegiam constitutis salutem. Qvoniam communicato sapientiorum consilio Dominatum & diadema Regni hujus, invocato spiritu sancto, vestræ manus impositione, reverende pater Augustine! de manu Domini suscepimus: expedit, ut qvo potentatus sublimior, qvo libertas imperandi maior, eo in omnibus moribus & vita cunformer humilior, & erga Deum, Dominum dominantium (per qvem Reges regnant) me debiti famulatus obseqvio perpetuo devoveam & *a*) confliem obligatius, cui servire regnare est, cuius servitus summa computanda ingenuitas. Subtilius itaqve consideranti qvantum sit qvod suscepimus. liqvide perspiciendum occurrit, ut qvanqvam præcellens dignitas in nomine, nec minus ardua gravitas convincitur in pondere. In regno *b*) qvidem nihil aliud ad mentis usum qvam hic unicus fructus excrescit, ut sub regali virgâ cum virtutis præstantiâ, æqvitatis servato moderamine, ei complaceat, qvi suimet testimonio via, veritas & vita comprobatur. Igitur in tantis & tam arduis iam â teneris annis exeqvendis negotiis, qvia debilis redditur humana infirmitas: cum non sit potestas, nisi â Deo; ipsum cooperatorem exposco; ut interhujusmodi timiditatis procellas cum David (qvem Dominus, cuius viæ misericordia & veritas de p'ferantes accepit, & postmodum Regem inunxit) exultando possim canere: Dominus adjutor meus & protector meus, & in ipso speravit cor meum. & adjutus sum. Deo namqve in hac die gloriosæ Resurrectionis me cum Regno in perpetuum

a) ita scriptum est, forte consecrem.
b) intellige siqvidem.

tuum & gloriofo Martyri Regi Olao: cui integraliter fpeciali devotione fecundo poft Dominum Regnum asfigno Norwegiæ, & huic Regno, qvantum Deo placuerit, velut ejusdem gloriofi martyris posfesfioni hæreditariæ, fub ejus Dominio, tanqvam fuus vicarius & ab eo tenens præfidebo. Porro qvoniam præfatus Martyr pro lege Dei fui, pro falute fubjectorum, pro præfentis regni confervatione intrepidus inimicis occurrit, & non dubitans manibus tradi nocentum, præfens regnum fui pretiofi fangvinis effufione confecravit: ejus cupiens, ficut in Regno fucceffor, fic & in qvantum vires fuppetunt, adjutus qvoqve virtutum imitator, qvæcunqve me vocaverit necesfitas, tribulatio five anguftia, pro Rege & juftitia tenenda, pro patria, tanqvam fancti Olavi posfesfione tuendâ divino & ejus tutus *a*) immunitate, ad certamen, ipfo pro duce tanqvam ejus miles & in fuis caftris pugnaturus, intrepidus accedam; & fi confiftant adverfum me caftra, non timebit cor meum.

In perpetuæ qvoqve fubjectionis teftimonium, hoc pro me & pro omnibus meis catholicis fucceforibus privilegium huic Metropolitanæ Ecclefiæ concedo & literis meis figillatis confirmo, ut poft vocationem meam Regale diadema & meum, qvod hodiernâ die facro altari in confirmationem offero, & omnium mihi fuccedentium, præfenti delegetur Ecclefiæ.

Præterea in reverentiam Beati Martyris, fingulis annis præfenti Ecclefiæ unius navis vectigalia concedimus; & XXX Left farinæ ad Islandiam transferendas, fi *b*) hujus provinciæ patiatur ubertas: nec ab aliis eâdem penitus excludatur licentiâ.

His addimus, qvod qvicunqve petierit hanc Ecclefiam oraturus vel eleemofynam oblaturus, tam advenæ, qvam indigenæ, etfi pacis integritas Regna *c*) non fedet fed diffenfio *d*) diftr. hii pacificè in pace fufcipiantur & dimittantur. Qvod fi qvis eis injurias

a) ita exftat. *forte* munimine.
b) corr. hoc.
c) corr. forte, confoederet.
d) corr. diftrahat.

jurias vel opere aut consilio fraude & sinandis vel aliis malignè moliatur aut rapinam arbitretur, in tali opere ante Archiepisco-pum vel Canonicos sancti Olavi convictum in perpetuum exulamus. & si hoc agens, aut vulneretur aut mori detur, ei in cæmiterio sepultura denegetur; nec debet pro eo vel Regi vel Parentibus magis qvam pro latrone aliqva exhiberi satisfactio.

Præterea, sicut Episcopalis Ecclesia, & præcipue hæc Metropolitana, ceteras dignitate præcellit: ita decens est, ut qvi in eâ vel in ejus cæmiterio, vel ictu vel sangvinis effusione alteri injuriando deliqverit, majori plectatur pænâ. Unde super hoc iam determinatam vindictam & Regibus confirmatam & annuo & confirmo.

Sed qvoniam Regii interest officii semet ipsum benè vivendi speculum exhibere cæteris, & non solvere legem, sed implere, parvi *e*) qvidem est momenti hortari verbo, qvod non confirmatur exemplo: ammonitu vestro, Reverende Pater Augustine, firmiter Deo uovendo promittimus, qvod de terris nostris & mansionibus plenas secundum Deum amodo persolvemus decimas. Curiales qvoqve stipendiales, in qvo Episcopatu *f*) cirta natale conversati fuerint, de suis stipendiis Episcopo ibidem constituto decimabunt. Qvorum decimæ communiter per Episcopos distribuentur. si vero ipsi vocati fuerint dum stipendialiter Regis adhærent curiæ, in Episcopali Ecclesia debita erit eis sepultura.

Præterea dignitates & privilegia, huic Ecclesiæ propter honorem pallii concessa & legibus confirmata, scilicet de augmento eqvorum; & de farinâ ducendâ XXX Lest; & de hæreditate advenarum clericorum; & præter hoc de electionibus faciendis & Ecclesiis disponendis, in qvibus olim Regius consensus abolitus est & abjuratus scilicet Regibus inreqvisitis & Episcopatus darentur & Ecclesiæ, & reliqva tunc concessa, in honorem Dei & meimet salutem his literis & annuo & confirmo. Actum MCCLXXVI. X. Kal. Aprilis. in Vestiario Ecclesiæ Nidrosiensis.

CLEMEN-

e) mallem siqvidem. *f*) circa.

CLEMENTIS III Bulla prohibitoria ne clerici arma in expeditione assumant, data Laterani

Ex Autographo Membran. No. 1. Fascic. III.

1189. die 27 Januarii.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis uniuersis clericis per Norwegiam constitutis! Salutem. & Apostolicam benedictionem. Cum arma clericorum iuxta sacre scripture testimonium Orationes & lacrime iudicentur! periculosum est uobis & professioni uestre penitus inimicum bellis! vos carnalibus immiscere! qui debetis etiam a curis secularibus abstinere. Juxta illud Apostoli. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus &c. Inde est quod uniuersitati uestre auctoritate Apostolica prohibemus! ne quis uestrum nisi forte ut tribuat penitentiam & sacramenta ecclesiastica morientibus! & praua opera dissuadeat in expeditionem ire. aliqua temeritate presumat. alioquin sententiam quam propter hoc uenerabilis frater. noster. Nidrosiensis Archiepiscopus in uos tulerit! nos Auctoritate domino ratam habebimus! & mandabimus inuiolabiliter obseruandam. Dat. *Laterani*. V. Kalendas Februarii. Pontificatus nostri Anno Secundo

Bulla plumbea cordâ sericeâ rubra appendet

Pauli Episcopi Bergensis Litteræ, qvibus testatur se scotasse monachis Bergensibus villam *Mor* in *Hardangria*, eos vero sibi pro illa tradidisse *Herdlam*, Ecclesiæ Christi perpetuo possidendam unacum dimidia marca auri, siqvidem proventum *Herdla* minorem dat, qvam villa *Mör*. Declaratqve mendacium esse villam *Oo* dictam ab Ecclesia villave *Herdlensi* aliqvando possessam fuisse.

Ex Apographo Chartac. manu *Arnæ Magnæi* No. 4.

1190.

PAAL biscop sender qvediu successoribus suis. oc lærdom monnom allum oc ulærdom· oc allum gudes vinum i þvisa biscops-

riki.

riki. gudes oc ſina. Ek vil yder kunt gera. at ek atta kaup nokot vid bröder at Munklifi i *Biorgwin.* at vilia alz ſamnungz. oc gerda ek iardaſkipti vid þa. Þæir leto (oc) ſköytto *Herlo* til *kriſtkirkiu.* med ollum þeim lunnendom er nu liggia til ok til hafva lagit at forno oc at nyiu ſem betra er at hafva helder en on at vera. En ek fek þeim iord i moti er *Mor* heitir. oc ligger ſu i Hardangre in. oc þeir greiddu mer halfmork gulz a ofan. þui at ſu er meiri at leiguburd helder en Herdla. Nu toko þeir ſkoytin af mer a þeirri iordu at loghum rettom oc landz ſid. En þetta maal var gort med rade. Æ. Erkibiſcops oc annara vitra manna. bæde lærdra oc ulærdra. er bæde hofdu til þeſs vilia. gözſko oc ſanſyni at ſia hvat hvarom tveggia ſtad var til hagrædes oc gagns i þoiſæ ſkipti. Nu ſkal Hærdla perpetuari kriſtkirkiu. oc Mor Munklifi. ſo at þetta ſkal engi mader rifta. En ef nokor gerer þat. þa ſekkiſzt han vid gud oc hælgha menn ſem perturbatores eccleſiaſtice pacis & contemptores tradicionum maiorum ſuorum Oc Munkar toko ſköyting af mer a þeirri iordu neſta dagh poſt decollacionem ſancti *Johannis baptiſte.* En þeſſir varo vaattar. *Erlenger* Archidyaconus. *Arnulfer* meiſtare. *Munan Gauz. ſ. þorder* kapalein min. *Sighurder Lygnir. Halſtein* preſter. *Aſlaker* preſter. *Aſlaks Dotter Gudrid* oc *Margretta. Heinreker* ſkutilſvein min. *Aogmunder Raudi.* rædes madr min. oc aller huſkallar minir. oc margir adrir godir menn lærdir oc ulærdir.

En viri mendaces & qverentes qve mundi ſunt. non qve Jeſu Chriſti. hofdu boret fyrir mik. at iord ſu er Oo heitir. atti at liggia til *Herdlo* kirkiu. eda til *Herdlo* ſialfrar. en med þui at til þes fenguſzt eigi gogn ne vitni. ne engi fylgdu ſannendi þvi male. þa eignadozt Munkar þa iord. ſem vert er oc ret. oc ægu þeir hana heimila fyrir hverium manne. ef þeir ſkulu ureenter vera. valete.

COELE-

COELESTINI Papæ III Bulla protectoria *Erico* Archiepiscopo Nidarosiensi eiusqve successoribus data

Ex Apographo Chartac. emendato manu Arnæ Magnæi No. 5.

1194 — Junii.

CÆLESTINUS Episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri, *Heirico* Nidrosiensi Archi-Episcopo, ejusqve successoribus canonice substituendis, imperpetuum. Ea cura & diligentia volumus fratrum & coepiscoporum nostrorum dignitates & Jura servari ut in hiis, in qvibus favorem Apostolicum prævia ratione deposcunt, illum sibi sentiant benignius suffragari. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & personam tuam atqve Nidrosiensem Ecclesiam cui auctore Deo præesse dinosceris, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut qvascunqve possessiones, qvæcunqve bona, eadem Nidrosiensis Ecclesia inpræsentiarum juste & canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione Regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisqve successoribus & illibata permaneant. Libertates autem & immunitates, qvas de concessionibus Regum, præcipue Regis Magni Norwagiensis, Ecclesia tuo subjecta Regimini hactenus obtinuisse dinoscitur, tibi & Ecclesiæ ipsi auctoritate Apostolicâ confirmamus, & perpetuam habere decernimus firmitatem. Licitum qvoqve sit tibi & successoribus tuis in Capellis, â Regia liberalitate fundatis vel dotatis, sic ut in aliis Ecclesiis vel Capellis provinciæ tuæ, idoneas instituere sine ipsorum assensu vel præsentatione personas, secundum renunciationem, qvam de jure patronatus per publica instrumenta & per privilegia sua constat eosdem Reges fecisse. Statuimus insuper ut in electionibus Episcoporum & Abbatum provinciæ tuæ nulla vis, nulla potentia, nulla auctoritas vel consensus Regis seu principis interveniat, nec favore ipsorum qvisqvam officium Ecclesiasticæ prælationis obtineat, nisi qvem concordi electione illi ad qvos electio pertinet va-

 canti

canti Ecclesiæ scientiâ & moribus judicaverint aptiorem. Clericos etiam Regni Norwagiæ d.bita volentes libertate gaudere præsenti paginâ districtius prohibemus, ne aliqvis Episcopus Abbas seu Clericus, cum ipsi regalia non habeant, arma sumere, vel in expeditionem ire, vel ad hoc qvicqvam de suo impendere compellantur; nisi forte necessitas tam gravis immineat, qvod id à dioecesano Episcopo & sapientioribus & discretioribus viris Ecclesiasticis communicato consilio, fieri permittatur. Si vero aliqvis clericus, qvi nec prælationem obtineat ecclesiæ, nec ejus sit ministerio vel officio, qvod absqve dispendio Ecclesiæ deserere non possit, specialiter deputatus, expeditionem seqvi â suo Episcopo permittatur in eo ibi officio serviat, qvod professioni suæ vel ordini competere dinoscatur. Specialiter autem presbyteros vel clericos & laicos beati Olaui martyris servitio deputatos, & Sacerdotes alios omnes, tam in rure, qvam civitate morantes, iuxta Regiæ pietatis privilegium sunt exempti, ab illis angariis immunes esse omnino censemus, qvæ lingva Norwagica certo & appropriato vocabulo nuncupantur Læidangir.

Præterea vobis concedimus triginta mensuras farinæ qvæ Lest vocabulo appropriato dicuntur, pro emendis vestibus ad opus ministrorum Beati Olaui, mittere in Islandiam, illis præsertim temporibus, qvibus id patriæ patietur ubertas. Et vectigalia qvæ de unâ navi, ab Islandia venienti, annis singulis Ecclesiæ Beati Olaui debentur, eidem auctoritate Apostolicâ confirmamus omnes etiam ad ejus Ecclesiam devotionis causa & peregrinationis intuitu accedentes, tam advenas, qvam indigenas, sive gverræ tempus sit, sive pacis, in eundo & redeundo, firmâ volumus & statuimus securitate gaudere, potiori, & eos qvi rei de talium molestatione inventi fuerint, pœnæ canonicæ, in eos generali deliberatione statutæ; decernimus subjacere. Illis qvos interfici, tali conflictu â peregrinis pro defensione sua contigerit sepulturam censentes Ecclesiasticam denegari; clericis vero in causis, Canonico Jure prohibitis, interdicimus penitus seculare judicium, & illos qvi contra prohibitionem communem & nostram specialiter, super hoc

hoc venire tentaverint, & ſubire judicium ſeculare, ſecundum arbitrium Dioceſani Epiſcopi cenſemus canonicè puniendos.

Eccleſias etiam dedicatas, ſine permisſione dioceſani Epiſcopi nulli omnino fas ſit deſtruere, ſive de loco ad locum aliqvâ occaſione transferre. Nulli etiam Regi vel Principi liceat approbatas patriæ leges & ſcriptas, absqve conſenſu Epiſcoporum & ſapientum conſilio, & pecuniarias pœnas, tam in clericis, qvam in laicis, contra antiqvam conſvetudinem in eccleſiarum ſeu clericorum diſpendium immutare vel ab aliqvo Epiſcopo ſeu Abbate, regalia non habente, ante conſecrationem ſeu benedictionem, aut poſt, fidelitatis eligere ſacramentum. Sed & in dandis decimis de terris & manſionibus ſuis Reges omnino ſeqvantur canonicas ſanctiones. Nihilominus præſentium tibi auctoritate concedimus, ut ſecundum qvod prædeceſſores tui obtinuiſſe noſcuntur liceat tibi & ſucceſſoribus tuis, non ad voluptatem ſed ad tuum & Eccleſiæ commodum, aves, falcones ſcilicet & aſtures, & griſeos emere, prout â prædeceſſoribus tuis eſt hactenus obſervatum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſesſiones auferre vel ablatas retinere, minuere, ſeu qvibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum pro qvorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qva igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honorisqve ſui dignitate careat, reamqve ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniqvitate cognoſcat, & â ſacratisſimo corpore ac ſangvine Dei & Domini redemtoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atqve in extremo examine divinæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, qvatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego

a) Ego *Cæleſtinus* catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus
Ego *Albinus* Albanenſis Epiſcopus
Ego *Octavianus* Hoſtienſis & Velletrenſis Epiſcopus
Ego *Johannes* præneſtinus Epiſcopus
Ego *Petrus* Portuenſis & ſanctæ Rufinæ Epiſcopus
Ego *Pandulfus* Baſilicæ XII Apoſtolorum presbyter cardinalis
Ego *Petrus* Tit. ſanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis
Ego *Johannes* Tit. ſancti Clementis Cardinalis Viterbienſis & Tuſculanenſis Epiſcopus
Ego *Gwido* presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ trans Tiberim Tit. Calixti
Ego *Hugutio* presbyter Cardinalis ſancti Martini Tit. Eqvity
Ego *Johannes* Tit. ſancti Stephani in Cælio monte presbyter Cardinalis
Ego b) *Cynthius* Tit. ſancti Laurenty in Lucina presbyter Cardinalis
Ego *Soffredus* Tit. ſanctæ praxedis presbyter Cardinalis
Ego *Bernardus* ſancti Petri ad vincula presbyter Cardinalis Tit. Eudoxiæ
Ego *Johannes* Tit. ſanctæ priſcæ presbyter Cardinalis
Ego *Gratianus* ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconus Cardinalis
Ego *Gregorius* ſanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis
Ego *Gregorius* ſanctæ Mariæ in Aqviro Diaconus Cardinalis
Ego *Gregorius* ſancti Georgii ad velum aureum Diaconus Cardinalis
Ego *Lotarius* ſanctorum Sergii & Bacchi Diaconus Cardinalis
Ego *Nicolaus* ſanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis
Ego *Bobo* ſancti Theodori Diaconus Cardinalis
Ego *Petrus* ſanctæ Mariæ in via c) latâ Diaconus Cardinalis
Ego *Cencius* ſanctæ Luciæ in d) Orchea Diaconus Cardinalis

Datum

a) membr. Et ego
b) membr. cutthus male ignorantiâ ſcribæ
c) Lateran membr. malè
d) Orthea apud panvinum extat. Alii Orphea habent

Datum *Romæ* apud fanctum Petrum per manum *Egidij*, fancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis; Decimo feptimo Kalendas Julij, Incarnationis Dominicæ anno millefimo centefimo nonagefimo qvarto, pontificatus vero Domini *CÆLESTINI* papæ Tertij anno qvarto.

CÆLESTINI Papæ III Bulla, qva prohibet & interdicit, ne qvis laicus in Dioecefi Nidarofienfi jurisdictionem ecclefiafticam exerceat. data Laterani

Ex Autographo membran. Fafcic. III. No. 2. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 6.

1196 die Martii.

CÆLESTINUS Epifcopus feruus feruorum Dei. Dilectis filiis *Nidrofienfi* Capitulo. falutem & Apoftolicam benedictionem. Cum Ecclefiaftice dignitates & fpiritualis iurisdictio â Laicorum perfonis effe debeant aliene. mirari non fufficimus. quod poft canonicas inftitutiones felicis recordationis *ADRIANI* pape predecefforis noftri. quibus tres Archidiaconatus in Ecclefia ueftra diftinxit. & Decanum duxit unicum ordinandum per laicos iurisdictiones conquerimini Ecclefiafticas exerceri. & eis in fpiritualibus indebitam poteftatem concedi. Volentes igitur tam deteftabile uitium â Nidrofienfi Ecclefia remouere. Auctoritate prefentium diftinctius inhibemus. ne aliquis laicus in Diocefi ueftra Ecclefiafticam iurisdictionem exerceat. uel caufas audiat aut definiat, que iudicio exigunt Ecclefiaftico treminari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftre inhibitionis & conftitutionis infringere. uel ei aufu temerario contraire. fi quis autem hoc attemptare prefumpferit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoftolorum eius fe nouerit incurfurum. Datum *Lateran.* XVI Kal. Aprilis. pontificatus noftri anno quinto

Bulla plumbea corda fericea rubra appendet

HACONIS SVERI filii patriæ turbis a clero motis exhaustæ miserti compositio inita cum *Eriko* Archiepiscopo *Nidrosiensi*, qva Privilegia ecclesiæ Norvegicæ a Regibus *EYSTENO*, *SIGURDO* & *INGIO* coram Cardinalibus *Nicolao* & *Fidentio* Jure jurando concessa, & a *MAGNO Erlingi* filio, *SVERO*qve litteris confirmata stabiliuntur, clero debita Regi officia promittente.

Ex Codice membran. formæ maximæ No. 309 fol. Lxiv. b. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 7.

1202.

HAKON Konungr sendir quedio *Eiriki* Erkibiskupi ok allum adrum biskupum. lærdom mönnom allum. bondom allum. ok buþegnum allum. Guds uinum ok sinum. sem þetta bref sea æda höyra quedio guds ok sina. Gud gefue mer þat at mæla til ydar biskupanna. er mer see til gagns ok till gæfo. fridar ok til farsælo. landeno ok ollum landz lydinum til lausnar. ollum oss til faghnadar ok til nytsemdar. nu ok jamsnan. Mæiri uolk ok vandrædæ ok hormuleghr bardaghe hafua. a. oss leghet ok a voro lande vm langar stundir. en þurft vaarre myndi gieghna. ef gæfa fylgdi. ok er þui værre at. naleghа ma so sæghia at þetta land see at þrotom komet med allu nema gud med sunni hæilaghre miskun late bradleghar böter tilkoma firer þvi at þæir ero nærsta flester allir fra falner er landzsens ok landzlaghanna villdu gæta med rettyndom. ok gud villdu ælzska ok hæilagha kirkiu en þeir lifa efter. er huartuæggia venda til sin. ohof ok ranglæte. osund ok illuilia. ok fremia vilia jamsnan oræduende. rædazst nu huarke lærdr ne olærdr Gud ne goda men. hældr lifir nu huær efter þvi sem lyster vndir laghaloysi skipan. þuiat lögh læghiazst. en ran rikia. osidir vaxa en sidir tynazst. konor værda nu skemdar med skamsamlegho leghorde en kirkiur uppbrotnar ok er nu öll kristni alneer at falle komen. nema Gud ok goder menn læggi raad til at bæter værdi. en at vikia minni rödo til ydar biskupanna vm vaar maal. þa er ydr kunnikt sundr þykki þat er verit hefir, j millim konungsdomsens ok ydar biskupanna. ok er því vær. a marghr hefir tekit mikin ofga ok þunga af þvi sundr þykki. ok

nærsta

nærfta kalla fo aller. at öll þau vandræde. er. a. þetta land hafa laghft vm ridir. þa hafa rifid af þvifa fundrþycki. er millim ydar hefir verit nu med þvi at þeffar þröttor ok þrautir hafa ftadit j millim vaar ofs til marghra valka ok mikilla vandræda. ok nærfta þeim meft er minftan lut hafa j aatt. er bonden er. er landet byggir. þa læggium ver nu þan j millim vaar firer guds faker ok hæilagrar kirkiu. ok fremium æigi lenghr kapp ne ofund millim hæilaghrar kirkiu ok konungsdomfens. Nu vil ek at aller menn viti fkil a þvi. at ek gef vpp alla þeffa dæila ok þrætto er verit hefir millim konungdomfens ok bifkupsdomfens. ok jaatta ek hæilaghre kirkiu ok lærdom monnom alt þat frælfi huarom er. a. at hafa efter þvi fem hælghar ritningar fkyra millim min ok þæirra. ok hæilogh kirkia hefir haft fra nyu ok forno. at ofkoddom konungsdome minom. ok allre konunglegre tüghn efter þui fem fkipade *Nikulaf* Cardinalif. ok þæir konungar jaattado ok fuoro *Oyftæin Sigurdr* ok *Ingi* ok bref *Oyfteins* konungs vattar. ok *Magnus* konungr ftadfefti ok fo fialfr fader minn med finu brefe ok fo fæm æidar þæirra vatta. er fuorner uaro firer Legato *Fidentio* þá ær Iallen hof dæilu uid *Oyftæin* Erkebifkup um hæilaghrar kirkiu frelfi. en hon jattar mer þui. j. more. ok aller lærder men at þæir fkulu væita mer alla tüghn ok fömd er þæir æighu at væita loghleghom konunghi. ok hælghar ritningar fkyra mer til handa ok landzlogh. Nu hefir ek þætta jayrdi gefit Gudi ok hæilaghre kirkiu. mer til fridar ok forfælo. til gaghns ok til giftu. ok ollom landzlydenom. til faghnadar. nu ok jafnan.

PHILIPPI Regis Interdictum, ne *Morsdalenfes* Fratribus monafterii *HÖFUDEY*, ex capite villæ *Afpar* in agro *Follenfi*, iis a Rege *INGIO* oblatæ, aliqvo modo graves fint aut actione, aut injuria eorum fundis, fepibus & clatris illata, nifi pœnas capitis & membrorum amputationis dare maluerint.

Ex Apogr. Chartac. No. 8.

1207.

P*HILIPPUS* konungr fendir ollum *Morsdölom* þeim er i lydni

 ftanda

ſtanda vilia vera vid oſs qvedio guds oc ſina. Vm eighn þá oc uttvægh er *INGI* Konungr gaf til *Hauwdeyar* or bö þeim er *Aspar* heita a *Follo* ſer til miſkunnar. þá er oſs ſaght at þer haved genget a med kappe oc ágyrnd oc malghat þá eign med rangyndum ok unyta ſva fyrir munkum i *Hauwdey*. Nu hava þeir loghuunnitt eighnena, ſem *Simun* Loghmadr hevir logh um ſkyrt. Nu ef nockr madr verdr ſva diarfr. at hann gerer þeim nokort ſpialvirki eda laundum þeirra a gaurdum eda grindum eda a þvi er til hevir leghit at forno eda nyiu. þa ſkall han engo fyrir koma nema livi eda limum ef ver meghum na honom.

in tergo
Bref Philippus Konungs um utveghen a *Auſpum*.

HACONIS HACONIS filii Jus monetam cudendi datum *Guthormo*, Archiepiſcopo *Norvegiæ* & Eccleſiæ *Nidroſienſi*.

Ex Codice Membran. formæ Maximæ Legati Arnæ magnæani fol. Lxv. a. Apograph. Chartac. No. 9.

1220.

H*AKON* konungr ſon *H.* konungs ſendir Qvediu *Gutthormi* ærkibiſkupi oc ollum adrum guds vinum lendom oc lærdom verandom oc vidr komandom eiliſliga Guds oc ſina. Ver vilium ollum monnum kunnigt géra at ſealfum oſs til ſalobotar ok riki varo oc þegnum til gagns oc til gifto þeſſa heims ok annars hofum ver iattat af varre hende oc þeirra er löglega uerda til lanzenz koſnir efter oſs. Stad hins helga *OLAFS* konungs oc *Gutthormi* Ærkibiſkupi oc ollum er gudlega verda koſnir efter han til Ærkibiſkups nafns oc vinir vilia vera konungdómſens æptir Guds loghum oc manna at hafa ſylfrſláttonnan þarf ſem þar kunni godan hatt a oc þionoſtoman med honom. huartſem ærkibiſkupi ſyniz ſer haglegra at þeir ſe med mynrara varam oc þionoſto ſveinum edu i garde ſialfs ſins at ſla till þyrfta ſtadar hins helga *OLAFS*

OLAFS konungs ſlykt ſylſr at ſkyrleika oc ſtinleika ſem var vil verdr till eda annara kononga at gange i *Nidaroſe* Hafum ver iat tad þetta firi þvi at ver ætrlum at her i man gudi afuuſa avera oc gagn megi afſtanda ſtad hins helga *OLAFS* konungs oc englum godom manne til vanhags. þickiumz ver ok viſt vita at ſylfr ſlatta ſu ſem ver vilium at gange i lande varo ſtande þvi heldr med æinord oc godom hætte er ſlikir Guds vinir bindaz helldr vidr i radom med oſs. þat vilium ver ok láta alla men vitha at ærkibiſkupsſtolin oc allan hans varnad minna oc meira, ner oc fiarre hafuum ver tekit i vart trauſt oc fulla vernd. ſkulum ver hallda undir han odal ok æignir þær ſem nu a han oc han verdr æigande um vara dagha. ok oll rettyndi þaurſem hann hefuir haft til þeſſa dags ok han a at hafa bædi æftir Guds loghum oc manna. Engom ſkulum ver ok lata lyda at misþyrma honom eda afdratt veita hans ſómdom þar ſem ver komom varom krafti vid. Nu gud almattugr ok hinn helgi *OLAFR* konongr ſe þeirra vin er þeſſa ſkipan vara ſtyrkia oc hallda med godvilia. En heimilir ſkulum ver til vera at hegna efter magni þvi ſem gud gefr oſs hverium þeim er hana ryfr þarflauſu medan gud ann oſs lifdaga. Vattar *Pall* i *Gizka. Gregorius Jonsſon. Vagfinnr.* Meiſtare *Biarne. Petr Bryniulfsſon. Aſlakr Pitlor.* Meiſtare *Aſlakr. Bardr Barre Branſteinn. Vilialmr* i Torgom. *Ivar* i *Berodale Gunnar Grionbakr.*

Biarni Epiſcopoſi *Orcadum* Litteræ, qvibus villam *Holand* ad Sinum *Dalsfiörd*, monaſterio *Bergenſi* in honorem dei & Sancti Michaelis pro ſua, parentum, fratrum & cognatorum animabus offert, tali conditione, quod ſingulis autumnis *Agneta* Octo menſium cibaria, ſi tanti elocari potuerit villa, accipiat, ſi minoris, minus; reſiduum vero Monachi ſumant, villam tueantur, elocent & *Agneta* mortua perpetuo poſſideant a cuiusvis impetitione liberam.

Ex Codic. Diplomat. Munkaliſenſi. Apograph. Chartac. No. 10.

1220.

B*iarne* biſcop i *Orknöyom* ſender quediu allum gudz vinom oc

 ſinom

finom er þetta bref ſea edhur höyra gudz oc ſina. Ek uill idhr kunnykt göra at ek heui gefuit iord þa er *Holand* heiter i dalsfirdhe til Munkliuis i biorgwin gudhi till dyrdhar oc hinom helgha Michiæle firer ſalu fadher mins oc modhur oc brodra oc frenda mina oc vina med þeim hætte at *Agnes* ſcall taka þar af VIII manada mate huart hauſt ef at ſwa myklu byggiæſt. en þo at minna gange af þo ſe hun hennar ſkardh en ef at dyrra byggizſt þa take þad munkar. Nu ſkulu þeir hafua varduei/ſlu oc bygningh a þeſſare iordhu med þenna hætte ſem nw er mælt æ mædhan Agneis lifuir. En epter hennar dagha ſkall ſtadharen eigha iordhena frialſa firer hueriom manne En ef nakor madhr uill hona vndan ſtadhe ryfta þa ſe ſa i gudz bannæ oc allra heilaghra mana. valete.

Sculonis Comitis donatio duarum marcharum & undecim orarum terræ in villa *Siætnum* ad *Tildras*, & qvinqve orarum terræ *Flegſtadir* in *Froſta*, facta Capitulo Nidroſienſi eodem autumno, qvo ejus filia *MARGARETA, HACONI* Regi nupſit, ſub conditione, ut fratres pro donatore vivo preces funderent; mortuo anniverſarium campanis pulſatis per totam civitatem celebrarent; ſingulis in urbe ſacerdotibus dimidiam libram ceræ & tres nummos ponderatos argenti annuatim ſolverent; ipſiqve die Sti Andreæ, dum viveret, poſtea vero die anniverſario qvot annis in ſui memoriam læti covenirent.

Ex Autographo membr. Faſc. I. No. 1.

1225.

S. Jarll broder. *J.* konungs ſænder lærdom oc lendom allom verandom oc vidr komandom Qvedio Guds oc ſina. Ver vilium ydr kunnict gera. at þat ſama hauſt æfter er. *H.* Konongr havde gert brullaup ſitt til drottningarennar fru *MARGRETTAR* dottor varrar. þa gerdom ver þeſſa ſkipan medal var oc korsbrödra þæirra ſem þa hafdo forſio firer ſtadenom hinſ hælga *O.* Konongs. At ver gavom til ſtaderenſ. II. marka bol or þæsſom æignom XI aura. bol or þæim. II. gaurdom ſem ver áttom i *Siætnum* vid *Tildrar*, en. v. aura bol or *Flegſtadom* a *Froſto*. Skal

Skal þæssar æigner stadren æfenlega æiga ser til allda odals. enn allir brödr ; skulu taka skyld af oc læggia i komun sitt. En a moti þesso þa skulu þæir medan gud vill at ver livum. hava oss i bona hallde sinu oc brödralage. Ok þegar gud vill at ver sem brott kallader vili hinn sami gud til fagnadar. þa skulu þæir æilifliga medan sia ¦stadr stændr vara artid halda hværer sem uppi ero med allum fullum salotidom med vaxe oc silfri allra kirkna á millum i kaupange Skal vax vera æigi minna en halft pund en. III peninga vegna i silfri huæriom præste. Skylt skal oc at ringia at stadenom oc um allan bö at þæirri ártid sem at þæim adrum er sua ero skipadar. Sva er oc mællt at aller brödr skvli saman sitia oc sær skæmta af þæssare varre minning a huæriom *Andres*messodegi medan vart er lif. En Artidardag varn hvern sidan gud kallar oss til sin. Ok *Mikials* messodag þa er þetta keetz.þa varo aller brödr a þetta samsatter æfter þui sem incigli stadarens vattar oc vartt. En þæssir varo brödr. Mæistare *Aslakr.* Sira *A* *Pittor.* *B. Bare. S. Þorbargssun* Sira *Þorer.* *S. Tapsk. Biörn baande.* *G. Bratte. J. Hviti* *Þ. Krakr.*

Sigillum Capituli Nidarosiensis & *Sculonis* Comitis, loris membraneis appendent ceræ albæ impressa

HACONIS Regis Confirmatio Privilegiorum, qvæ *MAGNUS* Rex *Erlingi* filius Sto *Svituno* & Episcopis *Stavangrensibus* dederat, secundum qvæ *Stavangria*, Sedes Episcopi, Sto *Svituno* oblata cum tributo expeditionis atqve mulctis in perpetuum possidenda illi permaneret, tali conditione, ut *Askelus* Episcopus, cuius petitione commotus Rex hæc concedit, curet nomina *Sveris*, avi sui, *Haconis* patris sui, suumqve nomen inferri Obituariis dioecesis *Stavangrensis*, & pro iis orationes singulis diebus dominicis fundi.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 1. Apogr. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 11.

1227.

H. Konungr son *H.* Konungs sender herra *A.* biskupe i *Stavangre. N.* Ærkidiacne. oc ollum korsbrödrom, lærdom oc lendom

dom buandum oc buþægnum. verandum oc vidr comandum ollum guds vinum oc finum. þeim er þetta bref fia éda höyra quediu Guds oc fina. Margfalleg fcylda kræfr bæde Rika oc orika þa fem vid criftni havá tekit. at foma gud. oc hans hælga kirkiu. med allum þeim lutum er gud hever þeim lett. En allra höllzt ber þeim allum er gud hever med Riki oc med höfdingia namne gofgat. at ftydia hana oc ftyrkia til allra rettra luta en i ængum ftad af henne at drega þa luti fem goder menn oc guds vinir. hava til hennar lagt. En elligar þa havum hoyrt oc fva fett bref *MAGNUS* konongs. er han leet gera til vitnisburdar um. at han gaf gudi oc hinum hælga *Svíduno.* boen fialfan *ftafangr.* oc hever þo nu undan genget ftadenum um rídir. oc em ek þo fannfródr at þvi. at han hever ranglega undan gengett. med þvi mote at flier höfdingi. gaf. oc bref fitt oc Infigli fetti firer. fem M. konongr var frende min. Oc firer þvi: þa vil ek at aller men viti. at firer gúds fakar. oc bonaftadar. herra *A.* bifcups. vinar minf. þa hevi ek enndrnyatt þa giöf víd en hælga *S.* oc hevi ek gevet honom boen *ftavangr.* méd allum lutum þem til liggia innanböar oc til hava leget fra forno. oc nyu. fva leidangr. fem fakaröyrer éda aunur mal. oc firer þvi. at ver iattádom þetta gudi til dyrdar. oc hans hinni mæto módor hælgu möy. *Mariu.* hinum hælga *S.* oc allum guds hælgum til vírdingar. þa hett herra *A.* bifcup mer oc handfalaþe med faftyndum. at namn *S.* konongs fadurfadur minf fva namn *H-* konongs. fadur minf. fva hit fama mit namn þegar gud vil mic hédan kalla. þa fcyldi fcráfeittia oll. i hins hælga *S.* konongs. oc i allum kirkium i hans Riki. oc fcal einkenlega vera bédet firer falom þeira hværn drottensdag i XII. manadom. oc allra vara i þat munnd er gúd kallar ofs til fin. þefs vænte ec oc at gud oc hin helgi *S.* man kunna ofs allum þok firer. falom þeira er fram ero farner fva livi þeira er enn liva. Til vinatto þyckiunc ek oc gott hava vid þa er firer ftadenum ráda. oc rádande vérda. Nu þeir aller konongar. éda hofdingiar er gud vil at til Rikif kome epter Mec oc þeffa mína fcipan hallda. þa munu taka af gúdi þocc. oc avùfu af hinum hælga, *S.* oc þeim hælgum mannum er fa ftádr er hælgádr. En

þeir

þeir aller. er þessa mina giof riuva éda Rofsmenn til fa. hvart þeir ero meiri menn at nambotom éda minni. þa munu æiga sæta af heilagrar kirkiu hende banne oc guds réidi. Nu late gud ofs alla þetta væl hallda þessa heims til fridar oc farsældar annars heims til æilifs fagnadar. En þesser ero vitnismen at þessare giof. *) *MAGRETTA* drotning. *Gautr Joansson. Pal Vagascalme. Jvar Naf.* Meistare. *Willialmr. Willialmr Bote* kapalin konongs. *Johan bulfi* hirdperstr konongs. oc marger ádrer duganda men. lærder oc olærdek.

Sigilli amphisphragistici fragmenta corda sericea rubri flaviqve coloris appendent, in adversa in viridi cera Rex throno insidens; in aversa in cera rubra eqves cataphractus apparet.

GREGORII IX Bulla protectoria data Ecclesiæ & Hospitali Stæ Crucis de *Fan* ab Episcopo Bergensi de novo fundatis.

Ex Apographo Chartac. manu *Arnæ Magnæi* No. 12.

1228. die 27 Julii.

G*REGORIUS* Episcopus seruus seruorum dei, dilectis filiis Rectori & fratribus ecclesiæ & hospitalis sancti crucis de *Fan* salutem & Apostolicam benedictionem. Sacro sancta Romana ecclesia devotos & humiles filios ex assvetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, ne pravorum hominum molestiis agitentur eos tanqvam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Ex parte siqvidem venerabilis fratris Episcopi *Bergensis* fuit nobis humiliter supplicatum ut ecclesiam & Hospitale sanctæ crucis de *Fan* qvæ fecit de novo fundari, cum personis domino militantibus in eisdem sub beati Petri & nostra protectione suscipere dignaremur. Nos igitur Episcopi memorati devotis precibus inclinati personas vestras & ecclesiam nominatam ac hospitale, in qvibus estis divino obseqvio mancipati cum omnibus bonis, qvæ in præsentiarum rationabiliter possident, aut in futurum justis modis præ-

*) corrige Margreta.

præſtante domino poteritis adipiſci, ſub beati petri & noſtra protectione ſuscipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ protectionis (paginam) infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siqvis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe nouerit incurſurum. Datum Peruſii. VI. Kal. Auguſti. Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

GREGORII IX Bulla monitoria ad *HACONEM* Regem, ut damna Epiſcopo Hamarenſi illata compenſet & in integrum reſtituat.
Ex Apographo Chartac. No. 13.

1234 die 5 Octobris.

G*REGORIUS* Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei . . Regi Norwegiæ . . . . Serenitatem regiam rogatam duximus attentius & monendam, qvatenus dicto Epiſcopo de dampnis & injuriis debitam ſatisfactionem impendens, & a tuis faciens hominibus exhiberi ſibi ablata prædicta reſtituas, ut teneris, ac relaxato interdicto præfato de cætero ab ejus moleſtatione deſiſtas, & tuos homines deſiſtere tradita tibi poteſtate compellas. Alioquin, qvantumcunqve tuam excellentiam diligamus, quantumcunque tuum affectemus commodum & honorem, qvia tamen deferre non poſſumus homini contra Deum, venerabili fratri noſtro Arctiepiſcopo, & dilectis filiis Archidiacono Lundenſi, & Abbati de *Herivado* Lundenſis dioceſis noſtris damus litteris in mandatis, ut te ad id monitione premiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota prævia ratione compellant, brachii ſecularis auxilio ad hoc, ſi opus fuerit nihilominus invocato. Datum *Peruſii.* III. nonas Octobris pontificatus noſtri Anno VIII.

INNO-

INNOCENTII IV. Bulla, qva defectus Natalium *HAQVINO* Regi Norvegiæ supplet, ejusqve proli legitimæ Jus in Regnum succedendi adserit.

Ex Apographo Chartaceo No. 14.

1246. die 8 Novembris.

I*NNOCENTIUS* Episcopus servus servorum dei Dilecto filio *TACHINO* illustri Regi *Norwegiæ* Salutem & Apostolicam benedictionem. Mira Regis eterni benignitas honore multiplici sponsam suam Reginam Ecclesiam insigniuit, sed in eo potissime in ipsam honorabilem, & felici reddidit statu fulgentem, quod illam sibi tribuit plenitudinem potestatis ut non solum personis humilibus sed quantacunque sublimitate conspicuis, in iis posset adesse magnifice, per quæ ipsi clari nominis titulum & famosæ consequantur potentiæ incrementum. Sane contemplari materia pure deuotionis & fidei quibus incliti recordationis Reges Norwegie inter Catholicos mundi principes claruerunt nobis & ecclesie producit specialium delicias gaudiorum. Inde fit quod feruens in mente nostra consurgit affectio, ut circa te Apostolice sedis charissimum, pro tuorum excellentia meritorum, sic eiusdem sedis abundet gratia penes deuotos ipsius multipliciter affluere consueta quod auctore domino tibi & heredibus tuis honoris exinde magnitudo proueniat & uotiuæ materia prosperitatis accrescat. Cum itaque clare memorie *HAQUINUS* Noruegiæ Rex pater tuus te, prout accepimus, solutus susceperit de soluta, nos tuam celsitudinem speciali benivolentia prosequentes, ut huiusmodi non obstante defectu ad regalis solii dignitatem & omnes actus legitimos admittaris, nec non quod heredes tui legitimi tibi in dominio & honore succedant, fratrum nostrorum communicato consilio te cum auctoritate apostolica dispensamus, sperantes quod tu & iidem heredes tante gratie magnitudinem memorie signaculis taliter alligetis, ut tibi & eis in delectationem ueniat, omnium conditori, per vite

 virtuose

virtuose ſtudium & ſancti ipſius eccleſie placere iugiter per ſincere deuotionis augmentum. Dat. Lugduni VI idus Nouemb. pontificatus noſtri Anno IV.

Wilhelmi Epiſcopi Sabinenſis Statuta, ut Jus patronatus eccleſiarum ad Epiſcopos pertineat, exceptis tribus Capellis, in qvibus Regina Norvegiæ eiusqve filii jus habeant, dum vivunt, Epiſcopo Stavangrenſi, poſtea ceſſurum; ut Cauſæ in Archiepiſcopum motæ, coram Papa, in Epiſcopum coram Archiepiſcopo, & cæteræ omnes ad eccleſiam ejusqve perſonas pertinentes coram Diœceſano peragantur &c. data Bergis

Ex Apographo Chartaceo manu Arnæ Magnæi No. 15.

1247. die 16 Auguſti.

W*ilhelmus* miſeratione divinâ Sabinenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis legatus, univerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis ſalutem in nomine Jeſu Chriſti.

Cum in Norwegiâ legationis officio fungeremur propter verbum Dei & coronationem Regis, convocatis Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus, qvi vocari poterant, & aliis prælatis & clericis, nec non baronibus regni, multas habuimus prædicationes publicas & colloqvia multa cum Rege & omnibus ſupradictis, & de multis capitulis tractatum fuit inter nos & etiam diſputatum. Conſideratis autem omnibus, invenimus Eccleſiam regni Norwegiæ in plena qvieta & pacifica libertate iurisdictionis omnium cauſarum ſpiritualium, inter qvoscunqve queſtio verteretur & omnium clericorum, ſiue ſpiritualiter ſive temporaliter ex delicto vel qvaſi contra ipſos queſtio moveretur. Similiter ius patronatus in omnibus Eccleſiis & capellis invenimus prædictam Eccleſiam regni Norwegiæ libere & integre ac pacifice posſidere, exceptis tribus capellis, de quibus queſtio erat inter Reginam Norwegiæ & Epiſcopum ſtawangrenſem, ſuper qvibus coram nobis transactum & concordatum fuit, ut Regina in vita ſua & filii ejus poſt eam habeant

beant ius patronatus in eis, fed nullatenus tranfeat ad nepotes, fed ad Epifcopum & Ecclefiam Stawangrenfem integrè & liberè revertatur, qvia & tempore transactionis erat Ecclefia & Epifcopus Stawangrenfis in ejus poffesfione liberâ & qvieta. Electiones qvoqve Epifcoporum & omnium prælatorum liberè invenimus fieri nullis reqvifitis laicis, per folos clericos ad qvos ius eligendi fecundum iura canonica pertinet. Unde fuper hiis omnibus in prædicatione publica monuimus univerfum populum coram rege & Archiepifcopo & Epifcopis & aliis prælatis regni, qvod fi qvis haberet aliqvid agere contra Archiepifcopum, recurfum habeat ad Dominum Papam vel ejus legatum, fi autem contra Epifcopum, Archiepifcopo conqueratur. Si vero contra clericum, adeat diocefanum ipfius. Si vero laico moveatur queftio de fpirituali caufa, apud diocefanum Epifcopum conqveratur. Ceterum fi de caufa temporali fuerit contra laicum queftio, five laicus five clericus conqveratur, apud Dominum Regem vel ejus iudices fuam iuftitiam profeqvatur. Porro fi qvis contemto judice & iudicio ut fupradictum eft alterius poffesfionem rei immobilis feu iuris auctoritate propria & voluntate attentaverit ingredi violenter, noverit fe excommunicationis vinculo innodatum. Item excommunicamus ibidem fingulos & univerfos qvi contra Regem & Regnum Norwegiæ infurgere vel pacem regni attentaverint perturbare. Item excommunicamus, qvicunqve fanctimonialem interpellaverit de fornicationis peccato. Super iftis autem excommunicationibus & aliis qvas in regno Norwegiæ fecimus, diocefanis perpetuo committimus vices noftras, ftatuentes ut qvicunqve inciderit in eas, vel in aliqvam earundem & voluerit converti ad dominum & fatisfacere de peccato, diocefanus eius ipfi iuxta Ecclefiæ formam beneficium abfolutionis impendat. Datum *Bergis* XVII Kal. Septembris, pontificatus Domini *INNOCENTII* Papæ qvarti anno qvinto.

Wilhelmi Epiſcopi Sabinenſis Statuta de operibus diebus feſtis exercendis; de reditibus eccleſiarum; de Decimis; & de earundem poſſeſſionibus per Epiſcopos minime minuendis, data Bergis.

Ex Apographo Chartaceo manu Arnæ Magnæi No. 16.

1247. die 17 Auguſti.

Willelmus miſeratione divina Sabinenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis legatus, omnibus præſentes literas inſpecturis, ſalutem in nomine Jeſu Chriſti. In partibus Norwegiæ officio legationis fungentes inter alias miſerias regni, qvæ multæ ſunt, qvoniam terra tribulationis & anguſtiæ eſt conſtituta in novisſimis habitantes partibus aqvilonis, iuxta id qvod ſcriptum eſt: homo natus de m. b. v. t. r. m. m. Intelleximus ibi gemitum populi, qvi mirabiliter arctatur, ſecundum qvendam librum extraordinarium, in vulgari eorum ſcriptum, in diebus feſtivis ab omni opere temporali, etiam urgentibus necesſitatibus abſtinere. Cum igitur ſicut nos ipſi vidimus & corporali experientia diſtemperantiam terræ illius probavimus manifeſtè â dimidio menſe Junii uſqve ferè ad exitum Auguſti pluviæ in partibus illis fuerint, ita qvod nec arari poterant nec ſeminari commodè, exceptis qvatuor forte vel qvinqve diebus, nec tamen continuis, inſtantia populi convicti, et ideo de conſenſu prælatorum ſtatuimus & ſtabilimus, ut de cetero non obſtante conſvetudine vel ſupradicti libri, impunè posſint capere alecia, qvandocunqve piſcationis illius obtulerit ſe facultas. Fœna autem colligere & annonas atqve legumina eis liceat diebus feſtivis, ſi tamen per alios dies propter intemperiem temporis operari fuerit impeditum. Ita tamen qvod ſi de hujus (modi) intemperie vertatur in dubium utrum talis fuerit, propter qvam debuerit qvod ſupradictum eſt concedi nec ne, hoc diæceſani iudicio terminetur. Intelleximus præterea qvod vacantibus Eccleſiis, Epiſcopi qvandoqve earum reditus in proprios uſus convertunt, qvod omnino fieri prohibemus, ſed ponatur ibi per Epiſcopum yconomus ſeu procurator qvi fructus colligat in utilitatem ſuccedentium miniſtrorum vel Eccleſiæ convertendos. Qvartam autem

decima-

decimarum, qvæ ad utilitatem Ecclesiæ singulariter pertinet, integre præcipimus conservari. Ita qvod nec Episcopi ratione procurationis suæ, vel accipere vel diminuere audeant ullo modo. Intelleximus præterea qvod aliqvi Episcoporum possesfiones Ecclesiarum accipiunt & sibi appropriant, in præiudicium Ecclesiarum & scandalum plurimorum. Qvod omnino fieri in virtute obedientiæ prohibemus. Et si alicubi factum est præcipimus eisdem Ecclesiis restitui eum fructibus, deductis expensis, perceptis. Et si forte Ecclesia cuius possesfio fuerat ad nihilum redacta est vel destructa, ita qvod restaurari non potest, inter vicinas Ecclesias, qvæ pauperiores sunt, prædictæ possesfiones diocesani iudicio dividantur. Et hæc omnia auctoritate legationis qva fungimur Apostolica præcipimus & statuimus in perpetuum observari. Datum Bergis XVI Kal. Septembris. Pontificatus Domini Innocentii Papæ Qvarti, Anno qvinto.

HACONIS Regis confirmatio Constitutionis *Wilhelmi* Cardinalis de operibus diebus festis, de reditibus Ecclesiæ pastore mortuo; de decimis & possesfionibus ejusdem per Episcopos non minuendis.

Ex Codice membran. formæ maximæ Leg. Arna-Magnæani No. 309. fol. LIX.

1247.

HAKON med Guds miskun Noregs konungr son *H.* konungs sændir lærdom lændom ok buþæghnum ollum þæim sæm þætta bref sia æda höyra Q. G. ok sina Ver vilium ydr kunnikt gera at þessar Rettarböter gaf herra *Vilialmer* biskup Legate Pauans fyrer saker vars bonastadr ok almennelegrar þurftar æfter þui sem bref hans vatta er þer meghor nu höyra.

Vilialmer med guds miskun Sabinensis Biskup oc legate Paueleghs setes. Sænder ollum monnum. þæim sæm þætta bref sia eda höyra. j. *Noreks* konungs Riki hæilsu ok hamminghio j namne ihu. xpi. Þa er ver skildum ok sam openberlegar ok margfalleghar naudir ok

ok naudſynir folkſens j Noreghe þa iattadom ver ok loyfdom æfter bonaſtad gafuurleghs Herra *HAKONAR* konunghs ok annara godra manna. þeſſa luti. at taka ſkal Sild a hælghum daghum ſæm a ſoknom. j. loyfi huar ſæm hun genger a land. höy ok korne. ok alz konar ſade ſkal biargha med ſamæ hætte huat deghi ſem er ef naudſyn krefuer. En biſkup ſkal naudſyniar meta ſkynſamligha. Sua ef nockor kirkia verdær perſona laus eda preſtlaus. þa ſkal biſkup ægi taka ſkyldir hennar eda tiunder hennar eda aunnur föngh til ſin ſnua. Ok þat firerbiodam uer huarn. mun. En Radærsmen eda röktar ſkal ban fyrer ſætiæ þan ſæm löghlega ok trygh-legha gæte ok göymi þæim til handa er til kan koma eda ſialfri kirkiunne til nythſæmdar hin fiordæ luter kirkiunni er æinkader. ſia ſkal han fyrer hænne huærghi ſkerdæ huert ſæm her til hefuer veret. huarke till væidzſlu vphaldz ſer eda annara luta. Enghi biſkup ſkal ok dirfuæzt at lægghiæ vndir ſik eda ſin ſtad æighnir eda odoll annara kirkna ok þar ſem þat kan geraſzt. eda gort hefuer veret þa ſkulu æighninnar after ganga til kirknanna ok þat alt uppgialda er þær hefuer af veret tæikit. fyrer vttan. þat er biſkup hefuer laght til vmbota æighnir. kann ok kirkian nidr at falla. þa ſkulu æighnir þær ſem hun atte leggiazt after þæirri kirkna ſæm næſtar ero ok þo fatækar at uphalde med biſkups rade ok annara godra manna. En alla þeſſa luti ſkipadom ver af þui valde ſæm gud ok var herræ Pauen gaf os ok bidium ver ok biodom at huar madr hafue ok hallde alla þeſſi luti æfter vare ſkipan vm aldær ok æfue vbrigdhilegha. En ſa ær dirfuizt þæſſo mote at gangha þa er ſa ſannlegha j olydni vidær pauæn ok os. var þetta bref gort ok gefuit. j. *Biarghwiu* fimtan nattom fyrer *Egidii* möſſo. a. v. are Pauadoms vars herra Pauans Innocency hins IIIJ Paua.

HAKONIS

HACONIS Regis Conſtitutio 1) de Decimis juſte ſolvendis, ita ut pro ſingulis animalibus nummus numeratus tradatur annuatim optimo in ſingulis tribubus viro, qvi Sedi Sancti *OLAVI* Nidroſiam duos trientes, reliqvum Sto *Halvardo* mittat 2) de Oblationibus Sto *OLAVO* & Sto *Halvardo* faciendis.

Ex Cod. Pergam. Biblioth. Arna. M. No. 309 in Folio.

1247.

H*AKON* Konungr ſonr Hakonar konungs, ſændir lærdom ok vlærdom bondom ok buþeghnum, ok alre alþydu i Vikinni qvediu guds ok ſina.

Forn rek ero till þæſs ok gudlegh ſkipan, ok hæilaghræ mannæ ſæthninghar vatta bæde þæiræ er j öndværdo hæimſens varo, ok ſva þæira er æftir þa komo, at huær kriſtin mader a at gera rethlegha tiund ſina af allum rettom aſtæ þæim ſæm gud leer mannenom þæſſæ hæims, till þees at han ſkall þær med kaupæ ſer hin tiund luten i himiriki er madræn var j fyrſtunni till ſkapadær, ok ſidan i fra ſpærdær med fiandæns aeggiann, ok er ſa ſæll er þæt gerer med goduilia, en hin veſall er þæt vanar. Sua mæltum ver ok fyrmæir j breuom uarom, ok þæt uiliom ver at enn ſtadfaſtlegha haldez, at menn ranſzake bygder ſinar med ſkynſamre æftirlæitann, at engi verdi fyrir loghen af rangum ſakargiptum. En þæir men er i hordomom liggia eda mandrapom, j mæinæidum, j ſkræc uitnum eda adrum ferleghom lutum, ok ſannyndæ menn vilia æigi ſværiæ fyrir at þæir ſe heraſzhæfir fyrir ulydni ſakir, ok ſva ero hardnader i ſyndenne med uillu ok aeggian fiandæns at þæir vilia æi med idran ok ſkripta gangh glöpe ſina böta, þa ſkulu böndær a ſkirla þingum ſinum. þa! alla leggia namulegha uthlegha ok ogilda fyrir hværiom manne: enn ver ſeighium þa af fe ok frialſe, landi ok lauſum oyri, fare þæir ok læiti ſer lanz annars ef þæir megho þvi vidr koma. En ei ſkulu þæir længher kriſtnum ſpilla, ok varo konungs riki. eigi ſkulu þeir ok longum ſva i fridi ſitia hedans a fra ſeem her till, at þæim ſe eigi reffſt af vare hende er at ſlikum lutum edr uknyttum verdæ ſtadder, ok ſkemra ſkall þæim till hemdra vera, en

 þæim

þæim vare sealfæ. þettæ var med god vilia dæmt af alra manna hende, ok under genget at æuinlegha madr æftir mann, skall gera penning talen fyrer kycqvendi hvert er bettra þykkir i bui at hava en on at vera, ok skulu hinir bastu bonder j bygdum vera vidertaku menn ok skipta sva sæm i fyrstunni var mælt, at tvæir lutir fare nordær till kirkiu hans hælghæ Olafs Konungs j þrondhæimi, henne til uppgerdar. En þridiunghr till hælghæ Halvardær. Nu er þæt bon var ok sva bod at menn gere rokeleghar tiunder sinar sæm fyr var mælt. Sva ok þæir men er sik vitu sanlegha storlytum standa uera, þa gange til skripta sæm skyndileghaste. böte uid gud ok biskup ok prouastæ hans er han sæter till med ser, ok ser vidær framlæidis at drygia sva likamsins girn ok hæimsæns hægoma, at hann haue af þvi þæssæ hæims skomm ok svivirdingh ok brat liflát, en annars hæims æinlifan vfaghnad. Sva ok þa gere menn Olafs skotet ok hins hælghæ Haluardar rökelegha sæm mælt var ok kallum a gud till hialpa ok hin hælghæ Olaf Konung hin hælghæ Haluard ok allæ guds hælghæ men till miskunnar, ok arnadar ordz, at millær gud ok miskunsamer fyrir late os saker ok syndir mæin ok misgærdir ok late hværfa af lande varo vandæ ok uefold er langhlegha hefir áleghet, ok gefe oss i staden ar got frid ok farsæld ok annars hæims æilifan faghnad uttann ændæ Amen! þæt se!

INNOCENTII IV Bulla *confirmatoria statuti Wilhelmi* Cardinalis de operibus festis diebus licitis.

Ex Codice membran. form. Max. legati Arna Magnæani No. 17.

1248 die

I*NNOCENTIUS* Paue þion allra guds þiona sændir sinum wyrduleghom brödrom Erkibiskupi ok hans liodbiskupum Q. G. ok sina. pauælegha blædzsan. Almateghær Gud hærra hæims himins ok iardær hæfuer med sinne hæilagre forsio os vm fram værdlæikæ, sit læn j hændær fenget hær a jordriki ok skipat isuer allan lyd

lyd kriſtinnæ mannæ at hafua gœymd ok forſio fyrer ſalom þæirræ ok fyrer at ſia med uare ſtund ok ſtarfe at þæir mætte ſæm minſt glöyma guds. edær j mote hans uiliæ gera med ſinum afgiœrdum En var vyrdulegħær brodær *Vilialmr* Sabinenſis biſkup. Legate Pauæleghs ſetærs er ver ſændom till ydar þa uard han þæſs viſſ æfter þui ſæm fyrer hanom uar kært. at allær lydær j Noreghs konungs riki hafdu optlegha naud ok ſkada af þui at logh þæirra bydær freklegha at haldæ allæ hælghæ dagha. at ængi likn æda linan gerdiz a huær Naudſyn ſæm at hændi kunni at koma. ok þæt röyndi han ok ſa ſialfuer þa er han uar. j. ydru lande ſtaddær. ok af þui at allær lydær bad at han ſkuldi Nokora likn, æda lauſn a gera vm hælghæ dagha hald. þá löyfdi han ok ſtadfæſti med varre ſamþykt, at ef uyrkedagha mætte æigi vinnæ ſaker uandrar uedratto þa ſkuldu þæir. j. guds löyfi ok hæilaghre kirkiu. ſild at taka. höy ſinu at hialpa. ok korne a hælghum daghum. ok adrum bufanghum ſæktælauſt. ok allu aldene. þo at lög æda landznæme hafe her till mote uerit. Han gerdi ok naudzlegha ſkypan ok haglegha bædi um kirkiutiunder. ok um hennar æignir. Rentor eda ſkyldir. biodande ok fyrerbiodande af Paualighu ualde er uer fenghom hanum at ſkipa ſua. at lydhinom ueri gaghn. j. biodande Rettyndi ok fyrerbiodande Rangyndi þau er han fann. j. Landino æ fyrer þui ſæm jnuyrdilegha uatta hans bref ær han gerdi þær um ok gaf þiod alre till þurfta ok hugganar. ok nu med þui at uer uilium ok æighum at uarkynna ok uærduligha likn at uæittæ naudum ok naudſynum allra kriſtinna manna ok ſua at ſkipa med fadurleghre aſtſæmd. at ſkapalaus (ſkadalaus) ſe hueruetna hæiliogh kirkiæ, ok hænnær retter vſkærdær. ſtyrkium uer med pauælegho ualde alt þæt ſæm han gerdi ok gaf. loyfdi eda loſade med ſkylduleghum bodordom | ok ſkynileghom. ok ſtadfæſtom vm allæ þa luti med vörn vars brefs obrigdilegha En vm hælghædagha löyui þa gerum ver þa græin a. at þæt loyui ſkal hallda ok hafa ef naudſyn ſtændær till ok nytſymd er j Ok þo hinar hæſtar hatidar vndan taka. En ſyrer biodom ver huerium manne at briotæ þettæ hans löyui ok ſkipan. eda mote ganghæ ſiſleghre ofdirfd. varo ſtadfæſtinghar brefe. En ef nokkor dirſiſz þæt. at gera

 med

med finu offuefe ok ofbældi. þa viti þæt vift at han fkal ftormælom fyrer fuara ok gudz rædi ok hæilaghræ poftola petærs ok palls. ok allra hæilaghræ mannæ a fik taka. War þætta bref gort ok gefit j Lionsborg. Mariu möffo æftan. a. vij. are vars Pauadoms.

HACONIS Regis Privilegia *Lubecenfibus* data mercimonia libere ducendi, & vendendi in Norvegia. data Bergis.

Ex Apogr. Chartac. No. 18.

1250. die Octobris.

Uniuerfis Chrifti fidelibus tam prefentibus qvam futurif prefentef literaf vifurif ucl audituris. *H.* dei gratia Rex Norwagie falutem in omnium faluatore. Veftre volumus vniuerfitati conftare qvod licet hactenus inter hominef noftre Regionif & Lybicenfes. multiplex extiterit discordia & diuerfarum iniuriarum illacio. Tamen cum Dominus dicat in Euuangelio beati pacifici quum filii dei vocabūntur. placuir nobis & noftro Confilio & Nobilibus virif ex parte eorundem. ad nof directis ut omnef hucufque fuiffe nofcuntur precipue diuine pietatif intuitu & eorum iam deo dante fidelis familiaritatif interuentu maxime cum ad nof fuof fide dignof nunciof Scilicet Commendabilem virum Dominum I. de bardvic. & aliof deftinauerunt humiliter noftre uoluatati & arbitrio omnia fupradicta committentes & modo volumus ut fedantur & pacifice fopiantur & per noftram gratiam pure remittantur benigniter eofdem in noftram gratuitam beniuolentiam fufcipientes. Et quia bonum eft & utile ea que aduerfa funt in melius commutare & bene inchoata firmiter ftabilire neceffarium uifum eft nobis ut hec firma pax fit iam inter Regnum noftrum & eorum ciuitatem conftanter ftabilita tam eciam inter hominef noftrof & eorum ciuitates utcunque fe interuenerint firmiter in pofterum obferuetur & mutue pacis confederacio cunctis deincepf temporibus fideliter per dei gratiam teneatur. Ideoque ftatuimus ut de cetero noftratef & eorum quocumque cum mercimoniis fuif diuertere voluerint liberam

liberam habeant veniendi & velificandi poteſtatem & mutuo ab inuicem benigne & amicabiliter recipiantur, & pacifice quod reſ & perſonas tractentur. Decreuimus eciam ut ſi alicubi homineſ eorum ciuitatis ab hoſtibus ſuiſ obpugnari contingat uel grauari homineſ noſtri Regni ſi preſenteſ fuerint eoſdem teneantur quaſi amicoſ & fratreſ pro poſſe ſuo tueri & adiuuare. Idemque Antidotum & ſimile ſubſidium noſtris hominibus in preſentiſ paciſ ſtatuto ab eiſdem fieri fuit ſtabilitum. Preterea volumus & concedimus ut mercatoreſ eorum ciuitatis in parteſ noſtraſ uenienteſ tali gaudeant priuilegio & libertate qualem aliquo tempore in Regno noſtro habuerunt meliorem. Verumptamen ſi peruerſa aliquorum quod abſit temeritaſ preſentem inter nos pacis confederacionem infringere preſumpſerit non debet hac de cauſa noſtre paciſ confederacio reſcindi aut in irritum reuocari. ſed pocius illi qui hoc auſu temerario egerint, vel digna debent ulcione puniri. uel dampnum datum aut iniuriaſ perſoniſ illataſ competenter emendare. Ita quod noſtrum nichilominus preſenſ ſtatutum ſtabile permaneat & inuiolatum. Ut autem preſentiſ paciſ confederacio firma permaneat & inconcuſſa preſentem paginam ſigilli noſtri & Domini. H. filii noſtri iueniſ Regiſ Sigilli munimine fecimus roborari. Hiiſ teſtibus Domino H. Rege & Domicello Magno filiiſ noſtris. Domino A. Bærgenſi Epiſcopo. Dominoque H. Islendenſi Epiſcopo. Domino S. Abbate Sancti Michaelis. Domino Th. Abbate Sancti Johannis. Domino Ph. dilecto Cognato noſtro. Domino G. & aliis Baronibus noſtriſ. Domino O. bergenſi Archidiacono. Domino O. præpoſito & Domino. B. Nuncio noſtro & aliiſ quam plurimiſ fide digniſ aſſiſtentibus. Datum apud Bergaſ Pridie Non. Octobris. Anno Domini M.CC.L. Coronacioniſ noſtræ Qvarto Anno.

INNOCENTII IV Bulla prohibitoria ne aliqvis, etiamfi per litteras Apoftolicas præbendam obtinuerit, in Ecclefia *Nidrofienfi*, potentia feculari, fe audeat intrudere.

Ex Apographo Membran. No. 1. Fafcic. IV.

1250. die 28 Novembris.

INNOCENTIUS epifcopus feruus ferworum dei, venerabili fratri. Epifcopo Bergenfi Salutem & Apoftolicam benedictionem Ex parte venerabilis fratris noftri. Archiepifcopi & dilectorum filiorum Capituli *Nidrofienfis*. fuit propofitum coram nobis quod non nulli clerici minus ydonei fuper receptione ac prouifione fua in *Nidrofienfi* ecclefia. litteras Apoftolicas ad importunam aliquorum inftantiam impetrantes, ius quod fuper hoc eis competit. profequi per eafdem litteras non contenti executoriam auctoritate omiffa nituntur fe in eadem ecclefia intrudi per potentiam fecularem, ac dictos Archiepifcopum & Capitulum procurant grauibus difpendiis affici, propter quod prefata ecclefia in fpiritualibus & temporalibus fepe non modicam patitur lefionem, cum autem ipfi propter hoc duxerint ad prouidentiam fedis Apoftolice recurrendum fraternitati tue per Apoftolica fcripta mandamus quatinus illos ex eifdem clericis quos in huiusmodi exceffu reppereris litterarum noftrarum beneficio ficut iuftum fuerit priuare auctoritate noftra procurans, memoratos Archiepifcopum & Capitulum non permittatis a perfonis fecularibus fuper premiffis aliquatenus moleftari, Moleftatores huiusmodi per cenfuram ecclefiafticam appellatione poftpofita compefcendo non obftante fi aliquibus fit indultum quod fufpendi uel interdici aut excommunicari non poffint per litteras Apoftolicas, que de indulgentia huiusmodi plenam & expreffam non fecerint mentionem. Datum *Lugduni* III Kal. Decembris. pontificatus noftri Anno Octauo.

Serlonis

Serlonis Archielecti Nidrosiensis fundatio Communis mensæ Canonicorum, ipsis ad hoc decimis Episcopalibus ecclesiarum *sanctæ Crucis*, Sancti *OLAVI*, Sancti *Clementis* Nidrosiæ & ecclesiæ b. Petri de *Stein* concessis, data Nidrosiæ.

Ex Autographo membr. Fasc. V. No. 2.

1252.

S. dei gratia. Nidrosiensis ecclesie Archielectus Omnibus ad quos presens scriptum aduenerit. Salutem in omnium Saluatore. Ad honorem & decus Nidrosiensis ecclesie eiusdemque capituli consolationem Mensam eis communem fundum & curiam nobis uisum est prouidere. Unde Episcopales decimas ecclesiarum sancte crucis. Sancti *Olawi* Sancti Clementis Nidrosie. & ecclesie Beati Petri de *Stein* Nidrosiensis diocesis. Ad. hoc ipsis concessimus in perpetuum libere possidendas. Et ut hec nostra institutio maius firmitatis robur optineat presens scriptum Nostri Sigilli munimine duximus roborandum. Datum Nidrosie. Anno domini M.CC.L.II.

Sigilli, qvod loro membraneo appendet, fragmentum ceræ albæ impressi superest.

Serlonis Arciepiscopi Nidrosiensis Confirmatio fundatæ a se communis mensæ Canonicorum Nidrosiensium. data Nidrosiæ.

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 3.

1253.

Uniuersis xpi fidelibus has litteras uisuris uel audituris *Serlo* dei gratia Nidrosiensis ecclesie Archiepiscopus Salutem in domino IHU xpo. Cum decorem domus dei summe diligentie studio nos fouere teneamur ex officii debito. nusquam magis conuenienter hoc persequimur. quam cum dei ministrorum per quos omni ornamento plus decoratur ecclesia. Nos utilitates & commoda respicimus. eorundem honores in melius ampliando. Hinc est itaque

que quod nos considerantes de statu Nidrosiensis ecclesie. cui nunc presidemus diuina disponente gratia. prebendas ipsius inuenimus nimis tenues. que canonicis in eadem ministrantibus necessaria minus competenter sufficiunt ministrare. Verum cum ipsa Nidrosiensis ecclesia sit metropolitana totius regni Noruegie. rationi non immerito reputamus consonum ut sicut ipsa iure metropolitico ceteris suorum suffragoneorum ecclesiis dignitate dinoscitur prestantior. sic eiusdem ecclesie ministri debeant stipendiis amplioribus honorari. Canonice quoque sanctiones satis patenter innuunt dicente *Gregorio* quod ecclesiasticis utilitatibus deseruientes uel desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere ut qui uoluntarii obsequiorum necessitatibus sponte subierunt. Digne nostris prouisionibus consolentur. & alibi. qui ad honus eligitur repelli non debet a mercede. dignum enim est ut ecclesie stipendiis sustententur in qua & per quam diuinis obsequiis asscribuntur. Rationis igitur in hac parte tam sectantes iudicium quam iuris equitatem pensantes equanimiter predicte Nidrosien. ecclesie prebendarum insufficientie grato fauoris desiderio cupientes consulere. ut eiusdem Nidrosiensi ecclesie canonici de cetero mensam communem habeant constituimus. eisdem fundum, largientes ad communem curiam ac ad eandem mensam dictis canonicis episcopales decimas ecclesiarum Ste *Crucis* & Sti *OLAUI* & Sti Clementis *Nidrosie* & Sti *Michaelis* de *Steini* Nidrosiensis diocesis concessimus in perpetuum libere possidendas. & ut hec nostre prouisionis donatio maius robur firmitatis obtineat. presentes litteras Sigilli nostri munimine duximus roborandas. Facta est autem hec dona io hiis fratribus *Nidrosiensis* ecclesie existentibus & consentientibus. Domino Archipresbitero *Ottaro*. Domino *Bernone*. Domino *Siguardo*. Domino *Kolbano*. Domino *Terico*. Domino *Johanne*. Magistro *Haquino*. Domino *Erlendo*. Domino *Bardo*. Domino *Petro*. Magistro *Finno*. Domino *Paulo*. Domino *Bryniulfo*. Domino *Thorkelfo*. Domino *Erlendo*. Datum Nidrosie. Anno domini. M.CC.L.III. Pontificatus nostri Anno I.

Sigillum Ceræ albæ impressum loro membraneo appendet.

INNO-

INNOCENTII IIII privilegia Ecclesiæ Nidrosiensi Metropolitanæ data Perusii

Ex Apographo Chartaceo desumto ex Autographo in Cancellaria Danica manu Arnæ Magnæi No. 19.

1253. die 25 Februarii.

INNOCENTIUS Episcopus Servus servorum Dei, venerabili Fratri Nidrosiensium Archiepiscopo ejusqve successoribus, canonicè substituendis In. P.P.M. (ɔ: perpetuum). Licet omnibus discipulis eadem ligandi & solvendi sit concessa potestas. Licet unum præceptum ad omnes idemqve pervenerit prædicandi Evangelium omni creaturæ, velut qvædam tamen inter eos habita est discretio dignitatis. Et Dominicarum ovium curam qvæ omnibus æqvaliter imminebat unus singulariter suscepit habendam, dicente ad eum Domino: Petre amas me? pasce oves meas. Qvi etiam inter omnes Apostolos principatus nomen obtinuit & de fratrum confirmatione singulare â Domino præceptum accepit, ut in hoc secuturæ posteritati daretur intelligi, qvoniam qvamvis multos ad regimen Ecclesiæ contingeret ordinari, unus tamen solummodô supremæ dignitatis locum fastigiumqve teneret, & unus omnibus & potestate gubernandi & judicandi onere præsideret. Vnde & secundum hanc formam in Ecclesia distinctio servata est dignitatum, Et sicut in humano corpore pro varietate officiorum diversa ordinata sunt membra; ita in structura Ecclesiæ ad diversa ministeria exhibenda diversæ personæ in diversis sunt ordinibus constitutæ. Aliis enim ad singularum Ecclesiarum. Aliis autem ad singularum urbium dispositionem ac regimen ordinatis, constituti sunt in singulis provinciis alii qvorum prima inter fratres sententia habeatur, & ad qvorum examen subjectarum personarum qvæstiones & negotia referantur. Super omnes autem Romanus Pontifex, tanqvam Noe in Archa primum locum noscitur obtinere, qvi ex collato sibi desuper in Apostolorum Principe privilegio de universorum causis judicat & disponit, & per universum orbem Ecclesiæ filios in christianæ fidei firmitate non desinit confirmare,

talem ſe curans jugiter exhibere qvi vocem Dominicam mereatur audiſſe, qvâ dicitur: & tu aliqvando converſus confirma fratres tuos. Hoc nimirum poſt Beatum Petrum illi Apoſtoli viri, qvi per ſuccesſiones temporum ad gerendam curam ſedis Apoſtolicæ ſurrexerunt indeſinenti curaverunt ſtudio adimplere, & per univerſum nunc per ſe, nunc per legatos ſuos corrigenda corrigere, & ſtatuenda ſtatuere, ſummopere ſtuduerunt. Qvorum qvoqve veſtigia ſubſecutus felicis memoriæ Evgenius Papa, anteceſſor noſter, de corrigendis hiis qvæ in Regni Norwegiæ correctionem videbantur expoſcere, & verbo ibi fidei ſeminando juxta ſui officii debitum ſollicitus extitit. Et qvod per ſe ipſum univerſalis Eccleſiæ cura obſiſtente non potuit, per legatum ſuum Nicolaum tunc ſcilicet Albanenſem Epiſcopum, qvi poſtea in Romanum Pontificem eſt aſſumptus executioni mandavit. Qvi ad partes illas accedens, ſicut â ſuo patrefamilias acceperat in mandatis, talentum ſibi creditum largitus eſt ad uſuram, & tanqvam fidelis ſervus & prudens multiplicatum inde fructum ſtuduit reportare. Inter caetera vero, qvæ ad laudem illic nominis Dei & miniſterii ſui commendationem implevit, juxta qvod prædictus prædeceſſor noſter ei præceperat, pallium bonæ memoriæ Johanni, anteceſſori tuo, indulſit. Et ne de cætero provinciæ Norwegiæ *a*) metropolitano posſit cura deeſſe *b*) commiſſam gubernationis ſuæ urbem Nidroſienſem eiusdem provinciæ perpetuam metropolim ordinavit, & ei Aſlohenſem, Hamartipienſem, Bargenſem, Stavangrienſem, Inſulas Orcades, Inſulas Fareie, Siterhaie, & Ilasdenſem, & Grenelandiæ Epiſcopatus, tanqvam ſuæ metropoli perpetuis temporibus conſtituit ſubiacere; & eorum Epiſcopos ſicut metropolitanis ſuis, tam ſibi qvam ſuis ſucceſſoribus obedire. Ne igitur ad violentiam conſtitutionis ipſius ulli unqvam liceat aſpirare, nos felicis recordationis Alexandri & Gregorii, prædeceſſorum noſtrorum, Romanorum pontificum veſtigiis inhærentes, eandem conſtitutionem auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio

a) metropolitani
b) primo ſcriptum fuiſſe apparet commiſſe, deinde ex litera e. a factum additumqve m, commiſſam qvomodo & eſſe debet.

vilegio communimus; ſtatuentes ut Nidroſienſis civitas perpetuis temporibus ſupradictarum urbium metropolis habeatur, & earum Epiſcopi tam tibi qvam tuis ſucceſſoribus ſicut ſuo *c*) metropolitano obediant, & de manu veſtra conſecrationis gratiam ſortiantur. ſucceſſores autem tui ad Romanum pontificem tantum percepturi donum conſecrationis accedant, & ei ſolummodo & Romanæ Eccleſiæ ſubiecti ſemper exiſtant. Porro conceſſo tibi pallio, pontificalis ſcilicet officii plenitudine, infra eccleſiam tantum ad ſacra miſſarum ſolennia per univerſam provinciam tuam hiis ſolummodo diebus uti fraternitas tua debebit, qvi inferius leguntur inſcripti videlicet. Nativitate Domini, Epiphania, coena Domini, Reſurrectione, Aſcenſione, pentecoſte, In ſolennitatibus beatæ Dei genitricis ſemperqve virginis Mariæ. Natalitio beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, Inventione & exaltatione ſanctæ crucis, Nativitate beati Johannis Baptiſtæ, feſto beati Johannis Evangeliſtæ, commemoratione omnium ſanctorum, In conſecrationibus Eccleſiarum vel Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, ordinationibus presbyterorum, In die conſecrationis Eccleſiæ tuæ, ac feſtis Sanctæ Trinitatis, & ſancti Olaui, & anniverſario tuæ conſecrationis die. Studeat ergo tua fraternitas plenitudine tantæ *d*) dignitatis ſuſcepta ita ſtrenue cuncta peragere, qvatinus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire. Sit vita tua ſubditis in exemplum, ut per eam cognoſcant qvid debeant appetere, qvid cogantur vitare. Eſto diſcretione præcipuus, cogitatione mundus, actione purus, diſcretus in ſilentio, utilis in verbo. Curæ tibi ſit magis prodeſſe hominibus qvam præeſſe. Non in te poteſtatem ordinis ſet æqvalitatem oport r penſare conditionis. Stude ne vita doctrinam deſtituat, nec rurſum vitæ doctrina contradicat. Memento qvia eſt ars artium regimen animarum. Super omnia ſtudium tibi ſit Apoſtolicæ ſedis decreta firmiter obſervare, & tanqvam matri ac Dominæ tuæ ei humiliter obedire. Ecce frater in chriſto carisſime, inter multa alia hæc ſunt pallii, hæc ſacerdotii, qvæ omnia facile chriſto adiuvante adimplere poteris ſi virtutum omnium

c) an
d) ita orig. ſed leg. tie

nium magiſtram caritatem & humilitatem habueris, & qvod foris habere oſtenderis, intus habebis. Decernimus ergo, ut mulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſesſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere ſeu qvibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conſerventur, eorum pro qvorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura; Salvâ in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qva igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honorisqve ſui careat dignitate, reamqve ſe divino iudicio exiſtere de perpetrata iniqvitate cognoſcat, & â ſacratisſimo corpore ac ſangvine Dei & Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atqve in extremo examine diſtrictæ ſubiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, qvatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Rainaldus oſtienſis & velletrenſis Epiſcopus.
Ego Jacobus portuenſis & ſanctæ Rufinæ Epiſcopus
Ego Stephanus præneſtinus Epiſcopus
Ego Stephanus Sanctæ Mariæ trans Tiberim Tit. Calixti presbyter Cardinalis
Ego Frater Johannes miſeratione divina Tit. Sancti Laur. in Lucina presbyter cardinalis.
Ego Octavianus ſanctæ Mariæ in via Lata Diaconus cardinalis
Ego Petrus ſancti Georgii ad velum aureum Diaconus cardinalis
Ego Willelmus ſancti Euſtachii Diaconus cardinalis
Ego Ottobonus ſancti Adriani Diaconus cardinalis

Datum peruſii per manum Gvillelmi Magiſtri ſcholarum parmenſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vice cancellarii. V. Kal. Martii Indictione XI Incarnationis Dominicæ anno M.CCLII pontificatus vero Domini Innocentii papæ IIII anno Decimo.

ALEXAN-

ALEXANDRI Papæ IV Confirmatio conſtitutionis *Serlonis* Archiepiſcopi de communi menſa canonicorum Nidroſienſium. Data *Neapoli*

Ex Apographo membraneo Faſcic. IV. No. 2. vid. infra ad Ann. 1307.

1255. die 26 Februarii.

ALEXANDER epiſcopus ſeruus ſeruorum dei Dilectiſ filiis Archipreſbitero & Capitulo Nidroſienſi Salutem & Apoſtolicam benedictionem Juſtis petentium deſideriis dignum eſt noſ facilem prebere aſſenſum & vota que a rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Cum igitur ſicut petitio ueſtra nobis exhibita continebat bone memorie *Serlo* Nidroſienſis Archiepiſcopus diligenter attendens tenuitatem prebendarum canonicorum eccleſie ueſtre prouida deliberatione ſtatuerit veſtro accedente conſenſu ut menſam habeatis communem ac ad ſuſtentationem eius fundum communis curie decimas epiſcopaleſ Sancte Crucis. ſancti *OLAUI* & ſancti *Clementis* Nidroſie. ac Sancti Michaelis de *Stæin* Nidroſienſis dyoceſis eccleſiarum uobis conceſſerit perpetuo poſſidendas prout in ipſius Archiepiſcopi litteriſ confectiſ exinde plenius dicitur contineri Nos veſtris ſupplicationibus inclinati ſtatutum & conceſſionem huiusmodi prouide facta rata & grata habentes eadem auctoritate apoſtolica confirmamus & preſentis ſcripti patrocinio communimus Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre confirmationis infringere uel ei auſu temerario contraire Siquis autem hoc attemptare preſumpſerit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum Datum *Neapoli.* iiij Kalendas Martii Pontificatus noſtri Anno Primo.

Knuti Comitis, Haconis filii Litteræ donationis, ſuper Unius Marcæ Bol in Villa *Fiſkin* in tractu *Surnadalenſi Nordmeriæ*, hæreditate ſibi relicta a Matre ſua, oblato Eccleſiæ Chriſti pro parte villæ *Hegginæ* ad *Æggam* in *Sparabui*, qvam *Comes Sculius* illi obtulerat pro Anima *Ingeridis* filiæ ſuæ, uxoris vero Comitis *Knuti*.

Ex Autographo membran. Faſcic. I. No. 1.

1255.

K. Jærll Sunr *Hakonar* Jærlls ſænnder Allum værandum oc vidr komandum þæim ſæm þætta bræf ſia æda höyra. Q. G. oc Sina. Ver vilium allum mannum kunnekt gera at mæd þui mote at æign ſu er *Sculj* Hærtugi gaf brödrum at *kriſts kirkiu* firi Sal fru *Ingiridar* dottor ſinnar huſfröyiu varrar. Mærer bol or *Hæggini* vid *Ægg* ini *Sparabue* gecc unndan þæim brödrum æpter frafall hans Jærllſenſ þa gaſum ver þar J ſtad þæim brödrum ævinnlega at eiga þar til er ver ſáum þæim adra æign iamngoda oc iammycla, æda löyſa þærſſa med fullum aurum Mærerbol or *Fiſkini* í *Surnadale* a *Nordmöre* er ver tocom i ærfd æfter modor vara. Scalu þæir halldæ ártid hænnar á huærium Tolfmanadum Gaſu ver þærſſa æign hænne til Salvhialpar oc oſs, oc þætta bref firilagdum. Anno Domini. M.CC.L.V. fyrſta vætr. Ærkibiſkupsdoms herra. Æ: Ærkibiſkups.

Sigillum Capituli qvod loro membranæ exſecto appenderat abeſt, Sigillum vero Comitis loro membranæ exſecto appendet

ALEXANDRI IV Bulla, qva Capitulum Nidroſienſe ab omnibus expenſis, & proviſionibus Legatorum, aliorumqve immune declarat.

Ex Apographo membr. Faſc. IV. No. 1. vid. infra ad Ann. 1291.

1260 die 17 Julii.

ALEXANDER epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabili fratri . . Archiepiſcopo & dilectis filiis Capitulo eccleſie *Nidroſienſis* Salutem & Apoſtolicam benedictionem, Exigentibus veſtre deuotionis meritis, votis veſtris libenter annuimus & petitioneſ veſtras

ſtras quantum cum deo poſſumus fauorabiliter exaudimus, Hinc eſt quod nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis auctoritate preſentium indulgemus, ut ad receptionem vel prouiſionem alicuiuſ in penſionibus, ſeu aliis eccleſiaſticis beneficiis auctoritate litterarum ſedis Apoſtolice, uel legatorum ipſius compelli aliquatenus non poſſitis abſque ſpeciali mandato ſedis eiusdem faciente plenam & expreſſam de indulto huius modi mentionem „ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre conceſſionis infringere vel ei auſu temerario contraire, Siquis autem hoc attemptare preſumpſerit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Anagnie. XVI. Kalendas Auguſti Pontificatus noſtri Anno ſexto.

Birgeri Archipoſtulati Nidroſienſis confirmatio fundatæ a *Serlone* Archiepiſcopo communis menſæ canonicorum Nidroſienſium reſtitutis eidem omnibus, qvæ per *Enarum* ſuum prædeceſſorem iniuſte fuerant ablata.

Ex Autographo membran. Faſcic. XX. No. 1. Apographum vid. No. 18.

1264.

Uniuerſis xpı fidelibus has litteras viſuris uel audituris *Birgerus* Dei gratia Nithroſienſis ecclefie poſtulatus. Salutem in domino IHU xpo. Cum diuina diſponente prouidentia noſ ad regimen uocaremur Nithroſienſis eccleſie. conquerentibus nobis eiuſdem eccleſie canoniciſ ac euidentia facti manifeſte ſatis docente didicimus. *Enarum* Nithroſienſem Archiepiſcopum predeceſſorem noſtrum ipſos canonicos minuſ iuſte. minusque racionabiliter aggrauaſſe. Nam idem Archiepiſcopus ſpreto iuris ordine. dolo ſimul uſus & potentia. epiſcopales decimas eccleſiarum ſancte *Crucis* & ſancti *OLAUI.* & ſancti *Clementis* Nithroſie. & ſancti Michaelis de *Stæini* Nithroſienſis dioceſis. cum fundo communiſ curie eiſdem canoniciſ abſtulit in eorum preiudicium non modicum & grauamen. quas decimas cum dicto fundo. *Serlo* bone memorie quon-

quondam Nithrosienſis Archiepiſcopus dictis fratribus ad menſam communem contulerat libere poſſidendas in perpetuum· prout ipſius Archiepiſcopi littere ſuper hoc confecte plenius atteſtantur. Verum quia eccleſiaſticus ordo confunditur cum unicuique ſua iura non ſeruantur· & fraus & dolus nemini patrocinari debeat. necnon & deceptis & non decipientibus iura ſubueniant. Noſ predictaſ decimaſ omneſ cum fundo prenominato prefatis Canonicis integre reſtituimus. renuntiantes omni iuri ſiquid nobis competit. uel competere poterit in predictis. & ut iuſticie declinacio iuſto iuriſ & gracie ſubleuetur ſubſidio. Noſ predictam donacionem. dicti *S.* Archiepiſcopi. & quicquid per eum actum eſt in hac parte gratum & ratum habentes. id per noſtraſ litteras confirmamus. & preſens ſcriptum ſigilli noſtri patrocinio communimus

Sigillum ceræ viridi impreſſum loro membraneo mutilum appendet

Birgeri Archipoſtulati Nithroſienſis Compoſitio inter Canonicos & Fratres Prædicatores Nithroſienſes.

Ex Autographo membran. Faſcic. V. No. 1.

1264.

B. med guds miſkunn Ærkibiſkups emni oc aller korsbrödr at kriſtzkirkiu i *Nidaroſe* Sænda allum lærdum mannum i ærkibiſkups domenum þæim ſem under þæirra rade oc forſio æigu at vera. Q. G. oc ſina. Ver vilium ydr kunnikt gera um þat hark er vard medal lærdra manna oc predicara. mikilli ofirerſyniu. þa havum ver þat nu med guds miſkunn oc allra varra ſamþykt nidr ſætt med þeſſo mote at predicarar heto þuí at þeir ſkolu hedan ifrá huergi ganga a hæilagrar kirkiu rettynde e lærdra manna. þeir heto oc þui at þeir ſkolo huervitna föma lærda menn i ordum oc i verkum firer alþydo. En þeſſo heto ver imote at lærdir mænn ſkolu huergi ganga á þæirra rettynde æfter þui ſem þæir ſyna ſik ſonn priuilegia til hava. oc at lærder mænn ſkolu ſnua til þæirra godvilia ſlikt huerr ſem gud gefr hanum ſialfræde til. en i þeſſo leggium

leggium ver ecki ſkaplag ne ſkylldu a nockorn lærdan man nema ſlikt ſem huerr vill gera firer guds ſakar þæim til gagnſ oc ſer til ſalohialpar. bidium vær þeſſ huaratveggia alla lærda mænn oc predicara at þer hallded þeſſa ſættargerd væl i huern ſtad, geri huarer tveggia adrum gagn oc goda luti ſua ſem heilagre kirkiu oc allum oſſ ſe meſt til ſömdar. Varo þeſſer mænn nær af allra lærdra manna hende. Sialfr. *B.* Ærkibiſcups emni. *G.* Prior at Ælgiſætre. Mæiſtare *O.* ærkipreſtr. Mæiſtare. *H.* Sira *Stefan. Sigurdr* preſtr *Hall ſtæinſ.* ſ. *Olafr* preſtr *Bringr.* En af þæirra hende *Sigurdr* Prior *Amunda.* ſ. oc broder *Klemetr.* Ok til vitniſburdar þa ſettu ver firer Capituli vars inſigli. en Predicarar ſitt inſigli.

Sigillum Capituli ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet. Sigillum Prædicatorum abeſt.

Haconis Epiſcopi Oſloenſis Litteræ donationis factæ Canonicis Aſloenſibus Anno 1261 ſuper IV Marcabol in *Hæggæimis* emtis a Fratribus ordinis prædicatorum; II Marcabol in *Klanaſtadis* acceptis a *Sigurdo Jvari* pro exſeqviis ſibi perſolvendis; XII Orarum Bol in villa *Berga* accepto ab *Eccleſia* Sti *Nicolai* pro I Marcæbol in *Birka*, qvam ſolverat *Steinar Laſſauki;* & dimidiæ Marcæ Bol in *Solbergis*; VI Orarum bol in eadem villa *Berga* commutato a *Beino* Sacerdote pro VI Orarum Bol in *Solbergis;* X Orarum bol in *Bærgslyckia* obtento ab *Eccleſia* Sti *Clementis* pro I Marcæ Bol in *Birka*, & II Orarum Bol in *Solbergis;* tota inſula *Bædiö*. Pro qvibus bonis Canonici ad Stum *Halvardum* anniverſarios donatoris, ejusqve matris ſingulis annis ſolemniter celebrent tribus miſſis, Elemoſina XXX pauperibus eroganda, & oblatione candelarum, qvarum ſingulas unam marcam ponderantes ſingulæ *Eccleſiæ* Oſloënſes cum una ora argenti ponderati accipient.

Ex Autographo Membran. Faſcic. XXVI. No. 1.

1264.

Ollum gudſ vinum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſia eda höyra. ſendir *H.* Biſcup i Oſlo. Q. G. oc ſína. A þvi are er ver forom til *Danmarkar* efter fru *INGILBURGH* Drottning oc lidnir varo fra burd drottenſ varſ. M. oc. CC. oc. LX. vettra oc eín vetr þa gavom

gavom ver brödrom varom. IIII. Marca bol off til artidar hallz. En ſidan er ver kvomom heim apptr þa aukadom ver þeſſa giof vara vidr þa bæde firer fornſ foſternoyteſ ſakir oc goz brödralagſ oc tryggrar þionoſto er ver hovum iafnan af þeim röynt, gavom ver þeim. II. Marca bol i *Hæggæimum* i *Myrahvarve* er ver koyptum af Predicarum. II. Marca bol i *Klanaſlodum* a *Roumariki* er *Sigurdr Joarſ* ſun feck oſſ firer þat at ver gerdom alla vtfærd hanſ bæde med ſilfri oc vaxe oc ærdfdum han i ollum gilldum i *Oſlo* oc letom gefa ſilfr i kirkiu durum firer ſol hanſ. XII aura bol i *Bærgi* er *Nikolaſ kirkia* atte. VI aura bol i þeim ſama bö er ſira *Beini* fek oſſ. X. aura bol i *Bærgslykkiu* er *Clemez* kirkia atte. Alla *Oyna Bædion.* halfrar mærkur bol er ver koyptom af *Kolbeine* preſte a *Akre*. oſs oc mödr varre til artidarhallz oc Commun þeirra til upphallz. Fengom ver. *Nicholoſ* kirkiu mote þvi XII aura bol er hon atte i *Berge*. Merkur bol i *Birki* a *Follo* er *Steinar Laſſauki* feck oſſ. oc halfrar merkr bol i *Solbergum* i *Oſloſherade*. oc annat merkr bol fengom ver *Clemez* kirkiu en or *Birki* oc II aura bol en or *Solbergum*. VI aura bol fengom ver ſira *Beina* en or *Solbergum* er uer köyptom af *Amunda Harallzſyni*. mote þvi VI aura bole er hann atte i *Bergi*. En brödr ſkulu her mote hallda artid vara a hverium XII manadum. ſva at þeir ſkulu föda XXX. ſatökra manna a hverium artidar deghí. oc ſænda til hveriarkirkiu i *Oſlo*. mærkr kerti oc ört veghna oc ſyngia ſalotidir allar ſolempniter. Sva ſkal oc hvær korſbroder er i er kirkiu hinſ hælga *Halvardar* vera ſkylduger at ſyngia eda ſyngia lata a hverium XII manadom firer ſol vara. III ſala meſſor med ſalotídum. En artid modor varar ſkulu þeir ſva halda ſem gud ſkytr þeim i hug. Skulu þeir þetta hava oc frialſt eiga oc amalgha lauſt firer hverium manne. firer þvi at þeſſar eignir köyptum ver med varom viſum ræntum. Oc at þeſſa vara ſkipan meghe ængi madr riuva eda roſs menn til ſá þa lögdum ver bref vart oc inſigli firer oc ſtadar varſ. Uar þeſſe vor ſkipan gör a XVII vetre biſcupsdomſ varſ. a are þvi ér lidnir varo fra bürd drottenſ varſ. M.CC.LX oc IIII Vetr.

Sigillum Epiſcopi ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet. S. Capituli Deeſt.

MAGNI

MAGNI Regis *HACONIS* filii Litteræ protectoriæ datæ Capitulo Nidrosiensi apud Stum *OLAUM*.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 4. Apograph. Chartac. No. 20.

1265.

M⁹. konongr ſunr. *H.* konongſ ſænder lærdom mannum oc lændom bondom oc buþægnom verandom oc vidrkomandom ollom gudſ vínum oc Sinum þæim þetta bref ſea eda höyra. Q. G. oc. S. Ver vilium ollum mannum kunnict gera at ver havum tækit hina kæro brödr vara korſ brödr i Nidaroſe oc allan þeirra varnad huſ þeirra oc hærbyrgi oc allt annat huart ſem þat er minni lutr eda mæiri er þeir æigu eda æigandi værda i lande oc i lauſum öyri under gudſ hægnad oc vart konongleɛt trauſt oc vald. bidium ver þæſſ alla gudſ vini oc vara at þer ſe vinir þeirra oc viliamenn med fullkomlegre vinatto oc godvilia. firerbiodom ver huærium manne þeim eda þeirra varnade i nockorom lut at miſþyrma eda rangt gera. En ef noccor dirvir ſik til þæſſ at hann gængr uppa þa eda þeira uarnad med ofriki eda oſcappe umfram lög eda rettende ok vanvirder i þvi ſyſt gud allzvalldande oc hinn hælga. *OLAF.* konong oc þa vart bref oc Incigli er ver havum gevet þæim oc þæirra varnade ſer til ſtyrcſ oc trauſtſ þa viti þat ſannlega at ſa man taca æfter þui ſem macleɛt er ſyſt værdulega hæmd af gude oc hinum hælga. *OLAWE.* En ſannlega ſcal hann ſæta af oſſ ræidi oc ræſſing oc ſlicum avarcoſtum ſæm han hæfdi miſþyrmt. rænt eda rangt gört ſialfra varra varnade. Sá oc huærr er til þeirra gera væl oc vinattoſamlega. oc virda i þui ſyſt gud oc hinn hægga. *OLAF.* konong. oc ſidan vort bod oc bönaſtad bref oc jnſigli er ver havum gefet þæim munu taca ſem macleɛt er verduglega ambun af gudi oc hinum hælga. *O.* en ſannlega ſculu þeir aller af oſſ vild oc vinatto oc fullkomenn goduilia. þætta bref var gört Anno. Domini. M.CC.LX.V. Annan vætr Rikis varſ.

Sigillum *advers*: ceræ rubræ, *avers.* viridi impreſſum corda ſericea rubri viridis & flavi coloris appendet valde læſum.

MAGNI Regis *HACONIS* filii Litteræ Commutionis ſuper Villa *Vaan* ad *Aſos* tradita Capitulo *Nidroſienſi* pro iſta parte villæ *Fiſkin*, qvam a *Knuto* Comite acceperant Canonici.

Ex Autographo membran. Faſcic. 1. No. 2.

1265.

M.(*AGNUS*) Konongr ſunr. *H.* Konongſ ſænder öllum mannum j þ*röndalagum* þæim ſem þetta bref ſea eda höyra. Q. G. oc S. Ver vilium ollum mannum kunnict gera at ver havum fenget korſbrödrom i *Nidaroſe* þat ſem ver attom i æign þæirri er *Vatn* hæiterr inn i *Aſe* mote mærkrbole þuí er herra *K.* Jarl havde gefet þæim or *Fiſkíní*. er ver tocom til var Sculu þæir þa æign æiga oc firer rada frialſlega firer huærium mannc ævenlega hædan ifra firerbiodom ver huærium manne rikum oc orikum þeſſa vara ſcipan rifta eda riufa eda rofsmenn til fa. Enn huærr ſem ſik dirvir til þæſſ at riuva þæſſa vara ſcipan oc ſtadfæſtu þa liggi þeim ſlict vid ſem þæim a vid liggia at gudſ logum oc manna er konongſ ſcipan briota i Landeno oc þui halda med rangændom er til hæilagra ſtada er gevit.

Sigillum, qvod loro membraneo appenderat, præter fruſtulum ceræ albæ cuius *adv.* † Sigil. *avers.* Ego. †. exhibet, deſideratur

CLEMENTIS IV Bulla protectoria data Capitulo *Nidroſienſi.*

Ex Autographo membran. Faſcic. IV. No. 2.

1265. die 30 Martii.

C*LEMENS* Epiſcopus ſeruus ſeruorum. dei. Dilectis filiis. Archipreſbitero & Capitulo Nydroſienſi Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Sacroſancta Romana eccleſia deuotos & humiles filios ex aſſuete pietatis officio propenſius diligere conſueuit & ne prauorum hominum moleſtiis agitentur eos tanquam pia mater ſue protectionis munimine confouere. Ea propter dilecti in domino

mino filii veſtris ſupplicationibus fauorabiliter annuentes perſonas ueſtras & *Nydroſienſem* eccleſiam in qua diuino uacatis obſequio cum omnibus bonis que impreſentiarum rationabiliter poſſidet ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre protectionis infringere uel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare preſumpſerit indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe nouerit incurſurum. Datum *Peruſy* iij kl aprilis pontificatus noſtri anno primo

in plica O LAUD. *eadem manu ac ipſa bulla*

in dorſo ſuperne LEONARDUS

Bulla plumbea corda ſericea rubri flavique coloris appendet

Th. Epiſcopi *Stavangrenſis* Litteræ Donationis factæ conſilio *MAGNI* Regis, Capitulo Stavangrenſi, ſuper parte Decimarum Epiſcopalium in *Finöya*.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVI. No. 2. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 21.

1266.

Th. med gvds miſkunn Byſkop i *Stawangre*. ſender lærdom oc lendom verandom oc vidr komandom ollvm gvds vinum ok ſinum þæim ſem þetta bræf ſia eda hoyra· Q· G· oc ſina. Ver vilium ollvm monnom kunnikt gera at med rade oc hiauero varſ virdulegs herra· M· konongs þa hafum ver geuet korſbrödrom vorom æuenlega til communs ſins reſidentibus tamen þan luta tíundar er til byſkops ſtolſens lotnazſt a hverivm· XII· manadum i *Finnöy*. ſkal þeſſe giof ſtanda ævenlega oſſ oc ollum æftir oſſ i vart ſæte komandom til farſældar. en þeim til ſalo hialpar er or þui ſæte hafa fram faret er ver ſitiom vuerdugir i· legiom ver vidr guds ban oc reide hins hælga *Swithuns* hverium ſem i þui ſtarfar þeſſa vara giof oc ſkipan at rippta· Ok til þes at enge miſtrunadr ſe a þeſſe giöf hafdr þa hefir var virdulegr herra· *M*· konongr gæfet bræf ſitt firer oc inſigli vitnande ſik hia haua verit þeſſo ſtadfeſto

 rade

rade eftir þue ſem bræf vart oc inſigli vatar. Datum *Bergis* Anno Domini· M·CC·LX·VI· Pontificatus noſtri Anno. IX.

Sigilli ceræ glaucæ impreſſi fragmentum loro membraneo appendet.

CLEMENTIS IV. Bulla confirmatoria Conſtitutionis *Serlonis* Archiepiſcopi de communi menſa Canonicorum

Ex Autographo membran. Faſcic. IV. No. 3

1266. die 24 Septembris.

C*LEMENS* Epiſcopus ſeruus ſeruorum dej. Dilectis filiis Archipreſbitero, & Capitulo eccleſie Nidroſienſis. Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iuſtum eſt & honeſtum, tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officij noſtrj. ad debitum perducatur effectum. Sane ueſtra nobis exhibita petitio continebat quod bone memorie S. Nidroſienſis archiepiſcopus diligenter attendens, tenuitatem prebendarum Canonicorum eccleſie Nidroſienſis ſtatuit ut communem menſam haberent, ad quam fundus communis curie Epiſcopales decimas eccleſiarum ſancte *Crucis* ſancti *OLAUI*, ſancti *CLEMENTIS* Nidroſienſis, ac ſancti *Michaelis* de *Steuy* dioceſis Nidroſienſis pia & prouida liberalitate conceſſit eiſdem perpetuo poſſidendas prout in ipſius Archiepiſcopi litteris inde confectis plenius dicitur contineri. Nos itaque ueſtris ſupplicationibus inclinati ſtatutum & conceſſionem predictam ac quicquid per dictum archiepiſcopum in hac parte prouide factum eſt gratum & ratum habentes, id ad inſtar felicis recordationis *Alexandri*. pape. predeceſſoris noſtri, auctoritate apoſtolica] confirmamus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre confirmationis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare preſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum Dat *Uitterby* viij Kal. Octobr. pontificatus noſtri anno ſecundo

in dorſo ſuperne LEONARDUS

Bulla plumbea corda ſericea rubri flavique coloris appendet

H. Ar.

Haconis Archiepiscopi Nidrosiensis litteræ donationis factæ Capitulo Nidrosiensi, super Ecclesia beati *Andreæ* de *Haug* ab eodem libere possidenda, excepta Episcopalis procurationis debita portione

Ex Autographo membran. Fascici. V. No. 4.

1267. die 16 Augusti.

Uniuersis X fidelibus has litteras visuris uel audituris, *H.* dei gratia *Nidrosiensis* ecclesie, Archiepiscopus Salutem in dno Ihu xpo. Vniuersitati uestre presenti pagina declaramus quod nos ex officy nostri debito statum ecclesie *Nidrosiensis* considerantes cui nunc diuina gratia presidemus prebendas ipsius inuenimus minus tenues & exiles que cononicis nostris in eadem ecclesia ministrantibus necessaria minus competenter sufficiunt ministrare quorum utilitates & commoda grato fauoris desiderio per nos cupimus ampliari racionis in hac parte tam sectantes iudicium quam iuris equitatem predictis canonicis nostris ad communem mensam ecclesiam beati *Andree* de *Haug* cum omnibus pertinentijs habitis & habendis concedimus in perpetuum libere possidendam, excepta episcopalis procurationis debita porcione, & ut hec nostra donacio maius robur firmitatis optineat presentes litteras nostri sigilli munimine duximus roborandas. facta est autem hec donatio hijs fratribus in ecclesia *Nidrosiensi* tunc existentibus & consentientibus Dno *Erlendo.* Dno *Stephano.* Dno *Vegardo.* Dno *Thorlawo.* Dno *Sigwalldo.* Dno *Roaro.* Dno *Johanne.* Dno *Eiriko.* Dno *Sigvardo.* Dno *Thorbergho.* Dno *Sigvato.* hijs testibus presentibus Dno *Therico.* *Skialdulpho Gerlagho* canonicis Asloensibus & *Brynnlpho* clerico. Datum *Nidrosie* Anno Dni M.CC.LX.VIJ. XVIJ. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno primo

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet læsum

CLEMEN-

CLEMENTIS IV Bulla protectoria data capitulo *Nidrosiensi.*
Ex Autograph. membran. Fascic. IV No. 5. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 22.

1268. die 9 Augusti.

C*LEMENS* Episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filijs Capitulo Nidrosiensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Persincere deuotionis obsequium ac fidei plenitudinem quibus sedem apostolicam, sicut benedictionis decet filios, reuerenter dicimini uenerari, digni offici meruistis, ut uos gratis prosequamur fauoribus, & specialis priuilegio libertatis promptis affectibus muniamus! Hinc est quod nos uestris supplicationibus beniuolum impertientes assensum, personas uestras cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possideris, sub beati petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum hanc paginam nostre protectionis liceat infringere, uel ej ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dej & beatorum Petrj & Paulj apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. *Vtterby* v. Id Augustj pontificatus nostrj Anno Quarto

sub plica
R. Jac Romanus
in Bulla auersa superne
Leonardus
Bulla plumbea corda sericea rubri flavique coloris appendet

CLEMENTIS IV Bulla confirmatoria super Ecclesia b. *Andreæ* de *Haug* oblata Capitulo *Nidrosiensi* per *Haconem* Archiepiscopum Nidrosiensem

Ex Apographo membran. Fascic. IV. No. 6. Apogr. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 23.

1268. die 10 Augusti.

Allum lærdom oc leikmonnom. þeim sem þetta bref siá æda höyra

höyra Sænda *Arne* Abote j. *Holme* ok Conuentus þar Q. G. ok ſina, Ver gerom allum monnom kunnigt at ver ſaom ok iferlaſom opet bref herra *CLEMETZ* Paua j latinu. oſkafet ok oſpellat med hans hanganda ok heilu bulla. ok ſilki þræde, ok Norrono þar or ſnuna ok af tækna ord æfter orde a þænna haatt.

CLEMETTER paue þión þióna guds ſændir ælſkulægom ſunum korſbrodrom Nidroſſkirkiu heilſu ok paualega blæzan, vm verduglegleck ydars goduilia. leiddunzck ver til, at þæſſa luti ſem þer beiddunzt ſkynſamlæga hoyrim ver gærna ok latem þa fullkomazt goduillæga. En hatar beizſlu ydarar. oſſ ſyndr var ſua at *Hakon* godrar a minningar *Nidroſs* Ærkibiſkup, ſkodande at ræntor ok prouentor Communs bords ydars voro miok litlar ok fatökar. gaf han ævenlega med ſkynugri vmſkodan ydr frialslæga til nytia communsborde ydru. kirkiu hins hælga *Andres* a. *Haugi*. *Nidroſs* biſkups dömes med allum lutum ok lunnendum er til hennar hoyra ſæm fullkomlæga vatta bref þar um gor ok jnſiglad med hans jnſigli, Ver at þui þæckilega alitande ydrar beijdzlur ſamþyckium ver, hafande þat faſtlæga allt vm þætta firer aluaru er hann hæfer ſua forſiolæga giort, ok ſtadfæſtum þæſſa giof ok hans gerd med paualegu vallde, ok ſtyrkium med hiolp þæſſa varnadar brefs, ok þui at ver ſaam hans bref her til letom ver rita af ord æfter orde, ok hær i ſætja. a þænna haatt . . . *) . . . Engom manne ſee at þui löft ne lofat at brigda ne briota þætta bref varar ſtadfæſtu æda mote gera þui ne ganga med nockori huatſkoytelægre dirfd æda onada vm þætta þa ſem ægu. en huerr ſem dirfiz at freiſta þæſſ þa viti ſik ifalla reidi alz ualldanda gudz ok hins hælga Petrs ok hins hælga Pals hans Poſtola Var þætta bref gort. j *Urbe veth*. a iiij Idus dægi Auguſti Manadar. a. iiij are vars pauadömes

Ok

*) Litteræ donationis ſuperius impreſſæ ſunt.

Ok at þæſſor Norröna. tale ſua ſem latinan vatar ſættóm ver til vitniſburdar her firer vor Inſigli

Sigilla, qvæ loris membranæ exciſis appenderant, deſunt

Th. Epiſcopi Stavangrenſis Fundatio Noſocomii ad Eccleſiam Sti Petri in uſus Civium *Stavangrenſium*, Datis in hunc finem, præter Eccleſiam Sti Petri, Regis *MAGNI* hæreditariam, prædiis, *Ingiallzvag* ab omnibus oneribus Regio juri debitis liberum; *Scialgsnæſi* parte ad eccleſiam non pertinente; inſula *Foldöy* dimidia; *Oganæs*; *Vidarack*; *Solbiargir*; *Saxland*; agro ab utroque latere viæ ad rivum ducentis; ſilva neceſſaria & duobus pratis.

Ex Apograph. Chartac. No. 24.

1270.

T*h.* med guds miſkunn Biſkop i *Stavangre* ſendir lærdom oc ulærdom verandom oc vidrkomandom ollum guds vinom oc ſinom þeim ſem þetta bref ſia eda höyra Q. G. oc S. En ver vilium ollum monnum kunnigt gera at a eno XV are Rikis vars þa tedom ver Varum herra. M. konunge oc korsbrödrom varom ætlan vara þa ſem nu mego fleire mænn ſia at ver vildum gera lata almoſo hus nokor auſtr vid *Petrskirkiu* ſem ſtadrenn atte þa akr. at leggia þar in þa fatöka mænn er ſykteſt i bönom at bida þar annat tveggia bot eda bana hældr en þeir være borner ſiuker eda ſarer eda næſta dauder garda i mædal ſem adr var gort. Sva ſkyldim ver oc lata gera þar ſva morg hus ſem preſtr ſa er þar ſæte mætte vel lata vid oc þæir mænn ſem honom þionade. En var Herra *MAGNUS* konongr lagdi þa til þeirra ſomu huſa *Petrs kirkiu* Odals kirkiu ſina ſem bref hans vattar. En ver lögdum þar til huſanna þa þeſſar iarder a mot ſva mykyt ſem konongdomrenn atte i *Ingiallz vag* er ſcattalau' er vid konongdomen ſem bref vars herra *HAKONAR* konongs vattar *Skialgsnæs* alt þat er eigi a kirkian *Földöyaröy* halva, *Oganæs* alt, *Vidarak* i *Sirudali Solbiargir*, *Saxland* i *Æikudali*. ſcolo þeſſom iordum fylgia II konor . . . . . oc *Ulvildr* Frendkona var oc þorom dottor hennar þa lagdom

lagdom ver enn hær til husanna vid rade oc samþyckt korsbrödra varra *Akrenn* tvæim vegium gotunni sem austr gængr til *Bækkiarens* þar sem nu standa husin a annam veg oc myrar engin garden vid oc Scog heimilan i lysi heima ser til þarsænda oc sva til husanar a iordom þæim er til liggia. þa logdum ver hær enn til II Engiugarda annan þan er ver köyptum af *Einari Dunnu* en annan þann er ver köyptum af *Thomase Jonssyne*. Voro þæssare varre skipan samþyckiande oc radande aller korsbrædir varer *Andres* Ærchidiakn, *Eirekr Unge* Bardarsun korsbroder. *Jon Blakolli* korsbroder. *Eirikr* Meistari. E a *Hylu*, *Arne* Kapalin oc aller adrer korsbrödr.

Askatini Episcopi Bergensis Litteræ donationis factæ Communi mensæ Canonicorum Bergensium super *Ecclesia sanctæ Trinitatis*, minori, & medietate *Ecclesiæ* sanctæ Crucis

Ex Apographo Cartac. No. 25.

1271. die 27 Februarii.

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, Patris & Filii & spiritus sancti. Universis sanctæ Matris Ecclesiæ filiis tam Prælatis qvam subditis ad qvos præsentes litteræ pervenerint *Askatinus* Dei gratia Episcopus *Bergensis* salutem in vero salutari. Cum ex pastorali sollicitudine nobis commissa singulorum necessitatibus nostræ dyocesis teneamur subuenire illi tamen præ ceteris obligamur specialius. qvi nobis familiarius adhærent, & pro domo domini pondus diei & æstus sustinent, Hinc est qvod universitati vestræ in Christo dilectæ notificare dignum ducimus, nos fratrum nostrorum & Ecclesiæ Nostræ Canonicorum penuriæ compatientes, qvi propter præbendarum paupertatem multo tempore in multis multiplicem sortiti sunt defectum, *Ecclesiam sanctæ Trinitatis* minorem sitam in cimiterio sanctæ *Sunnivæ* Bergensis Civitatis & medietatem *Ecclesiæ sanctæ Crucis*, ejusdem loci, ad eorum inopiam sublevandam canonice contulisse cum omnibus pertinentiis juste adqvisitis vel in posterum adqvirendis. Donationem insuper, qvam

qvam uenerabilis Pater, Dominus P. Dei gratia Episcopus Prædecessor noster inclitæ recordationis, benivola provisione fecerat in conferendo eisdem Canonicis supradictæ Ecclesiæ medietatem ratificamus, ac eandem Ecclesiam ad jus plenum totaliter, perpetua volumus subsistere firmitate subnixa. Et ut hæc nostra donatio ac confirmatio sit rata & inconcussa, & eorum usibus perpetuo profutura, præsentes litteras Sigilli nostri munimine fecimus roborari. Siqva vero Ecclesiastica secularisue persona præfatam donationem seu confirmationem ausu temerario infringere vel eosdem Canonicos super hiis iniuste vexare præsumpserit omnipotentis dei indignationem & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & omnium sanctorum & nostram incurrat. Hujus autem donationis nostræ ac confirmationis testes sunt *Grimus* Persona sanctæ *Mariæ* Virginis, *Erlingus* suus consocius, *Symon* Capellanus noster, *Ericus* persona Sti *Nicholai*. *Ogmundus* persona beati *Halvardi*, *Hastidus* persona de *Harfrsto*; *Johannes* Pincerna noster, *Arno* Dapifer noster & multi alii clerici qvam laici. Datum Bergis Anno ab incarnatione Domini M.CC.LXXI. tertio Kalendas Maji. Pontificatus nostri Anno Primo.

Th. Stavangrensis Episcopi Litteræ donationis super Ecclesia de *Sola*, oblata communi mensæ Capituli *Stavangrensis*.

Ex Autograph. Membran. Fascic. XXVI. No. 3. Apograph. Chartac. Manu Arnæ Magnæi No. 26.

1273.

Vniuersis ste matris ecclesie filiis has literas uisuris uel audituris *Th.* diuina miseratione Stawangrensis ecclesie episcopus salutem gratiam & benedictionem. Discretioni pastoralis solicitudinis est non immerito intuendum ut qui ad diuine laudis obsequium per sacri ordinis susceptionem assumuntur. & ecclesiasticis negotiis suum reperiuntur pro tempore commodare subsidium. ecclesiasticarum rerum remuneratione liberaliter consolentur. Nos igitur considerata tenuitate prebendarum dilectorum filiorum nostrorum cano-

canonicorum cupientes ecclefie noftre honores benigne profequi eiusque miniftrorum utilitatibus & commodis prouidere. ecclefiam de *Sola* ad noftram donationem fpectantem cum omnibus pertinentiis & pertinendis & fuis obuentionibus ad eam de jure fpectantibus ad communem menfam eorundem, auctoritate pontificali contulimus in perpetuum libere poffidendam & ne memorata collatio a quocunque in pofterum reuocetur. ipfam literarum noftrarum sigillique noftri munimine duximus roborandam. Datum apur *Brua*, anno domini. M·CC,LXXIII. Pontificatus noftri. Anno. XVIII. hiis uero teftibus prefentibus, *Dagfinno* capellano. *Johanne Albo*

Sigillum deeft

MAGNI Regis Litteræ Fundationis Ecclefiæ Duodecim Apoftolorum Bergis.

Ex Apographo Chartaceo No. 27.

1274.

Uniuerfis Chrifti fidelibus *M.* Dei gratia Rex Norvegiæ Salutem in Domino fempiternam . . . Neceffarium fapientia Dei patris, ut qvia fragiles cotidie labimur, cotidie pro nobis miftice miffarum folemnibus immoletur & commemorationem ipfius fanctiffimæ paffionis per qvam in nobis deterfit medicina delictorum, facro Altaris mifterio cotidie iterato fui mifericordia relaxetur. Neque negandum eft, defunctorum animas pietate fuorum viventium relevari cum pro illis in Ecclefia facrificium mediatoris offertur. & hunc morem fancta tenet Ecclefia, ut miffarum folempnibus & aliis fanctis precibus fpiritus qviefcentium domino commendantur dicente beato Auguftino: Non funt prætermittendæ fupplicationes pro fpiritibus mortuorum. Ex qvibus pium acumen colligere poffumus evidenter, qvod inter alias follicitudines hujus vitæ hæc in Crifti fidelibus præcipue debet effe, ut frequenter, vel fi poffit affidue in ecclefia pro vivis & defunctis celebretur mifterium tam falubre. Et ex hac infolubili ratione pulfante do-

mino hoc augeri misterium solempnius & freqventius iteraro prout nobis est necessarium, aspirantes congrua consideratione prospeximus hoc per certas personas plures in numero ad hoc opus perpetuo collegio deputatas in sacris ordinibus constitutas fieri decentius & solempnius qvam per unam qvod exposcit tanti ministerii celsitudo. Eapropter invocato nomine Jesu Christi, qvi cunctis dat affluentiam animi virorum venerabilium nostrorum in Cristo dilectorum . . . . . .

Johannis, Archiepiscopi *Nidrosiensis* Indulgentiæ XL dierum datæ iis, qvi Ecclesiæ Sti *Swituni* Stavangrensis noviter combustæ manus porrexerint adjutrices

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 5.

1275 die 17 Augusti.

Uniuersis xpi fidelibus has litteras uisuris uel audituris. *Johannes* dei gratia *Nidrosiensis* Archiepiscopus Salutem in eo qui salus est omnium fidelium animarum. Cum loca sanctorum omnium pia deuotione a xpi fidelibus sunt ueneranda· & humana deuocio p. . . . affectu debet honorare-ut quod possibilitas nostra non obtinet, eorum nobis intercessione donetur. Cum igitur ecclesia sancti *Swithuni* cathedralis Stawangrensis diocesis nouiter sit combusta. nos quidem cupientes ut ipsa ecclesia ampliori ueneratione· & elemosinarum largicione consoletur & congruis honoribus frequentetur. omnibus uere penitentibus & confessis qui dictam ecclesiam in omnibus summis festiuitatibus & in festo sancti *Vincentii* martiris· singulis annis deuocionis causa uisitauerint uel manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint. de omnipotentis dei misericordia. & beatorum Petri & Pauli eorum auctoritate confisi. XL. dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. In cuius testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum *Nidrosie* Anno Dni. M.CC.LXX.V. XVI Kalendas Septembris. Pontificatus nostri Anno. VII.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deest

MAGNI

MAGNI Regis, *HACONIS* filii Fundatio *Hospitalium* ad *Vagshotnum Bergis* Dedicatorum *Omnibus sanctis* & Ste *Catharinæ*.

Ex Apographo Charta No. 28.

1277. die 11 Aprilis.

M*AGNUS* konongr son Hakonar konongs oc *Askatinn* Biskup sænda allum guds vinum oc sinum verandum oc vidr komandum þæim sæm þetta bref sea æda höyra Q. G. oc sina. Ver vilium allum monnom kunnict gera um skipan þa er ver gerdom med rade herra *Eiriks* Abota att *Munkalifi*, oc korsbrödra at *Christkirkiu* oc annara lærdra oc olærdra er námunda os varo um spitala i *Vagsbotne* i *Biörghvin* oc *Allra hæilaghra kirkiu* oc *Katrinar kirkiu* at ver laghdum saman æighnir þæirra, oc alla luti adra ær þæim værda gæfnar, fænghna oc okomna med hverium hættæ sæm þat kann under þau hufs at koma rethlæga, hvart þat uerdr af kononga æda annara hofdingia giöf æda godra manna olmosogiptum, þa skulu allir lutir sæm i æinn stad se gefner, þo at med adru skilorde se af hænde sænt þviat þeir skulu, j þærsum stadum, adrum hialpa sæm bæther mæghu, þviat aller hafva af æinum hiolp, sealfum Jesu Cristo oc þvi godo sæm vaar herra konongrinn fader vaar oc ver ok fru Drothninghin Moder vaar hafum tillagt med godra manna hiolp þa skal att *Allra hæilaghra kirkiu* væra XXX fænghia, oc karlmenn i allum, enn at *Katerinar kirkiu* XX. fængher, oc qvænnmænn i allum. Skulu þærsirhuarer tvægghia olmosamen hvarsdaghlæga æin budarvörd hava oc justu mungatz, æn a fastudaghum halfbolla oc tvirettes budarvörd þvilikan sæm værdr hialp. klæda værdr fa þæim efter fónghom æda þo hverium æfter þvi sæm þurftum gæghnir. Skal oc ófundarlaust i millum þæirra vera þo at sumum se mæira fængit en sumum. Ver hafum oc skipat nj presta til þærsara guds husa, andlægho ambetti uppi at halda. skulu. ij. vera at *Allrahæilaghra* kirkiu, æn æinn at *Katerinar* kirkiu. Skal kirkiuprestrinn vera att borde stadarens. en salo prester sa sæm þar skal vera firer saall fru Drotningharennar modor varar skal hafva. X. merker i læighu sina oc offer þat sæm kæmr til alteris

teris hans nema þat ſe gripir æda gull. þa ſkal þat ſtadrinn hafva. Enn ſa preſter ſæm bord hefvir att *Allra hailaghra kirkiu* ſkal hafva ıı j merker i læighu ſina oc. ıı j. yſtur hvers daghlega i maaldrickiu ſina enn föſtudagha oc hælgha daga bolla oc offer þat ſem kemr til alteris hans, nema þat ſe gripir eda gull. þa ſkal þat ſtadrinn hafva. Anniverſarium oc ſliĉt ſæm verdr ſkulu þæir hafva alt oc oblationes þær ſem ſpitals Preſtum verda gefnar þa ſkulu þeir hafva. enn texta ſylver ſkal ſtadrinn hafva. enn þeir adrer Maldryckiu menn ſem þar ero hafva jafnan halvan bolla. þat hafvam ver oc firerbodet fullkomlægha, at nockor madr ſe i þæma ſpitale med provendo tekin hverke karl ne kona. en þæir mænn ſæm i þærſa ſpitala ero tekner oc þar andazſt þa ſkal ſtadrinn ærfva þa ær efter læifvizſt, vttan alls undandrottar. Syſter oc þær ſæm nu æro inni. þa viti þær þat fullkomligha er þær gera nockora braadærni æda bioda ſkapraun radsmanne, hvart ſæm þær vanda þæghilægha attvinnu æda gefva þær hanom oſæmilegh ord, at ver hafvom bodit af varre halfvo, oc tilſkipat þæim, ſæm þæim ſkal or þema ſtad viſa þviat þær hafdu lenghi provendo ſina nenta Med ſama hætti hafum ver oc ſkipat um alla þa menn er inn uerda teknir i þetta guds huus, oc vilia æighi audvellælægha þiggia þa hiolp, ſæm þæim er þar væit, þa ſkal þæim brott viſa oc æigha þengat alldri voon. Su vænia oc ſæm upp hefvir verit tekin uttan vaars raads at vinnumenn ſkulu hafa budarvörd oc maldryckiu, þa ſkipum ver ſlikan hatt hær hæimamonnom, ſæm ær at Munkaliſi, bord oc læighu ſo at rædis madr ſa ſæm firer er ſtadenom, viti ſik ſkyldughan at fara efter landſkyldinni oc ſea gloghlæga att, at æighi annidizſt huus æda undan ſe dreghnar æighnir æda aunnur lunnændi þau ſæm þæim æighu at fylghia af landzſkylldum oc gardhlæighum, þá ſkal þviſa folke fa attvinnu matar oc dryckiar oc þær hialper ſem gud lofvar at til vinnizſt. Veri radzmadr jafnan gaten um gudz folk, oc allt annat þat ſæm þærſa gudes huſi vardar, oc hann hefvir ſeer a hendr tekit. Varezſt hann oc at vera buinn þægar ſkynſæmd at gera þæim firer ſæm hanum hæfvir þetta ſtarf i hændr fængett af varre halfu, hvart ſæm hann ær krafdr att miſſeris motam æda jamlængdar ſkipti firer

firer þerſam ſtad ſkal ſa rædes madr væra ſæm ſkipadr verdr af hændi kongdomſens oc rade þærs biſkups ſæm i Biorghvin er. Enn allmoſor þær ſæm gefvaz oc mæira ær |enn halvmork þá ſkulu þær ſnuazſt til jarda kaups æda huſa umbota i gardom þæirra. Ænn halv mörk oc þat ſæm minna ær, ſkal þæim ſnuazſt til bord. þviat af miſkunn munu þæir af þvi hiolp fa a langh framan enn þæim verdr nu till hialpar ſnult efter þvi ſæm vitt læggium raad a. Skal oc þvi at æins auka mannmægh i þærſom huſum, at ſva ſnuizſt fiarmeghin þærſara ſpitala æda tilloghur vaxa med konongs raade oc biſkups oc radzmanz. en at þærſir vor ſkipan oc ſtadfæſta ſtande obrigdilægha þa ſættom ver her firer vart jnſigli oc Fru J. Drottningh ſitt. ſva ſætti oc herra *Aſkatiun* biſkop ſitt inſigle firer oc Herra *Eriker* Abbote ſitt Inſigli att *Munkaliſi*, oc korsbrödur att Criſtkirkiu ſtadarens Incigli, þar firer at þetta þurfvi ængin madr at tortrygghia. Var þetta bref gört i Biörghvin halfum manade efter Paſkir þa er lidnir varo fra burdar tid vaars herra Iheſu Chriſti, M. CC. vættra. LXXghi Vettra oc ſex Væter a, XIIJ are Rikis vaars. En. *Ormer* Merkismadr vaar Inſiglade þat.

Johannis Archiepiſcopi Nidroſienſis Litteræ donationis ſuper Eccleſia Stæ *Mariæ* & *Mæren* oblata Cummuni menſæ Canonicorum Nidroſienſium.

Ex Autographo membran. Faſcic. V. No. 5. Apograph. Chartac. No. 29.

1277. die 10 Julii.

Uniuerſis Sce matris eccleſie filijs has litteras viſuris vel audituris *Johannes* diuina miſeratione Nidroſienſis eccleſie Archiepiſcopus Salutem vite preſentis & eterne. Licet miniſterium cure paſtoralis nobis quamuis immeritis domino diſponente commiſſum nos compellat omnium commoditatibus benigne intendere illorum tamen amplius ſtatuimur debitores quorum nobis ex ſollicitudine cura committitur quibus de iure tenemur ad effectus oportunos

turios prouidere. Nouerint igitur uniuerſi quod nos conſiderantes ſtatum eccleſie *Nidroſienſis* cui nunc diuina gratia preſidemus prebendas ipſiuſ inuenimus nimiſ tenues & exiles que canonicis in eadem miniſtrantibus neceſſaria minus competenter ſufficiunt miniſtrare quorum vtilitates & commoda grato fauoris deſiderio per nos cupimus ampliari racioniſ in hac parte tam ſectantes iudicium quam iuris equitatem predictis canoniciſ noſtris ad communem menſam eccleſiam Sce *Margaretthe* de *Mæren* cum omnibus pertinencijs habitis & habendiſ contulimus in perpetuum libere poſſidendam excepta epiſcopalis procurationis debita porcione. & vt hec noſtra donacio maiuſ robur firmitatis optineat preſentes litteras noſtri Sigilli munimine duximus roborandas. Datum apud *Tunsbærg*. VI iduſ Julij. Anno ab incarnatione Dni. M.CC.LXX. VIJ. Conſecrationis noſtre anno decimo

Sigillum ceræ viridi impreſſum loro membraneo appendet læſum.

Compoſitio inita ſuper diſſidiis inter Regem *MAGNUM* & *Johannem* Archiepiſcopum de variis Capitibus Juris Civilis & Canonici; præſertim de Electione Regum, eorumqve Vaſallagio Patrono Regni minus juſte adſerto.

Ex Autographo membran. Faſcic. V. No. 6, Apograph. Cartac. No. 30.

1277. die 9 Auguſti.

Nomine patriſ & filij & ſpiritus ſancti amen. vt certitudo preſencium det veram in perpetuum & euidentem memoriam preteritorum nouerint uniuerſi tam preſentes quam futuri quod cum nuper inter illuſtrem principem *MAGNUM* dei gracia regem Noruegie & uenerabilem patrem. *Johannem* eadem gratia archiepiſcopum Nidroſienſem materia queſtioniſ eſſet suborta super eo quod idem archiepiſcopus aſſeruit ut alique cauſe que ad forum eccleſiaſticum canonice pertinebant usque ad tempora dicti regis ex conſuetudine antiqua & ab eccleſia quodam modo propter diſcordie

ſcordie periculum & pacis diſcidium eccitandum per pacientiam tollerata coram secularibus *) tactabantur Inſuper quod priuilegiis ecclesie sue quibusdam & specialiter priuilegio. *Magni* cuiusdam ut diccbatur regis *Norwegie* derogatum fuerat ut creditur non utendo maxime in ea parte priuilegii quo continebatur quod prefatus *Magnuſ* deuouit se & regnum ſuum beato *OLAVO* regi & martiri & in signum ſubiectionis precepit coronam per deceſſum ſuum & omnium in regnum sibi ſuccedentium offerri prefato martiri in eccleſia cathedrali nec non & cuidam conſtitutioni p . . per eundem forte *Magnum* edite que innuit regem *Norwegie* debere eligi & in electione Archiepiſcopum & epiſcopos inter ceteroſ electores uoces precipuas optinere que omnia predicta uenerabilis pater archiepiſcopus tanquam sponſe xpi in parte ſollicitudiniſ procurator fidelis petiit ut in uſum & in eccleſie ſue utilitatem dominus rex predictus in poſterum duceret admittenda. Ad reſpondendum uero articulis ſupradictis ac contra petitionem archiepiſcopi supradictuſ dominuſ rex illuſtris ſufficienter aſſeruit ſe habere raciones ſi ſuper hiis coram iuſto iudice duceret contendendum & maxime contra electionem ſubiectionem & oblationem corone de quibus uix uel nunquam poſſet probari eccleſiam Nidroſienſem poſſeſſione habuiſſe quod nouum genus exactionis uideri poterat illud ab eo exigi quod non fuerat actenus attemptatum uel conſuetum. Conſiderans itaque prefatus pater archiepiſcopus & ex una parte ſe non poſſe ſupra memorata absque ſcrupulo conſcientie uel conniuencie pertransire. ex altera ſi ſuper hiis moueret queſtionem poſſet perturbatio & diſcordia magna inter regnum & eccleſiam ſuſcitari multorum animabus & corporibus nocitura preſertim cum non ſolum in tollendiſ conſuetudinibus contra populum uerum & in aliis directe contra ipſum regem & tociuſ regni potenciam agi uideretur pacem & concordiam uolenſ eligere ad dicti domini regis *MAGNI* dei gracia illuſtris clemenciam tam eccleſie quam regno ſepius ac manifeſtius exhibitam & oſtenſam se conuertit. Supplicanſ ut inter se de predictis omnibus taliter ordinarent quod cederet ad honorem dei omnipotentis & utilitatem eccleſie maiorem animarum ipſorum & totius ſibi

*) tractabantur *legend.*

com-

commiſſi populi ad Salutem. Prefatus autem dominus rex exſo- lute benignitatiſ affectu quem ad honeſta queque & maxime circa matrem Nidroſienſem eccleſiam habuit & habere dinoſcitur. volenſ eam amplioribus libertatibus & priuilegiis ſuiſ temporibus decorari tanquam paciſ amator & cultor iuſticie poſt multos tractatus hinc inde habitoſ ſuper predictis interueniente conſilio & aſſenſu epiſcoporum baronum & canonicorum Nidroſienſis & capitulorum aliarum eccleſiarum cathedralium in *Norwegia* exiſtencium cum dicto patre Archiepiſcopo. Anno domini. M.CC.LXX. VIJ. in uigilia beati Laurencii apud caſtrum *Tunbergense* in eccleſia fratrum minorum duxit amicabiliter componendum in hunc modum. Videlicet quod predictus pater archiepiſcopus pro bono pacis & maiori eccleſie commodo & animarum procuranda ſalute renunciauit cum conſilio & aſſenſu capituli Sui nomine Nidroſienſis eccleſie pro ſe & ſucceſſoribus suis canonice intrantibus in perpetuum omni iuri ſiquod in predicta electione regum ſubiectione ſeu oblacione corone habebat uel habere poterat tam in petitone quam in poſſeſſorio racione dicti priuilegii seu aliarum litterarum seu legis uel quocunque alio modo sibi competere uideretur omnibus aliis iuribus ad eccleſiam spectantibus que in legibus patrie continentur & eccleſiarum priuilegiis alijs ſemper ſaluiſ. dummodo ſuperſit aliquis qui legitime poſſit & debeat iure hereditario ſuccedere. Si uero nullus inueniatur ſucceſſor iure hereditario archiepiſcopus & epiſcopi inter ceteros nobilioreſ & diſcrecioreſ regni electoreſ in electione tantummodo uoceſ primas & potiſſimas optineant preſtando ſecundum suas conſcientiaſ quod ſcinceriter ad illius electionem laborabunt quem regno & regnum inhabitantibus iudicauerint aptiorem. Prefatus autem dominus rex renunciauit pro ſe & heredibus & ſucceſſoribus suiſ in perpetuum omni iuri si quod in auditione examinacione & determinatione cauſarum ad eccleſiam ſpectancium actenus habuerat inhibens firmiter uniuerſis exactoribus & legiferis regiis tam propinquis quam remotiſ tam preſentibus quam futuriſ per totum regnum ne de ipſis cauſis preſumant iudicare nec pretextu alicuiuſ conſuetudinis quam retroactis temporibus reges habuerant uel habere uiſi fuerant se aliqua-

aliquatinus intromittant sed per iudices ecclesiasticos tales cause de cetero libere dirimantur. vt sunt hec omnes cause clericorum quando inter se litigant uel a laicis impetuntur. matrimoniorum natalium iurispatonatus. decimarum. votorum. testimoniorum. maxime quando agitur de legatis ecclesijs & pijs locis & religiosis. Tuicio peregrinorum uisitancium limina beati *OLAUI* & aliarum ecclesiarum cathedralium in Norwagia & eorum cause. Item cause possessionum ecclesiarum. sacrilegij. periurij. usurarum. simonie. heresis. fornicacionis. adulterij. & incestus. & alie consimiles que ad ecclesiam spectant mero iure saluo semper regio iure in hijs causis ubicunque debetur ex consuetudine approbata uel legibus regni mulcta pene pecuniarie persoluenda. Item denuo concessit dominus rex & firmiter obseruari precipit ut semper licitum sit archiepiscopo & episcopis in capellis a regibus fundatis uel dotatis. sicut & in alijs ecclesijs & capellis sue prouincie instituere ydoneos sine ipsorum & aliorum laicorum assensu uel presentacione personas. Item concessit quod in electionibus episcoporum & abbatum Nidrosiensis prouincie nullum ius. nulla potencia. nulla auctoritas regis uel principis interueniat. sed ille preficiatur quem ipsi ad quos electio pertinet vacanti ecclesia scientia & moribus iudicauerint apciorem. denunciantes ante confirmacionem electionem factam domino regi qui pro tempore fuerit per canonicos eiusdem ecclesie vel decens nuncium & honestum si presens fuerit vel in via per quam fuerit ad confirmationem transiturus ut tunc prout moris est regio aspectui personaliter se presentet. Item concessit quod episcopi & abbates seu clerici in expedicione ire cum rege uel ad hoc quicquam de suo impendere minime teneantur nisi forte necessitas tam grauis & euidens immineat quod id a dyocesano episcopo & sapientioribus ecclesiasticis uiris fieri permittatur. Item denuo concessit quod regibus non liceat approbatas patrie leges & scriptas ac penas pecuniarias siue in clericis siue in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiarum seu clericorum dispendium immutare. Item concessit quod liceat Archiepiscopo & eius successoribus emere aues gerofalcones griseos & austures sicut ab antesessoribus suis est actenus obseruatum.

 Item

Item annuit & conceſſit quod in dandis decimiſ de terriſ & manſionibus suiſ regeſ omnino ſequantur canonicas ſanctioneſ. Item conceſſit quod. XXX. leſter farine mittantur ad *Iſlandiam* ex parte domini archiepiſcopi quando sibi uiſum fuerit illiſ prelertim temporibus quibus id proprie pacietur ubertaſ. propter hoc in alijs rebus portandiſ licencia non negata. Item conceſſit domino Archiepiſcopo vectigalia de una naui ſingulis annis de *Iſlandia* ad ſuam dyoceſin ueniente. Item conceſſit denuo & mandauit omnes peregrinoſ limina beati *OLAUI* & dictarum eccleſiarum cathedralium in Norwegia viſitanteſ deuocionis cauſa tam aduenaſ quam indigenaſ ſiue guerre tempus ſit siue paciſ in eundo & redeundo firma ſecuritate potiri. Qui uero inuenti fuerint ipſoſ indebite moleſtare niſi forte aliquis uel aliqui exploratoreſ eſſe preſumantur & propter hoc ipſoſ ad probacionem capi contingat iuxta quod culpa requirit per iudicem eccleſiaſticum pena debita caſtigentur, & ad parendum iudici eccleſiaſtico per regem & eius balliuoſ ut exactores ſi neceſſe fuerit compellantur. Volens autem inſuper predictuſ dominuſ rex eccleſiam Nidroſienſem adhuc amplioribus beneficiis quam huc uſque habuerat ſuis temporibus honorare domino archiepiſcopo & ſuiſ ſucceſſoribus pro ſe & ſuiſ heredibus inperpetuum centum homineſ ab expedicionibus regijs & uocacionibus & a tractione nauium & ſpecialiter de tributo quod uulgariter *leidangr* appellatur conceſſit liberoſ & immuneſ ita quod quidam ex hijs Centum qui *Scutilſueinar* appellantur a predictiſ ſint immuneſ eo modo quo homineſ regis eſſe ſolent & tempore compoſicionis facte habebant cum duobus alijs perſonis quaſ ipſi ad hoc de sua familia eligendaſ duxerint. Ceteri uero cum ſecunda perſona predicta gaudeant libertate. Item cuilibet epiſcoporum videlicet Aſloenſi. Bergenſi. Stafangrenſi. Hamarenſi ſecundum modum predictum conceſſit homineſ. XL. niſi forte domino regi archiepiſcopo & epiſcopiſ propter grauem reipublice neceſſitatem uel regni defenſionem uiſum fuerit aliter expedire ad tempus. ita quod ceſſante neceſſitate ſeu defenſione predicti homineſ tam epiſcoporum quam archiepiſcopi eo ipſo predicta gaudeant libertate. Cuilibet etiam plebano dictorum epiſcopatuum

ſiue

ſiue in rure ſiue in ciuitatibus morentur conceſſit quod cum duabus perſonis de ſua familia a dicto tributo quod uulgariter dicitur *leidangr* ſint liberi & uuuſ familiarium quam ſibi plebanus magis nouerit neceſſarium ab expedicionibus regijſ ſit quietuſ. Item conceſſit quod ſi hominef archiepiſcopi centum predicti iniuriati fuerint sibi ad inuicem uel in curia uel in nauibus ſcilicet propria cum duobus alijs uel comitatu dicti archiepiſcopi exhiſtentef tunc iudicio ipſius archiepiſcopi debent ſtare ab eo ſecundum quod culpa popoſcerit & sibi uidebitur puniendi & ad ipſum in talibus caſibus mulcta ſecundum legeſ patrie pro tranſgreſſoribus debita pertinebit. niſi mortem uel membrorum mutilacionem inuicem ſibi uel alijs quod abſit inflixerint in quibus caſibus ad domini regiſ iudicium uel eius exactorum cum mulcta pertinebunt. Salua domino archiepiſcopo in hoc caſu competenti ſatisfactione ob ſue preſencie reuerenciam & honorem. Si uero dicti centum hominef archiepiſcopi alibi quam in prenominatiſ lociſ deliquerint tunc poteſt leſus reum non obſtante fori exceptione ſub quo maluerit regis uel prefati patris iudicio conuenire & mulcte pro talibus extorte medietaſ ad Regem & medietaſ ad archiepiſcopum pertinebit. Item conceſſit quod ſub prohibicione a ſe uel ſuiſ ſucceſſoribus aut eorum exactoribus ſeu balliuiſ facta uel facienda ſuper emptionibus uenditacionibus uel rebus de loco ad locum tranſferendiſ non intelligantur epiſcopi & clerici uel eorum laici in eorum negociis agendiſ ſpecialiter conſtituti ſine archiepiſcopi & epiſcoporum aſſenſu, Dummodo regno uel neceſſitati reipublice mora ſuper requiſitione epiſcoporum diſpendium ſiue periculum euidenſ non generet in premiſſis. Item conceſſit quod liceat domino archiepiſcopo habere unum hominem qui cudat denarioſ prout littera ſua ſuper hoc confecta teſtatur. Si autem ſuper aliquo articulorum in eadem compoſicione contentorum contigerit dubitacionem aliquam ſuboriri ad declaracionem illius due perſone ydonee una a rege prefato alia uero ab archiepiſcopo uel ſuis ſucceſſoribus eligantur que ſi demum ſuper hoc nequiuerint concordare tertiam aduocandi ad id perſonam liberam habeant poteſtatem & ualeat quod ab eiſ vel duabus earum fuerit declaratum.

Hanc

Hanc autem compoficionem amicabilem inierunt fepenominati dominus rex illuftris & reuerendus pater dominus archiepifcopus prefentibus venerabilibus patribus. Epifcopis. *Andrea* Ofloenfi. *Arnone* Stafangrenfi. & iftis baronibus regni domino *Erlingo* domino *Rognaldo* Domino *Andrea Plyt*. & domino *Gautone* de *Tolgo*. Domino *Bernone Erlingi*. domino *Thoria Haquini*. domino *Audeno Hugleiki* & domino *Vigleiko Odoeni*. & Canonicif Nidrofienfis eiusdem capituli tunc procuratoribus dominif. *Siguato. Erlendo. Thorphino. Odoeno.* & aliorum capitulorum iurif prudentibus & difcretif qui prefentem compoficionem ut perpetuum robur optineat firmitatif hinc inde iuramento uallauerunt renuntiantef in hoc facto omni exceptione doli mali fraudif actioni in futurum & fpecialiter reftitucioni in integrum & omnibus litteris inter ipfos uel predecefforef fuof actenuf quo ad renunciata fupra dicta habitif & obtentif & omnibus indulgencijs & priuilegijs apoftolicif impetratif & impetrandif & omni alio remedio iurif canonici & ciuilis per que predicta compoficio & finalis concordia poffet impediri feu in aliquo irritari. Forma autem iuramenti preftiti ex parte domini regif & regni principum talis eft. Ego ponenf manum meam fuper facro fancta Ewangelia hoc iuro per deum quod omnia que dominus meus rex *MAGNUS* fancte ecclefie conceffit que in prefenti compofitione funt nominata dominuf *MAGNUS* seruabit & omnef sui fuccefforef & ego feruabo & omnef in ftatu meo fucceffuri inperpetuum fecundum difcrecionem & fcienciam a deo datam & feruari faciam & adiutor ero pro uiribuf meif ut prefens compofitio ad commodum ecclefie obferuetur. Prefto hoc iuramentum in animam domini mei regif *MAGNI* & omnium sibi succedentium tam ducum & comitum quam regum in animam meam & omnium in ftatu meo fuccedentium fic me deus adiuuet & hec fancta ewangelia. Forma autem iuramenti preftiti ex parte prelatorum & procuratorum Capitulorum talis eft. Ego ponens manum meam fuper facro fancta ewangelia hoc iuro per deum quod omnia quibus dominus meus *Johannes* archiepifcopus & epifcopi fui ex parte ecclefie renunciauerunt pro fe & fuif fuccefforibus obferuabit

ruabit & obſeruabunt & ea que in hac compoſitione nominatim renuntiata ſunt regie dignitati. ego pro uiribus meiſ ſecundum ſcientiam & diſcrecionem mihi a deo datam obſeruabo & omneſ mei ſucceſſoreſ obſeruabunt & adiutor ero ut preſens compoſitio obſeruetur & in perpetuum duret. Preſto hoc iuramentum in animam domini mei Johanniſ archiepiſcopi & omnium sibi ſuccedentium in animas epiſcoporum ſuorum ſuccedentium in animam meam & ſucceſſorum meorum. Sic me deus adiuuet & hec ſancta ewangelia. In cuius rei teſtimonium unacum ſigilliſ domini Regiſ & archiepiſcopi prenominati epiſcopi baroneſ & capitula ſigilla ſua duxerunt preſentibus apponenda. Datum apud predictum caſtrum anno & die predictiſ regni uero domini *MAGNI* dei gracia illuſtris regiſ *Noruegie*. X.IIIJ. conſecracioniſ uero uenerabiliſ patriſ *Jahannis* Nidroſienſis Archiepiſcopi anno. X.

Ex XXI Sigillis, qvæ cordis ſericeis versicoloribus appenderant, ſola ſuperſunt fragmenta Sigil. Epiſcopi Bergenſis, cera viridi impreſſi, qvod ordine eſt qvintum.

Johannis Archiepiſcopi *Nidroſienſis* Confirmatio contractus commutionis factæ inter Rectores *Eccleſiæ Crucis* & *Arnam Blikaſolum*, qvi pro prædio *Blikar* in tractu *Strindenſi* iis partes villarum *Skærdings ſcaidiæ*, *Vidum* in *Skaun*, & *Aſe* libere poſſidendas tradit, data ſimul venia incolis villæ *Leiræ* ſilvam *Blikenſem* in uſus neceſſarios vertendi

Ex Autographo membr. Faſcic. V. No. 7. Apograph. Chartac. No. 31.

1277. die 30 Aprilis.

J*on* med guds miſkun ærkibiſkup af *Nidaroſe* sendir lærdom ok olærdom allum guds vinum ok sinum þeim sem þetta bref sia eda hæyra Q. G. ok sina þa er lidnir varo burd vars herra þuſhundrad vetra ok CC·LXX vetra ok VII veter· vm varett. a friadagen firer kroſsmeſſo· a IX are vars ærkibiſkupsdömes var þetta kaup· ok ægna ſkifti gort med varo rade ok Samþyct millum

korſbrodra. sira *Arna* ok *Vilialms* er þa atto kroſskirkiu ok *Arna Blika Fola* ar. A. *Blikafole* ſkal æiga *Blikar* er liggia a *Strindu* efter þi sem han bad er þa gengo a at læiguburd VII Veter mals ok VI aurar sylfrs ok korsbröder varer atto þa i til communs. IJ Vetta læigu ok öyrisbol. Enn *kroſſkirkia*. V. vetta læigu ok. V. aura bol. Enn *Arne* lagde til communs brödra or *Skardings Scæidiu*. IIJ vetta læigu ok III aura bol mote þeirri IJ vetta læigu ok æyris bole er þæir atto i *Blikum*. Jatade þar med *Arne* firer ſik ok alla ſina eftirkomande. at þæir ſem bua a *Læirn* þuiar sva var adr ſkulu hafva alla næyſlu til þarfynda gards ok grindar. huſa ok annars vidar. or *Blikum* sua hæimiliga sem hanum er a *Blikum* byr. En til kroſſkirkiu lagde hann VIII Spanna Læigu ok X aura bol. Or *Vidum* i *Skaun* ut VI spanna læigu ok VII aura bol. ok or *Aſe* II Spanna læigu ok III aura bol. mote þæirri. V. Vetta læigu ok fim aura bole er korſſkirkia atte þa i *Blikum* þo sua at sira *Arne* ok *Vilialmr* græiddu til *Arna Blikafola*. VIII merker. Var þæſſum æignum skipt ok ſkærtt vedeſlauſum ok vardflu. huarom tvæggia ser til allda odalls. Enn ef nokot værdr ofrialſt æinim hverri þæſſara æigna eda halldaſt æigi þeſſer lutir sem nu ero mæltir þa ſkalu þegar frialslega hvær hava sina æign ok til ganga Sva sem til ſins allda odals. var þætta bref gort j *Nidroſe* i malſtofo varre firer oſs nærverandom korbrodrom varom. Sira *Arna* ok *Vilialms* ok *Arna Blikafola* ok at þetta mege ængi miſtrua ſættum ver her firer vart inſigli ok bröder varer. ok *Arna Blikafola* ſin inſigli ok ſva firer þan hælming ſem brödr hava

Sigilla 1 & 2. ceræ albæ impreſſa loris membraneis valde læſa appendent. 3 deeſt.

MAGNI

MAGNI Regis Litteræ, qveis ufuras pecuniæ & rerum inanimatarum interdicit, fub poena amiffionis rerum tali modo elocatarum, dividendarum inter Regem & epifcopum

Ex Cod. pergameno Legati Arna Magn. No 309.

1277.

MAGNUS Konungher fon *HÅKONAR* konungs, fendir allum mannum þæim fæm þætta bref fia eder höyra j *Vikenne*, qvediu guds ok fina. Fleftom er kunnikt at þa er Ver hafdum þingh vider *Ælfina* ok fua a *Haughæ* þinghi, j *Tunsberghi*, þa taladum ver um þan ufid er mæir er her i varo lande en engu adru kriftnu lande, þvi fæm her er namundæ os, um læigufe at men læighiæ [byggiæ] daut fe, ok þykkir os þæt rædeleft at vart land fe i meiri abyrgd fyrir þa fok en vera fkyldi, af þui at Pavenn bannzætter alla a hværum tolfmanadom þa fæm med þi faræ. Nu af þui at ver vilium þæt med ænge mote længer, at fa hætter dreghefl længer fram i landeno, þa hafuum ver med rade *Hakonar* bifkups ok annara bifkupa þæt vandlega aftæikit ok fyrirbiodum ver hverium manne hedan af at byggiæ daut fe. En hvær fæm bygger, þa fkal fa hafva fyrirgort iftodanom, fkulum ver ok bifkup þæt taka. En um korn ok kyr, þa fkal hærræ bifkup þær rad fyrir gera æfter þvi ver hauum famt ader var a millum med hinnæ bæftæ manna rade i landeno

MAGNI Regis Litteræ, qvibus *Johanni* Archiepifcopo fui que fucceffo- ribus concedit

1) Jus fumendi totam mulctam, qvam fui famuli pro vulneribus, & plagis fibi invicem illatis foluerint, nifi delictum fuerit commiffum in præfentia Regis; qvo cafu Rex dimidiam mulctam capiet, omnem uero fi vitæ membrive jacturam inter eos qvis fecerit, etiam abfente Rege.
2) Jus eos, qvi citati coram Archiepifcopo & Capitulo apparere noluerint; eadem, qvam Jus civile ftatuit mulcta pecuniaria plectendi.
3) Jus monetandi *Nidarofiæ* tantam pecuniæ bonæ & dativæ fummam, qvantam unus monetarius cum famulo cudere potuerit.

4) Privilegium, qvo ſinguli lapidicidæ, lignarii, & operarii qvadra Archiepiſcopi victitantes, & qvi eccleſiæ Sti *OLAVI* & Sedi Archiepiſcopali qvotidianas operas collocant, ab expeditionibus, & tractione navium eximuntur,

5) liberam poſſeſſionem communis fundi in campis *Iluvollum*, ubi Archiepiſcopus exſtrui fecerat Hoſpitale in uſus pauperorum, nec non ædium lateritiarum citra ripam amnis Nidenſis, qvas *Johannes Tinſkafuin* qvæſtor Regius *Einaro* Archiepiſcopo olim collocaverat

Ex Cod. pergamen. Legat. No. 309.

1277. die 13 Septembris.

MAGNUS konungr ſon *HAKONAR* konungs ſendir andleghom fædr oc virduleghom herra *Joni* med guds miſkun ærkibiſkupi i *Nidar-os* ok ollum adrum guds vinum oc ſinum verandom, oc uidr komandom þæim ſem þetta bref ſia edr höyra Eiliflegha kvediu guds oc ſina Bleſsadr ſe Jeſus Chriſtr fridar gud, ok ſamchriſtileghar aſtſemdar er med kanleik ſinnar milldi oc miſkunnar, tæyfdi oſs med meirum fridi oc nadum fyri at ſea ſtiorn Noregs konungs rikis æftir fadur varn en nokorom varom forelldrom þæim ſem fyrir os hafva noregs. konungar verit. Sidan hefvir hann veitt oſs margfallighar ſins milldleiks ok miſkunar giafvir i mikilli lydni alþydinnar ok æftirlæti bædi lerdra oc leikmanna. Oc af þvi at allir men i landeno hafva till var ſnuizt med mikilli koſtgæfni aſtar oc hollóſtu oc æinkanlegha virdulegher fadir *Jon* med guds myſkun ærkibiſkup i *Nidaros*, oſs oc vart konunglegt valld i morghom godom lutum ſtyrkiandi oc i hvers daglegu bænahalldi til guds, er hann hefvir med fadurleghom godvilia tiltoygt alla men at hafva fyrir oſs oc Rikino, Drotninginni oc barnum varom, oc idulegri tillagu heilſamlegra rada, oc opt myklum koſtnadi oc ærfidi er hann oc hans brödr ſumir biſkupar innan lanz hafa haft fyrir os herralega, os en ætlum ver at þeir muni hafva, vilium ver ollum monnum kunnikt gera, at fyrir ſakir guds dyrleghrar aſtar, ok hins helga *OLAFS* konungs frenda vars, ok hans kirkiu er os er æinkanlega hiartfolgin med kærleiksſambandi guds dyrleghrar aſtar, hofvum

ver

ver iattat Herra *IONI* ærkibiſkupi, oc hans logleghom æftirkomandom, at þo at bref ſættargerdar okorar uatti konongi halfa ſækt en halfa ærkibiſkupi ef men hans ſkill a ſini i millum i fridbroti i frauero herra ærkibiſkups, þa ſkal ærkibiſkup nu hafva alla þa ſekt æinſoman æftir akvædum lanzlagha um mykilleik fear gialldz, hvart ſem þeir miſgera i hiavero eda fravero ærkibiſkups, uttan ſo þunglegha berizt till, ſem gud lati aldrigi verda, at þæir gere þætt i ſialfs konongs gardi eda ſkipi, eda hiavero, þa a konongr halfva ſekt, en halfva ærchibiſkup, oc ſtandi mall þeirra oc fridbrot i konongs valdi oc löglegom dom æftir malavoxtum um þeirra miſgerdir fyrir ſakir hiavero konongs ok virdingar: En ef mandrap eda limalaat verdr millum þeirra þa a konongr æinſoman dom yfvir, oc fearſekt, hvar ſæm þett gerizt nema þætt verdi i ſialfs ærkibiſkups gardi oc hiaviſt, þa ſkal gerazt honom vidrkæmilegh ifvirbott fyrir æro hans hiaviſtar oc vyrdinghar. Sva oc ef men þeſſara biſkupa, biſkups af *Oſlo*, Biſkups af *Biorgvin*, Biſkups af *Staſuangre*, Biſkups af *Hamre*, briote i hiavero biſkups ſins, þa höfvum ver iattat hverium þeirra hans ſekt vid os. En honom er fyrir uluta verdr, rade hvers dome konungs eda biſkups er hann vil kioſa um ret ſinn; vttan ſva þunglegha kunni till bera, ſem gud lati alldrighi verda at mandrap eda limalat kunni verda med þeim, eda þeir gere fridbrot i adrum ſtadum en i hiavero biſkups ſins, þa a konungr þar einn ſaman dom ok ſekt ifvir ſem adrum þægnum ſinum. Sva iattom ver oc herra ærkibiſkupi, oc fyrnefndum biſkupum at ef þæir ſtæfna monnum till ſin um reett, oc foknar kirkiunnar, ok ero menn ſva olydnir oc þriozkofullir, at æighi vilia fara æftir þeirra kallan eda ſtæfnu kalladir til þeirra eda þeirra korsbrödra, eda profaſta loghlega, þa ſkulu þæir æigha þar a, ſlika fearſekt, ſem loghbok ſæghir, um ſtefnu fall oc takfall i kaupſtadum. En æigi vilium ver at þegnar varer ſe takſættir eda ſtemfdir fyrir fepretta ſakir eda nokora klengi ſaka. Sva oc um ſtedia varn at þo at bref fadurs vars eda vartt þau ſæm vid fædgar hafum þar um gortt med minnum akvædum ok ſkilldaga, þa vilium ver at ærkibiſkup hafi æin man oc æin ſvæin þan ſem meſta nytt ſemd meghi gera

 med

med honom til Sylfrs flatto; ok at hann skal fla lata slikt Sylfr sem ver latum ganga i *Nidarosi*, hvart sem oss likar at lata ganga smat Sylfr eda storrt bædi at stinleika veet oc skyrleika. Sva iattum ver oc herra ærkibiskupi, at griotsmidir oc tresmidir ok hvers dags folk hans er a borde er i fialfs hans garde, oc þæir sem vinna till kirkiu hins helga *OLAFS*, oc gards ærkibiskups, se frialser af læidangs gerd, fyrir æitt nef ok skipdrattum, uttan oss oc ærkibiskupi synizt full naudsyn till at kræsia þa till land varnar ef herr gengr a land vart. Sva gasum ver oc up fyrir guds sakir oc salu fadur vars ok vara oc vara forellra akall þætt sem ver attom med rettom orskurd landzlaganna um almennings tuftir þær a *Ilavöllum* er *Jon* ærkibiskup leet upp a gera fatökra manna Spitall ok þær tuftir stadfestùm ver æfinlegha sva vidar langar oc breidar sem þa varo þær upbygdar, at husum oc gerdinghum er þetta bref vart var gort, þæim guds vinum sæm þar ero, eda verda askipadir till hialpar ok hugganar. Sva gefvom ver ok hinum Helga *OLAFVE* tyglhustuftir þær fyri handan *Nidarbakka* er *Jon Tinskasuin* fordom dagha var umbods madr ledi hera *Einare* ærkibiskupi till þurftar stadarens med þæim vidlæika er þar var þa gerr um. Ok at þessi gerd var halldest æfuenlega vid helga *Nidaross* kirkiu fyrir oss ok varom ollum æftirkomandom, þa stadfestom ver hana med þesso varo brefe oc insigli. Æggiandi oc aminnandi alla vara æftirkomandi oc halldaz late þænna varn godvilia er gor er af vare hende gudi til dyrdar ok hinum helga Olafve frenda varom: Heilagre *Nidaross* kirkiu til gangs oc nytsemdar: Salo vare oc allra þeirra sæm oss ero naner till hialpar oc til myskunnar. Þetta bref var gort i Biorgvin þa er lidnir varo fra burd vars Herra Jesu Christi M. vettra cc. vettra lxx vettra. ok vij. vettr, a krossmesso æftan um haustit, a xiiij. are rikis vars.

MAGNI Regis Litteræ, qveis Cives Borgarthingensis secundum Compositionem *Tunsbergensem* decimas soluere jubentur.

Ex Cod. pergam. Leg. Arn. Magn. No. 309.

1277. die 22 Septembris.

MAGNUS med guds myskun Noregs konungr son *HAKONAR* konungs, Sændir herra *Eiriki* frænda sinum *Alfs syni*. Hera ch . . . biskups syni, Herra A . . *Hugleiks syni* lögmannom oc öllom syslumonnom sinom, ok handgengnoih monnom ollum *Borgharþings* mönnom ok ollum adrum guds vinum ok sinum þæim sæm þætta bref sia eda höyra qvediu guds ok sina Gud þakke ydr *Vikværium* ok *Uplendinghum* ast ok æftirlæte ok godvilja, er þær hafir vidr oss bæde nu ok fyr, þa er ver hafvum hia ydr værett. Ventom ver at þer munid þvi hallda framlæidis. Man oss ok þætt till hvetia optare at vitia ydar, ok sua æt soma ær med guds miskun ef hæilu helldr. En af þvi at ver þottomzt finna her sem annarsstadar græiner millum lærdra manna ok læikmanna, um tiundir gerdir, oc adra luti: Sva hafvum ver ok nokorar græinir vid ærchibiskup, þa var þætt þo samt i *Tunsberghi* æftir þvi sem ver ventom, at hvartveggia lærdom, ok læikmonnom mætte verda till gangs ok til greida framleidis ef þett er hallditt sæm þer mundit nu höyra megha i þvi brefe er ver sendom þegat, oc settar gerden mun a vera. Fanz oss sva i, at leikmennernir halda þeim tiundum sumum, fyrir biskupi ok lærdom monnom, er bæde vatta þæim bref virdulegs herra fadur vars oc sva logh. En hinar varo hæimtar oc hafdar [al: krafdar] af morgum er ængi lög eda rettyndi stodo till: oc hafvum ver sva samþykt, at af öllu þvi skal tiundir geraz sæm logh ero till, oc bref fadur vars oc var vatta. En herra biskup iattade oss þvi mote, at hofvudtiundir allar skulu nidr falla slett oc þær sem vlöglegh ar ero, ef hinar ero med godvilia græiddar. Radom ver at þer færer þetta sva i nytt rad, at gudi se till hæidrs, ydr till gangs oc mæira samþyckis med lerdom oc læikmonnom, en um ridir hefvir verett &c. þetta bref var gortt i *Biörg-*

i *Biorgvin*, In festo Sancti *Mauricii* Anno Domini M CC.[LXX] VII. a XVIIJ [XVIIII] are rikis vars G *Gydufon* insiglade þett. *þordr* prestr ritade.

Johannis Archiepiscopi *Nidrosiensis* Litteræ, qvibus incolas superioris partis territorii *Sparbuensis* Ecclesiæ de *Mæren*, cujus turris præterita hieme collapsa, haud modicis sumptibus exstruenda, erat, solvere jubet dimidiam partem oblationum singulis ecclesiis in eodem territorio debitarum, ut olim factum est; etiamsi per aliqvod tempus isthoc jure suo dicta ecclesia non usa sit.

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæi No.

1278. die 24 Januarii.

Jon med guds miskunn Erkibiscop af *Nidarose* sendir lærdom oc læikmannum ok allum kyrknc umbodsmannum i öfre halfu *Sparbyggia fylkis* þæim sem þetta bref sea æda hoyra Q. G. oc sina Flestom mannum man kunnigt vera um atburd þan er vard i fyrra vaar i Niærfalle stapulsens a *Mærene*. oc at þar stændr til mykils kostnadar ef skiotlæga skal til rada annars æiftir þui sem til höyrir oc hæilagra kyrkiu wyrdi til sömdar þui at æigi höuer sua at vera længi sem nu er, Skildi ok hæil smidlegre med guds miskunn nu upphæifiazt ok æigi sua millim verda gerdarennrr at spillist oc onyt verdi sæm fyrr var æiftir sæm gerezt. ok af þui at hon hæifer sua mykla naudsyn til sem nu hafe þer höyrt ok allum er audsynt. vilium ver at halflyti þat kyrknanna i öfre halfu, sem fyrr laa til *Mærens* kyrkiu. þo at hun hafe nu nockora rid æigi tækit, hafe hun hedan af olkert, æifter þui sem þa tok hon. Biodande fast slæga allum ydr iamsaman at þer seed i þesso henni ok hennar umbodsmannum þeim sem brödr varer vilia vm hafa bodet saman at taka græidir oc godviliader ok later val at komast þesso ok allu adru þui sem þer æigud gudi ok hæilagre kyrkiu med skylldu at gera. Var þetta bref gört i Nidraose um vætrin i annare viku æifter Jol. þa er lidnir varo fra burd vars herra þushundrad vetra. CC. ak LXX. vættra ok VIII væter a XI are vars erkibiscops domes.

MAGNI

MAGNI Regis Privilegia Civitatibus Hanseaticis, præsertim vero Lubicensibus data.

Ex Apograph. Chartac. desumto ex Autographo Archivi Lubicensis. No. 33.

1278. die 18 Julii.

MAGNUS Dei gratia Rex Norvegie Universis Christi fidelibus ad quos presentes peruenerint litere salutem in domino sempiternam Decet Regiam Majestatem illos precipuis beneficiis honorare quorum fiducia longo experimento probata Regum honorem & utilitatem subiectorum cum summa intentione desiderat & procurat. Ad instanciam itaque ac peticionem prudentum virorum. Consulum & communitatum multarum ciuitatum maritimarum Teutonice & precipue ad supplicaciones specialium amicorum nostrorum, Advocati Consulum & communitatis Civitatis *Lybecensis* nobis per viros prouidos & honestos dominos *Hinricum Steneken* & *Alexandrum.* Consules prefate ciuitatis. *Tunsbergis* porrectas, pro hoc etiam ex parte eiusdem ciuitatis. *Lybecensis* specialiter destinatas dignum duximus quasdam immunitates mercatoribus Lingue teutonice hospitibus & aduenis Regnum nostrum cum mercimoniis frequentantibus ad Dei honorem & eorum utilitatem ex nostra munificentia elargiri. In primis igitur ex speciali gratia indulsimus de consilio discretorum regni nostri quod predicti mercatores hospites & aduene qui non conducunt hospicia ad annum vel dimidium ad excubias nocturnas non cogantur. Item annuimus & multum approbamus, quod periuri & infames persone contra eos in causis nullatenus in causis producantur. Preterea in signum uberioris gratie & fauoris concessimus, quod libere possint emere in portubus, plateis & batellis omnes minutas res qui vulgariter *smowaringr* nuncupantur. Coria etiam cuiuslibet generis, dummodo simul reperta non constituant decadem, & butirum! si nouem cophinos non excedat toto tempore a festo beati *Halwardi* usque ad festum assumptionis virginis gloriose. Concessimus etiam, quod predicti mercatores hospites & aduene

 sint

fint liberi a tractione nauium nifi fuerint adeo magne ut ipforum & aliorum commune auxilium merito exigatur· quo cafu amicabiliter & fine ulla exactione requirantur. Tribuimus etiam et benigne conceffimus quod Baliui noftri & ceteri officiales non poffint interdicere mercatoribus ultra tres dies vendere res fuas quibus velint· dictos tres dies ab illo tempore computandos quo dicti mercatores nunciauerint Baliuis noftris & officialibus fe tales res habere venales. infra quos etiam eofdem mercatores certificent que ad opus regium pro certo pretio voluerint retinere. Et hec locum habeant nifi fiat prohibicio generalis fuper rebus de loco ad locum deportandis vel non deducendis. conceffimus etiam quod & firmiter obferuari precipimus quod omnes Teutonici naufragium pacientes libere fruantur rebus fuis quas dei auxilio & fuis laboribus obtinere poffunt & faluare. Nec aliquis eofdem aufu temerario inuadere prefumat, quoufque ab eis pro derelictis habeantur. conceffimus etiam quod nullus ipforum offerens feu exhibens ydoneos fideiuffores deueniendo ad judicium & parendo pro quocunque debito vel delicto in carcerem vel vincula detrudatur nifi tale fuerit ut fecundum iufticiam debeat capite plecti vel manus fibi amputari. Ceterum karitas docet pluribus fubiectos periculis ampliori gracia ceteris releuandos, decreuimus in fignum fpecialis compaffionis & amoris omnes naufragium pacientes fi propriis viribus non fufficiant. habere licenciam euocandi, quos tantum viderint oportunos infra territorium quod vulgariter *Schipraid* dicitur conftitutos Venientibus quidem & auxilium prebentibus pro pondere cujuslibet. Lefte labore eorundem faluate fex oras *Noricanas* tantum habituris, qui etiam teneantur fi commode poffint. ad nauis faluationem & fui apparatus. pro emolumento a difcretis quos non tangit negocium ftatuendo. Non venientem aut legittime tamen vocatum pena legali coherendum. Volentes igitur hec omnia firma permanere & a nemine infringi quamdiu nobis & noftris confueta fides & amicicia conferuatur. Precipimus vniuerfalibus Balliuis noftris & officialibus quatenus predictas libertates a nobis pie conceffas temere violare non prefumant, ficut noftram indignacionem voluerint euitare. Infuper

ut

ut a ſubditis noſtris honeſtius & maiori ſollicitudine foueantur quos affectione ſpecialiori amplectimur. Iuſſimus vniuerſis iudicibus Regni noſtri & ſtricte mandamus ut ciues *Lybicenſes* & res eorum ad Regnum Norwegie declinantes quadam amoris prerogatiua pertractent & honorent, eiſdem conquerentibus ſine difficultate iuſticiam exhibendo. Oppreſſores eorum aſpere corrigendo, & omnem fauorem & graciam ubicunque licite poterint & honeſte. Ut autem hec amicabilis noſtra conceſſio & munificencia firmitatem & robur perpetuum obtineat, duximus preſentem paginam ſigilli noſtri munimine roborandam. Datum *Tunsbergis* anno domini Milleſimo, ducenteſimo, ſeptuageſimo, octavo, quinto decimo kalendas Auguſti Anno Regni noſtri Quinto decimo

In tergo

Mercatoribus parum placet hoc priuilegium 1278
Regis Magni priuilegium
en preuelegium to bergen in Norwegen van vele vryheyden der dem Kopmannen dar vorlent

Petri Epiſcopi *Orchadenſis* Indulgentiæ XL dierum, datæ iis, qvi *Eccleſiæ* Sancti *Svithuni* noviter combuſtæ elemoſinis ſubvenerint

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVI. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 34.

1278 die 3 Septembris.

Uniuerſis xpi fidelibus preſens ſcriptum uiſuris uel audituris *Petrus* diuina permiſſione *Orchadenſis* Epiſcopus Salutem in domino ihu xpo, Cum loca ſanctorum omnium pia deuocione a xpi fidelibus ſunt ueneranda & humana deuocio promto affectu debet honorare. ut quod poſſibilitas noſtra non optinet, eorum nobis interceſſione donetur. Cum igitur eccleſia ſancti *Swithunj* Cathedralis *Stauangrenſis* dyoceſis nouiter ſit combuſta, nos quidem cupientes ut ipſa eccleſia ampliori veneratione, & elemoſinarum largitione conſoletur, & congruis honoribus frequentetur, omnibus uere peni-

 tenti-

rentibus & confeffis qui dictam ecclefiam in omnibus fummis feftiuitatibus, & in vtroque fefto fancti *Swithuni*, & cotidie infra octauas, in die dedicacionis, & cotidie infra octauas, in quatuor feftiuitatibus beate virginif, in fefto fancti Michaelis, in fefto fancti Andree Apoftoli, in fefto fancti *OLAUI*, & Sancti *Nicolai*, in fefto sancti *Vincentii*, & sancti *Afgary*, in fefto sancti *Marcy* Ewangelifte, & tribus diebus rogacionum, in die cinerum, in dominica palmarum, & in die cene annuatim venerabiliter uifitauerint, & deuote XL dief de iniuncta fibi penitentia mifericorditer relaxamus. In cuius rei teftimonium figillum noftrum prefentibus duximus apponendum Dat. *Tunfbergis* Anno Dni M.CC.LXX.VIIJ IIJ Nonas Septembris. Pontificatus noftri anno IX

Sigilli ceræ albæ impreffi fragmenta loro membraneo appendent

Andreæ Epifcopi *Ofloenfis* Indulgentiæ XX dierum datæ iis, qvi *Ecclefiam Stæ Trinitatis* Stavangrenfis vifitaverint

Ex Autographo membran. Fafcic. XXVI. No. 7. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 35.

1278 die 7 Septembris.

Uniuerfis xpi fidelibus prefens scriptum vifuris uel audituris, *Andreas* diuina permiffione epifcopus *Ofloenfis* Salutem in domino Ihu xpo. Cum fit dignum ut in feftiuitatibus fuis fancta mater ecclefia debita ueneratione fidelium frequentetur Nos ad eandem uenerationem in populo Domini uberiorem excitandam de omnipotentis dej & beate Marie atque beatorum Apoftolorum petri & pauli & omnium fanctorum mifericordia confiderantes omnibus uero contritis & confeffis qui ecclefiam fancte ciuitatis *Stawangrenfis* jn omnibus fummis feftiuitatibus in utroque fefto Sti *Suithuni* & cotidie infra octauas in die dedicationis & cotidie infra octauas jn quatuor feftiuitatibus beate Virginis jn fefto fancti Michaelis jn fefto fancti *Andree* Apoftoli In fefto fancti *Olaui* & fancti *Nicholai* In fefto fancti *Vincentii* & fancti *Afgarij* In fefto

festo sancti *Marcij* Ewangeliste & tribus diebus rogationum In die cinerum In die dominica Palmarum & in die Cene annuatim uenerabiliter uisitauerint & deuote, XX. Dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus In cuius rei testimonium, Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Dat. *Tunsbergis* anno domini M.CC.LXX.VIIJ. VIJ. Idus Septembris Consecrationis nostre anno. XIJ.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deest.

MAGNI Regis Litteræ, qveis se suosqve successores obligat, Præpositum Ecclesiæ Apostolorum Bergis, Episcopo & Capitulo ecclesiæ cathedralis præsentare ab iisdem confirmandum.

Ex Apographo Cartac. No. 36.

1278.

MAGNUS Dei gratia Rex Norvegiæ Non est dignum nec nostræ intentionis extitit, ut per privilegia concessa *Ecclesiæ Apostolorum* & præposito subtrahatur reverentia debita Episcopo & Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, sed volumus eisdem hanc reverentiam exhibere, qvod personam, cui nos & successores nostri dictam præposituram pro tempore duxerimus concedenda eidem episcopo præsentemus, qvam a nobis ipsa Episcopo præsentatam, ab ea præstito juramento canonico quod suum officium laudabiliter exequatur, & proinde quod ei incumbit ex officio peraget & perfecte, ipsam recipiat ad eandem, & in ipsa instituat, facta sibi obedientia manuali, qvi præpositus, cum sic fuerit institutus, alias personas, qvas ad præbendas alias ipsi præposito pro tempore duxerimus præstandas, præstito ab eis tali Canonico, qvale canonicum Episcopo præstitit iuramentum, recipiat & receptas instituat in eisdem qvi Canonici, cum sic fuerint instituti, omnes tam præpositus qvam alii, ipsi Episcopo obedientiam, reverentiam & honorificentiam omnem exhibeant, sicut decet, ejus observent salubria monita & mandata, & correctionem ipsius patienter sustineant, si

 pæna

pana decente eos corrigat in deliſtis cum jure dyoceſani ipſi Epiſcopo, ſicut cæteri ſuæ dyoceſis Clerici ſint ſubjecti, & ſit pro eis idem Epiſcopus redditurus in diſtricti examinis judicio rationem.

Capituli Nidroſienſis teſtimonium de immunitate bonorum Eccleſiæ Cathedralis intra *Thrandhemiam*, a tributis, talliis & qvibuscunqve collationibus, ita ut, neqve Regi, neqve alicui alteri, qvam Eccleſiæ, ejus coloni aliqvid unqvam ſoluant.

Ex Autographo membran. Faſcic. V. No. 11. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi

1280. die 14 Martii.

Omnibus preſentes litteras uiſuris uel audituris Capitulum eccleſie Nidroſienſis. *Thorias* de *Tuta* inſula Ciſtercienſis ordinis. *Haquinus* de *Holm* Cluniacenſis ordinis diuina diſpoſicione Abbates *Throndus* prior ſancte Sedis de ordine Canonicorum. Salutem in domino ſempiternam. Quia prudentis opus eſt in futura proſpectum intendere & ne peruerſe acceptacionis contra se cuiquam tribuatur oportunitas prouiſione congrua precauere. Venerabilis pater noſter & dominus *Johannes* diuina clemencia Nidroſienſis eccleſie Archiepiſcopus uolens futuris caſibus auxiliante deo prouidenter occurrere & ne eccleſiaſtica libertas per multa tempora inconcuſſe & pacifice habita & poſſeſſa eorum obreptione qui in eius diſpendium improuide proſiliunt ſubito euaneſcat cupiens proſpicere. Noſ prememoratos ſcilicet Capitulum Nidroſienſe Nos Th. Abbatem de *Tuta* inſula qui ad inueſtigandam ueritatem de ea re quam idem dominus nobis mandauerat diligenter tractatum habuimus nuper in Capitulo noſtro cum duobus fratribus noſtre domus conſtitutis Noſ *Throndum* priorem Sancte Sedis & duos fratres de noſtro monaſterio habentes mandatum procuratorium eiusdem conuentus qui noticiam inquiſicionis quam in capitulo noſtro fratribus preſentibus moroſa & diligenti diſcuſſione perficimus pridie idus Marcii in prefati patris auditorium ad eiuſdem uocaci-

uocacionem conuenientes una cum uenerabilibus uiris & religiosis uidelicet Magistro *Petro* & fratre *Boecio* de ordine Predicatorum, nec non plebanis & rectoribus ecclesiarum *Nidrosiensis* ciuitatis diligenter requisiuit, si in cuiusquam memoria foret ante hec tempora predia & possessiones ecclesiarum sue dyocesis saltem earum que sunt infra *Throndemiam* constitute & nobis uiciniores sunt tributis, talliis uel aliis exactionibus oneratas fuisse uel aliquid iuris laicos in eis habuisse, aut siquas possessiones ad easdem ecclesias, donacionis, uendicionis siue institucionis titulo uel alio quocunque modo peruenentes, ordinariis extraordinariis tributis uel quibuscunque oneribus aggrauatas unquam meminimus, in medium petiit proferre, postulans instans & per nomen domini nostri Ihu xpi omnes & singulos obsecrans ut nullius secularis potestatis metu veritatis testimonium subtraheremus, sed puram & simplicem attestacionis assercionem explicaremus quam in pagina in presentia omnium conscripta nostrorum sigillorum appensione muniremus. Sane tunc possessiones & predia ecclesiarum & quorumcunque clericorum uidelicet & laicorum infra *Throndemiam* existencia, a tributis & a quibuscunque collacionibus usque nunc libera & immunia fuisse, nemini ibidem commoranti existat incognitum. Superuacuum forte uidebitur super ea re paucorum exquisiuisse testimonium quam diuulgat consona exclamacio & concors assercio plurimorum. Verum ne nostram taciturnitatem ecclesie libertati obesse contingat placuit omnibus dicti patris peticionem tanquam racionabilem & prouidam admittere, & quod de ea re nouimus palam & lucide explanare. Itaque super hoc aliquamdiu colloquio habito, assercione eorum qui honoris dignitate & etatis maturitate ceteros excellebant, primum audita ut decuit reuerenter deinde quam plurimorum aliorum discretorum uirorum quo uelut etate prouectiores, uite honestas morum grauitas, & preteritorum noticia commendabat dictis diligenter auscultatis omnium uox consona fuit & eadem attestacio scilicet possessiones ecclesiarum infra *Throndemiam* existentes, liberas & immunes a tributis, talliis & a quibuscunque collacionibus a tempore a quo exstat memoria usque in presentem annum fuisse & omni onere

onere ad ecclesias transiisse ita quippe ut coloni racione prediorum neque Regi neque alicui erant in aliquo astricti nisi hiis tantum modo annuam pensionem a quibus eadem predia conducebant quod & presencium tenore perhibemus. Nec unquam huius contrarium ab aliquo unquam didicimus, sed predictas possessiones liberas & sine omni onere esse sicut prediximus nouimus & sic per plurima tempora fuisse accepimus ab hiis qui nos etate uel tempore precesserunt. In cuius rei euidenciam huius nostre assercionis siue testificacionis pagine nos capitulum Nidrosiense. Nos abbas *Tute* insule. Nos Abbas monasterii de *Holm.* Nos *Throndus* Prior sancte sedis sigilla nostra. Nos *Petrus* de *Dacia. Gunnerus. Siguardus. Boetius* fratres ordinis predicatorum sigillum connuentus nostri de assensu & licencia eiusdem. Nos *Gyrdo* & *Arno* monachi & procuratores conuentus cenobij *Holmensis* Sigillum nostri Capituli. Nos *Bardus* & *Siguardus* canonici regulares monasterii Sancte sedis Sigillum conuentus nostri cuius procuratores sumus unacum sigillis plebanorum & rectorum ecclesiarum predicte ciuitatis appendi fecimus quorum nomina subscribuntur. Actum Nidrosie in auditorio domini archiepiscopi. Anno domini. M.CC.LXXX. die predicto. Hii erant presentes. *Hallo* rector ecclesie Sancti *Clementis* in ciuitate Osloensi & *Hugo* clericus nuncii Venerabilis patris domini *Andree* episcopi Osloensis. *Karus* sacrista. Magister *Thorger* rector ecclesie sancte Crucis. *Thordus* rector ecclesie Sancti *OLAUI. Erlendus* rector ecclesie Sancti *Andree.* dominus *Arno Senescallus* persona ecclesie Sancte *Marie. Vigfusus* plebanus ecclesie Sancti *Clementis. Lodoenus* persona ecclesie *Omnium* Sanctorum. *Johannes Ouidius* persona ecclesie de *Aluishaug. Euindus* uicarius ecclesie Sancte *Marie. Erlendus* rector ecclesie Sancti Michaelis. *Ewindus* presbiter Capelle Sancti *Martini. Sigwardus* de Hospitali infirmorum. *Renalldus* uicarius ecclesie Sancti *OLAUI. Asgerus* uicarius ecclesie Omnium Sanctorum. *Sigwardus Digri. Skiggo. Ericus Bast. Johannes Uplendensis. Thorfinnus Huorri. Enarus Kmus. Juarus Katrinu Kollr.* Vicarii maioris ecclesie. *Simon Hiake. Erlen-*

Erlendus Lando. Thorfinnus Disa. Andreas Mercenarius. *Endridus Kepe* qui in ſabbato proximo. IIIJ. temporum fuerant in preſbiteros ordinati.

Sigilla 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. 10. 11. 12. ceræ rubræ filis cannabinis appendent, ſed valde fracta. deſunt vero. 6. 8. 13. 14. 15.

Nervæ Epiſcopi Bergenſis teſtimonium de concordia ab Archiepiſcopo fruſtra tentata inter eccleſiam & imperium ſuper nova lege tributa & tallias clericis & eorum prædiis imponenti.

Ex Autographo membran. Faſcic. V. No. 10.

1280. die 17 Martii.

Omnibus preſenteſ litteraſ viſuriſ vel audituriſ Capitulum eccleſie Nithroſienſis, Salutem in domino ſempiternam. Notum facimus vniuerſiſ quod noſ vidimus & perlectaſ audiuimus litteraſ que inferius ſubſcribuntur ſigillataſ cum ſigillo autentico non abolitaſ non cancellataſ nec in aliqua parte ſua vitiataſ uel ſuſpectaſ. quaſ ad petitionem venerabiliſ patriſ noſtri domini Johanniſ eiusdem *Nithroſienſis* eccleſie Archiepiſcopi jn preſenſ redigi fecimus munimentum. Tenor autem talis eſt.

Vniuerſiſ preſentes litteraſ inſpecturiſ. Frater *Nerwo* diuina miſeratione Bergenſis epiſcopus ſalutem in domino ſempiternam Vniuerſitati veſtre preſentibus intimamus noſ *Bergis* preſenteſ fuiſſe. & audiuiſſe quod venerabilis pater & dominus *Johanneſ* diuina clementia Nithroſienſis Archiepiſcopus anno domini M.CC.LXXX. eſtate qua illuſtriſ dominus *Eiricus* dei gratia rex *Norwegie* coronatus fuit poſt multa colloquia cum eodem domino Rege Regina & conſiliariiſ eorundem habita luculenter eiſdem oſtendit quaſdam nouaſ legeſ. in preiuditium eccleſie & contra formam compoſitioniſ. inter regnum & eccleſiam factam,

factam. esse editas. quas rogauit humiliter emendari. sicut ante dicti domini Regis coronationem firmiter promiserunt. Ostendens oilli sententiam excommunicationis incurrere qui tallias uexationes & grauamina insolita clericis. vel illorum predijs inferunt violenter. Illis vero illatam jniuriam potius defendentibus quam corrigentibus petiuit idem dominus Archiepiscopus. vt vel dictas leges contra libertatem ecclesie editas. per litteras patentes sigillis prefati domini Regis & suis signatas vel per vnum capitulum in codice legis super hijs digestum decerneretur effectum non habere. vsque dum memoratus dominus Rex. ad annos perueniret discretionis. vt tunc discretorum consilio sicut iuramento in die coronationis sue se astrinxerat de hijs salubrius ordinaret. vel etiam certos nuntios cum memoratis legibus. ex parte vtriusque. ad curiam mitterent gratum & ratum habentes quicquid papa exinde finaliter ordinaret. Sed memorati domini suum in hijs assensum prebere minime voluerunt. preterea petierunt idem domini copiam statutorum in concilio prouinciali editorum. quod sepedictus Archiepiscopus eodem tempore cum suis suffraganeis concelebrabat & nobis presentibus acceperunt. In cuius testimonii euidentiam sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum *Bergis.* XVI. Kal. Aprilis Anno supradicto.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus apposuimus. Dat. Nithrosie Anno domini M.CC.LXXX J. pridie nonas Aprilis.

Sigilli ceræ albæ impressi fragmenta loro membraneo appendent.

Thorfinni Epifcopi Hamarenfis Indulgentiæ datæ iis, qvi ecclefiæ Sti *Swithuni Stauangrenfis* Cathedrali manus porrexerint adjutrices.

Ex Autographo membr. Fafcic. XXVI. No. 10. Apograph. Chartac. No. 38.

1280. die 14 Julii.

Uniuerfis xpi fidelibus prefens fcriptum vifuris uel auditu is *Thorfinnus* diuina miferatione Hamarenfis epifcopus salutem in eo qui falus eft omnium fidelium animarum. Cum loca fanctorum omnium pia deuotione a xpi fidelibus funt veneranda & humana deuotio promto affectu debet honorare vt quod poffibilitas noftra non obtinet eorum nobis interceffione donetur. Cum igitur ecclefia sancti *Swithuni* cathedralis *Stauangrenfis* diocefis nouiter fit combufta, nos quidem cupientes ut ipfa ecclefia ampliori ueneratione & elemofinarum largitione confoletur & congruis honoribus frequentetur omnibus vere penitentibus & confeffis qui dictam ecclefiam in omnibus fummis feftiuitatibus, & in utroque fefto sancti *Swithuni* & cotidie infra octauas prioris fefti. In die dedicationis ipfius ecclefie, In quatuor feftiuitatibus beate virginis, In fefto sancti *Michaelis*, In fefto sancti *Andree* Apoftoli, In fefto sancti *OLAUI*, & sancti *Nichalai*, In fefto sancti *Vincenty* martiris, In fefto sancti *Katherine*, singulis annis deuocionis caufa vifitauerint uel manus adiutrices eidem ecclefie porrexerint, xl. dies de iniuncta sibi penitentia ad ratihabitionem diocefanorum suorum mifericorditer relaxamus, In cuius rej teftimonium sigillum noftrum prefentibus duximus apponendum Dat. Bergis. Anno domini, M,CC, LXXX, pridie Idus Julii. Pontificatus noftri Anno (numerus nunqvam fuit adfcriptus.)

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deeft

Jorundi Episcopi Holensis Indulgentiæ datæ iis, qvi *Ecclesiæ* Sti *Switbuni* Stavangrensis Cathedralis manus porrexerint adjutrices

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 8. Apograph. Chartac. No. 39.

1280. die 14 Julii.

V*niuersis* xpi fidelibus presens scriptum visuris vel audituris *Jorundus* diuina miseratione *Holensis* episcopus, Salutem in eo qui salus est &c.

Sequentia eadem sunt ac in præcedenti

xl. dies de iniuncta sibi penitentia ad ratihabitionem diocesanorum suorum misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum Bergis Anno domini M.CC,LXXX, pridie Idus Julij, Pontificatus nostri Anno (numerus deest)

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet, sed læsum.

Septem Episcoporum testimonia de Juramento *ERICI* Regis, Ecclesiæ & Archiepiscopo, 1280, in festo Sti *Suitbuni*, inter sacra Coronationis Bergis, præstito

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 8. Apograph. Charta, manu Arnæ Magnæi No. 40.

1280. die 25 Julii.

Pateat vniuersis tam clericis quam laicis per Regnum Norwegie constitutis presens scriptum visuris uel audituris quod anno domini M·CC·LXXX· in festo sancti *Suithuni* Bergis in ecclesia cathedrali magnificus princeps & nobilis dominus. *ERICUS* dei gratia Rex Norwegie illustris filius domini *MAGNI* quondam Regis coram Reuerendo patre & venerabili domino *Johanne* secundo diuina miseratione. Nidrosiensi Archiepiscopo qui eum coronando in Regem coronam capiti eius imposuit. ipsiusque suffraganeis & multis

multis clericis & laicis. qui presentes fuerant. tactis ewangeliis iuramentum prestitit in hunc modum. Profiteor & promitto coram deo & sanctis eius a modo pacem & iusticiam ecclesie dei. populoque mihi subiecto obseruare. pontificibus & clero prout teneor condignum honorem exhibere. secundum discretionem mihi a deo datam. atque ea que a regibus ecclesiis collata ac reddita sunt. sicut compositum est inter ecclesiam & regnum inuiolabiliter conseruare malasque leges & consuetudines peruersas precipue contra ecclesiasticam libertatem facientes abolere & bonas condere prout de *) concilio fidelium nostrorum melius inuenire poterimus. Þetta jatta ek gudi oc hans helgum mannum at ek skal vardvæita frid oc rettyndi hæilagre kirkiu oc þuí folki sem ek er overdugr ivirskipadr. Byscopum oc lærdom monnum skal ek væita vidrkvæmelega sömd efter þui sem ek er skyldugr oc gud gefr mer skynsemd til. oc þa luti halda obrigdilega. sem af konungum ero kirkium gefner. oc aftr fegner sua sem samþykt er millum kirkiunnar oc rikissins. Rong log oc illar sidueniur einkanlega þær sem more ero hæilagre kirkiu frælsi aftaka oc betr skipa efter þui sem framazt faam ver raad til af varom tryggastu mannum. Cum igitur ante coronationem dicti Regis dubitacio fuerit. de regio iuramento. volens predictus pater ne huiusmodi dubitacio rediuiua foret in posterum precauere. vtile quippe etenim est eam rem cognitam esse quum ignorata. vel dubia possit occasionem litigii ministrare. iuramentum seu professionem factam a domino Rege ad perpetuam memoriam presentibus litteris duximus inserendam. & ad pleniorem rei euidenciam sigillum suum apposuit vna cum sigillis venerabilium patrum. domini *Andree.* Osloensis' *Jorundi* Holensis. *Erlendi* Ferenses. *Arnonis* Skaloltensis. *Arnonis* Stawangrensis. *Nerue* Bergensis. *Thorfinni* Hamarensis suffraganeorum Nidrosiensis Ecclesie. Actum VIII. Kal. Augusti. loco & anno supradictis

Sigillum primum abest. cætera septem ceræ albæ impressa loris membraneis valde læsa appendent.

*) Consilio.

Capituli

Capituli Nidrosiensis testimonium de monitione Dominis *Hallkelo* & *Johanni* Baronibus atque *Erlendo* Ballivo facta ab *Johanne* Archiepiscopo, ne ecclesiam ejusve possessiones & personas talliis, aliisve oneribus gravarent

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 9.

1280 die 5 Octobris.

Uniuersis presentes litteras inspecturis uel audituris. Capitulum Nidrosiense. *Thorias* de Tuta insula Cisterciensis. *Haquinus* de *Holm* Cluniacensis Ordinum Abbates & Throndus Sancte sedis de ordine Canonicorum Prior Salutem in domino Nouerint vniuersi quod anno Domini MCCLXXX. III. Nonas Octobris presentes eramus & audiuimus vocati ad hoc a uenerabili patre nostro Domino *Jahanne* dei gratia Nidrosiensi Archiepiscopo Cum idem reuerendus pater. dominos *Halkelum* & *Johannem* Barones & *Erlendum* balliuum. ad se accersitos in consistorium suum amonuerit consulendo eis amicabiliter & leniter ne aliquid libertatis ecclesiastice diminuerent neque ecclesiam uel ecclesiasticas personas grauarent neque earundem possessiones uel bona subtraherent Ne in sententias domini pape in eos latas incurrerent qui ei suas libertates & iura in se uel suis diminuere moliuntur protestando se non posse nec uelle aliquantenus uel unquam consentire quod terre uel possessiones ecclesiarum *Nidrosiensis* dyocesis subiciantur contra constitutionem pape *GREGORII* in *) consilio *Lugdunensi* editam. talliis uel tributis in damnum ecclesie uel maius preiudicium quam actenus fuerit consuetum quoniam laicis non licet aliquid statuere super clericos uel res illorum presertim cum compositio inter ecclesiam & regnum inita & iuramento hinc inde firmata sit testetur. quum dicit quod non liceat regibus approbatas patrie leges conscriptas ac penas pecuniarias siue in clericis siue in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiarum siue clericorum dispendium immutare. addidit etiam prenominatus dominus Archiepiscopus quod contradixerat cum primo percepisset hoc in libro positum esse. coram domino *MAGNO.* Rege Qui respondit Si uobis melius

*) *legend.* concilio.

lius placet ſit ut priuſ. Dixitque dominuſ Anchiepiſcopus ideo Nolumus quod aliuſ modus reddendi tributum imponatur terriſ ecclesiarum clericiſ uel hominibus ecclesie quam conſuetus ſit ab antiquo Quia igitur predictus pater ideo premiſſis noſ preſenteſ conſtituit Quatenus hecce monitio manifeſtari queat ſi neceſſitaſ id expoſcat preſentibus teſtificamur quod ſupradictiſ interfuimus & premiſſa audiuimus. In cuius rei teſtimonium huic noſtre adteſtationiſ c. te Sigilla noſtra duximus apponenda Actum Anno die & loco ſupradictiſ.

Sigillum 1 deeſt, adſunt 2 & 4 læſa, 3 integrum, loris membraneis appendet.

Audeni Hugleiki filii Litteræ donationis Monaſterio *Munkaliſenſi* Bergis, ſuper, V. manadamata bol villæ Vnnarſetri in Stafsneſo ad *Sunfiordas*, in gloriam dei, parentum & uxoris ſuæ *Gyridis* factæ.

Ex Codice Diplomat. Munkaliſenſi membr. Apograph. chartac. No. 41.

1281 die 27 Septembris.

Ollum guds vinum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſia eda höyra ſender *Audun Hugleikſſon* Q. G. oc ſina ek gerir allum monnum kunnykt at ek gefuer ok afhendi ek mer heill ok óſiukr gudi til lofs. fader minum ok mer ok *Gyridhi* huſpröiu minne ok mino foreldri ok affpringe til ſalohialpar ok euinlegha ſkötte ek firer mik ok mina erfingia alna ok oborna an allra afterkalla heilagra kirkiu lagha edha landzens vnder ſtadhin at *Munkliui* i *Bergwin* er mer ok minom foreldrom hefuer iafnan verit oc en æ uera ſcall kiær ok hugþeckr i gudlikre aſt. V. manada mata bol i *Vnnarſætre* a *Stafusnæſi* i *Sunfiordum* Scall þeſſi eighn er mith hefuer væreth adhal her til uerdha hædhan adhall af firer ſagdz ſtadar firer hueriom manne Bid ek ok aminne alla mina frender ok uini at þeir halde ok halda late þeſſo mina heilſamligha giof oc ſkipan obrygdhelegha uidh ſtadh hins hælgha *Mikials* vtan ſa er ſek dyrfuir til anars vili ſwara ſlikom ſakom firer gudhi. ſem logh ſeghia þeim

a hendr

a hendr ær ræna heilagha kyrkiu en þetta bref uar gort ok mit incigle firer ſeth anno domini M.CC.LXXXJ. in feſto ſanctorum Coſme & Damiani Martirum.

Erlingi, Petri Epiſcopi e fratre nepotis, perſonæ eccleſiæ beatæ *Mariæ*, Litteræ, qvibus *Erico* Abbati & monaſterio *Munkaliſenſi* prædium *Roſſanæs* pro III marcis argenti puri, unacum parte prædii *þornsey* dicti, vendit atqve ſcotat.

Ex Codice Diplomat. Munkalif. membran. Apograph. Chartac. No. 42.

1282.

Ollum guds vinum oc ſinom verandom oc vidherkomandom þeim ſem þetta bref ſia edhr höyra ſender *Erlinger* brodher ſon *Petrs* Biſcops perſon af *Mariu kyrkiu* Q. G. oc ſina Pater noſter. Ver gerom ydhr kunnykt at ver ſeldom *Eriki* Abota at *Munkaliſui* eign þa er *Roſſanæs* heiter. IIJ marka boll firer. IIJ. merker brændar med ollum lunnendom oc tillaghom vtan gards oc innan. ſköytu ver þeſſa iordh vnder ſthadhen i Munkliui til alda odhals ſvo ſeem een frials kaupande enn annar ſeliande. Gerdho ver honom þeſſa iord heimola ſem hann oſs aura. Seldu ver honom en fyrneir halfs manads mata boll i eign þeirri er *þornsey* heiter. ok at þetta þurfi engi madr þortryggia þa gerdo ver her firer vart bref med varo incigle anno domini M.CC.LXXX. ſecundo þeſſom monnom hia verandom *Sighurde* i *Myklagardhe, Endridhe, Klerk Gunnar Raud Eiriki Jonſſyni Gudrunu Eiliſs* kono *Steinoro* dottor hennar.

ERICI Regis & *Haconis* Ducis *Norvegiæ* Litteræ protectionis datæ Eccleſiæ & Capitulo *Nidroſienſi*.

Ex Autographo membran. Faſcic. I. No. 5.

1283.

ERIKR med gudſ miſkunn Noregſ konongr ok *Hakon* Hærtogi

togi fynir *MAGNUS* konongf. Sænda öllum gudf vinum oc finum j ærchibifcupfdöme af *Nidaroff* þæim fem þetta bref fia, æda höyra Quædio gudf oc fina. Mædr þui at off höyrir at ftyrkia alla menn j landeno, til fridar oc frialzfif. ok finna rettynda, ok æinnkannlega hælga kirkiu ok hennar þionofto menn þa vilium ver ollum monnum kunnict gera. at ver haufum tekit hælga Nidaros kirkiu. oc hennar korfbrödor. gard hinf hælga *OLAFS* konungf. æignir ftadarenf ok tivndir. oc allt annat fee, þat fem hann a j landi oc i laufum öyri loglega j vart ualld oc konong-legt trauft. firerbiodom ver nockorom mann: at gripdöilldum hafua. æda undir fik at draga. afloglega æignir æda odal ftadarenf. tiundir. æda adra fearluti hinf hælga *OLAFS*, vttan vilia æda fki-panar korfbrödra af *Nidarofi*. er þar æiga rad firer gera. þar til gud gefr þæim forftiora firer hæilaga kirkiu. þat biodom ver oc ollom monnom at þer fer vægnir oc goduiliadır til lærdra manna. oc later þa væl atkomaft tiundum finum oc adrum rettendum þæim fem forn kriftinn retter vattar. Ok giæte þætta huær efter þui fem ambun vil af gudi haua, oc off ænga opyct. þetta bref uar gort i *Bærguin* þa er lidnir varo fra burdar tid. varf herra ihu xpi. þufund vættra LXXX. værna oc III. Vetter. a fiorda áre rikif uars. Herra *Gudlæikr Vilialmsfun* ftallari var jnfigladi þat en *Amundr* preftr fun *Agmundar Swada* ritadi

Sigillum Regis ceræ albæ impreffum loro membranæ excifo appendet valde læfum,

Arnonis Epifcopi *Stavangrenfis* litteræ donationis fuper terra *Faxftadr* in parochia de *Sand*, factæ communi menfæ Canonicorum Capituli *Stavangrenfis*

Ex chirographo dentato membran. Fafcic. XXVI. No. 11. Apogr. Chartac. No. 43.

1283. die 14 Septembris.

Uniuerfis fancte matris ecclefie filiis prefentes litteras vifuris uel audituris, *Arno* diuina miferatione ecclefie *Stawangrenfis* epifco-

 pus

pus Salutem in domino ſempiternam. Noueritis nos pro proprie ſalutis remedio quandam terram dictam *Fuxſtadr* ſitam in parochia de *Sand* cum omnibus ſuis pertinentiis communitati kanonicorum Capituli *Stawangrenſis* conceſſiſſe perpetuis temporibus libere poſſidendam. Hac conditione. a. nobis interpoſita ut uidelicet predicti kanonici die noſtri obitus ac anniuerſarii omni ſollempnitate adhibita prout eccleſie exigit conſuetudo perpetue celebrent & obſeruent. & ut dimidiam marcham uſualis monete pro anima noſtra nunquam pretermittentes ſine diminucione qualibet offerri faciant ad altare. & preſertim eodem die pre foribus eccleſie aliam erogent pauperibus annuatim. porro si. a condicione preſcripta deuiare contingat eoſdem dicte terre reddituum hoc anno careant beneficiis. & in uſus pauperum epiſcopi tunc ſuperſtitis prouidentia diſponatur. & ut hec noſtra conceſſio perpetue robur optineat firmitatis hiis litteris ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum M.CC.LXXXIII. In exaltacione ſancte Crucis conſecrationis noſtre anno VII apud *Stawangriam*. Anno domini

Sigilli ceræ albæ impreſſi fragmentum loro membraneo appendet

Olafi Erlendi filii, *Ingeburgis Johannis*, & *Ingeburgis Amundi*, teſtimonio, ſuper donatione II manadamata bol prædii *Vilreidhi*, *Langakir* dicti in Præfectura navali *Gemlaſtadenſi* ad *Nordfiordas*, facta Monaſterio *Munkalifenſi* a *Steinvora Oſteni* filia

Ex Codice Diplomatico Munkalifenſi membran.
Apograph. Chartac. No. 44.

1283. die 20 Octobris.

Ollum monnom þeim ſem þetta bref ſia edhr höyra ſender *Olafer Erlenzſon Ingibiörg Jonſdotter* oc *Ingebiörg Amundadotter* Q. G. oc ſina kunnykt gerande at þar varum wer i hia ſaom oc hoyrdhom a a *Yſtra Ejde* ſem ligger i *Midſtriona* ſkipreido i *Nordfiordhum* manadaghin neſta efter allra heilagra meſſo at ſteinwör *Oſteinsdotter* gaf klauſtreno at *Munkaliſui* i *Bergwin* til euinlighrar

lighrar eignar tueggia manada mata boll iardhar i *Vilreidhe* oc *Langakir* heiter ſem ligger i *Gemlaſtadha* Skipreidho i *Nordfiordhom* frialſt oc ledhugt firer hueriom manne oc ollom minom loghlighom erfingiom oc efterkomandom oc til ſanninda her om ſetta ek mitt incigle firer þetta bref ſcrifuat i *Kirkiueidhe* neſta dagh firer feſtum vndecim milium Virginum a IIIJ are rikis vars virdhulegs herra *EIRIKS* med guds nad Noregs konungs. Oc til ſannenda ſetti ek *Haukr* preſtr *karlſſon* mit incigle firer þetta Vitniſburdar bref ſkrifuat dæghi oc are ſem fir ſeghir.

Aſlaci Johannis Tuiſkaueni filii Teſtamentum, qvo relinqvitur *Eilifo* legifero culcitra ſua maxima, ſecuris, gladius, tresque clipei; illius vero conjugi *Jerdrudi* tapetes & tentoria ædis inferiora, culcitra ſimplici velamine obducta, aliaque minor Eccleſiæ cathedrali, ad qvam ſepeliri voluit, ciſta & roſæ duæ argenteæ inauratæ, qvibus redimantur in uſus clericorum & æditourum funeri obviam euntium libra ceræ & qvatuor marchæ argenti; Canonicis pro anniverſario celebrando I marchæ bol prædii *Krokſtadorum* in *Skauna* et dimidiæ Marchæ bol prædii *Saltneſi*: Sto *OLAVO* & eccleſiæ Cathedrali uncia argenti; Eccleſiæ Sti *Olavi Nidroſiæ* IV Ortuga bol prædii *Strönd* pro pice, qva obducatur, coimenda: Altari Sti *OLAVI* in eadem eccleſia periſtroina & frontale ſericeum. *Augmundo* ad eccleſiam Sti *Clementis*, crux & tunica: Domino *Erlingo Hildæfilio* Jus fibulam auream, ſceptrum & cornu pro XIII marchis retinendi. *ERICO* Regi & *Audeno Hugleiki* filio Jus & cura patrimonium ſuum, hæreditatem & donationem ſibi a ſorore lege relictam petendi & dividendi, ut & obligatio, debita & æs alienum, in eventum, ſi Rex ſibi ſucceſſerit, ſolvendi. Regi, ſi non ſucceſſerit unius Marchæ bol prædii *Saltneſi*; & Domino *Audeno Heſtakorn* alterum ejusdem loci marchæbol.

Ex Autographo membran. Faſcic. XX. No. 7.

circa 1284.

Þat ſe allum mannum kunnict at ek *Aſlakr Jons* Suner Tuiſkauans. hæill i hug þo at ſiuker i likham gerer ſkipan ok teſtament mitt j þenna haatt. Fyſt firer mikin goduilia ok koſtnad er *Ælifer* logmadr hefer haft firer mer nu oc fyr fær ek honom

högende mitt mesta. öxi oc suerd oc skioldu þria en huspræy hans *Jerdrudi* ræsla forna med vndirtialldum oc högende æinuæiriat oc annat litit högende. En legstad kys ek mer vppi at *kristkirkiu* oc til vtferdar skiper ek kistu æina oc roser minar er *þormodr* hefer adra gylta oc hun vantar allz i. half annat spun smörs af mer. oc adra er *Haralldr* heuir huar er ek a at græida i XII aura. skulu þær vera til vtferdar minnar oc korsbrödr mega badar vtlæysa. villdi ek hafa pund vax oc IIIJ merker syluars til ofrs klerkom oc klokkarom oc mote gangu en firer altid mina æuenlega at hallda gaf ek korsbrodrom merkerbol or *Krokstadum* i *Skaun* vt. en halft merker bol or *Saltnese* syluer æyri gef hinum helga *Olafe* oc *Kristkirkiu*. til *Olafskirkiu* i Nidarose. IIII ertoga bol or *Strönd* henni til bradar. en til *Olafs* Alteris i Olafskirkiu forfald oc silkibrun. *Ögmundi* Presti at *klemetzkirkiu* gefer ek gardekors oc kyrtil minn. fee hann firer salo messo þar þeirri fyrre vaxe oc ofre. Herra *Ellingr Hilldu Sunr* heuir gullsylgiu mina spiru oc horn. mitt firer XIIII. merker. bid ek minn herra *EIRIK* konong oc fær ek honom oc herra. *Auduni Huglæiks* syni vm þetta bref vmbod mitt fullt. sokn oc akall oc allan logmalsstad er ek hafa ætte um fadrarf minn oc Systr arf oc loggiof er hun gaf mer oc þetta æi sidr alt haa oc hallda er ek heuir nu skipat. Oc til stadfestu vm þetta fekk ek handlag herra *Nikulase Husaby*. oc ef minn herra konongrinn verdr erfingi minn bid ek at hann geri mik af skuldum frialsan oc saal mina oc at þau kaup öll halldezt vid vini mina sem ek hefir gort fande honom i valld allt mit efni veralldligra luta, sem nu er sagt en saal mina gudi sialfum. En ef hann verdr ey minn erfingi gefr ek honom merkr bol or *Saltnesi* oc annat merkr bol Herra *Auduni Hestakorni* þui at hann heuir firer mer haft mikin kostnad. var þetta bref gort med godre Græin oc skilriki. neruerandum Herra Nikulase a *Husaby*. sira *Siguate* sira *Ellende* oc sira *Auduni* korsbrödrom i *Nidarose*, *Eilisi* Lögmanne *Eilisi Hvit*

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet

Jerundi

Jerundi Archiepiſcopi *Nidroſienſis* Litteræ, qvibus *Arnæ* Epiſcopo & Eccleſiæ Cathedrali *Stavangrenſi* prædium *Sunnana* in *Vikadale*, illis a Domino *Sigurdo* conſenſu ſororis ſuæ *Ingeburgis* oblatum adjudicat, illudque ab *Ingemundo* & *Oſmundo* ejusdem eccleſiæ Canonicis reſtitui jubet, pecunia, qva prædium emerant, ab eccleſia accepta.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVI. No. 14.

1284. die 2 Junii.

Jer. medr guds miſkunn Erkibiſkup af *Nidaroſe* sendir ollum gudes vinum oc ſinum þæim ſem þetta bref sea æda hoyra Q. G. oc sina. Ver gerom ydr kunnict at a þui are ſem ver komom til *Stawangars* vitiande hæilaga kirkiu kærde firer oſſ herra *Arne* Biſkup at þæir brödr sira *Ingimundr* oc *Oſmundr* heldo iordu þæiri firer kirkiuni ſem *Sunnana* hæiter i *Vikadale* saker doms þeſſ sem *Haldor* logmadr hafde þar vmdömt æfter Hærtuga brefe, en af þui at, IJ, ſkilrik vitni baroſt firer oſſ a þorſdagen firer Huita ſunnudag, at Herra *Siugurdr* hafde gefet adr iordena *Sunnana* til ſtadar hins hælga *Swithuns* med ollum lunnendom oc var þa i æignenne ſem hann gaf þa ſættom ver ſtemnudag sira *Ingimundi* oc *Oſmundi* hin effta a þorſdagen firer Trinitatis meſſodag at proua firer oſſ ef þeir hæfdi nockor vitni til þeſſ at *Siugurdr* hæfde þæim ſua ſælda iordena at han mætti æigi aftr löyſa dæmde, logmadr hanom aftr lauſn a ſæm bref hans vattar oc komo æingi fram þui dömo ver iordena kirkiu ſua ſem *Siugurdr* gaf en *Ingimundr* oc *Oſmundr* taki ſua marga peninga oe iamgilda efter mete ſkilrikra manna ſem þæir logdu i iordena firerbiodom ver hueriom manne á at ganga æda talma hedan af þæſſa æign i nockorom lutum firer kirkiu þiuat *Ingibiorg* ſyſter Herra *Siugurdar* ſem logligr er hans arfe iade oc ſamþycti firer oſſ þæſſare ſkipan oc giöf Herra *Siugurdar* i alla ſtade, oc til sanz vitniſburdar gafom ver her firer vart bref oe inſigli var þetta bref gört j *Stawangre* friadagen firer Trinitatis meſſodag a fiorda are vars erkibiſkupsdömes.

Sigillum ceræ viridi impreſſum loro membraneo appendet

Amundi Haraldi filii & N. Sacerdotis, Regis Norvegiæ Nuntiorum Litteræ, qveis *Petrum* de Ordine fratrum Minorum in *Horsnæs* & Advocatos Regis Norvegiæ in Noriutia monent, ut bona in *Rolde, Skandthorp, Thrywad, Byrsting, Flö, Hyldisloff, Methalby, Roftveth* & *Agisthorp*, Domicellis *Juttæ* & *Agneti, ERICI* Regis filiabus loco patrimonii adferta, iis, earumve nuntiis libere refignent, nec in pofterum de eis aliqvatenus fe intromittant.

Ex Apograph. Chartac. No. 45.

1284.

Dilecto in Chrifto fratri *Petro* de Ordine fratrum Minorum in *Horsnæs* & aduocatis domini Regis Norucgie in *Noriucia* conftitutis *Amundus* filius *Haraldi*. N. Sacerdos eiusdem Regis nuncii falutem in Domino. Quum in diuifione bonorum Patrimonialium, filiarum illuftris *ERICI* quondam Regis Dacie per nos una cum nunciis Domini Regis Swethie & domicellarum *Jutte* & *Agnetis* facta, in partem dictarum domicellarum cefferunt *Rolde Skandthorp, Thrywad, Byrflyng, Flö, Hyldislöff Methalby, Roftveth, Agistorp,* Volumus & rogamus ex parte domini noftri Regis, quatinus dicta bona integra procuratori dictarum Domicellarum uel eius nuncio libere refignetis, cum ab eo fueritis requifiti, nec uos de dictis bonis in pofterum aliquatenus intromittatis. Et quia figillum proprium ad prefens non habuimus, figillis Dominorum *Karuli Ingylburgfun* & *Benedicti* Clerici prefentem literam fecimus figillari.

Nervæ

Nervæ Episcopi Bergensis Confirmatio Commutationis bonorum inter Claustrum monialium *Bergense* & monasterium Sti Michaelis ibidem, qva *Ericus* Abbas *Munkalifi* qvartam partem prædii *Skeidi* in *Cormta* (cuius reliqvum prius tenuit,) ab *Asa Eilifi* filia Sororibus datam, accepit, pro V manada mata leigu prædii *Lodbuthueitt*, & V. marchis argenti *Norvegici* defæcati

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.
Apograph. Chartac. No. 47.

1285. die 19 Martii.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edhr höyra senda N. med guds miskun biskop i *Bergwin* Q. G. oc sina. Ver gerom idhr kunnykt at stadren at *Nunusætre* skipti eignom uidh *Munkliui* tok herra *Eirikr* Abote at *Munkliui* fiordhung þan i *Skaidi* i *Kormt* er syster *Asa Eilifsdotter* gaf til *Nunnosætir* af þui at *Munkalif* atte þria luthi adhr i þeirri samr eign En hann feck i mothi. V. manada mata leigho iardhar i *Lodkuþueitt* oc þar til V merker brendar i norröno sylfri kunni oc nokor bright her a verdha þa skulu huarer þueggia ganga after til sins godz Oc til sanz vitnisburdar at þesse var skipan oc samþykt scall vbrygdeligha haldast gafuo ver huarom tueggia stadenom bref vart med varo incigle Var þetta bref gort þa er lidner varo fra burd vars herra M CC.LXXX. oc V. væter manadaghin i dymbildagha uiku

Magistri *Erici* Præpositi territorii *Listensis* Litteræ, qvibus *Erico* Abbati Monasterii *Munkalifensis*, *Bergis*, prædium *Auridbadal*, emptum ab *Amundo* de *Fattenom* & *Roari* filiis, pro XV Marcis argenti puri, qvas se accepisse profitetur, vendit

Ex Codici Diplomat. Munkalif. membran.
Apograph. Chartac. No. 46.

1285. die 14 Maii.

Værandom oc vidhrkomandom ollum gudz vinom oc sinom þeim sem þetta bref sia ædhr höyra sender *Eirikker* Mæistare oc prowoster a *Lista* Q. G. oc sina. Ek görir idhr kunnykt at ek seldi herra

herra *Erikki* abota at *Munkalifi* j *Bergvin* iörd þa er *Auridha dalr* heiter oc ek kaupti af *Amundi* i *Fattenom* oc þeim *Roar* fonom firer XV merker brendar mædher ollom þeim lunnendom fem þar hafa tillighat bedi fra forno oc nyiu Lauk herra abote mer firer iardhena. XV. merker brendar i nyiom enfkom pænningom einom. En imoti þui geri ek honom iafnheimola iordh fem hann gorir mer aura oc akallalaufa firer mer oc minom frendom af þeffom dæghi. varo þeffer vattar her hia *Guthormer Gafe*, *Pall Hiæltr*, *Erlandr Maghe*. *Andrefs* Röydhar fweiner herra Abota *Simon* oc *Kolbein* oc margt annara godhra manna. Til fanz vithnisburhar fetti ek incigle mitt firer þeffu brefi oc korfbrödr at Poftula kirkiu incigle fit oc fira *Erlandr* prouaftir fit incigle var þeita bref gort þa er lidner varo fra burdhar tidh vars herra ihu xpi M.CC.LXXX. oc v. vætr. Hallvards meffo aftan.

Ingeburgæ Reginæ *Norvegiæ*, *Erici* Abbatis de *Munkalife* & *Erici Dugalli* filii Litteræ, qvibus *Nervæ* Epifcopo Bergenfi & domino *Bernoni Erlingi*, filio Nuntiis Regis Norvegiæ in Sveciam euntibus in mandatis dant. I) Si litteræ, qvas fecum ferunt, non adprobentur, compofitionem qvomodo velint, dummodo de milite conducto mentio non fiat, cum Rege Sueciæ ineant, & tempus foederis utrinque fanciendi ad feftum Johannis Baptiftæ conftituant. II) Regem Daniæ adeant mutui foederis fvafores, illique *Ordoftam*, cum *Tiorna* fi neceffitas urferit, pro fex mille marchis, qvarum tamen pars Norvegis damna paffis cedat, oppignorent, caventes, ne Rex Daniæ ante, qvam termini pecuniæ folvendæ, five tot anni, qvot funt millia marcharum, præterlapfi fuerint, dictis terris fuos præficiat homines; dieque Sti Canuti ad Gulbergsheidam foedus pangi poftulent III) Salvum Conductum Hanfeaticis pacem poftulantibus nomine Regis polliceantur. IV) Regi Daniæ foedus proponant mutuæ defenfionis, qvo caveatur ne alteri fine alterius confenfu cum Hanfeaticis pacem pangere liceat

Ex Apographo Chartaceo defumto ex Autographo in Curia Bergenfi, emendato manu Arnæ Magnæi. No. 48.

1285.

INGIBORG medr guds mifkunn Drottning j Noreghe ok *Erikr*

Erikr Abote at *Munkliui* i *Berguin* ok *Erikr Duggulsfon* fenda ollum mannum þeim fem þetta bref fia eda höyra Q. G. ok sina. Ver vilium ydr kunnikt gera at virduligr herra ok andlegr fader *Narwe* medr guds miſkunn biſkup i *Berguin* ok herra Biarne Erlingſon fara þeſſara erenda varſ virdulega herra *E.* konungſ hinſ koronada a ſetta are rikiſ hanſ ok at lidnum fra burdar tima varſ herra ihu xpi þuſhundraþe ok tueim hunþradam LXXXV vetra til *Syarkis* at ef bref þat ma fazt er nu ſendizt þangat til, þa ſkulu þeir þeſſ fræiſta. En ef þat fæzt æi þa gere þeir compoſicionem alla vega epter þui ſem hon er uppkaſtad vtan ei ſkal ikoma vm ſtipendiarioſ þeir ſkulu ok dag vidr *Sya* konung at lonſvaku. En þeſſor ero þæira ærende til Dana konongſ at ranzaca ok höyra oc a lykt at koma sakum þeim ok kærſlom er fara mellom riknanna Noregſ oc Danmarkur. ok at binda vidr Dana konong ok fa land *Ordoſt* en ef eige gengnzt þat þa ſkolo þeir til lata þ*iorn* þeir ſkaulu ok taka dag vidr Dana konong ſidazt at *) *kuntz* möſſo ok vidr *Guldbergſheide*. Ei ſkolo þeir ok binda meiri ſkuld a varn herra konongen af *Norege*. en at meſſto lage. ſex. þuſhundrod marka. med þui mote at ſua mikit minkizt ok nidr falle af þeſſare ſkuldu ſem **) raknazt nordmanna ſkade ſa er þeir kæra a Dane. En fyrſogd lond ſtande at veidi Dana kononge ſua þo at ei ſkal han fyr j sæjta ſina menn en vti ero aller þeir termini er akuadder uerda. En ſua morg veter ſtada ſe mælt ok ſtodd til upplyktingar ſem morg verda þuſhundrod marka vtiatod ok lukizt vppi *Tunſbergi* eda j *konongahellu*. koma ok *þydeſkir* menn til Dana konongſ medan varſ herra Noregſ konongſ fyrnemdir ſendibodar ero þar ok vilia ſætazt þa ſe ſua ſamt vidr þa at þæir ſendi ſkilrika ſendiboda til ſætærgerdar vidr Noregſ konong en hanſ adr nemdir ſendibodar iate þeim vruggu leidarbrefe. Sua ſkulu ok varſ herra *E.* konongſ ærende þeſſe einkanlega ſyſlazt ef faſt mego at huarge þeirra kononganna af Norege eda af Danmarku ſkal ſætazt eda ſater vera vid þa hina *þydeſſko* æ medan þeir vilia mote ſtanda ok vſatter vera mote adrum huarom

*) forte *knutz*. **) reiknazt *legend.*

om þeſſara fyrſagdra kononga ok til vitniſburdar at var hinn virdulege herra *E.* konongr ſek þeſſe ærende. ſem er nu ero ritad Herra *N.* Biſcop ok herra *B.* at syſla vidr *Danakonong* ok *ſya* konong þa gerdom uerr þetta bref ok vor inſigli firir ſettom ok þeſſer menn af hans heimilego rade er ner varo ok ſamþyktu þeſſare ſendiferd ok ærendom medr ſialſum honom ok oſſ Sira *Erlendr* Profaſter at poſtola kyriu. Herra *Gudleikr.* ok herra *Lodin* merkiſmadr. herra *Siugurdr* lögmadr. herra *Hakon Rögnaldzson.* Herra *Vidkunnr*, herra *Niculaſ.* herra *Juar Gudlaugſson*

Sigilla XII appenſa fuere.

MAGNI Regis Seciæ teſtimonium, mutuam in commerciis libertatem Norvegos inter, & Civitates Slavicas foedere Anno Dni 1285 vigilia omnium Storum Calmariæ pacto initam fuiſſe

Ex Apograph. Charataceo No. 49.

1285 die 31 Octobris.

Omnibus preſens ſcriptum uiſuris *Magnus* dei gratia Suecorum Gottorumque Rex Salutem in omnium ſaluatore. Recognoſcimus per preſentes, cum inter partes, videlicet illuſtrem Regem dominum *ERICUM* Regem Norvegie & civitates *Slauie*, *Lubec*, *Roſtoc*, *Wiſmar*, *Stralſunt*, *Grypsuuolt*, nec non ciuitates *Riga* & *Wiſbu* & incolas earundem, ex promiſſo inter nos facto, arbitrium in uigilia omnium ſanctorum pertulerimus Anno domini. M.CC. LXXX V. in hoc arbitrio articulus, qui ſubſequitur inter ceteros articulos ibi poſitos eſt inſertus in hunc modum. Item ex conſenſu procuratorum utriusque partis arbitrati ſumus, quod incolæ dictarum ciuitatum ad Noruegiam, & *Normanni* ad ipſas ciuitates uendendi & emendi gratia uenientes poſſint emere res quascunque uenales, ſicut incole loci ad quem ueniunt non ſolum a Burgenſibus & ciuitatenſibus, ſed ab hoſpitibus etiam atque ruſticis, & ea que emerint, libere deferendi licentiam habeant, niſi generalis facta fuerit prohibitio etiam loci illius incolis de aliquibus non deferendis & non obſtante prohibitione. Quin incole dictarum ciuitatum

tatum in Noruegia, & *Norici* in dictis ciuitatibus, in qualibet hora diei possint emere res quascunque uenales ipsis congruas, sicut loci incole a mane scilicet usque sero. In quo articulo supplendo declaramus & interpretamur dictum articulum esse generaliter obseruandum. Eo tamen excepto, quod *Norici* ad dictas ciuitates venientes non possunt emere uenalia in curribus & predictarum ciuitatum incole non possunt emere uenalia in nauibus in *Noruegia* constitutis. In cuius rei testimonium, nostrum sigillum presentibus duximus apponendum. Actum *Calmarie* Anno & die predictis.

(Auscultata & collationata circa 1552 per *Lambertum Becker* & *Joachimum Nienhusen.* inter Apographa Privilegiorum Hanseaticorum Archivi Cancellariæ Germanicæ)

Honorii IV Bulla, qva Regem Norvegiæ rogat, legem Sterlingos argentumve clericis vendi caventem aboleat cum ea in rerum terræ Sanctæ dispendium vergeret

Ex Apographo Chartac. No. 49.

1286. die 5 Januarii.

HONORIUS. Charissimo in Christo filio Regi Norwegiæ illustri. Intelleximus, qvod felicis recordationis Martinus Papa IV. Prædecessor noster, perpenso, qvod de curia regia generalis prohibitio emanarat, ne quivis laicus regni tui sterlingos, vel argentum aliud prædicti regni clericis uendere qvomodolibet attentaret, & si secus presumeret, certa poena pecuniaria puniretur. Serenitatem tuam per suas literas rogandam duxit attentius & hortandam, ut pro diuina & apostolicæ sedis reverentia prohibitionem huius modi, cum in negotii Terræ sanctæ dispendium redundaret, sublata difficultate qualibet revocares, Cum igitur ad ipsius promotionem negotii sollicite intendentes, ejus qvælibet studeamus obstacula submovere, Celsitudinem Regiam rogamus & hortamur attente, qvatinus ob divinam & sedis reverentiam supradictæ, prohibitionem prædictam, qvæ si diligenter attenditur, in tui cedit

 dero-

derogationem honoris, non differas revocare, ita qvod proinde a domino præmium conseqvi merearis Nosqve Regiæ devotionis promtitudinem, non immerito commendemus. Datum Romæ apud S. Sabinam Nonis Januar. (Pontif. nostri) Anno I.

Brinjulfi Episcopi *Skarensis* Indulgentiæ datæ iis, qvi Ecclesiæ Sti *Svitbuni*, Stavangriæ noviter combustæ manus porexerint adjutrices.

Ex Autographo membr. Fascic. XXVI. No. 12. Apograph. Chartac. No. 50.

1286 die 10 Julii.

Uniuersis xpi fidelibus has litteras visuris uel audituris *Briniulphus* diuina miseracione *Skarensis* episcopus Salutem in eo qui est salus omnium fidelium animarum cum loca sanctorum omnium pia deuotione. a xpi fidelibus sint veneranda & humana deuocio promto affectu &c.

cum igitur ecclesia sancti *Swithuni* cathedralis *stawangrensis* dyocesis nouiter sit combusta. nos quidem cupientes. &c.

In festo sancti Vincentii. & Sti *Asgarii* in festo sancti *Marcii* Ewangeliste. & tribus diebus rogacionum. In die Cinerum In dominica Palmarum. & in die cene singulis annis deuocionis causa visitauerint uel manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint. de omnipotentis dei misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli eorum auctoritate confisi. XL. dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Datum apud *Liudusiam*. Anno Domini. M.CC.LXXX.VI. VI. idus iulij.

Sigillum loro membranæ exciso appensum deest.

Cantonis

Gautonis Junioris. Baronis *ERICI* Regis Norvegiæ, Litteræ, qvibus Domino *Erico* Abbati de *Munkalif* scotasse testatur XX manada matabol prædii *Hörgalandi*, cuius partem dimidiam olim monasterio vendiderat *Vlfuilda* Gautonis soror

Ex Codice Diplomat. Munkalifensi membr. Apograph. chartac. No. 51.

1287. die 12 Aprilis.

Ollum gudz vinom oc sinom lifuandom oc uidhrkomandum þeim sem þetta bref sea edhr höyra sender *Gauter Vngi* Barun Herra *EIRIKS* Konungs Q. G. oc sina. Wer gerom idhir kunnykt at a þui are er lidhner varo fra burdhar tidh vars herra ihu xpi M. Vettra. CC. vettra. LXXX. vettra oc VIJ vætér a þuat dæighenom i Pasca viko þa sköttom ver herra *Eiriki* Abota at *Munkalifue* odhall vart tutugha manada mata læigu i *Horghalande*, tiiu manada mata boll þat er hann koypti af *Uluilde* systr varre oc þat annat tiiu manada mata boll er uer selldom honom. þa scall þetta esuinlegha liggia vndir *Munklifui* firer off oc varom erfingiom ollnom oc vbornom til alda odhals med ollum þeim lunnendom er þar hafua til lighat fra forno oc nyiu vttan gards oc innan oc bættra er at hafua en onn at væra. Firer biodom wer huoriom manne þetta at riufua edha rofsmenn til fa swa sem þeir vilia ottazst af gudi hæmd oc af rettom landz höfdhingiom harda ræfsing. Till sanz vitnisburdhar gafum wer wart incigle firer þetta bref oc cyrographo varo þesser kaupuattar her i hia *Helgi* Prior brodhr *þorgils* brodhr *Peter* broder *Olafr Gutthormer Gafe*, Pall *Hialte*, *Arne* Griotmestar *Seuald* Abota frende, *Ranne* Griotsmidher oc *Kolbeinn kalfur* oc margt annat godra manna.

ERICI Regis & *Haconis* Ducis Litteræ protectoriæ datæ *Stigoto Andreæ, Nicolao Knuti, Nicolao Hallandsfar, Petro Jacobi, Petro Pors, Stigoto Nicolai, Aghoni Cake* & *Ranoni Johannis*

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæi, qvi illud ex autographo exſcripſerat. No. 52.

1287. die 25 Junii.

Omnibus præſentes litteras inſpecturis *ERICUS* Dei gratia Rex *Norwegiæ*, & *Haquinus* eadem gratia Dux *Norwegiæ* Salutem in domino ſempiternam. Tenore præſentium notum facimus uniuerſis quod Nos ad devota ſervitia qvæ progenitores exhibitorum præſentium Dominorum *Stigoti Andræſon, Nicolai Knutſon, Nicolai Hallandesfar, Petri Jacobſon, Petri Pors* & *Stigothi Nicholasſon* Militum, *Aghonis Cake, Ranonis Jonesſon* Armigerorum, noſtris progenitoribus jlluſtribus Regni Daciæ Regibus fideliter impenderunt, noſtræ mentis aciem dirigentes, ſupraſcriptos milites & armigeros in homines noſtros duximus aſſumendos, ipſosqve cum tota eorum familia & bonis omnibus, ſub pace & protectione noſtra ſuscipientes ſpecialiter defenſandos, promittimus eiſdem, qvod eos in dilectione & reverentia tenere volumus, & honeſte pertractare prout fidelis dominus ſuis fidelibus hominibus facere tenetur. ipſisqve in proſeqvendis cauſis eorum & injuriis propulſandis fideliter aſſiſtere conſiliis & auxiliis oportunis. nec ſine ipſis vel eorum hæredibus cum Domino Rege Daciæ vel aliis eorum æmulis qvibuscunqve concordiam faciemus. Et ut præmiſſa ex parte noſtra firmiter obſeruentur, domini *Gotho* de *Tolge, Bernardus* de *Bertereige, Thorias Haqvini, Odoenus Hugulaci, Johannes Brunolfson, Gothormus Guritheſon, Iſaac Potheſon*, Barones, *Guthlacus Willameſon, Lothen Lappe, Totulfus Thoreſon*, & *Nicholaus Jute* milites noſtri, una nobiscum fide media promiſerunt, qvorum ſigilla una cum noſtris litteris præſentibus apponi fecimus in teſtimonium & evidentiam pleniorem. Actum & datum *Tonsberg* Anno Domini Milleſimo Ducenteſimo Octogeſimo ſeptimo. in Craſtino Natiuitatis beati Johannis Baptiſtæ præſentibus Bartholomeo & Erlendo Cancellariis noſtris.

Haconis

Haconis Ducis Noruegiæ Privilegium Lubicensibus, aliisqve Civitatibus Slavicis commercia in suo ducatu liberé exercendi, datum

Ex Apographo Chartac. No. 53.

1287. die 25 Augusti.

H*aquinus* dei gratia Dux Noruuegie, Aduocatis, Consulibus, totique communitati Ciuitatis Lubicensis, salutem in Domino sempiternam In nomine domini residentibus nobis feliciter in ducatu, quem nobis reliquit pie recordationis pater noster Dominus *MAGNUS* Rex Noruuegie illustris, sedula nostre mentis intentione illud occurrit pensandum, quod sepius qualiter ipsius in Christo dilectissimi patris nostri tam presens uirtutum exercitiis conformari detentius ualeamus, que, ut ueraciter credimus apud Deum preclara luce fulgebunt ac in orbe terrarum apud homines iugi memoria recitantur ut per eadem uestigia eius, utpote presentis temporis cursum quo diuina dictante clementia regimen dicti Ducatus nostri suscepimus iusticie zelo mediante nobis & omnibus una nobiscum in eodem Ducatu commorantibus gressus dirigamus salubrius, modum & formam honeste uiuendi debitam ostendendo. Nos igitur hanc consideracionem talem attencius animo reuoluentes elaborandum aliter non prospicimus, quam in partibus regni Noruuegie redintegre pacis plantacio succisis funditus quorumlibet hominum Deum & homines non uerentium hostilitatis radicibus in aliam protinus succrescat uirgulam directionis, moderaminis & equitatis precludatur, itaque solerter rebellium improuida temeritas deo semper & iustis hominibus inimica que ibidem a quibusdam meritis ueritatis & iusticie emulis ad faciendum malum prona extitit & parata, sed succedat in posterum omnibus deo deuotis fidelibus, regnum Noruuegie frequentare pacifice uolentibus, quies, pax uere dilectionis concordia ac nostre protectionis gracia specialis, & quia uere pacis & unionis est fortitudo non fallax ad salutem, que quod uerbo finit ante finem optate perfectionis, non definiuit imperfectum. Presenti scripto notum facimus, singulis & uniuersis, quod quandocunque extranei mercatores,

catores, cum ſuis mercimoniis, ſeu quibuscunque aliis iuſtis negociacionibus uel alii cuiuscunque bone condicionis homines de partibus quibuscunque, ad aliquam ciuitatum noſtrarum *Aſloie* uel alibi in ducatu noſtro exiſtencium accedere decreuerint, ob noſtre promiſſionis & ſecuritatis titulum confidenter ueniant, morentur, pro libito & ad propria declinent, ſine uexacione qualibet & difficultate bonorum aut perſonarum hoc certe dumtaxat adiecto, quod omnibus eandem & conſimilem concedimus graciam in uniuerſis conſuetudinibus, laudabilibus iuribus, & legibus qualem habuerunt a retroactis temporibus, & in diebus glorioſi patris noſtri nullis omnino interuenientibus nouis ſiue illegalibus adinuentionibus uel ſtatutis, ſed cum uniuerſaliter omnibus huiusmodi libertatis priuilegium paretur, & gratia a nobis indifferenter debeatur, iſtis tamen ciuitatibus maritimis, *Lubecenſi* videlicet *Roſtock*, *Stralſund*, *Wiſmar*, & *Gripsuuold*, ſpeciali quadam prerogatiua affectuoſius hoc indulgemus, excitante nos ad hoc dilectionis perſeuerancia, qua pie memorie progenitorum noſtrorum ipſarum ciuitatum diſcreciores homines laudabili longanimitate preuenerunt. In cuius rei teſtimonium preſentibus litteris ſigillum noſtrum duximus apponendum. Dat. *Aſloie*. Anno Domini M.CC.LXXXVII. tercia feria infra Octaus aſſumptionis ſancte Marie Uirginis

(Auſcultata & collationata per Lambertum Becker & Joachimum Nienhuſen. 1552.)

Johannis Abbatis de *Lyſa*, totiusqve conventus Litteræ, qvibus *Erico* Abbati de *Munkaliue*, prædium *Haughaland* in *Framnæſo* ſibi ſuisqve fratribus a Dno *Finne Gautonis filio* pro ſuſtentatione filii ſui Dni *Johanis* datum, tradit, pro *Nedrekus* & præſtanda ab hoc ſervitute, eodem modo, qvo illud a Dno *Gautone Unga* coëmerunt.

Ex Codice diplomat. Munkaliſenſi membran.

1288. die 20 Januarii.

Lifuandom oc vidhr komandom ollum gudz vinom ſendir *Joon* Abote i *Lyſa* oc oll Conuent Q. G. oc ſinar Pater Noſter. Ver gerom

gerom ollum monnom kunykt at ver gerdhom iordha ſkifte vidher herra *Eirik* Abota at *Munkalifui* i *Biörgwin* oc brödher hans i iordhu þeirri a *Framnæſi* ær *Haughaland* heiter oc herra *Finnr Gautſon* gaf til var i Prouento firer Herra *Jóon* ſon ſin i Öfra bönom en þeir fengo oſs i mothi *Nædhre hwſs* þat manz uerk er þeir köypto af herra *Gauta Vnga*. Scall þetta kaup oc ſkipte ubrigdiliga ſtanda ſtadhanna imellom um aldir oc æfvi þui at herra *Gaut* hefuer ſköyt oc trygkt twau manzuerk æuinligha vndir *Munkalif* ſua ſem bref hans vattar en ef her kunna nakor brigd i at verdha þau ſem nu valia men eghi von til þa ſculu hwar after at ſnuazſt til ſinnar eighnar Var þetta bref gört þa er lidhner voru fra burdhartid vars herra ihu. xpi M CC LXXX oc VIIJ vætir Till ſanz vitniſburdhar ſettum ver vart incigle firer þetta cirografo Fabiani & Sebaſtiani meſſo dagh.

Magnildæ Halkelis filiæ Litteræ, qvibus *Erico* Abbati & monaſterio *Munkaliſenſi Bergis*, X *manadamatabol* in prædio *Seme* in *Sognia* pro XLV marcis argenti Norvegici, qvarum tres una marca argenti puri valent, vendit & ſcotat lege reluitionis, poſt qvinqve annos faciendæ, ita tamen, ut Abbati ante *noctem ſanctam* reluitio declaretur.

Ex Codice diplomat. Munkaliſenſi membran.

1288. die 5 Februarii.

Ollum guds vinum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſia edha höyra ſender *Magnild Halkelsdotter* Q. G. oc ſina. Ek uill at allir menn vithe at ek ſeldi Herra *Eiriki* Abota at *Munkaliui*. X. manada mata leighu i *Seme* i *Soghne* firer half ſimta tighi marka i *Noreno* ſylfri gengo þa þriar merker fire mork brenda. Skal ek edha mine erfuingia iamgoda pæninga uppluka til brendz ſilfrs vyrdha. Skal hann fylgia þeſſe iardhu ſim væter oc abirgiaſt at huſſ ſe þa iamgodh ſem nu er hann teker med En þa er þeſſe time er lidhin þa ſkal ek eda mine erfingiar hona aftr lauſa oc ſeia honom firer iardhu firer nott hina helghu Varo þeſſer men her i hia *þiodolfuer*

Asolfsson. Pall Halter Andres Raudr Arne griotsmidhr sueinar abota *Geualdr* oc *Kolben* oc til sanz vitnisburdar setta ek incigle *Olafs* mins firer þetta bref a freadaghin firer jgangsföstu Anno dni M.CC.LXXXVIIJ.

Haconis Ducis Norvegiæ Privilegium datum Septem Civitatibus Slavicis; *Lubeck, Rostock, Stralsund, Wismar, Gripeswold, Rige* & *Wisby*, qvo a telonii solutione, qvæ in captura halecium fieri solet, eximuntur, donec pecunia a *Norvegis* dictis cinitatibus secundum foedus *Calmariæ* factum debita, numerata fuerit.

Ex Apograph. Chartac. No. 54.

1288. die 8 Septembris.

Omnibus presens scriptum cernentibus. *Haquinus* Dei gratia Dux Norwegie salutem in domino sempiternam. Quia nos Dominis *Vromoldo* de qvinqve domibus, de *Lubeck, Hinrico* dicto Monacho de *Rostock*, & *Johanni Steken* de *Stralesund* Consulibus & predictarum Civitatum *Wismar, Gripeswaldt, Rige* & *Wisby*, in festo nativitatis beatæ virginis sub anno Domini. M.CC.LXX XVIII. *Dunnersbork* exsoluimus, duo millia marcharum & octoginta ac septuaginta marchas denariorum monete Norice nunc currentis, quinquies viginti marcis denariorum semper pro qvolibet centenario computatis, de sex millibus marcharum argenti Norici, in qvibus Normanni tenebantur obligati tunc temporis ad solvendum ciuitatibus supradictis & supradicti Procuratores earundem ciuitatum, super residui debiti solutione, dederunt insducias ad soluendum usqve ad festum nativitatis beate virginis anni proxime subseqventis. Nos attendentes, ut qvi gravatur in uno debet in alio non immerito relevari, permittimus nomine procuratorio charissimi fratris domini *ERICI* Regis Norwegie illustris de consensu & assensu dilecti consangvinei nostri Domini *Jacobi* Comitis *Hallandie*, *Burnonis* de *Berkeri* Baronis, necnon & aliorum fidelium regni *Norwegie* nobiscum existentium, illa vice quod incole predi-

prediƈtarum ſeptem civitatum debent eſſe liberi immunes & exempti penitus hac hieme, ab omni ſolutione theloniorum, quod in captura allecium ſolui ſolet, hoc adjeƈto, quod ſi debitum anno futuro ſoluendum non fuerit diƈtarum ciuitatum procuratori *Tunsberge* vel procuratoribus in eodem feſto natiuitatis beate virginis *Tunsberge* integraliter exſolutum, incole ciuitatum earundem habere debent eandem libertatem hieme tunc futura. Quotquot etiam annis poſtmodum in ſoluendo defeƈtus erit per *Noricos* memoratos in loco & feſto ſupraſcriptis, ſemper eandem habere debeant libertatem. Sed ne per fraudem poſſent aliqui, qui de prediƈtis ciuitatibus non exiſterent huiusmodi libertatis gratiam uſurpare, deferat quilibet gubernator nauis, litteras ciuitatis ſue patentes, in quibus teſtimonium ferant conſules, quod talis cum naui ſua ſit Ciuitatibus exiſtens, hoc anno tales litteras non habens, fidem faciat ſuper hoc, juramento fidelium & fidedignorum, quos de prefatis Ciuitatibus veraciter conſtat eſſe. Ratificamus etiam tenore preſentium, & confirmamus nomine procuratorio placitationem per inclitum Principem Dominum *MAGNUM* Regem Suecorum illuſtrem inter Normannos & prediƈtas Ciuitates apud Calmariam ordinatam & alia ſingula que ex parte diƈti domini Regis Norwegie fratris noſtri cum prelibatis Ciuitatibus & earum procuratoribus usque in hodiernum diem placitata fuerunt & condiƈta. In cuius rei teſtimonium ſigilla diƈtorum comitis & Baronis unacum noſtro preſentibus duximus opponenda. Aƈtum & datum Anno die & loco ſupraſcriptis multis preſentibus teſtibus fidedignis.

Ewindi Epiſcopi *Aſloenſis* Indulgentiæ datæ iis, qvi Eccleſiam Sti *Swithuni Stafangrenſis* cathedralem devotionis cauſa annuatim viſitaverint.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVI. No. 13.

1289. die 16 April.

Omnibus xpi fidelibus preſentes litteras inſpeƈturis uel audituriſ.

turiſ. *Ewindus.* miſeratione diuina epiſcopus *Aſloenſis.* Salutem in domino ſempiternam. Obſequium altiſſimo gratum totiens opinamur preſtare quotiens mentes fidelium ad pias & deuotas operationes excitamus. ad eorum igitur excitandam deuotionem nos de omnipotentis dei gratia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi omnibus uere penitentibus & confeſſiſ qui eccleſiam ſancti *Swithuni Stawangrie* annuatim deuotionis cauſa viſitauerint in vtroque feſto ipſius ſancti *Swithuni.* in utroque feſto ſancte crucis. In feſto ſancti *Johannis* Baptiſte. In feſto ſancti *Johannis* Ewangeliſte In feſto beatorum Apoſtolorum *Petri* & *Pauli.* In feſto ſancti *Michaelis.* In feſto ſancti *Andree* & in omnibus ſummis feſtis uel qui ad dicte eccleſie fabricam manus porrexerint adiutrices. XL. dies de iniuncta ſibi penitentia ad ratihabitionem tamen dyoceſani miſericorditer relaxamus. In cuiuſ rei teſtimonium hiis litteris patentibus ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum. Aſloie. Anno domini M.CC.LXXX.IX. XVI. Kalendas May.

Sigillum ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet ſed læſum.

Haconis Ducis Norvegiæ Litteræ, qvibus *Vidaro,* ſuo hoſpiti, & *Ragnbildæ,* uxori *Thoralfi* aream *Oſloæ* ad *Lidas* boream verſus ſitam, perpetuo poſſidendam confert

Ex Apograph. Chartac. No. 55.

1289. die 22 May.

H*akon* medr guds miſkunn Noregs hertoge ſon *MAGNUS* konongs hins koronada. sændir ollum mannvm j *Oſlo* þæim ſem þetta bref ſiá eda höyra guediv guds oc ſina. Ver vilium at þer vitid at ver hafum væit *Vidare* geſte varom oc *Ragnillde* þoralfs kono tupprir nordr nidr Lidv. neſt nedan at *Brandz* garde, VI. tigi allna langa oc IIII tigi allna bræida ſydra vægen en nordra vægen III allnom fat. j. Skulv þav þæſſa tupt hafa frjalſlega. oc arfar þæira æptir þav komande, oc til vitniſburdar at ver vilium

at

at þæſſor væitſlvgiof vor ſtande. vruglega þa gafom ver þæim þætta vart bref oc jnſigli firer er gort var j. *Oſlo* þa er lidit var. j. fra burd varſ herra ihu xpi þuſhundrad vettra tuav hundrud vettra VIII tigi vettra oc IX ueter VII nattam firer huita ſunnu a X. are vars hertogadömeſ. herra *Erlendr* Kanceler var jnſiglade *Gabriel* Klærcker ritade

Haconis Ducis Norvegiæ litteræ: qvibus *Arnæ Gaſſe*. II. orarum bol prædii *Greinarud* in *Folla* ſiti, tamdiu locat, qvamdiu cenſum a Qvæſtore petitum erogare valuerit; datqve veniam conductori terræ desertæ ad Ducem pertinentis partem, qvantam potuerit maximam culturæ ſubjiciendi, conditione adjecta, ut pars dimidia Duci, qvando voluerit elocanda aſſignetur, alteram vero *Arnas*, ſuiqve hæredes retineant offerendam Duci qvando eandem abalienare voluerint

Ex Apograph. Chartaceo. No. 56.

1289. die 3 Octobris.

H. medr guds miſkun Noregs Hertoge sun *MAGNUSAR* Konungs hins koronada. ſendir ollum monnum þeim sem þetta bref sea eda höyra Q. G. oc ſina. Ver vilium at þer vitit. at ver hafum bygt þeima manne er bref vart hefer oc *Arne Gaſſe* heitir. II. Aurabol j eign þeirri er *Greiuarud* heiter a *Follo*, efter þeirri Landſkyld ok abud ſem vorer vmbodæſſmen gera rad firer. Skal hann þeſſa eign vara haua ok abua. æmedan hann orkar ſkilum upp at hallda. þat hafum ver ok louat hanum. at hann ſkall rydia utan gards ſem meſt j þeim luta sem oſſ höyrir til ſialfum ser til nytſæmdar. en halft oſſ. ok þa var luti til leigu koma. er ver ok varer umbodæſſ men gera rad firer. kan hans luti ok fal verda. þa ſkal hann engum manne fyr bioda en oſſ. Ok til vitniſburdar þeſſa vars godvilia. þa gavom ver honom þetta vart opet bref ok jnſigli firer. Var þetta bref gört j *Oſlo* Manadaghen neſta efter Michials möſſo dag. a X. are vars hertoga dömeſ. Herra *Ellændr* Kanzeler var jnſiglade. *Alfer Hallvarſz sun* ritade

Magnildæ Halkelis filiæ litteræ qvibus *Erico* Abbati de *Munkalive* XIV manada makabol prædii *Sæimer* in *Vikia* ad *Sogniam* siti, pro XII oris argenti defæcati singula vendit tali conditione, ut dictum prædium Abbati per qvinqve hiemes tenere liceat, post id uero tempus *Magnilda* illud ante noctem sanctam reluere integrum sit pecunia æqve bona, cuius tres marchæ Noruegicæ unam defæcatam valeant.

Ex Codicie Diplomat. Munkalif. membran.

1290.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edr höyra sender *Magnilder Halkelsdotter.* Q. G. oc sina. Ek vill at þer vitith at ek seldi iordh mina i *Soghne* i *Viik* er *Sæimr* heiter. XIIII manada mata boll Herra *Eirike* Abota at *Munkliui* firer XII aura brenda huart manada mata boll. Skall stadrenn at Munklifi eiga þessa somu æign. V. vætir akallada laust. oc þa er gud gefr *Magnlldi* edher hennar loghligom ærfwm þessom vætrom lidnom vth at löysa þa scal seia firer iordhenne nottena helghu at loghom oc med iamgodhum peningum aftr löysa sva at. IIJ. merker brendar gange firer eina mörk brenda Scal herra abote oc hans vmbodsmenn frialsliga byggia oc bæla huerom manne at firsaghdom tima oc landskyld af lata taka. scal herra Abote lata vyrda husen a iordhenne för en han uidh take oc ef þau vesna edha bætre uerdhe vnder hans hendi þa scal fram fara after retto fiartale var þetta kaup köypt oc bref gort Anno domini M.CC.XC. er her til vitnis herra *Aslakr* Magher min oc herra *Villialmr* oc fru *Brynildr* dotter min

Haconis

Hacenis Ducis Norwegiæ Lex operaria, jubens

1) Viris plena mercede operas elocantibus in *Heidmarkia* & *Hadelandia* folvi dimidiam *Hæfsældam* butiri pro II oris; V. ulnas lintei aut XII ulnas panni cannabei pro I ora, unacum tribus oris argenti; in *Raumarkia* vero, III oras panno domeftico, linteove fecundum confvetudinem antiqvam, & III oras argenti, numerari; atqve in *Gudbrandsdalia* XII ulnas panni domeftici, & III oras argenti, dari
2) Eos, qvi ædes hominibus operi fubeundo aptis locant, I Marcæ argenti mulctam Regi pendere
3) pacem agrariam ad qvatuordecim poft feftum Sti Halvardi extendi debere

Ex Cod. membr. Legati Arna Magnæani Fol. 309.

1290. die 9 Februarii.

H*akon* mæd guds mifkun Noregs hærtoge fon *MAGNUS* konongs hins koronada sendir ollum monnom. j Æidzfiua þings loghum Q. G. oc fina. En af þui at ver hofum hört akærflor almughans oc gudi er þatt kunnikt at ver uilum gærna gott rad a leggia med ydr fæm ver erom fkyldugher till. þa hofuum ver þa skipan a gort vm þær naudfyniar ydrar vm Verkmenn oc vinnu landfens at a *Heidmorkinne* oc *Hadafylki* fkulu taka uerkmenn er fulla orku vinna i læighu fina halfua hæffeldu fmörs firer IJ. aura. oc. V. alnar lerepts firer Oyri. eda· XII· alnar ftriga firer öyri. oc. IIJ. aura S. En a *Raumariki*. IIJ. aura lag uadmals eda lereptz. epter forno kaupi oc. IIJ. aura S. En þæir fæm æigi æfla fullri orko taki læigo æfter þui fæm forn uande hefuer a ueret. Af *Gudbranzdalum* XII alnar uadmals oc. IIJ. aura S. En þæir menn fæm byggia hus fin þæim monnom er til orko ero förer huart fem þat ere helldr kallar edr konor þa fækizt fá Mork Silfrs vid konungh. Sua hofuum ver oc þa fkipan agert at Anfridr fkal ftanda halfuuan manadhe æfter Haluardz meffo. sua myklu ok lengher fkal ftanda foknen æfter þrida vöku. En um adra luti þa fæm þer hafuet bæizt þa fkulum ver hugleida mæd rade varo æfter þui fæm bæzt ber oc ydr mætte uerda fæm hagleghaft a langframa. Var þetta bref gort j. Oflo· VIJ· nattom æfter kyndils meffo. a XI. are vars hærtogha dömes.

Jerundi

Jerundi Holensis & *Arnæ* Skalholtensis Episcoporum Litteræ qvibus perhibent se variorum testimonia audiisse, dicentium, Archiepiscoporum procuratores pacem Julensem die Sti Thomæ in foro semper, nunqvam vero officiales Regios, Nidrosiæ proclamavisse.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 2. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 57.

1290. inter 13 & 19 Febr.

Allum guds vinum oc sinum lærdom oc læikmannum þæim sem þetta bref sia eda hoyra sændir *Jer.* med (guds) miskun biskup af *Holom* oc *Arne* med þæirre samre biskup af *Skalahollte* Q. G. oc sina. þat see allum kunnict at vit varum þer i hia oc hoyrdum a er þæir sira *Styrkar* oc sira *Kaar* broder *Arne* i *Borgund* oc *Jon* Prestr a *Stade* baro vitnesburd um gridsætning mot Jolom hver vænia a hæfdi værit fra forno med bokaræidi a þænna hatt Sira *Styrkaar* suarenn oc spurdr huat er hann vissi vm gridsætning a Thomasmæsso dag mott jolom huærer sættu sagde sua. þat hæuer ek iamnan höyrt sagde han fra forno at saa sætti grid a *Thomas* messo dag a mote i *Nidarose* sem hæilagrar kirkiu starf hæfdi oc ærkibiskups. i *Nidarose*. sua længi sem ek maa muna oc adra fra sægia. oc þui var ek hia oc hoyrda ek a. þa er menn motto ærkibiskups vmbodsmannc a stræte. sagdu þæir til hans a Thomas messo dag. lat þu hoyra þik i dag huærso sniallr þu ert. þui at þa uar mott stvndum æfter mat oc grid sætt Sira *Vegardr* hafde oc prouastdæmi um II. vætr oc sætti sialfr annan tima grid. Item *Petr* i kinka sætti þa er hann hafde starf. Item *Arndor Ostr* sætti oc grid þa er hann hafde starf. Sira *Kaar* suarenn vm spurdr vm gridsætning mot jolom sagde sua þat hoyrda ek fadur minn sægia sagde hann oc marga adra at *Lodenn Skræper* oc *Halluardr Skrufr* sættu grid a Thomas messo dag af kirkiunnar halfu þa er þeir hafdu starf. oc þat höyrda ek iamnan veret hafa at af hæilagrar kirkiu halfu varo grid sætt a motte a Thomasmesso dag. þar til ær *Ærlendr Amonda sun* (*lacuna duarum vocum*) Broder *Arne* i *Holme* suarenn sagde sua vm gridsætning a Thomasmesso dag huær sætti vppa æid sinn. at vm daga Ærkibiscups *Einars*

Einars, var leens madr saa *Einars* ærkibifcups i bönom er *Lodenn Skræper* het. oc hoyrda ek a fagde hann oc marger clærkar oftlega er *Lodenn* fætti grid a Thomas meffo dag a mote af Ærkibifkops halfu oc var þa mot æfter mat. oc sua höyrda ek sagt at fra forno var. Item *Jon* Preftr a *ſlade* svarenn fagde fva vm gridfætning mote Jolom þat hoyrda ek sagde han oc viffa ek oc var ek hia er *Lodenn Skræper* er atte suardagan vm daga Ærkibifkops *Æinars*. oc ftarf hans hafde þa af kirkiunnar halfu j *Nidarose* at hann sætti grid a Thomas meffo a mote af kirkiunnar halfu. oc ængi madr talmade þat þa. oc var mykill fioldi manna a moteno bæde handgængna oc annara. oc þat viffa ek han iafnan gera medan hann hafde ftarf ærkibifkops. Enn æfter hann viffa ek oc hoyrda ek *Thorſtæinn* i *Tunæimi* sætia ftundum a mote grid af kirkiunnar halfu þa ær hann hafde Ærkibifkops Armenning. oc ængi mæinadi honom þat. oc var ek þa i garde hans i *Tunaimi* oc ræddom adr vm oftlega at hann skildi gera sik sniallann. ecki hoyrda ek oc þa þeff a millum tala a mote. hoyrda ek oc sagt i fra at *Hallvardr skrufr* fætti grid firer *Lodne Skræpe*. þa er hann hafde ftarf. oc at af kirkiunnar halfu var iæfnan sætt. aldri man ek oc at konongs menn lete grid sættia þann tima a mote a Thomas meffo dag. oc at vit varum þæffo ner er þeir suoro sem nv er sagt oc varo prouader fer huær sundrungu oc skilriklegazft. oc til vitnisburdar at þætta fee fatt. fættum vit her firer ockor insigli Actum j Nedarose vm varet i fyrstu viku faftu. þa er lidnir varu fra burd vaars herra. þushundrad vættra. CC. oc. XC vætra

Sigillum Arnonis Scalothenfis Epifcopi ceræ albæ impresfum loro membraneo appendet ordine secundum. Sigillum 1 abeft

 ERICI

ERICI Regis, & *Haconis* Ducis Norvegiæ Edictum, qvo Jus Ecclesiasticum vetus, circa decimas & poenas episcopis cleroqve a laicis debitas solummodo observari jubetur, posthabita compositione Tunsbergensi (pag. 66.) cui in his articulis, pactum cum *Jorundo* Archiepiscopo ejusqve suffraganeis omnibus initum vim deesse sanxiit.

Ex Codice membran. Leg. Arna Magnæani Fol. 309.

1290. die 14 May.

ERIKR *MAGNUS* med Guds miskun Noregs konongr, ok *Hakon* med þeirri samri miskun Noregs hertoge synir *MAGNUS* konongs hins koronada senda lændom monnom ok syslu monnom ok loghmonnom oc ollum monnom. i. *Æidz sua* þings loghum Q. G. oc Sina. Idulegha hefuer ueret getet firer oss oc kært af Almugans hende hedan oc vidar huar sidan ver tokom uid Rikisstiorn æfter varn fadur vuerdhughir, at prosaster oc adrir lærdir menn hafua þynkt þæim mæir. i tiundar gerdum, fear sektum, oc adrum nymælum heldr en hann hefuir van veret undir at bua, oc bad oss læggia rad a sem ver erom skyldughir millum lærdra manna oc læikmanna, at þæim mætte æigi verda til of mikilla þyngsla ok af þui at ver kennom oss skylduga at hugsa um allra manna Naudsyniar þæirra sem undir vart vald oc værnd ero skipader. þa vilium ver at þer uithir, at uer hofum sua samþykt vid herra *Jorund* Ærkibiskup oc adra biskupa vara. i. landeno, at forn kristindoms bolkr skal standa vm tiundirgerdir fear sæktir oc vm alla adra luti er lærdir men æigu at hafa med þessum ollum er menn ero vaner vidr at bua æfter fornom vanda, adr en sætter gærd var gor. i Tunsberghi millum vyrdulegs Herra *MAGNUSS* konongs fadur vars oc herra Jons Ærkibiskups Biodom ver ollum mannom samsaman i. huerri stett oc tignd huerr ydar er at þer gerit heilagre kyrkiu oc hennar lærdom monnom greidilega alla sina lydskyldu þa sem þer æighu at hafua einkanlega sem nu er skipat oc samþykt, sua sem þer vilir hafua anbun af gudi oc afuusu af oss. en ollum handgengnom monnom varom biodom ver æftir at sia oc at göyma at ængi verdi framar lagt a almugan en nu hafim ver oc biskoparner samþykt, oc sua at huarge missi-

miſſi ſinna rettynda. þuiat þer oc allir adrer vithir oſſ iamſkyldugha til at fylgia heilagre kyrkiu oc hennar lerdom monnom till sins rettar, sem leikmonnom til sins. þetta bref var gort .i. *Biorgwin* VIJ nattom firer huita ſunnu a XI are rikis vars

Haconis Ducis Norvegiæ Litteræ, qvibus *Andreæ*, hoſpiti ſuo aream Oſloæ in *Lyckium* ſitam donat.

Ex Apographo Chartaceo. No. 58.

1290. die 28 Maii.

H. medr guds. miſkunn. Noregſ hertoge ſon *MAGNUS* konongſ hins koronada. sændir ollum mönnvm þæim ſem þetta bref ſia eda höyra Q. G. oc ſina. Ver uilium at þer uitid at ver hafum gefet þeſſom manne er bref vart hefir. ok *Andres* hæitir. geſter var tupt. j. Oſlo auſter a *Lyckivm*. neſt nordan Tilghuſum varom ſimtigi allna langa ok XXX allna bræida. Skal hann þeſſa tupt hafa frialſlegha firer huærium manne æuenlegha ok hanſ aruar æpter hann komannde. ok til vitniſburdar þa gafom Ver hanom þetta vart bref oc jnſigli her firer er gort var j *Tunsbergi* þa er lidit var. j. fra burd varſ herra ihu xpi þuſhundrad uettra. II hundrad uettra ok IX tigi vetra Trinitatis mæſſo æptan a XI Are varſ hertogadömeſ. herra *Erlendr Guldbrandzſon* kanceler var. jnſiglade *Gabriel* klærcker ritade

Jerundi Archiepiſcopi Nidroſienſis Litteræ, qvibus notum facit ſe, juſſiſſe dominum *Beronem* de *Gizka*, per Dominum *Lodinum* de *Vigr* & Dominum *Johannem Birkebeinum* *Nidroſiæ* ad feſtum Sti Petri in Cathedra, comparere; ut vero non venerit, feciſſe tamen ejus in eccleſiam crimina variorum teſtimoniis juramento confirmatis extra dubium poni. Qvod ſcilicet

1) Privilegium a *MAGNO* Rege Eccleſiæ ſuper jure monetam cudendi, Bergis datum revocaverit
2) In Comitiis *Brudarbergæ* ad *Vagas* celebratis, prohibuerit Eccleſiæ decimas de lucro, de premio vaccarum elocatarum, de caſeis, & de phocis ſolvi, nec de rebus cæteris, ante, qvam expenſæ fuerint ſubtractæ.
3) Uſum libri *Vagenſis* civibus interdixerit, affirmans Regem velle unum Jus per totum Regnum obſervari.
4) Jus Eccleſiaſticum Vetus tempore *HACONIS* Regis & *Sigvardi* Archiepiſcopi uſu receptum juſſerit ſolum vim habere, præpoſitos, & decimas, qvas illud neſcit abrogando.
5) Cauſas fori eccleſiaſtici judicio ſeculari ſubeſſe ſanxierit, & mulctas Archiepiſcopo debitas extorſerit.

Ex Autographo membran. Faſcic. VI. No. 1. Apograph. Chartac. No. 59.

1290. die inter 1 & 7 Novembris.

I. med guds miſkunn ærchibiſcop i *Nidarose* sændir lærdom oc læikmannum guds vinum oc sinum þæim sem þetta bref sia æda hoyra. Q. G. oc sina. þat see allum kunnict at vm vetrenn þa er lidnir varo fra burd vaars herra. M. vetr. oc CC. oc XC vættra i vikunni æfter allra hæilagra meſſo. citeradom ver oc kalladom med brefe varo herra. *Biarna* i *Gizka* til vaar at hann være komenn nordr til *Nidaros* innan þriggia manada fra þæim dægi sem hann hæfdi seet eda hoyrt þat bref vaart at ansuara þæim lutum ſem hann hæfdi gorſa mott hæilagre kirkiu þa er hann var i konongs garde kallande after stædia brefet oc takande af henni sua hennar frelsi allt er þar var i mott retto. oc a *Halogalande* tiunder aftakande oc þat flæira sem þar prouazſt gort. oc til ivirbota vm þa luti sem sannazſt vm þetta allt. Budum ver vm þæim tuæimr sira *Lodne* i *Vigr* oc sira *Jone Birkibæini* þætta at syna honom

nom oc minna hann a loglega at hann kome i þann tima sem hann var ſtæmdr Ritado þeir sidan after til vaar bref opet vnder sinum insiglum at þeir syndu honom citationem vaara. oc minntu hann a nordr at koma sem ver budom. skilrikum mannum nerverandum þeſſu allo oc citerado hann in feſto clementis at hann veri nordr komenn ad cathedram Petri læid sa timi oc kom hann æcki. En at sannleikr þo birtizst a *) lændar oc pröuat göymizst um hans framfærdir. sidan ver hafdum bedet hans længi vm fram timan þan forom ver fram i þeſſo ærende a fria dag. III. nattom firer Gregorii meſſo oc kalladum til vaar virdugliga brödr vara Herra *Jörund* biſkop af *Holom* oc Herra *Arna* biſkop af *Skalaholte* oc korsbrödr vaara oc Priorem *Loden* oc predicara lifi nærværandam æi sidr margum lærdum mannum adrum i malſtofo vare oc tokom vitne vm þætta allt. æigi motſtandande hans frauæro. oc ranzſakadum invirdlega æfter huærir skil viſſu a þui sem herra. B. hafde gort mott kirkiunni. oc æftir þat svoro þæir. V. sira *Siguater*. sira *Ærlændr* oc sira *Audun* korſbroder. oc broder Arne i *Holme* oc *Gunner* Preſtr a *Medalhusum* at þeir sagdu sannyndi vm þæſſa luti slik er þeir viſſu. æigi gerande þat firer hatr saker vid nockorn eda vinatto oc æigi firer adru vtan firer saker sialfra sannynda. oc var hvar firer sik examineradr sidan ſer sundrungu Sira *Siguater* suarenn sagde sua at han var i hia oc hoyrdi þa er *Biarne* i *Gizſka* kallade aftr ſtædia bref med þui fleira sem þar var i. j herberge herra konongs vm dagen er herra Ærchibiſkop Jon for or *Bergvin*. Sidan þeir hafdu appellcrad til Paua af konongs halfu. Item höyrda ek a ſagde hann i *Vagum* vm sumaret er *Biarne* hafde mot a *Brudarbærge* firerbaud hann *Vagabok* at lesazſt upp af þui oc sagde at konongrinn villdi æigi hafa fleiri lögbokr i landeno enn æina. Item hoyrda ek a sagde hann at *Biarne* firerbaud bata Tiund *Erlændr* suarenn oc spurdr vm mal. *Biarna* a *Gizska* sagde sua. þui var ek i hiá oc viſſi ek sagde hann at minn herra ærkibiſkup *Jon* bodade. *B.* i *Gizſka* i banne vera med brefe firer þeſſ saker at hann kallade after bref þat sem *Magnus* konongr gaf sidazſt i *Bergvin* hæilagri kirkiu vm stædia. Item höyrda ek sagde hann þa er *Biarne* hafde mot a

 Brudar-

Brudarbærge i *Vagum* firerbaud hann bata tiund. kirlæigu tiund oc Ofta tiund er hann kallade nyar. oc at stadrinn mifti þæffara tiunda. sidan vm. V. vetrr vift. Item at hann dömde upp a *Signat* oc *Audunn* fear pinur Sira *Audunn* suarenn oc spurdr vm gerd *Biarna* i *Gizska* mot hælagre kirkiu sagde han þa er ek var i Vaagom oc. B. hafde mot a *Brudarbarge* hoyrda ek a at hann firerbaud bata tiunder oc tok af *Vagabok*. oc at kriftinn rettr saa forne skilldi ganga er var vm daga *sigurdar* Ærkibifkups oc *Hakonar* konongs. oc at profaftar skilldu ængi væra. Item at konongs lögmadr skilldi sua döma jver kriftnum rette sem jver adrum landslagum oc at i klefa fæftning skildi ængi halldazft. Item at ængar skilldu nyar tiunder gerazft. vtan sua sem var vm daga Ærchibifkups *Sigurdar* var. Item firerbaud hann *Gudmundi* at græida sæl tiund af sioar öyar læigum af. IX. tigum Sela. oc at læigan skilldi ofkærd takazft. Broder *Arne* i Holme. suarenn oc spurdr vm mal Biarna i *Gizfka*. sagde sua. þat höyrda ek sagde hann. vm sumaret i *Vaagom*. þa er *Biarne* i *Gizfka* hafde mot a *Brudarberge* at hann firerbaud bata tiundir oc tok af *Vagabok*. Item at hann baud at menn skilldu taka af koftnad sinn af skræidar tiund oc tiunda sidan. Item at hann kûazft oc hoyra sidan af almuga at *Biarne* hafde firerbodet nyiar tiunder oc at ængi gerdizft framar æn vm daga Ærkibifkups *Sigurdar* var. Item at hann dömde fear pinu upp a *Signat*. *Gudbrande* at giælda oc kono æinni ser i lage. oc en brvniu æina adrum manna *Arna* a *Arnaftädum*. Item dömde hann oc fear pinu uppa *Audun* a þrondarnese. oc baud honom aftr at græida sæctir þær sem hann hafde tækit firer hordom. oc sua var gort Jon preftr a *Stade* suarenn oc spurdr. huat er hann myndi til vm maal. B i *Gizfka* fagde hann sua. Ek var a mote a *Brudarbærge* sagde hann oc hoyrda ek á þa er. B. *Gizfka* tok af bata tiund oc talade vm *Vagabok* oc at salt oc vax skilldi ængi bondi til faa med bornom. þat firerbidr ek sagde hann. Oc vit varom þui ner er þætta var skilrikliga Prouat til vitnisburdar a længdar at þetta see fatt sem nv er sagt fætium vit her firer ockar Insigli

Sigillum 1. abeft. 2. & 3 ceræ albæ impreffa loris membraneis fed læfa appendent.

ERICI

ERICI MAGNI Regis & *Haconis* Ducis Litteræ Protectoriæ datæ Monasterio Sti *Michaelis* Bergis, sub nomine *Munkalif* ob *EYSTENO* Rege primum instituto, qvibus mulctæ a familia monasterii Regi solvendæ, illi remittuntur

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.

1290.

E*RIKR. MAGNUS* med gudz miskund Noreghs konunghar ok *Hacon* med þessi samre miskund Noreghs Hertoghe synir Maghnus konongs hins koronadha senda ollom monnum verandom ok vidhrkomandom þeim sem þetta bref sea eda höyra Q. G. ok sina. þat er flestom godhum monnom kunnykt um þan hin mykla kærleika ok ælsku er uart forældre hafua haft til *Munklifsuis* i *Bergwin* þar sem vyrdheleghr herra *Oystein* konongr efldi þan hin helga stad at upphaui ok gaf þar til odholl konungdomsens. at reinlifuismen skildu þar reenligha gudi þiona ok honom dyrd ueita. elskade oc fadher uar ok fadhr fadher mykelegha þenna helga klaustr. i margfallegre aftsemd til guds tignar. Ok af þui. at uer uilium i ollu þui sem gudz vyrding ok sömd er mest med þeim mætte sem gud lofuar ok stadfastlegha fylghia þeirra godhum efterdömom af mildleika uars herra Ihu xpi ok böna stadh herra *Eriks* Abota er uar forn þionosto madhr fadhr ok fadhr fadhr vars ok okkar brödranna hollr ok heimelegar þionosto klerkr Tokom uith stadh hins helgha *Mikials* at *Munkalini* ok herra Abota ok alla hans brödhr ok hans efterkomendr ok þeirra ok alla þa men er þar ero heimilis faster ok þeim helgha stadh þiona huart sem þeir æro hellde i ærandom stadharens ædha herra Abota ædha heima ok allan stadharens varnadh odholl ok eighnir skogha ok skipp hwalluagha ok fiski stadhi ok oll þau lunnendi sem þar hafua till lighit fra forno ok nyu. ok till kunnu at leggiazst. vnder gudz ualld ok okkart höfdingialægt traust ok uernd. þar med firerbiodhum wer ollum monnum ok eenkanlegha uarom monnom nokorskyns Afdrat edha aleitni at ueita þeim hinom helgha stadh edha hans uarnadhe monnum edha þui gozi er hann aa umfram log edha rettinde. en huæruitna sem askilnadher uærdher

her þeirra manna ſem heimiliſſaſter æro at ſtadhenom uidh adhra menn þa ſkulu þeir böita uidh þa ſem þeir haua brotidh uidh efter loghum. en enghum manne ſuara ſæktum til konungdomſens nema ſialſom oſs þar til ſem wer uilium æfter kalla þetta uart bref: Stadfeſtom uith þau konungha bref ok annara godhra manna ſem retligha æro giſuin ſtadhenom at *Munkaliſue* Biodhum wer fullkomligha allom uarom ombudzmonnom at þeer ſeet vegner ok miſkunſamer landſetum ſtadharens ſwa ſem þer wilit haua ambwn af gudhi ok awſu af oſſ. En ef nokkor madr dyruizt þenna okarn bodhſcap i nakrom luth at talma þa ſcall han ſæta af oſſ ok uarom efterkomandom reſſing ſwa ſem þeir hafdo þat widh ſialfa oſſ ok uarn varnad gort. Datum Anno Dni M.CC.XC. i *Bergwin* a XI Are okkors rikis herra *Bardhr* kanzalær uar ok herra Erlendr. Gudhbrandzſon incigladhe. en Olafr ritadhe

ERICI Regis Litteræ protectoriæ datæ monaſterio *Munkalif*, qvibus capturam phocarum & piſcium, ovorumqve collectionem in fundis monaſterii, præſertim in prædiis *Laghöy* & *Feöy*, omnibus aliis interdicit.

Ex Codicie Diplomat. Munkalif. membran.

1291. die 16 April.

E. *MAGNUS* med guds Miſkunn Noregs Konongr ſon *MAGNUS* konongs hins koronadha ſender ollom gudz vinum oc ſinum værandum oc vidhr komandom þeim ſem þetta bref ſia edha höyra Q. G. oc ſina Wer hafum idhuligha hört kerth firer oſſ at margher men fara heller vſpakligha vm bo þan er *Laghoy* heiter oc addra þa iordh ær *Fæoy* heiter. oc gera bondonom ær þar abua margha luti med myklom auarkoſtom bædi om ſæluer otir rodrer Ægver oc addra ucidhiſtadhar þær ſem þer hafit tillleghat fra fornu oc nyiu ædha annara þeirra iardha er ſtadharen a at *Munkliui* i Solundom. Vilium Ver at aller men viti at ver hofuom tækit ſtadhin oc alt þet godz er han a huat þet er lauſt edha faſt

nær

nær edha fiærre sem han a edha eghande vardhir loghligha vndir Gudz vald oc vart kunglekt traust þeim til styrks oc heilaghre kirkiu til sömdar. En hwer sem swa fær om at mistyrmer kappellona er gudhi er gor edhr þui sem hon hefuir at vardueita. ser oc þet alt godz sem þeir bönder egha sem a firesagdhum iardhum bua i hœrium lutum sem þat er at þeim se i enghum luth misþyrmt vtan at sielfra sinna vilia þeir menn sem dyrfast at briota þetta vart bref sculo sæta af ofs reidhi oc ræffingum oc hordom auarkostom i huarre tighund er hwar er swa sem þeir hafua sialfra varra varnadhe misþyrmt. Biodhum ver ollum varum monnom at þer styrkit þessa vara gæf þeim hællagha stadh till uppehældis oc frelsis swa sem þer vilith hafua godha ombwn af gudhi ok afwso af off huar efter sinom verdleika var þetta vart bref gefuith a XI are rikis uars i Pascha uiku Herra *Bardhir* kansalær var incighladi P. ritadhi

Nicolai IV Bulla indulgentias I. anni & XL dierum iis concedens, qvi Ecclesiam Monasterii Sti *Johannis* Bergis Ordinis Sti *Augustini* visitaverint, eiqve manus adjutrices porrexerint.

Ex Autographo membran. Fascic. XXI. No. 1.

1291. die 17 Septembris.

NICOLAUS episcopus seruus seruorum dei. Uniuersis xpi fidelibus presentes literas inspecturis, Salutem & apostolicam benedictionem. Uite perennis gloria qua mira benignitas conditoris omnium beatam coronat auens Ciuium supernorum a redemptis pretio sanguinis fusi de pretioso corpore redemptoris meritorum debet acquiri uirtute inter que illud esse pregrande dinoscitur quod ubique sed precipue in sanctorum ecclesiis maiestas altissimi collaudetur, Rogamus itaque uniuersitatem uestram & hortamur in domino in remissionem uobis peccaminum iniungentes quatinus ad ecclesiam monasterii sancti *Johannis* . . . . Bergensis ordinis sancti *Augustini* imploratum a domino ueniam delictorum in humilitate spiritus accedatis. Nos enim xpi fideles quasi per

 premia

premia falubriter ad merita inuitemus de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli apoftolorum eius auctoritate confifi omnibus uere penitentibus & confeffis qui ecclefiam ipfam in fefto eiufdem fancti deuote uifitauerint annuatim vnum annum & quadraginta dies de iniuncta fibi penitentia mifericorditer relaxamus. Dat. apud Vrbemueterem. XV. Kal. Octobris pontificatus noftri Anno Tertio

Bulla deeft.

Haconis Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis Ecclefiæ *Stavangrenfis*, qvibus eofdem, a tributis, & expeditionibus, iis exceptis, qvas fumma patriæ neceffitas exegerit, immunes effe jubet.

Ex Autographo membran. Fafcic. XXVII. No. 1.

1292. die 12 May.

H*akon*' mędr guds mifkunn *Noregs* Hertoge' son *M.* Konongs hins korenada sændir allum' mannvm þæim sem þetta' bref. fia eda hoyra Q. G. ok sina. Uer uilium at þer vitid at ver hafum tækit korsbrödr' j' *ftafangre* kæra vini vara. ok hæimiliga klærka. suæina þeirra alla þa fem til komufens hoyra huærfdagslega' ok allt þat goz fem þæir æiga eda æigande verda' j' lannde eda laufum öyri' vttan gardz oc jnnan. loghlega' j' huæriu fem huært er tiundir garda. æignir æingia garda akra ok allt þat fem þeirra kanna læikr a j. guds walld oc vart fullkomet trauft til allra rettra mala. Firirbiodom ver huerium' manne þæim at tortima eda þæirra varnade afloglega. En biodom ver allum varom monnom at ftyrkia þa til laga ok röttynda vm alla þa luti fem þæim varda. Nu þæir menn fem a þa ganga' ok misþyrma þæim fuæinum þæirra. eda goz. vm fram logh eda' röttyndi þa uiti fannlega at þæir fkulu fæta af off ræidi ok reffingum ok hardum afarkoftom. En hinir sem til þeirra gera væl. ok vinattofamlegha. fkulu odlazt af off aft ok vinatto medr' fannum goduilia. Þat bodom ver ok æinkannligha allvm varom vmbodis monnom at þer halldit þa þui allu frammar til allra rettra mala' bæde vm loghlegar fkullda hæim-

hæimtingar þæirra ok sua vm adra luti huart ſem þeir skipta þæt vidr uara hangægna menn eda adra at þæir hava þætta vart bref oc latet þæim ſua þeſſ niota ſem þer vilit hava vara vinatto. þat firer biodom ver oc fullkomlega huærium manne nockora agaunngu at væita þæim eda af þæim at hafa þæt ſem þæirra kanna· er a. fyrer en þæt uerdr firer oſſ eda þæim ſem ver ſkipum til. loghlega af þæim dömpt. Sua gerom ver ok· þa ſuæina þæirra er þæim höyra allum til jamſaman liduga firer allum tollom ok alaugum suslumanna· ok j· ængum nefningum ne læidangers færdum· ſkulu þæir ok uera· nema þui at æins at ver latem ſialfir kræfia þæirra til æinna huæria varra eda landzenſ naudſynia. Skal þætta bref duga korſbrodronom· ok fullkomlegha ſtannda· æ medan· er þæir. roynazſt. j. godre holloſtv oc fullum trulæika til var Var þetta bref gort i *Stafangre*. þa er lidnir varo· j· fra. burdar tid vars herra. ihu. xpi þuſhundrad vetra· tuau hundrad vettra. IX. tigi vettra oc IJ. vetr. manodagen firer *Haluardz* möſſo. a. XIII Are Varſ Hertogadömeſ ok jnſiglat ſialfum oſſ hiauerandom. en *Gabriel* klærck var ritade

Sigilli ceræ rubræ impreſſi fragmenta appendent filis ſericeis flavi, rubri, viridisqve coloris

ERICI Regis Norvegiæ litteræ protectoriæ datæ Civibus *Bremenſibus*, qvibus theloneum qvinqve denariorum Sterling. pro ſingulis allecium laſtis ſolvi jubet

Ex Apograph. Chartaceo. No. 60.

1292 die 15 Julii.

Vniuerſis preſentes literas inſpecturis *ERICVS* Dei gracia Rex Norwegie, ſalutem in domino ſempiternam. Ne geſtarum rerum ſeries proceſſu temporum elabatur, ſcripto vel teſtimonio bonorum ſolet perhennari. Nouerint igitur uniuerſi quod nos ob ſpecialem fauorem & ſempiternam dilectionem, quam erga ciues *Bremenſes* habemus, qui nobis & progenitoribus noſtris ſemper beneuoli & obſequioſi extiterunt, ipſos ciues vniuerſos & ſingu-

los, cum bonís fuis omnibus & familiis fibi attinentibus ad regnum noftrum velificantes fub noftra protectione & gracia fpeciali fufcipimus defenfandos rogantes omnes & fingulos ad quos illos contingit declinare, quod ipfos amore noftri benigne recipiant & honefte pertractent nec eofdem ab aliquibus in rebus feu perfonis fibi attinentibus permittant indebite moleftari. Sed potius ipfos in fuis negotiis & agendis caufa noftri promoueant requifiti, quod apud omnes & fingulos hoc facientes vice noftra libenter volumus promereri. Concedimus infuper tenore prefencium ex gracia fpeciali omnibus & fingulis ciuibus fupradictis ad regnum noftrum in pifcatura allecium venientibus, qui pro qualibet lefta allecium quinque denarios nouorum & legalium fterlingorum pro theloneo folummodo perfoluant ubi alii mercatores ad arbitrium balliuorum noftrorum theolonea confueta exfoluunt in pifcatura fupradicta. Quocirca inhibemus firmiter & diftricte omnibus balliuis noftris ad eadem theolonea recipienda deputatis ac fingulis aliis quibufcunque fub poteftate noftra conftitutis, ne quis de cetero aliquod maius theloneum feu grauius vel aliam exactionem indebitam in pifcatura allecium memorata vltra id quod permittitur, ab eifdem ciuibus aufu temerario prefumat aliquantum exigere vel etiam extorquere, ficut grauem noftre maieftatis offenfam voluerit euitare. In cuius rei teftimonium figillum noftrum literis prefentibus duximus apponendum. Datum in Ciuitate Bergenfi, Anno Dni M.CC. Nonagefimo fecundo, ydus Julii. Anno vero regni noftri tertio decimo.

ERICI

ERICI Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ priuilegium *Lubecensibus* datum, qvo mercatoribus per castrum *Hunals* & *Hialm* transeuntibus securitatem promittunt, officialibusqve injungunt prouidere, ut pretia rerum a *Lubecensibus* venditarum venditoribus prompte soluantur.

Ex Autogr. membr. in Arch. Lubic. Apograph. Chart. No. 61.

1292. die 11 Augusti.

Ericus dei gratia Rex Norwegie & Haquinus eadem gratia Dux Norwegie. Aduocato Consulibus & communi Ciuitatis Lubec salutem in Domino sempiternam. Volentes vt incole ciuitatis vestre per castra nostra Hunals in Hallandia & Hialm transitum facientes securitatem habeant plenariam in rebus suis pariter & personis prefectis & aduocatis ac aliis in eisdem castris existentibus per literas nostras precipiendo mandauimus firmiter & districte ac illud idem quod sequitur dilecto Consanguineo nostro Domino Jacobo Comiti Hallandie necnon & Stigoto Marscalco diximus & iniunximus viua voce quod si qui sint ibidem qui cuiquam de vestris incolis tenentur in aliquibus debitis obligati debent illa sine difficultate & dilacione aliqua soluere requisiti. Quod si pro loco & tempore aliqua ibidem duxerint venalia predicti castrenses non debent ab ipsis aliqua violenter recipere sed emere prout habere poterunt de beneplacito venditoris & expedite soluere prout conuentum fuit inter eos. Sed si forte vestris non placeret res suas & merces ibidem vendere licentiam habent & potestatem liberam ipsas quocumque eis placuit deferendi. Dictis igitur castrensibus sub obtentu gratie nostre precipimus firmiter per presentes, vt ea que prediximus diligenter obseruentur sicut graciam nostram diligunt & fauorem. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa Datum Tunsberg anno Domini M.CC. Nonagesimo secundo in Crastino Laurentii Martyris.

Haquini Ducis Norvegiæ privilegia Civibus de *Gripsvold* data, qveis
1) eximuntur a neceſſitate homines capite plectendos ad ſupplicium educendi
2) libertate donantur, merces in terram exponendi venia a Ballivis non petita, ut &
3) hæreditatem in Norvegia relictam, per procuratorem auferendi
4) Crimen falſi ex capite farinæ aliarumve mercium juramento eluendi
5) Foederis Calmariæ arbitrio *MAGNI* Svecorum Regis initi, participes declarantur.

Ex Apogr. Chartac. No. 62.

1292. die 15 Auguſti.

Haquinus dei gracia Dux Norwegie viris prouidis & honeſtis, ſibi in Chriſto dilectis Conſulibus & communi Ciuitatis *Gripsvold*, ſalutem in domino ſempiternam. Cupientes veſtre Ciuitatis incolas, ad Ducatum noſtrum venientes, ſicut fecerunt progenitores noſtri, fauorabiliter pertractare, ac immunitates & libertates augere potius, quam minuere, quamdiu circa nos & noſtros uéſtre deuotionis beneuolentiam experimur. Vniuerſitati veſtre notum facimus per preſentes, quod nos od petitionem & inſtantiam diſcreti & honeſti viri *Johannis de Bue* nuntii veſtri, rigorem legis noſtre ſeruare debent indigene, quod ad homines veſtros dominium noſtrum viſitantes, ut hoſpites temperantes, ipſis de ſpeciali gratia duximus indulgendum, quod cum aliquis pro delicto ad vltimum ſupplicium ſit ducendus, ipſi eum ſequi minime teneantur. Item cum ad capturam allecium venerint, licite poſſunt merces ſuas in terris noſtris deponere, Balliui licentia non petita. Idem ſi decedat aliquis in dominio noſtro cuius heres eſt in ciuitate veſtra predicta, illius conditionis, quod pro petenda hereditate huiusmodi non poteſt perſonaliter aduenire, licitum eſt ei ad optinendum hereditatem talem procuratorem deſtinare legitimum infra annum, ita quod, tam ſuper illo quare perſonaliter venire nequeat, quam & quod *) nullus ſit procurator veri heredis & legitimi, teſtimoniales habeat litteras ciuitatis. Quod ſi fiat, non debet ſuper illa hereditate per quemquam de noſtris officialibus uel

*) ille.

uel aliis impediri. Declaramus &, quod si aliquis inuentus fuerit habere farinam falsam vel alias falsas res consimiles, debet excusare se iuramento suo, quod illud falsum non commisit nec fuit illius conscius falsitatis. Postquam autem iuramentum tale prestiterit, debet emptori pecunia sua restitui & falsum huiusmodi destrui non imposita pena alia venditori. Ad preces insuper nuncii vestri predicti articulos vobis ex parte dilectissimi fratris nostri domini Regis Norwegie concessos per arbitrium Domini *MAGNI* quondam Regis Sweorum illustris apud *Calmarniam* vestris incolis ad dominium nostrum venientibus de speciali gratia decrevimus concedendos, rogantes, ut homines dilectissimi fratris nostri & nostros, ad vos declinantes, recipiatis fauorabiliter & honeste. In supradictorum autem testimonium Sigillum nostrum presentibus est appensum. Dat. *Tunsbergis,* Anno Dni. M.CC. Nonagesimo secundo, in die Assumptionis Marie Virginis gloriose

Johannis Nicolai dicti *Birkebein* testimonium 1) *Johannem* Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo medietatem Ecclesiæ Sti *OLAVI* obtulisse. 2) Capitulum decimas ac proventus Ecclesiæ b. *MARIÆ* de *Merin* per aliquot annos libere recepisse. 3) Canonicos a tempore immemoriali pastum in curia Archiepiscopali in summis anni festivitatibus habuisse, & in coena domini eorundem qvemvis XX sterlingos & de *majori altari* Nidrosiæ in Ecclesia cathedrali unam marcham argenti puri talentumqve ceræ accepisse. 4) Archiepiscopum Jurisdictionem Ecclesiasticam in sua diœcesi nunqvam sine consilio capituli exercuisse, officiave alicui contulisse. 5) Canonicos auctoritate propria clericos in civitate delinqventes, sæpius & vinculis puniri, & de iis poenas sumi, curavisse.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 3. Apograph. Chart. manu Arnæ Magnæi No. 63.

1293. die 20 Februarii.

In nomine domini Amen - Vniuersis & singulis presentes litteras visuris- vel audituris. Ego *Johannes Nicholai* dictus *Birkibæin* Nidrosiensis dyocesis significo & annuo fide media per presentes sub

ſub bona & sincera conſcientia quod oculata fide vidi, audiui ac interfui dum eram Nidroſienſis eccleſie Canonicus quum Reuerendus in xpo pater dominus meus *Johannes* Bone memorie Nidroſienſis Archiepiſcopus contulit Canonicis Nidroſienſibus medietatem eccleſie beati *OLAWI Nidroſie* libere & abſolute cum omnibus pertinenciis habitis & habendis ad dictam medietatem ſpectantibus perpetuis temporibus libere poſſidendam. Item ſcio veraciter ac interfui quum canonici memorati receperunt per aliquot annoſ ac in libera ac pacifica poſſeſſione fuerunt decimarum ac prouentuum eccleſie beate *Margarette* de *Merin* prout in litteris ſupradicti Archiepiſcopi ſuper ipſa collatione per ipſum confectis plenius ac ſerioſius eſt expreſſum. Item hoc tenore preſentium notifico vniuerſis quod memorati Canonici habuerunt a tempore cuius non exſtat memoria ex debito prout liber Cenſualis & ordinarius chori teſtantur & ego habui & libere abſque contradictione qualibet Recepi dum eram canonicus in eccleſia ſupradicta ſiue Archiepiſcopus domi fuerat ſiue non. Paſtum in Curia Archiepiſcopali per XIIII dies in Natiuitate domini. ac per Paſcha IIII. dies. in die pentecoſtes & in feſto Trinitatis in utroque feſto beati *OLAWI* & in octauis eiuſdem. qui autem ex canonicis ſupradictis jnfirmi erant Receperunt portionem ſuam de curia ex debito hiis diebus jn cena autem domini. habuit quilibet canonicus XX ſterlingos tam abſentes quam preſentes. Jtem inſinuacione preſentium liqueat vniuerſis quod dicti Canonici libere receperunt & omni anno vſque ad tempora Reuerendi patris domini *Jerundi* nunc temporis Nidroſienſis Archiepiſcopi absque omni contradictione habuit quilibet eorum vnam marcham puri de maiori altari *Nidroſie* in eccleſia chathedrali ut nunc & quilibet ipſorum Talentum cere ac alias communes diſtributiones in anniuerſariis omnium archiepiſcoporum & quorundam Regum ac omnia ſupradicta ego libere percepi. vſque ad tempora dni *Jerundi* nunc Archiepiſcopi *Nidroſienſis* quam diu canonicus fui in eccleſia prelibata, jtem vniuerſitati veſtre ſignifico per preſentes quod dominus meus *Johannes* bone memorie nidroſienſis Archiediſcopus perſonas eccleſiaſticas in Ciuitate ac dyoceſi inſtituebat ac deſtituebat, & puniuit eaſdem cum conſilio ſui Capituli & conſenſu, & con-

& confirmabat Electos in Episcopos vel abbates seu abbatissas cum consensv & consilio eorundem- seu ipsorum procuratore & non aliter. & sic audiui fecisse omnes predecessores Archiepiscopi sepefati. Item nouerint vniuersi quod senescallum seu procuratorem curie episcopalis qui ordinationem ac dispensationem habere tenetur omnium prouentuum curie Archiepiscopalis- Scholasticum & thesaurarium ecclesie. penitentiarium. & sacristam. nec non & omnia alia officia infra ecclesiam gerenda constituit dominus Archiepiscopus requisito consensu sui Capituli & obtento. Evidenter novi etiam quod Canonici memorati fecerunt sepius clericos ribbaldos capi qui in ciuitate deliquerunt ac eosdem ad sue voluntatis arbitrium castigabant- Et in evidens documentum quod vera sint omnia ac singula supradicta. Sigillum meum presentibus est appensum. Actum *Nidrosie.* X. Kal. Martii. Anno domini. M.CC.XC. Indictione Septima.

Sigillum oblongum ceræ viridi impressum loro membraneo appendet.

Erici Abbatis de *Munkalife* totiusqve Conventus litteræ, qvibus suos in *Hvitings eyis* fundos locant sc. *Reidaro, Midlyngh* pro VII Pund, *Thoraldo,* & *Auduno, Norstabö* pro XI Pund; *Havardo, Haland,* pro dimid: lesta minus I Vætta, & *Erico Ystabo* pro I Vætta & Pund; *Bernoni Rosseyam* pro III & dimidio pund, ea conditione 1) ut monachorum dominio ædes omnes reliqvantur inqvilinorum impensis, in eodem qvo tunc erant statu semper conservandæ 2) fundi filio aut filiis nepotibusqve dictorum virorum, qvos Conventus aptos esse duxerit, futuris temporibus successive elocentur 3) Lumina ecclesiæ singuli pro rata fundorum offerant. 4) Insula *Hæggeitill* prædiis *Midlung* & *Haland* pascui vice fungens cedat.

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.

1293. die 24 Februarii.

Lifuandom oc uidhrkomandom ollom gudz vinom oc finom þeim sem þetta bref sia edher höyra sender *Eirikr* Abote at *Munkalifui* i *Bergwin* oc oll conuent Q. G. oc sina Pater noster Ver

viliom ollom monnom kunnykt gera at uer bygdhom þeſſom monnom eigner vara i *Huttings öyom, Reidhare Mid iungh* firer VIJ. pund. þ*oralde* oc *Audune nördſta böö* firer XI pund. Hauardi *Haland* firer væth minna en halfa leſt *Eirike* yſtabö firer væt oc V. pund. *Birni Roſſöy* firer halft fiordha Pudh med þui ſkilordhe at *Munkliui* eignæzſt oll hvſſ i öynne i firer ſagdhom eignom bædhi ſma oc ſtoor oc engi dyruizſt hedan af ſeer at kanna. Sculu þeir allri abud upphalda a ſinom koſte oc at hwſſ ſe þa eige verre ær þeir ſkiliaſt uidher er nw æro iattadhom ver oc ef þeir eghu efter ſek ſkilgetna ſonu þa ſcall ſa af þeim ein edha tweir er Abota ſynizſt oc brodhrom bæzſt tilfalleth taka abudh efter fadher ſin ef þeir æro eighe oræghre Scula þeir oc halda uppe alla lyſingh at kyrkiune efther iordhar maghni leggiom ver oc Holma þan er *Haggeitill* heiter at graſe til Midlings oc Halandz Var þeſſe var allra ſamþykt gor a þui are er lidner varo fra burdh vars herra M. uettra. CC.XC væter oc þrir væter þirsdaghen firer midföſtu oc til ſanz vitniſburdhar ſettom ver incigle firer þetta cyrographo varo þeſſer men heri hia herra *Clamith* i *Heröyom*, Herra *Pater* a *Æidi* Sira *Symon* at poſtula kyrkiu *Pater* a *Sandom Amund der Krökidans. Bardh Birghiſon Styrkar Aſbiarnarſonr Daghr i Bö* oc margt annat godhra manna.

Oddi Jorunnæ filii & ejus conjugis *Ulfuildæ*, Litteræ, qvibus ſe ſuaqve bona monaſterio *Munkaliſi* offerunt: ſcilicet I manada mata leigu prædii *Sælcum*: II & dimid. manadamata læigu prædii *Millioſtunni*: IX manadmata læigu prædii *Krangöyen*: IIIJ manada mata læigu prædii *Næſtoyen*.

Ex Codice diplomat. Munkaliſenſi membran.

1293. die 26 Februarii.

Ollum gudhes viuum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſea edher höyra ſendir *Oddir Jorunnarſon* oc *Ulfuildir* huſproyia hans Q. G. oc ſina with gafuom okr oc prouentor okrar vndir ſtadh hins helgha *Michials* i *Biörgwin* oc i fullkomit brödhralagh oc böna-

hald

hald at *Munkliui* med þy skilordhe at vith gafuom XX manadha Matboll i swa heitandhe iordhom i *Sæltum* manada mata leigha i *Milli oslunni* halfs IIJ manads mata leigha j *Krangöyem*. IX. manadamata leigha. j *Næslöyni*. IIIJ. manadamata leigha oc þar med till. X. marka brenda Sculo vith taka af XV manadha mata bole Land skyllena þar er vith gangom i prouentona okro Afhenda uith okir allar. þessar eigner oc vndir stad hins helgha *Michials* þoat gudh kalli annat huart okart til sin adher ædha bædhi uith komum til för prouentu. oc af þy uith eghom eighe incigle þa badho uith herra *Bard* Abota at *Jonskyrkiu* oc Meistara *Eirik* setia sin incigle firer þetta bref oker till sanz vithnisburdhar var þetta bref gort þa er lidnir varo fra burdh vars herra ihu Xpi M.CC.XC. uæter oc IIJ uæter. þorsdaghen firer midfastu setti oc þiodulfr i *Englagardhe* okor husbonde sith incigle firer þetta bref

Johannis Notarii, *Ormi Kafle* & *Svenonis Beronis* filii testimonia se vidisse *Sigurdi* legiferi Sententiam, qva prædium *Birkiar* fratribus *Oddo* de *Rogne*, *Hallrodo* de *Ringæimi* & *Enaro Pinning*, seu ejusdem allodii dominis adjudicaverat, confirmatam litteris *Erici Magni* Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ

Ex Autographo membran. Fascic. XXI. No. 2. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 64.

1293. inter 1 & 7 Martii.

Allum mannum þæim sæm þætta bref sia æda hoyra sendir *Jon* Notarius *Ormr K fle* oc *Snævin Biarnasun* Q. G. oc sina Ver vilium at þer vitid. at ver sám bref herra *Sigurdar* lögmanz þat ær sua vattar ord æfter ord.

Allum Guds vinum oc sinum þæim sæm þætta bref sia æda höyra sender *Sigurdr* logmadr Q. G. oc sina. Ek vil ydr kunnikt gera at þer brödr *Oddr* á *Rogne* oc *Holrodr* a *Ringaimi* oc *Æinar Pinningr* komo til min i *Aga* oc baro þar fram sokn um *Birkiar* oc af þui at æc sa æi annat sannare ok profadezt fyrer mer. vttan þeir brödr være fulluliga odalsmenn til þæssarar æignar oc sua höfdu þeir hana logliga sotta oc ser

 odals

odalsuitni vm lated bera. þá dömnde æk þæim brödrom fyrsagda iörd. æn *Æinare* af at lata. Fyrer bydr æk huærium manni þænan min orſkurd at riufa. æn sá er þat gærer. þa liggi ſlikt vid, sem þeim a vidr at liggia æfter logom ær ryfer logmanzdom oc orſkurd þan sem hann ſtadfæſtir med sinu brefi oc incigli þetta bref var gert i *Berguin* i annare viku lánga foſtu a XIII are virduligha herra *ÆIRIKS* Noræghs konongs oc *Hakonar* Noreghs Hertogha brodor hans.

Sua sam ver oc ſtadfæſtu bref *EIRIKS* konongs oc *Hakonar* Hertogha þat er sua vattar ord efter ord

EIRIKR MAGNUS mæd guds miſkunn *Norægs* konunger oc *Hakon* mæd þeirri samre miſkunn *Noræghs* Hertoghi synir *MAGNUS* Konongs senda allum mannum þæim sem þetta bref sia æda höyra Q. G. oc ſina. Ver vilium at þer vitit at ver sam bref herra *Sigurdar* Logmannz ær hann hæfir laght fyrer laga orſkurdi ſinum millum *Odz* a *Rogni* oc *Hallrodar* a *Ringaimi* brodor hans oc *Æinars Pinnungs* um æignina *Birkiar* at þæt ær þæirra odal brödra oc þæir æigu þeſſare æigu at fylgia. oc af þui at oſs virtizt þetta logligha gört vera. þa ſtadfæſtum vær mæd þuiſa varo brefe oc insigli þænnan hans laga orſkurd. fyrer biodandi nockorom manne þetta at riufa æda rofs menn til fa. æn ſa ær þat görir rangliga. þa viti sannliga at hann skal sliku fyrer suara sem log uatta þæim a hændr ær bryter vart bref oc ryfr logmanz orſkurd. þetta bref var gert i *Bergwin* Tysdaginn i þridiu viku langa föſtu a XIII are rikis vars.

Sigilla 2 & 3 ceræ glaucæ impreſſa loris membraneis appendent.

Erici

Erici Abbatis de *Munkalife* Litteræ, qvibus profitetur fe ab *Guthormo Hallvardi Bollæ* filio, vigilia Sti Thomæ emiffe II manada mata leigu prædii *Odrin* in *Lifta* fiti, pro IX marchis argenti currentis, qvеis victum fefto Natalitiorum adhibendum redimeret; die vero *Valentis* fubfeqvente reliqvam ejusdem prædii partem fc: IX & dimid. manada mata bol, fingula pro IV. & dimid. marchis: tali conditione, ut allodii dominis dictum prædium qvando placuerit, jus retrahendi effet

Ex Codicie Diplomat. Munkalif. membran.

1293. die 14 April.

Lifuandom oc vidherkomandom ollum gudz vinom oc finom fender *Eiriker* Abote at *Munkalifui* Q. G. oc fina Wer gerom ollum mannum kunnikt at a þui are er lidnir varu fra burdh var herra M. vætra. CC.XC oc þrir væter köyptom wer af *Gutþorme* fyni *Halwards Bolla* firer *Bönaftadh* meiftara *Eiriks* oc fialfs hans mikillrar naudfyniar II manuda mata leighu a bö þeim fem *Odrin* heiter a *Lifta* firer IX merker gangs fylfrs a *Thomas meffo aftan* af þui at han hafde fer eghi Jola koft. oc *Ualentini* meffodagh efter jolen köyptom ver af honom þat halft, X. manada mataboll er hann atti þar meira j firer halfa V mork huert manada mata boll oc lukom ver honom þa upp hwerian pening hæilan oc halfuan ok er þetta halft XII manada mata boll Varo þeffe vitni þar i hia at ver koyptom þeffa iordh efter rettom landzloghom att rætter odhals men fculu after löyfa af off þui at hon var kaupi iordh fadhr hans *Olafr* Preftr Ærchibifcops fweinn *Ræppis Brodher Auftein Raudhir Arne Brattr* [*Nattfare*, *Arne Galuita Sighurdhr Stuttupp* oc margt annat godhra manna. þeffu fama iattadi *Gutþormer* i bana fott finne firer herra *Arna* i *Grasgardhe Eirike* Loghmanne *Jon Krok þorbirne klæpp* oc odhrom godhum monnom Oc til fanz vitnifburdhar fetto þeir ftadharens incigle oc fialfra finna firer þetta bref a firer fagdhu are Tiburti oc Ualeriani meffo dagh.

Haquini

Haquini Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis Vibergensibus in *Læsö* existentibus.

Ex Apographo Chartac. desumto ex Autographo in Scriniis Diœceseos Viburgensis.

1293. die 24 Augusti.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Haquinus* Dei gratia Dux Norwegie salutem in domino sempiternam. Noueritis quod nos Canonicos Wibergenses in *Læsö* existentes. vna cum omnibus bonis ad ipsos ibidem spectantibus ipsam insulam cum omnibus inhabitatoribus suis ac bonis ipsorum quibuscunque sub speciali protectione nostra suscipimus defensandos, saluum & securum conductum pro nobis & nostris. ac ceteris omnibus, quicquam causa nostri facere volentibus, tenore presentium eisdem concedentes. Quocirca vobis omnibus & singulis sub districtus nostri potestate constitutis sub indignacionis nostre pena quam grauis sequetur vindicta firmiter & districte precipiendo mandamus, ne premissis Canonicis, ipsorumue procuratoribus siue ipsius insule de *Læsö* inquilinis in personis familia seu rebus quibuscumque in ipsa insula commorantibus seu per vos transeuntibus grauamen molestiam dampnum vel impedimentum aliquod inferatis, seu quantum in vobis est inferri permittatis. Datum *Wæthæl* Anno Dni M.CC. nonagesimo tercio, in die beati Bartholomei Apostoli

Sigillum aberat.

ERICI Regis Norvegiæ Treugæ cum civitatibus Vandalicis.
Ex Autogr. Membran. in archivo Lubecensi. Apogr. Chartac. No. 65.

1293. die 9 Junii.

ERICUS Dei gratia Rex Norwegie viris prouidis & honestis, Aduocatis, Consulibus & Communitatibus Ciuitatum, *Lubec, Wismar, Rosstoc, Stralesund & Gripeswold*, salutem in Domino sempiternam. Noueritis, quod suborta, post compositionem inter nos, &

& Ciuitates veſtras *Calmarnie* factam ſuper diuerſis articulis inter ſubditos noſtros & Ciuitatum veſtrarum incolas materia queſtionum. Nos, quia compoſitionem eandem firmiter obſeruare volumus, cum diſcretis viris Ciuitatum veſtrarum Conſulibus & Nunciis, *Johanne* de *Bolvay*, de *Lubek*, *Haſſone* de *Crukowe* de *Wismaria*, *Reinero* de *Lawghe* de *Rosſtoc*, *Johanne* de *Bard*, de *Stralleſund*, & *Gerardo* de *Calmarn* de *Gripeſwöld*, apud Nos, *Bergis* exiſtentibus, proxima ſexta feria ante feſtum Beatorum Viti & Modeſti martirum, ſub Anno Domini. M.CC. Nonageſimo, tercio, placitauimus in hunc modum, quod procuratores Ciuitatum veſtrarum debent in feſto penteceoſtes proximo futuro, ad noſtram venire preſenciam, Bergis, qui ex parte veſtra mandatum habeant ſufficiens ad faciendum & Recipiendum complementum iuſticie de ſingulis cauſis & querimoniis iam motis inter Nos & noſtros, & vos & veſtros, aut eciam tunc mouendis, verum si tunc temporis per viam iuris aut compoſicionis amicabilis cum procuratoribus veſtris ſuper cauſis & querimoniis huiusmodi forſan concordare non poſſemus, quod abſit, debet nihilominus a tempore date preſentis vsque ad feſtum beati Johannis baptiſte proximum poſt feſtum pentecoſtes ſupranominatum inter Nos & fautores noſtros ſingulos ab vna parte, ac vos & fautores veſtros ſingulos ab altera, bona pax & amicicia ſtabilis obſeruari firmiter & inuiolabiliter, & ſubditi noſtri, ciuesque *Bremenſes* ac fautores alii ad ciuitates veſtras, & incole ciuitatum veſtrarum, ac illi de Campen & Grofren (cetérique fautores veſtri ad Regnum noſtrum interim velificare poterunt libere, Et debet utraqve partium hinc & inde frui libertatibus & iuribus quoad omnia que per compoſitionem inter Nos ordinatam declarantur, illis perſonis duntaxat, exceptis, quorum nomina nunciis veſtris in ſcriptis fecimus aſſignari, In cuius Rei teſtimonium ſigillum noſtrum vna cum ſigillo Domini Haquini Ducis Norwegie illuſtris, fratris noſtri kariſſimi, literis preſentibus duximus apponendum, Datum in ciuitate *Bergen*, Die & anno ſupradictis, Anno vero Regni noſtri quartodecimo

Sigillum *Haquini* Ducis adeſt.

Einari

Einari Abbatis de *Munkalife*, Literæ, qvibus profitetur, ſe ſuumqve conventum a *Johanne Kar*, prædium *Rydſeter*, ea conditione argento Norvegico emiſſe, ut venditor per ſex hiemes illud inhabitaret, mercedem monaſterio ſolveret, ædesqve ſuis ſumtibus ſartas tectas conſervaret; iſto uero tempore elapſo, intra tres proximas hiemes propria pecunia dictum prædium relueret, omni ſecus in poſterum illud redimendi ſpe reſecta. Ut vero hæc eo certiora eſſent, *Johannes*, monaſterii oeconomus, Abbati, V. orarum Bol prædii *Moom* vadimonio dedit

Ex Codice Diplomatico Munkaliſenſi membran.

1293. die 25 Novembris.

Ollum monnom þeim ſem þetta bref ſea edher höyra ſendir *Einar* Abote at *Munkaliſue* Q. G. oc ſina ver vilium at þer vitidh at ver köyptom af *Jone Kar* ſim aura boll i *Rydſæter* firer . . . Marka ſylfrs Norræna med þui mote at þeſſi iordh ſcall liggia vnder *Munkliſue* ſim væter oc ſcall *Jon* edha hans erfingia ef hans miſſir vidh firer landſcyld vera i huſom oc allum vmbotom uppi hallda a þæim VI vætrom en a IIIJ vætrom neſtom þar efter þa ſcall *Jon* vtlauſa þeſſa iord med ſealfs ſins pæningom med logleigre forerſokn En ef þa verdher eighe vttlauſt þa ſcall *Rydſæter* euenligha akallalauſt liggia vnder *Munkaliſue* ok at þetta kaupp ſe med þui meire ſtadfeſti oc falslauſt þa ſetti *Jon* vmbodz madhr var oſſ til fulla vardzlu V aura boll ſitt i *Moom* at uer ſculom þar til ganga ef hiit brægdhiſt med hinu ſama ſkilordhe oc til ſanz vitniſburdhar ſetto þeir *Bardher Laghe* oc *Sighurdher* a *Allualdnæſi* er hia varo þeſſo kaupi ſin incigle firer þetta Cyrographo anno Gracie M.CC.XC tertio in die Katerine Virginis.

ERICI

ERICI Regis Jura *Bergensibus* data, qvibus

1) Clerici aulicique pro suis in urbe ædibus expeditiones faciant, aliaqve onera postulati subeant, a qvæstore, modo secus fecerint, cogendi, pignus ædi, citatione qvinqve noctium, imponendo. Contumaces tribus marcis, & ejectione ex domo per concives facienda puniantur

2) Tam extranei qvam indigenæ sub poena exilii, bonorumqve conventus aut factiones non ineant, legesve aut statuta condant, scientes in Rege solo esse jus ferendi leges

3) Compotationes, & Gildæ Nuntiis, Aurifabris, *Angliam* freqventantibus, famulis, testibus, qvæstoris emissariis, omnesqve id generis prohibentur.

4) Tabernæ publicæ, ubi collatitia pecunia bibitur, jure fruantur veteri

5) Arma præter qvæstorem, eius mandatarios, horumqve famulos, qvibus cura urbis publicæqve securitatis incumbit, nemo portet, sub poena III marchar. & amissione armorum

6) In littore, foris, aliisve locis publicis præter veniam a Rege impetrandam ædes nemo educat.

7) Unde examini Jus eorum, qvi domos ad littus posuerint, diplomate regio carentes, subjiciatur: qvorum, pro re nata, alii ædibus litteris Regiis munitis fruantur, alii ædes amittere jubeantur.

8) Qvi loca publica aliaqve jura Regis hæreditaria aliis contulerit, reus læsæ majestatis habeatur.

9) Consules juri dicundo majorem, idqve magis seriam, qvam antea operam navent, cujus fidem juramento electi præstent, velint nempe Jus civibus sine ullo discrimine dicere, qvæstoriqve & legifero petentibus ope & consilio semper adesse.

10) Magistratus ab expeditionibus exemtus sit, ut officio eo maiori curæ vacent.

11) Civium consilio magistratum alternari, desides amoveri & novos eligi Qvæstor & legifer faciant, Rege non præsente.

Ex Codice membranaceo Tunsbergensi.

1294. die 17 Martii.

E*IRIKUR MAGNUS* med guds miskun Noregs Konungr son *MAGNUS* Konongs sender allom mönnom i *Biörgvin* kvedio guds oc sina. Þat er gudi kunnikt oc þæim godhum mönnom sem hvars dagliga hafua hia oss værit at ver hafuum meira god-

uilia haft til ydar enn til nokkora annara kaupſtada i landeno. Enn þo at þer hafuit ſua titt þar a mote mæiri vlydni enn oſs verdi i mörgum lutom viliom ver þat þo eigi kenna allum monnom vtten þæim einom ſem þar ero framaſter i oc af þui viliom ver at þeer vitit at þeer ſkulit hafua fromleides þeſſer retterböter ſom hær fylghia. Er þat fyrſt at ver viliom oc biödom at lærder menn oc handgengner menn aller giöre læidangr af gardom ſinum timaligha þeghar kraft verdr oc hallde ut öllum ſkilum ſtadarens ſem aller adrer huſböndr ellægar ſe ſimtat or gordum þæirra. enn hvar er ſlitr ſimtina ſe ſakadr III. mörkom oc verde færdr or med motmönnom. þat fyre biodom ver oc fullkomligha bæde utlændſkum oc innlændſkum at þeir take ſeer nokot ſamhælde edr gere nokot ſamhlaup edr dicta ſeer nokor lögh edr ſætningar þi at þetta ſyniz oſs at engin meghi gera nema kongr med godhra manna radhe. enn hvar ſem æin ſæm þat gerir ſe landrada madr oc hafue ſire gört öllu þvi ſem hann a oc fare wtflæghr. Sua ſire biodum ver oc fylliligha ſamdrykkior edr gildi leidſagha manna, gulſmeter ſom ſmidie, *Englandzfarer*, ſwenæ, vitnom mannæ, heitum manaræ edr andre ſamdrikkier. Skytningar viliom ver at halldiz efter fornom ſeedvanæ &c. So viliom ver oc med engo mote at nokor madr bere vonp utan gialkyre oc hans vmbodsmen oc þeirra ſveinar þeir þo ſem böarens ſkulu goyma, en hvar annara ſem ber ſe ſakadr IIJ morkum oc late vapnen. þat ſire biodom ver oc at nokor madr huuſi a ſtrönd iſuer edr odrom ſtad i almænningum varum vttan ver ſlalfuer loſum med breſue varom oc halde ſkilum ſlikum ſire ſem Biæröyiar rettr vattar. Swa oc þeir menn aller ſem eige hafua bref wart ſirer huſum a ſtrönd iſuer þa randzſake hvorſo þeir hafua atkomezt oc take þeir aller bref af oſs ſem retlegha hafva atkomezt en hiner miſſi. þann ſem ſæl edr geſuer edr géfuit heſuer almenninga vara a ſtrönd iſuer edr i ödrom ſtad oc ſua vil drega undan oſs födrlæiſd vara þa köllum ver hann ſannan landrada mann vidr oſs. Swa biodom ver oc radzmönnum at þeir legge meiri rækt a möll manna oc ſtadarens rett enn þeir hafua ſirre giört. No ſkulo þeir ſuæria eidh med þæim hætti þa er þeir verda koſner at þeir ſkulu ſtyrkia lögh

lögh oc ſtadarins rett med ollu mæghni oc engum manne þyrfua mote löghum fire nokora luta ſaker oc at þeir ſkulu koma þegar til ſtefnu ſem giælkyre oc lögmadr læta kalla þa naudſyniar lauſt oc at þeir ſkulu ſtyrkia oc fylghia til allra rettinda varom umbodsmönnom oc at þeir fare engann ſtad or bö medan þeir ero raadzmen nema lögmadr oc giælkyre loſue þæim. Gefuom ver þæim ſem raadzmenn ero þeſſar rettarböter fyrſt at þeir ſkulu i engum nefningum vera oc at þæir ſkulu engann læidangr gera at þæir læggi þvi mæiri hugh a oc ahyggiu enn adr a þa lute ſem bönum varda. Skal oc giælkyre oc lögmadr um ſkipta radz mönnom med godra manna radhe ef einhvar edr fleiri vilia eigi rökt a leggia oc annan i ſtadenn kiöſa oc æf einhvar fellr fra, þo at ver ſeum ei ſealfir hia. Nu föritt ydr ſva i nytſæmd þenna varn godvilia at ver thognemſt þui hældr at gefua ydr flæiri rettar bötur þann tima ſem ver komom ſealfuer til enn ef þer gorit en nu ſem fyr þa vitit til ſantz at þer ſkulut ſea miſlyte a. war þetta bref gört i Biörgwin midvikhu daghinn neſtæ firer midföſtu a XIIIJ are rikis wars. Herra Bardr Sambisſon Kanceler waar inciglade. Jon Klærkr ritade.

ERICI Regis & *Haqvini* Ducis Norvegiæ Privilegia data Civitatibus Hanſeaticis.

Ex Apograph. Charlac. No. 66. deſumto. Ex Autogr. Archiv. Lubicenſ.

1294. die 7 Julii.

IN *NOMINE DOMINI Amen. NOS ERICVS Dei gratia Rex Norwegie, HAQVINVS* eadem gratia Dux, Notum facimus Vniuerſis, quod venientibus ad noſtram preſentiam apud *Tunsberg* circa feſtum Pentecoſtes ſub anno Domini MCC Nonageſimo quarto diſcretis Viris & honeſtis *Johanne de Runeze*, de Lubek, pro Riga & Theutonicis in Wysbi, *Waltero de Clute* de Wysmar, *Reynkino* filio *Roberti de Roſtok*, *Goſchalco de Stralezund*, *Waldowino de Gripeswold*, & pro Tantglem *Hartwico de Nagle*, de

Campen, *Hiddone de Stowere*, & *Alberto de Bremis* de Stytin, nunciis & procuratoribus ipſarum ciuitatum inter nos & ſubditos noſtros, nec non & dilectos nobis *Ciues Bremen.* ex parte una ac predictas ciuitates & earum incolas ex altera taliter extitit placitatum, quod cauſe contra nos & ſubditos noſtros mote, que propter aliquorum abſenciam actorum videlicet vel reorum ad preſens decidi non poterant, juſto modo apud predictam villam Tunsbergen quo ad illos, qui ſunt ex parte auſtrali Lydendenes ac Berg: quo ad illos qui ex parte alia commorantur circa feſtum beati Johannis Baptiſte proximo futurum tractari debent & legitime diffiniri, promiſerunt nobis inſuper ſupra ſcripti Procuratores & nuncij nomine procuratorio Ciuitatum predictarum, quod nobis & ſubditis noſtris ac *Ciuibus Bremen.* debet iuſticie complementum fieri ſuper cauſis & querimoniis quas habemus, contra dictas ciuitates vel earum aliquas aut aliquam, ſeu incolas earundem quandocumque Conſules Ciuitatis contra quam aut contra cuius incolas mouebitur querimonia, fuerint requiſiti. Debet inſuper inter predictarum Ciuitatum ac *Bremenſis* ciuitatis incolas ſicut inter nos & ipſas ciuitates eſſe vera concordia & ſtabilis amicicia, ubicunque conuenerint, fruique debent hinc & inde libertatibus & immunitatibus, quas hactenus ullo tempore liberius habuerunt ad hec compoſicionem Kalmarnie factam inter *) & ſupra ſcriptas Ciuitates firmiter obſeruare volentes & inuiolabiliter eandem tenore preſencium confirmamus.

Volentes inſuper dictarum ciuitatum incolas uniuerſos, qui regnum noſtrum mercandi cauſa tanquam hoſpites duxerint frequentandum amplioribus priuilegiis munire de gracia ſpeciali, ut cognoſcant ſe ad noſtra beneficia eo fortius obligatos. Eisdem infra ſcriptas gracias decreuimus liberaliter concedendas. Inprimis quod cum ad ciuitates vel villas forenſes regni peruenerint licite poterunt ad pontem applicare balliui licencia non petita debent tamen eadem die vel ſequenti proxima, poſtquam ad pontem applicauerint inſinuare Balliuo noſtro, quas & quales res aportauerint, et res easdem transferendi de nauibus infra domos licenciam petere, que non debet eis aliqualiter denegari. Hoc adiecto, quod Balliuus

*) *nos omiſſum eſſe conſtat.*

Balliuus noſter res illas, quas nobis credit neceſſarias, primitus emat infra triduum juſto precio & ſoluat precium tempore debito pro eisdem. Quod ſi Balliuus non fecerit infra dictum terminum vendant poſtea libere cuicunque, poſt quam autem infra Ciuitatem vel ville foren. Diſtrictum, qui *Takmark* dicitur, peruenerint, debent res ſuas venales ibidem vendere, alioquin easdem ducere poterunt, quocunque voluerint extra regnum & infra, non tamen ultra Bergas verſus partes boreales, niſi hoc alicui de ſpeciali gracia concedatur. Item de qualibet naue deferente annonam ad ciuitates vel villas foren. veniente dabitur unum melius talentum annone in eadem exiſtentis quod procurator noſter eligendum duxerit, excepto *flore* tritici, quod flur in Norico appellatur.

Debent eciam eſſe liberi a trahendis nauibus niſi noſtris. ſi quis autem infra Regnum Norwegie deceſſerit, bona ſua debent heredi vel eius procuratori legitimo reſtitui, ſuper hoc teſtimoniales patentes ciuitatis literas deferenti, de qua fuerat, qui deceſſit, infra annum & dimidium, poſt diem obitus decedentis. Item ad oſtendendum arma ſua vel ad ſequendum fures ad patibulum vel alios dampnatos ad mortem non tenentur. Item pro ſolucione, que dicitur Ledangr immunes debent eſſe, qui ante feſtum natiuitatis dominice cum nauibus ſuis ſunt expoſiti ad viam & de ſuis mercimoniis penitus expediti, quod ſi poſtea vi tempeſtatis compulſi fuerint, moram trahere in aliqua ciuitate vel villa regni, nihilominus immunes debeat eſſe a tributo, dum modo mercaciam ſuam emendo non exerceant, vel vendendo. Item merces ſuas in domibus ciuitatum vel villarum forenſium reponere valent ubi eis videbitur oportunum, dummodo non alienent easdem alibi, quam in locis ad hoc ſpecialiter deputatis.

Item naues proprias locare poterunt aliis ad loca licita, ſicut premittitur, nauigandas. Nec ad conducendum naues aliorum compellantur. Item ſi quis ab aliquo ſuper cauſa pecuniaria vel leui crimine, pro quo certa pecunia ſolet ſolui, per modum illum inpetitur, qui *Tackſetning* in Norico nuncupatur, prout illud *Tak ferre* cum proprio domeſtico & duobus ſuis compatriotis nauem propriam habentibus juxta pontem ad recedendum minime

preparatam, que ad caucionem sufficit pro quantitate petita vel emenda secundum qualitatem criminis exhibenda. Item ad excubias & nocturnas vigilias non tenentur, nec in cista cuiuspiam debet fieri scrutinum, nisi contra eum de falso probabilis oriatur suspicio, vel de furto.

Preterea volumus quod appellatum *Pundare* in publico loco sub fida custodia ponatur, vt ad illud eis libere pateat aditus, si aliqua voluerint ponderare, at in eadem haberi debet grauitate sicut ab antiquo fuerat, & in legibus continetur. Item si naufragium passi fuerint infra terminos regni nostri, res suas per se vel per alios colligere valeant, & rebus ipsis & nauibus uti pro libito voluntatis, donec easdem res & naues abdicauerint voluntarie vel habuerint pro derelicto.

Item si quis nautarum delinquit, puniatur ipse legitime, sed non innocentes, nisi quatenus puniendi sunt illi secundum legem*) propric vel loci consuetudinem, in quo delictum comprobatur esse commissum, qui judicio scienter subtraxerint delinquentem vel defensauerint violenter, nec priuate persone delictum alicui ciuitati imputabitur, nisi justiciam facere neglexerit requisita. Quisquis eciam pro causa aliqua fuerit accusatus, que contra ipsum legitime nequeat comprobari, debet si poterit cum personis ydoneis consimilibus, quo ad statum & condicionem incusati, qui veritatem rei de qua queritur magis creduntur agnoscere, secundum arbitrium legiferi, pro ut delicti qualitas exegerit se legaliter expurgare. Alioquin in purgacione deficienti pena conscripta legibus infligatur.

Item in ciuili vel terminali, quando actor intencionem suam fundare voluerit, & testes producere, non nisi bone fame & ydonee persone in testimonium admittantur. Preterea si quis Mercatorum in Norwegia merces emptas a Theutonicis datis arris, quas vulgariter vocant *Festepening*, secum eodem die, quo euicerit, non asportat, licitum est ei, cuius ille merces fuerant, eas vendere postea cuicunque, exceptis his, que ad vsus nostros necessaria sunt emenda. Hec itaque omnia & singula superius expressa taliter duximus concedenda, si libertates omnes ab eisdem ciui-

*) *nonne* propriam?

ciuitatibus conceſſe hominibus noſtris, nec non & compoſiciones inter nos & dictas ciuitates facte ab eisdem firmiter obſeruentur. Et quatenus de injuriis dampnis nobis & ſubditis noſtris ceterisque noſtris fautoribus ab incolis dictarum ciuitatum illatis, cum requiſiti fuerint, ſatisfactum fuerit cum effectu. Quibus omnibus libertatibus & graciis ſuperius declaratis vos precipue & incolas veſtros gaudere volumus & concedimus per preſentes. In cuius rei teſtimonium & euidenciam pleniorem ſigillum noſtrum preſentibus eſt appenſum. Datum anno & loco ſupraſcriptis *in octava beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum* anno vero regni noſtri quinto decimo.

ERICI Regis Edicta Iſlandis data

Ex Apograph. Chartaceo. No. 67.

1294. die 14 Julii.

EIRIKR MAGNUS med guds myſkun *Noregs* Konungr ſender ollum monnum a *Iſlande* kuediu guds oc ſina. Þorlakr logmadr kom til vor oc tedi oſſ bænar ſtad ydvare um nockora luti þa ſem þer beidduzt at til ſkylldi leggiaz bok ydrar edr or takaz. þa ſyndi han oſs þa lute er hann beiddez af ydri halfu. oc honom oc þeim fleirum godum monnom ſem af ydru lande eru oc þa voru hia oſſ þyckia ydr hardla nytſamleger vera oc af þvi at ver vilium giarnan ſia ydar nödſyn þo at þer ſeut i fiarſka um þa lute er þer beiddizt ſkynſamlega ſem þeirra þegna varra er nerri oſs bua. þa gerum uer kunnikt, at ver ſamþyckum aller þeſſar ydar beizler ſem her fylgia. Medr uottum oc handſolum ſkal iarder byggia ok sua i borgan ganga Svo ſkal leigulide hion hafa at hann fae unnit engiar allar ella bete hann landz drottne ſkada þann allann ſem menn meta at iord ſpilliz af þvi. utann þeir ſkile odruvis. Umm kalldakol forfallalauſt þat ſem femett er epter utann *) buſe. þa eigniz ſa er iord a. Umm brott ferſlu tada tvigillde fyrer

*) kvikſe *Cod. membr. klevenfeldii*

fyrer þat fem ufært er. þa er hann fer af iordu. þann koftnat fem fem hann þarf til brottfærflu er til kemr iardar. Full fkadabot fkal greidaz fyrer beit. todu akra ok engia þo at eige fe log gardr umm landnams lauft. fyrer þeirra manna fe er beit eigu i orfkotz helge. enn ella *) frelfe fullt landnam med. Skyllt er at hafa loggard hvort fem ladit er korne edr todu. umm gelldfiar rekftr a var til afrettar. ok fiallgongr a hauftum hvern tima vera fkal. þa gere epter þvi fem reppftiörnarmenn gera rad fyrer. ok hveriu bygdar lage hæfer. þviat þat hæfer eige einn veg ollum til. elligar være flik fekt fem logbok vottar ef eige gerer fvo. Allt þat bufe er golldit er edr gefit utann rofs. eigniz fa er mark a ef eige er af brugdit. innann halfs manadar fidann hann bannade logliga med vottum. Ef madr leggr fitt mark a annars mannz fe med leynd ok viller hann fvo heimilldar at, þa er hann þiofr ef fvo mikit er fe at þiofs fok nemr. þat er rett at lata virda þat fefex granna fina. þeir fkulu fvo virda fem þeim þicker þa vert er þeir virda. Standa fkal logleiga epter bok. enn fkynfamer menn mete hvort hann er leigde hafe til fodr edr fmior enn ef eige er til gialde iafnvirdann annann mat ef hann þarf eige ute at kaupa. ella leyfe hann xıj alnum vadmals. Nu krefr madr mann fiar i rettann gialldaga þefs er vitne vitu edr vidgengit er. þa er vel ef hann gelldr. elligar ftefne honum hann a fiortan natta frefte. ok krefe þar enn fiar fins. nu vill hann eige greida. ftefne honum þing. ok krefe hann enn fkulldar. nu vill hann eige greida. fekiz hann ıj aurum fyrer hveria krofu. enn þadann af þingenu fkal fekiande nefna fvo marga menn fem hann þickiz þurfa. ok fare fidann epter bok. Ef verk madr liggr þrim nattum lengr umm heyanner enn halfann manad utann heyanner. mete fkynfamer menn hvert leigu fall er. Su klaufa er or tekenn bokenne er fyrer bydr at hafa dilkfe. Ok fa Kapitule at þeir menn reife bunat er minna fe eigu enn v hundrat. Nu ferr madr med roffe ok þo at þriu fe ok ftendr hey nær gotu enn bær eige allnær þa take þeir at ufekiu ef þeir þurfu þat fem rofs þeirra þurfu at eta. þar fem naudfyn gengr til. þat fkal ftanda umm

*) frelfe *omitt.* Cod. membr. kleven f.

umm melracka veidar ſem logrettu menn ſkipa ok alldri meire ſekt enn VI alner fyrer hvern. Eige ſkal omaga telia framar enn a þeſs fe hiona ſem umagenn er ſkylldr ok hverfe af fenu þegar hann er XVJ vetra gamall ef hann er heill ok verk fær Ef mær edr kona utann eckia giptiz utann rad fodur ſins edr brodr edr modur edr þeſs er giptingar madr er fyrer rade hennar, hafe fyrergört arfe ſinum epter giptingar mann þann ſem hun ſtod til utann hann vile meirē miſkunn agera nema giptingar madr vile fyrra hana iafnrede Erfinge a koſt at hallda umaga eyre. þo at hann eige minna fe enn umagenn ef ſkynſomum monnum virdiz hann uhettrſkulldunautr. Bonde a vigsbetor halfar epter huſfreyiu ſina. Eige ſkal bonde ſelia eigner konu ſinnar ok þat er þau eiga bæde ſamann utann ſamþycke hennar, nema full naudſyn gange til ok þo med ſkynſamra manna rade Ef rutr kemr i fe edr hafr til geita, bæte ſkada allann ef hann er heimtr adr Nu er madr ſtolenn fe ſinu þa a ſa er ſtolenn er full giolld fiar ſins af fe hins ſekia. ok koſtnat þann ſem hann þurfte til epterfarar ok rett ſinn epter lagadome ſem hann ſe logræntr iafnmiklu. Eige er umm bod fullt at logum utann med vitnum ok handſolum. Umm Skrudkleda burd ſekr IJ aurum fyrer hvert er hann ber framar enn log votta utann konum ſe gefenn. Umm elde þingmanna ſekr IJ aurum fyrer hvern mann er eige er alenn epter logum forfalla lauſt. Ef madr rangfærer umaga giallde þeim koſtnat fullann er til var færdr þann ſem hann hafde fyrer. Sex alnir morendar i Oyri. Umm Skullder kaupmanna ſekr halfre mörk fyrer hvert hundrat er eige er golldit at Olafs meſſu forfalla lauſt. halft konunge enn halft þeim er ſkulld a, þar ſem madr ſeger ſik or dome forfallalauſt logliga til kvaddr af rettaranum ſekr halfre mörk halft konunge enn halft þeim er mal a utann ſvo mikit vandamal ſe at dæma at þeir fae eige yfertekit þa legge til alþingis edr til logmannz. Sex eru morendar alnar til eyris. Ecke eru melracka belger mellter i logaura. Sa capitule er or tekenn bokenne er vottar umm tveggia miſſera vinnu menn, Ef madr ſærer mann bindr edr ber edr skemmer fullrettis ordum edr verkum ok vitu þat vitne ok krefr ſa laga feſtu ok rettar ſins er fyrer vanvirding vard

enn hinn niter. þa ſekiz hann halfre mörk. halft konunge enn halft þeim er mal a. Hvar ſem ungum manne tæmiz land i erfd edr at giof i vigs bætr edr rettarfar ok ſelr fiarhalldz madr hans a brott. þa a hann brigd þeſs landz. Ef madr feller bod þat er ſtefnt er þing at heyra konungs bref edr ſtefnt manndraps þing, manntals þing til iafnadar edr reppſtiornar þing a hauſt. ſekr IJ aurum fyrer hvert þing. Ef madr miolkar ſtelande hende bu annars mannz. bete fyrer ſtuld ſa er fe herfer til. ella laie hud ſina epter laga dome ok refſing rettarans. Skyllt er bondum at gera vegu færa umm þver herod ok endelong þar ſem meſt er almanna vegr epter rade ſyſlumanna ok logmanna. ſekr eyre hver er eige vill gera ok leggiz þat til vegabota. Ef gradungr ellter fang or kum ſa er heima er med bue ſvo at ſkade virdiz bæte fiordunge bota ef ſannprofat er, enn ongu ef hann lær ef madr vill eige vardveita hann edr reka i afrett. bæte ſkada þann allann er hann gerer epter þvi ſem menn meta. Eige ſkal her a lande gefaz mey edr konu meire tilgiof enn LX hundrada. þo at menn ſe rikare. enn hverge meira enn fiordung or fe hans. enn ef hann gefr i beztu eign ſinne. þa ſkulu erfingiar hans leyſa til ſin ef þeir vilia. Ef madr færer bunad ſinn reppa a medal þa ſkal hann ſegia til einkennu ſinnar i þeim repp ſem hann hefer bu fært. ok lata ſkra med einkonnum þeirra manna er þar hafa buit adr. Stefnu ſkal leggia til kaupa vid ſkip fyrer heyanner ok epter ok ſele hond hende. Sektalauſt er manne at kioſa undann ſer mala land ſitt. þeim monnum ſkal eige gefaz olmuſa er ganga huſa a medal ok bera vapn. þeſſor ord eru ortekenn bokenne at ecke ſkal at ſkalldſkapar male rada. Umm kalfa ok lomb. kid ok grife ſekiz madr eige þo at umarkat ſe medann i ſialfs lande gengr. Endr nyia ma madr ummbod at lidnum þrimr vetrum hvart ſem hann er utann landz edr innann. þingvite ſkulu leggiaz til þinghuſs gerdar. ſvo lenge ſem þarf. Landnam ok ſkadabætr ſkal giallda ſa er þau ſvin a er ſkada gera ſvo ſem fyrer annann fenat. Ecke a iord i vide þeim er fluttr er or almenningu nema hann ligge lengr enn log votta. Sa ſkal ſkatt giallda er bunat reiſer. enn hinn eige er bregdr bue. ef hann hefer minna, fe enn tiu hundrat ſkulldalauſt.

lauſt. Þat Capitulum ſkal vera i bok ydvarre er vottar umm bygging a konungs iordum. Eige vilium ver at ſkreid mikil flytiz hedann medan hallere er a landenu. Eru nockorer hluter þeir her ritader er þeim vitruztum mönnum ſem a eru landeno ſynazt meir ofharder edr ofrliner þa biodum ver lögmonnom varom at þeir riti til var þat ſem þeir beidazt aller ſamt. Skulum Ver þa ſanliga ſkipan a gera med godra manna rade at ver ventum at ydr ollum ſe hentazt ſamt. Þeſſi ſkipan var giord i *Tunſbergi* þa lidit var fra burd vars herra Jeſu Chriſti. M.CC. niu tiger uetra oc þrir ueter. a Suctuns Vauku dag. a fimtanda are rikis vors. Herra *Biarne Serkſun* Canceller var inſiglade. *Jon* klerkr ritadi

ERICI Regis Privilegia Bremenſibus data, qvibus 1) eos in familiariſſimos & ſpeciales amicos recipit, & pro cunctis mercatoribus Anglie & Teutonie familiaritatis ſuæ conſortio aggregat. 2) telonium trium ſolummodo denariorum pro ſingulis allecium laſtis eos ſoluere jubet

Ex Apographo Chartaceo. No. 68.

1294. die 21 Julii.

E*RICUS* Dei gratia Rex Norwegie vniuerſis & ſingulis fidelibus ceterisque probis hominibus regni ſui preſentes litteras viſuris uel audituris ſuam gratiam & ſalutem. Ordo rationis depoſcit ut hi, qui pre aliis merentur, pre aliis etiam dignis fauoribus honorentur. Notum igitur facimus tenore preſentium vniuerſitati ueſtre, quod dilectos nobis ciues Bremenſes & mercatores ac incolas eiusdem Ciuitatis vniuerſos, quorum fidelitatis ſinceritas meruit noſtris fauoribus ſpecialiter pertractari & obſequioſa deuotio ipſorum ſe reddidit idoneam pre ceteris ad noſtram beneuolentiam conſequendam ex nunc in familiariſſimos & ſpeciales noſtros amicos recipimus, & familiaritatis noſtre conſortio pre cunctis mercatoribus Anglie & Theutonie fauorabilius aggregamus. Quare uobis uniuerſis & ſingulis ſub pena indignationis noſtre iniungimus,

 firmi-

firmiter precipientes, quatenus dictos amicos nostros & fautores, quandocunque & ubicunqve eos vobiscum contigerit conuenire, tanquam dilectos nostros & regni speciales, vt dictum est, fautores, habeatis apud quoslibet propensius commendatos & a vobismet ipsis, quantum potestis promoueatis & honoretis, ac in omnibus honorabiliter pertractetis, nec non & in omnibus suis agendis contemplatione nostri & precipue contra omnes injuriantes eis indebite nostris auxiliis assistatis & consiliis oportunis, cum ab eis fueritis requisiti, per vosmet ipsos, siquidem in corpore, rebus & personis eis attinentibus, nullum grauamen damnum, iniuriam, seu molestiam aliquam eisdem vllatenus inferatis vel quantum in vobis fuerit inferri ab aliis permittatis, prout Regie Majestatis nostre indignationem & vltionem volueritis euitare. Volentes insuper in signum specialis dilectionis & fauoris dicte ciuitatis Bremensis Ciuibus mercatoribus & incolis in solucione telonii in piscatura allecium ampliorem facere graciam, quam aliquibus aliis mercatoribus regnorum suprascriptorum, vt eo fortius nostris assistant obsequiis, quo se amplius per nos in hac parte senserint supportatos. Volumus & presentium tenore concedimus ex gracia speciali, vt omnes & singuli mercatores premisse ciuitatis Bremensis tempore quo nobiscum allecia capiuntur ad regnum nostrum uelificantes pro nauibus suis ibidem sarcinandis pro qualibet lesta allecium soluant nomine telonii tres denarios nouorum & legalium sterlingorum tantum ad dies nostros, ita tamen quod super numero lestarum sarcinatarum credatur & stetur sacramento domini nauis & gubernatoris & aliorum duorum virorum eiusdem nauis, quos thelonarius noster duxerit acceptandos. Inhibemus itaque omnibus balliuis & exactoribus nostris, ac ministris ipsorum quibuscunque, ne quis a premissis mercatoribus Bremensibus quecunque dona vel seruitia seu quicqnam sub colore thelonei preter suprascriptum thelonium exigere uel extorquere quomodo libet audeat uel presumat, sicut gratiam nostram diligit & fauorem. In cuius rei testimonium presens priuilegium dicte ciuitati Bremensi concessimus nostri sigilli munimine roboratum Datum Tunsbergis XII Kalend. Augusti Anno Dni M.CC. nonagesimo quarto Anno regni nostri XV. *Aruonis*

Arnonis Epifcopi Stavangrenfis Apoftoli dati fuis Canonicis fuper appellatione ab fua fententia fuper decimis in *Finöy* per *Thorgillum* Epifcopum, a Cathedra abalienatis

Ex Apographo membr. Fafcic. XXVII. No. 1. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 69.

1295. die 11 Januarii.

Omnibus xpi fidelibus ad quos prefens fcriptum peruenerit *Ericus* dei gratia Abbas Monafterij fti *Michaelis* Bergenfis Ciuitatis, Salutem in domino sempiternam, Nouerint vniuerfi quod nos Anno domini M,CC,XC, quinto, IIJ, idus Martij commifimus in prefentia fratris noftri *Petri*, & *Bergthori* clerici noftri & aliorum fidedignorum apoftolos, non cancellatos neque abolitos neque in quacunque parte fue forme viciatos cum integro figillo pendenti domini *Arnonis* Epifcopi Stawangrenfis roboratos *Nicholao* dicto *Albo* nuncio Canonicorum *Stawangrenfium* ad curiam *Romanam* ex parte eorum deferendos, & ipforum procuratori, videlicet *Gautoni*, concanonico eorundem ibidem exiftenti committendos quorum tenor talis eft,, Sanctiffimo in xpo patri ac domino fuo domino *Celeftino* diuina prouidentia facrofancte Romane ecclefie fummo Pontifici fuus deuotus & obediens filius, *Arno* Stawangrenfis epifcopus licet indignus, cum fumma reuerentia pedum ofcula beatorum, Nouerit Sanctitas ueftra difcretos viros ecclefie mee canonicos a fententia quam tuli contra ipfos fuper alienatione cuiusdam decime melioris & valde neceffarie ad menfam meam & cathedram ecclefie mee fpecialiter pertinentis, per bone memorie *Thorgillum* quondam Epifcopum *Stawangrenfem* predecefforem meum in graue dampnum curie mee fiue menfe ac futurorum Epifcoporum preiudicium & grauamen improuide attemptata & per confilium feculare contra facrorum canonum inftituta prout ex forma alienationis apparere poterit euidenter ueftram fub hac forma audientiam appellaffe. In nomine Patris, filii, & fpiritus fancti, Amen, A fententia fi fententia poterit dici qua vos uenerabilis Pater & domine *Arno* dei gratia Stawangrenfis Ecclefie Epifcope, anno dominj M,CC,XC,IIII, quarto Idus Decembris eiusdem ecclefie

 tuliftis

tuliſtis ſuper priuatione decime noſtre de *Finöy*, tamquam ab iniuſta in hijs ſcriptis ſedem Apoſtolicam appellamus & apoſtolos inſtanter petimus nobis dari ſupponentes nos & bona noſtra mobilia & immobilia ſeu iura defenſioni & protectioni ſedis eiusdem, prefigimus in ſuper nobis terminum conceſſum a iure ad predictam appellationem proſequendam, Interpoſita fuit preſens appellatio, anno domini quo ſupra, XVII Kalend, Januarij, hijs teſtibus preſentibus &c, Cui appellationj pater ſancte ob reuerentiam ſedi apoſtolice deferens eos ad veſtram preſentiam cum hijs litteris ſiue apoſtolis patentibus meo sigillo munitis remitto, ſtatuens eis annum non minus ne cauſa huiusmodi plus debito prorogetur pro termino peremptorio, in quo ſe per ydoneum procuratorem cum omnibus munimentis ad cauſam ſpectantibus ueſtro conſpectui repreſentent, Datum *Stawangrie* Anno domini, M,CC, XC, quinto, tercio Idus Januarij, jn cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum preſentibus duximus apponendum, Datum, *Bergis*, XV, Kal, Februarii, anno domini, M,CC,XC,VII.

Sigillum, quod loro membranæ exciſo appenderat, deeſt.

Erici Abbatis de Munkalife Sententia, qva, auctoritate *Haconis* Ducis Norvegiæ fungens, Eccleſiæ de *Sande* piſcationem in amne inter *Sande* & *Faxſtados*, Litteris Domini *Haltboris* legiferi *Suldali* colonis minus juſte adjudicatam reſtituit.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXI. No. 3.

1295. die 24 Maii.

Varandom oc vidr komandom ollum guds uinum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſia æda höira ſendir *Eirikr* med guds miſkun. Abote. at *Munkliſi* j *Biörgvin* Q. G. oc ſina. En þa er lidnir voro fra burd vards herra ihu xpi. M. vætra. CC. vætra. XC. vætra oc. V. uætr voro uær j *Rygia fylki*. eptir vilia oc bodſkap vars uirdulægx herra *Hakonar* Noregs hertoga. at ſia oc retleida af hans halwo þa luti ſem leidrettingar þyrſtu. æftir þæirri ſkynſemd oc viti ſem gud heuir

let

let oſſ. Komo ver j *Suladall* til aar þeirar ſem liggr millom *Sanz* oc *Faxſtada*· oc höirdom oc ſaam aſkilnad· þan ſem var j millom Sira *Bardar* ſem ſyngr a *Sande* af einni haluo oc bondanna af *Suladale* af annare. vm fiſkina ſem liggr till *Sanskirkiu*· oc ſkildu ver at kirkian heuir mykill rangænde haft oc þolt af *Suldölom* langa ſtund. ſaker þeſſ brefs einkanliga ſem herra *Haldor* Logmadr fæk þeim. oc af þui at þat bref ſyndizt oſſ huarki loglæga ne ſkynſamlæga gort væra· at meina Preſtinom fiſkina. fyrer ſino lande. þar ſem hann nytr þui ſidr til midrar aar. at hans land gængr oc uttan at kermv· ſua at þurt ær jamnan næma ſnönam· ſe· æda ſtoſto vatnauæſtir. oc maa fiſkr ganga bæde upp oc ut ſem oſſ ſyndizt oc vitnad var fyrer herra *Haldori*· kollodo ver þat bref aftr. oc dömom med þeſſo varo breue af halwo vars herra Hertogans oc þui valde ſem hann heuir oſſ fengit oc gott orlof til gæuom Sira *Barde*· a· *Sande* at nyta fiſkina hædan af fyrer kirkiunnar lande frialſlæga bæde kær oc kaſſa oc oll fiſki uell ſua langt utt ſem logbok vattar. Fyrerbiodom ver huerium manne. hædan af at meia æda talma fyrer honom fiſkina· þar till ſem vor herra Hertoginn ſer ſialfur oc hann uill adra ſkipan a gæra. En huer annara ſem þetta uart bref brytr þa uiti ſannlæga at hann ſkall ſliku fyrer ſuara ſem han bryti æda ryſi dom oc bref ſialfs vars herra hertogans. oc til ſans vittnisburdar fengo uer her fyrer uart bref oc inſigli. Var þetta bref gort j *Stawangri*· a fyrſagdom tima IX. nattom æptir *Halwardar* meſſo. a XVI· are Hærtogadoms vars virdulægs herra *Hakonar* Noregs Hærtoga

Sigilli ceræ albæ impreſſi fragmentum loro membranæ exciſo appendet.

Nicolai

Nicolai de *Husabö*, *Vilhelmi* de *Torgis*, & *Elifi* Legiferi teſtimonia, ſe a Canonicis Nidroſienſibus rogatos Archiepiſcopo obtuliſſe compoſitionem actarum inter eos litium, ſed nihil profeciſſe Archiepiſcopo a Canonicis mille marchas & perfectam obedientiam poſtulante.

Ex Autographo membran. Faſcic. VI. No. 4. Apograph. Chart. manu Arnæ Magnæi No. 70.

1295. die 4 Junii.

Þat se allum kunnikt at þa er lidnir varo fra burd vars herra. M. Vettra oc CC.XC. Vttra oc. V. væter a laugardag. VII. nattum fyrer feſtum Barnabe i *Nidaroſe*. Gengom ver *Nikulaſ* i *Huſabö*. *Vilialmer* j *Torgom* oc *Eilifer* Logmadr af halfu korſbrödra sem þeir bado oſſ fram til ærkibiſkups med þeirra ærindum ok ek *Vilialmr* bar fram a þenna hatt fyrer Ærkibiſkupi. Med þi herra at þer budud korſbrödrom eda þeirra vmbodsmanne koma til ydar a *Halogaland* at ſkipa þa luti med ydr ſem ſettargerd ydur ok þeirra vattar oc þeim þotte þat omattelegt vera at fara ſua langt oc þyngiazt miök ef þeir före moti vanda oc þo ei viſt huar þeir fyndi ydr þar ſem þer ſettud þeim engan viſan ſtad ne tima. þikkir þeim vidrkömelekt at ſia nu fyrer prouendom oc adrom beneficiis er lauſ ero oc ſkipa med þeim allom eda þeirra vmbods manne sira *Jone* eda ſire *Aſkeli* oc Ærkibiſkop ſuarade of ſeint er nu þui at ver hafum ſkipat i vaar margt medan lifdi ſira *Helgi* korsbrodir er vmbodsmadr var Capituli. En ſidan kalladom uer vmbodsman þeſſara at hann hefdi komit innan. XV. daga til vaar oc *Vilialmer* ſuarade ydrir umbodsmenn ſua sem herra Abote oc herra Prior her ſettu a lengra ſtefnu dag feſtum *Barnabe* j *Vagom* oc brödr ſegia at nu megu þeir gera allt er vantar. Nei ſagdi Ærkibiſkop þeir ero engi korsbrödr oc j banne ero þeir oc ecki viliom ver med þæim gera komom uer þui þo a bidiande Ærkibiſkop oc brödrena at þeir taladez vidr oc ſua ſem huarir tueggia iatado þeſſo komo fram um morgonin efter a drottens dag. V. korsbroder ſira *Ellendr* meiſtare *Oblaudr* Sira *Audun* Sira *Jon* oc Sira *Aſkell* oc ver med þeim oc taladozt þeir þa vid væl

oc

oc viterlega oc millom annara luta margra er þa foro fram budu brödr ſin vmbods mann ſua ſem þeir budu laungu i væter ſem herra Prior a *Ælgiſatre* oc predikarar vitu. ſira *Aſkel.* med þui mote þo at ek sagde *Jon* kennir mik j engum lut talmadan at ek mege æi vera. En þetta gerom ver bröder saker fridarens oc Ærkibiſkop sagde offeint er nu þuiat ver hafom skipat alt med *Helga* oc med þui takum uer *Aſkel* at haldizt þat ſem adr er gert. oc broder sagdu *Helga* köllom ver engan korsbrodor verit af oſſ ne nockot Capituli vars vmbod haft oc þat vitum ver allt onytt ſem þer hafer med honom gert i vætr oc j vaar. oc alt annat þat ſem þer hafit skipat vtan vara samþykt oc ver æigom rada med ydr Sagde Ærkibiſkop vm sidir at honom likade væl at ſira *Aſkell* være vmbodsmadr Capituli. Sidan var ſagt af halfu Capituli. þer herra sendud oſſ at ſinni bref ok kalled oſſ ihafa fallet pinu. M. marka oc ver appelleradom fyrer ydrum umbodsmannom þegar af þæim þyngſlum oc ſynum hana ydr oc var hon leſen þar oc ſengen honom i hendr ſem ver ſaam. sagdi ærkibiſkop ecki matto þæir döma j hauſt mote samuiſku vare oc at þeir ſe æi i banne ſem ver hafom i ſett oc ſuarat var af halfo brödranna ver hafum kallat til herra Pauans oc þui bindr ekki bann þat oc ef þer vilid niota doms þeirra fyrer ydr latid oſſ oc niota þar ſem fyrer oſſ gerir her um oc Ærkibiſkop sagde ekki latum ver vndir menn vara döma ivir oſſ oc þui hafe þer fallit i pinu at þer komed æi kallader. Hugdum ver at ver mættem kalla klerka vara. oc ef þer kome æi ne greiddi þat sem ver bydim taka þa þegar lagdu læckmenn her gott til oc bado at þeir sialfer mætte bazt ſettazt ſin a milli. Oc at þetta ſe ſatt oc ſua fram faret ſem nu er ſagt ſettum ver fyrer þætta bref vor jnſigli.

Sigilla deſunt.

Arnfinni Abbatis de *Utſten*, Johannis Abbatis de *Hoſno*, *Sigurdi* Archidiaconi de *Hetlandia*, teſtimonium ſe affuiſſe, dum *Ericus* Abbas monaſteri de *Munkaliſe* ab *Ingeleifa Arnberni* filia conſenſu *Thyoſtolfi* mariti ſui emebat VI manada matbol prædii *Straumahuerue*. III manadamatleigu prædii *Vædhraſe*, & III manadamataleigu prædii *Sigridhuſætre*, pro XXX marchis argenti currentis, qvæ tunc VI marchas defæcatas valebant

Ex Codice Diplomat. Munkalifenſi. Apogr. Chartac. No. 71.

1295. die 26 Julii.

Ollum guds vinum oc ſinum þeim ſem þetta bref ſia edhr höyra ſenda *Arnfin* Abote i *Wtſtein*, *Jon* Abote i *Hoſno Sighurder* Archidiakn a *Hietlande* Q. G. oc ſina Ver gerom ydhr kunnykt gera at a þi are er lidhit var fra burd vars herra M. vetrra CC.XC oc fim væter. varo ver þar i hia oc margher adrir godher menn at herra *Eirikr* Abote at *Munkliue* i *Bergwin* köpte af *Ingeleifue Anbiarnar* dotter VI manada mata boll i *Straumahuerue*. III manada mata leigho i *Vædhraſe* oc annara þriggia i *Sigridhuſætre* medh ſamþykt *Þioſtolfs* bonda hennar firer XXX marka gangs ſylfurs er þa gengr firer VI merker brendar Scall hon gera Abota iamheimola iordh ſem han gerdi henni aura med ollum ſinum lunnendum oc lauſa efter after med ſialf ſins pæninga ok til ſanz vitniſburdhar ſettom ver var incigle firer þetta bref in craſtino Sci *Jacobi* anno ſupradicto

PHILIPPI (Pulchri) Francorum Regis Foedus initum cum *ERICO* Rege Norvegiæ, cui ſubnexæ ſunt *ERICI* Regis Litteræ procuratoriæ datæ *Auduno Huglaci* filio, in Galliam ablegato.

Ex Autographo membraneo Archivi Regii. Apogr. Chartac. No. 72.

1295. die 23 Octobris.

Ph.. Dei gratia Francorum Rex.. Vniuerſis preſentes litteras inſpecturis Salutem. Inter alia per que regnant am & Regnorum

exaltatio

exaltatio procuratur, acquiritur pacis & tranquille quietis amenitas, ac felici & prospero statu consulitur subditorum, Illud videtur attenta consideratione precipuum quod inter Reges & Regna solide caritatis vnitas & fidelis amicicie federa nutriantur: Sic que Reges & Principes ad propulsandas iniurias & domandas insolentias peruersorum, ac reprimendas impugnationes hostiles pro *) exetutione iusticie mutua sese cum causa deposcit, relatione coadiuuent, quod alter, alteri libenter assistat in prosperis & non deficiat in aduersis ut saltem defensionis armate remedio pacem odientium repressis salubriter iniuriosis impulsibus pacis optate dulcedo proueniat in cuius pulcritudine deuoti pacis filij pacis actori eo deuotius quo tranquillius famulentur. Sane Inclito Principe. E. dei gratia Norwegie Rege jllustri speciali amico nostro premissas vtilitates & commoda prudenter ac sollicite attendente nobisque consideratione simul prouocatis laudabilibus votis eius grato concurrentibus libenter assensu, inter nos & nobilem virum *Aud. Huglaci* consanguineum & procuratorem suum ad hoc specialiter constitutum prout in quibusdam procuratoriis litteris inde confectis ipsius Regis sigillo munitis quorum tenor de verbo adverbum inferius est conscriptus plenius continetur. contracta sunt amicicie & confederationes, ac inite & concordate conuentiones, pactiones, & stipulationes inferius annotate! que tales sunt. Actum in primis conuentum & concordatum extitit inter nos & procuratorem predictum procuratorio nomine dicti Regis, quod nos & jdem Rex ac nostri & eius heredes nobis & sibi in Regnis nostris successuri erimus ad inuicem perpetuis temporibus veri & fideles amici & inter Regna predicta vnitatis concordie & amicitie perpetue fédera seruabuntur. Quodque si persona quecunque fidelitatis nobis debito hodie non adstricta nec nostre iurisdictioni subiecta vel que dicte persone huiusmodi debito sic astricte aut nostre ut premittitur iurisdictioni subiecte in fidelitate aut subiectioni huiusmodi in posterum non succedet princeps aut potens cuiuscunque conditionis existat contra ipsum Norwegie Regem heredes aut successores suos Norwegie Reges guerram mouere aut ipsos molestare

*) excutione *legend.*

ſtare seu ipſis alias iniuriari preſumpſit hactenus vel preſumpſerit in futurum. Idem & Norwegie Rex & ſucceſſores sui nobiſ & noſtris de ſua iuſticia fidem facient. Nosque ac ſucceſſores noſtri poſtquam Regem ipſum uel ſucceſſores suos ſtabit, mouenteni guerram moleſtatorem seu iniuriatorem prediƈtum attentius requiremus ut a prediƈti *Norwegie* Regis qui pro tempore fuerit iniurioſa debeat moleſtatione ceſſare, ſibique ad noſtrum uel ſucceſſorum noſtrorum arbitrium reſtituere ac pacifice dimittere ſua jura ac de dampnis illatis & iniurijs irrogatis ad idem arbitrium ſatisfaƈtionem debitam impartiri. Qui ſi acquieſcere noluerit noſtris requiſitionibus in hac parte Nos & ſucceſſores noſtri Francorum Reges diƈta Norwegie regi & ſucceſſoribus suis Norwegie Regibus in guerra huiusmodi tanquam veri & fideles amici preſtabimuſ conueniens conſilium & auxilium oportunum. Ad hec contra. . Regem Anglie, & ſucceſſores eiusdem quem ſuis demeritis exigentibus fidelem noſtrum fore hodie nullatenus reputamus etiam ſi eum uel ſucceſſores suos fideles uel ſubieƈtos noſtros uel ſucceſſorum noſtrorum im poſterum eſſe contigerit, quia diƈtus Norwegie Rex certum ſubſidium per conuentiones inter nos & procuratorem prediƈtorum nomine quo ſupra initas in preſenti guerra quam contra ipſum Anglie Regem fautores confederatos & valitores eius habemus preſtare tenetur Nos & ſucceſſores noſtros teneri volumus ad confederationes & conuentiones huiusmodi obſeruandas. Idemque *Norwegie* (Rex) ac ſucceſſores eiuſdem erga Nos ac noſtros in guerris & moleſtationibus quas nos & ſucceſſores noſtros contra quoſcunque etiam diƈtum Regem Anglie uel alios futuris temporibus habere contigerit, in omnibus & per omnia ſimili modo se gerere tenebuntur. Porro de Magnifico Principe Scotorum Rege jlluſtri qui pro hijs que tenet a nobis in Regno noſtro fidelitatis debito nobis hodie eſt aſtriƈtus inter Nos & procuratorem prediƈtum nomine quo supra ſpecialiter eſt conuentum, quod diƈto Regi Norwegie uel ſucceſſoribus suis in guerris quas faceret contra ipſum Regem Scotorum uel ſucceſſores ſuos nullum nos uel ſucceſſores noſtri preſtare tenebimur auxilium aut juuamen.

men. Et si Rex ipſe ſcocie uel ſucceſſores ſui nobiſ aut ſucceſſoribus noſtris impoſterum, guerram facerent, dictuſ Norwegie Rex uel ſucceſſores ſui auxilium uel fauorem nobiſ preſtare pari modo nullatenus tenerentur. Nec predicto Regi Scocie uel ſucceſſoribus ſuis nos aut noſtri in guerriſ quas contra memoratum Regem Noruegie uel ſucceſſores ſuos haberet auxilium preſtabimus aut iuuamen niſi Rex ipſe ſcocie aut ſucceſſores ſui noſtro aut ſucceſſorum noſtrorum paratus eſſe ſtare arbitrio uel iudicio de queſtionibus & cauſis pro quibus fieri contingeret dictas guerras. Si uero Idem Rex Scocie de omnibus queſtionibus & querelis quas Norwegie Rex predictus uſque in diem preſentem habet uel habere poteſt contra ipſum noſtro ſe uellet arbitrio uel judicio ſubmittere hinc ad annum actum eſt inter nos & procuratorem predictum nomine quo ſupra quod dictus Rex Norwegie. & ſucceſſores ſui in caſum huiusmodi generalem confederacionem inter nos & ipſum procuratorem, nomine quo ſupra initam etiam quantum ad ipſum Regem Scocie & ſucceſſores ſuos tenebuntur nobis & ſucceſſoribus noſtris in omnibus obſeruare. Et nos ſimiliter eidem Regi Norwegie & ſuis ſeruata tamen forma confederacionis eiuſdem. Actum eſt etiam expreſſe inter nos & procuratorem predictum nomine quo ſupra, quod quia ſepefatus ſcocie Rex in c predicta quam contra prefatum *Anglie* Regem habemus nobis debet aſſiſtere ope conſilij auxilij efficacis & guerram facere contra eum ne ab hijs diſtrahi valeat uel etiam impediri sepedictus *Norwegie* Rex uel ſucceſſores ſui prelibito Scocie Regi uel ſuis occaſione aliquarum queſtionum uel diſſenſionum ortarum preteritis temporibus inter eos predicta guerra noſtra durante guerram facere non poterunt aut alias eis moleſtationes inferre nec nouas cauſas fingere uel occaſionem preſtare fraudem dolum uel machinationem aliquam adhibere propter quas guerram aliquam guerra noſtra predicta durante fieri oporteat in ipſos, immo bona fide pro viribus id uitabunt. De guerris quoque in quibus Rex ipſe uel ſucceſſores ſui nobis aut noſtris preſtiterint iuxta premiſſam formam conſilium & juuamen poſtquam

 guer-

guerram inde ad requiſitionem noſtram fecerint Nos uel ſucceſſores noſtri concordare componere, aut pacem uel treugam inire nequibimus ipſo Rege ſuiſue ſucceſſoribus prediƈtis exclusis dummodo rationabiliter obſeruare rationabili & conuenienter acceptabili compoſitioni vel paci voluerint aſſentire. Sed eos in compoſitione & traƈtatu pacis prediƈte & treuga includere tenebimur specialiter & expreſſe Quod & ipſe & ſucceſſores eiusdem erga nos & noſtros de guerris quibus nos immiſcuerimus pro eiſdem tenebuntur similiter obſeruare. De perſonis autem nobis debito fidelitatis adſtriƈtis vel noſtre jurisdiƈtioni ſubieƈtis sepediƈto. Regi Norwegie & ſucceſſoribus suis de hijs que tenebunt a nobis vel super quibus noſtrum ſubire judicium tenebuntur faciemus mature iuſticie complimentum. Et jdem Norwegie Rex ac ſucceſſores sui de suis fidelibus & subieƈtis idem nobis facere tenebuntur. Traƈtatus autem conuentiones, paƈtiones & stipulationes, prediƈtas, Memoratus Rex in preſentia nunciorum noſtrorum quos ad eum deſtinamus ratificare & approbare tenetur, ac ſuo nomine innouuare ac super ratificatione approbatione oc innouuatione prediƈtis ſuas nobis per eoſdem nuncios mittere patentes litteras sigilli ſui muniminc roboratas Tenor autem litterarum procuratorum de quibus in superioribus faƈta eſt mentio sequitur per ordinem in hec verba *ERICUS* Dei gratia Rex *Norwegie* vniuerſis litteras viſuris vel audituris, Salutem in domino Nouerit uniuerſitas veſtra, nos *Audenum Huglati* dominum de *Hegranes* carum conſanguineum & Secretarium noſtrum exhibitorem preſenciuni, noſtrum facimus conſtituimus & ordinamus verum & legitimum procuratorem & nuntium specialem ad traƈtandum & conueniendum pro nobis & noſtro nomine cum Sereniſſimo Principe Dno.. Ph. Rege Francorum jlluſtri, ad cuius preſenciam ipſum super hoc specialiter deſtinamus de confederationibus mutuis & amicitie federibus inter eundem Regem & Nos, ac noſtros & eiuſ heredes, ſibi & nobis in regnis noſtris ſucceſſuros ac eadem regna contrahendis & perpetuis temporibus duraturis, concordandi, firmandi & quauis firmitate uallandi traƈtatus & conuentiones huiusmodi, ac promit-

mittendi pro nobis & successoribus nostris Norwegie Regibus, eidem Regi pro se & successoribus Francorum Regibus subuentiones & subsidia quecunque tam generalia quam specialia perpetuâ & ad tempus contra quascunque personas, cuiuscunque ordinis existant, etiamsi imperiali vel regali fulgeant dignitate & specialiter contra Regem Anglorum & valitores eius tam Regem Allemannorum quam alios quoscunque transigendi nomini nostro paciscendi, componendi, compromittendi compromissum quacunque firmitate vallandi & submittendi nos judicio uel arbitrio cuiuscunque principis uel potentis mutuum semel vel pluries quociensçunque & quandocunque viderit expedire pro nobis & nostro nomine contrahendi & suscipiendi in quantitate quacunque & etiam quantacunque stipulandi promittendi, obligandi nos successores nostros & jncolas Regni nostri ac nostras & ipsorum terras & bona omnia mobilia & immobilia presencia & futura & jurisdictioni cuiuslibet principis uel potentis aut judicis subponendum, prestandi quoque in animam nostram cuiuslibet generis sacramentum, & omnia faicendi que circa premissa fuerint oportuna. Dantes dicto Procuratori nostro liberam & generalem potestatem & speciale mandatum omnia & singula supradicta nomine nostro & quecunque alia in iudicio & extra iudicium faciendi, que nos faceremus si presentes essemus, & que potest facere quilibet verus & legitimus procurator, etiam si mandatum requiritur speciale Volentes omnia & singula que mandatum nostrum exigerent speciale sub predicta generali & libera potestate a nobis sibi tradita comprehendi, ac si omnia & singula singulariter & nominatim expressa forent in presenti procuratorio & inseria. Promittentes sub ypotheca bonorum & rerum nostrarum si necesse fuerit iudicio sisti & judicatum solui nosque ratum habituros & gratum quicquid per dictum procuratorem nostrum in predictis omnibus & singulis, & ea qualicunque tangentibus actum fuerit siue etiam ordinatum. In cuius rei testimonium presentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Datum. VIIJ. Kalendas Julij Anno Domini, Millesimo, CC. Nonagesimo quinto. In quorum omnium testimonium. &

muni-

munimen presentes litteras sigilli nostri fecimus appensione muniri. Actum Parisius sabbato post festum beati Luce euangeliste. Anno domini Millesimo ducentesimo nonagesimo quinto

Sigillum ceræ viridi impressum corda sericea viridis rubriqve coloris appendet
adv. Rex in Majestate throno insidens coronatus dextra lilium sinistra sceptrum liliatum superne gerit. singula throni latera duo leonum capita hiantia præ se ferunt. cum circumferentiali inscript. *PHILIPPUS FRANCORUM REX.* Avers. multo minus Scutum X lilia, primum IV, secund. III, tertio II, qvart. I.

Hallonis Abbatis de *Howodöy* confirmatio terminorum inter villam *Markam*, & monasterii prædium *Aspa*, qvi communi utriusqve possessoris consensu describebantur a lapide ad marginem viæ occidentalem apud *Röysi* sito, austrum versus usqve ad colliculum, qvi semitæ per *Raudakleifam* ducenti ab oriente astat, inde vero deorsum in rimas apud *Myragard*

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ No. 7.

1295. die 9 Augusti.

Ollum gudſ vinum oc finum þæim sem þetta bref sia eda höyra sendir *Halle* Abote i *Howdöy*. Q. G. oc sina. Ver gerom ydr kunnict. at *Arbioru* bonde a *Marku* oc *Hallkæll* sun hans komu til uar a *Lafranz vaku* dagh oc sagdu at ændimerki þau sem standa skulu æuelagha millim *Markar* oc *Aspa* sem uer hafdum adr samt aller soman varo gengen bæde af þæirra halwu oc vare halwu a þænna haat sua fyrsta ændemerkit hæuir i stæininum er liggr vidr vestra gatu armen a *Röysi* oc sudr i knattan er liggr firer austen stighen a *Rauda Klæif* þedan oc i Klovona nidr i *Kalsmyra Gard*. samþyctum uer firir sagdum ændimerkium at þau skulu standa æuilegha

æuilegha hedan af- þui at *Arnbiorn* bonde er i þæſſe ændimerki ſamþyckti medr oſſ er vm var oc brodr til klauſterſens

hedan af oll annur ændimærki bædi þau ſem *Olauer Kalfbæitingr* gæk ok annur hedan af ecki ſtanda oc til Vitniſburdar at firerſoghd ændimerki ſkulu æuelagha ſtanda þa gerdom uer þetta bref oc cyrographum oc ſættum firer vart jnſigli' heuer *Arnbiörn* bonde annam lutan en annan ſkal liggia i Klauſtrinu. Varu i hia þæſſere ſamþyckyu oc höyrdu vilia varn oc *Arnbiarnar* bonda oc *Hallkiælſ* ſunar hanſ. Dan *Audun* Prior. Dan *Gilſ* ælæce' Dan *Bardr*. Brodr *Aſkiæll*' brodr *Arnfinnr*' Brodr *Halluardr*. *Thioſtolfuer* bonde *Aſlacſ* ſun. Abote Klærker *þorſtein* ſmidr' *Eirikr* Kertiſuein. *Halkiæll* ſmidr'. *Oluur* Bakſuæin' *Særbiorn* Klærkr oc margt annara godra manna' Actum Anno Dni M.CC.XC.V. die quo ſupra.

Sigilli Abbatis ceræ rubræ impreſſi fragmentum ſupereſt loro membraneo appenſum.

BONIFACII VIII Bulla ad Epiſcopos *Aſloenſem* & *Hamarenſem*, Abbatemqve Monaſterii *Howedey*, qva Judices delegati conſtituuntur in cauſis pecuniariis, inter Epiſcopum *Stavangrenſem*, ejusdemqve eccleſiæ canonicos, obortis.

Ex Autographo membran. Faſcic. IV. No. 9. Apograph. Chart. manu Arnæ Magnæi No. 73.

1296. die 20 Januarii.

B*ONIFACIUS* Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus. *Aſloenſi* & *Hamarenſi* Epiſcopis ac dilecto filio. Abbati monaſterij de *Hauawöy Aſloenſis* dyoceſis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem Conqueſti ſunt nobis dilecti filii Capitulum eccleſie Stawangrenſis quod venerabilis frater noſter *Arno* Stawangrenſis Epiſcopus ſuper quibuſdam pecuniarum ſummis terris poſſeſſionibus & rebus alijs eiſdem Capitulo in elemoſinam erogatis iniuriatur eiſdem. Ideoque diſcretioni ueſtre de utriuſque partis procuratorum aſſenſu per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus apud Ciuitatem *Aſloenſem* partibus conuocatis audiatis cauſam

 ac

ac appellatione remota ſine debito decidatis facientes quod decre-ueritis auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati ſi ſe gratia odio uel timore ſubtraxerint per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota ceſſante compellatis ueritati teſtimonium perhibere, Quod ſi non omnes hiis exequendis potueritis intereſſe duo ueſtrum ea nichilominus exequantur. Datum *Rome* apud ſanctum *Petrum* XIIIJ. Kalend. Februarii Pontificatus noſtri Anno secundo,

Bulla deeſt

Olavi de Sto *Olawo* aliorumqve Rectorum eccleſiarum Civitatis Nidroſienſis litteræ ad dominum *Johannem Elg*, Canonicum Nidroſienſem a dno Papa Judicem delegatum in cauſis inter Archiepiſcopum & Capitulum Nidroſienſe, qvibus eum certiorem faciunt, ſe neſcire, qvid facere debeant in negotio excommunicationis in dnum *Paulum Biert* plebanum Eccleſiæ Sti *Petri* de *Olvisbog* denuntiandæ, ſibi ab illo dato Nidroſie 1296 die 21 Febr. cum Archiepiſcopus id ſevere interdixerit die 24 Februarii.

Ex Autographo membran. Faſcic. VI. No. 5.

1296. die 1 Martii.

Reuerendo uiro dno *Johanni* dicto *Elg* canonico Nidroſienſi a Sede apoſtolica judici delegato. *Olaws* de Sto *Olawo*. *Arno* de Sancta Cruce. *Agmundus* de Sco *Clemente*, *Erlendus* de Sancto *Andrea* *Thorias* de Sancta *Maria*. *Endridus* de Oſpitali. Auguſtinus de Sancto *Gregorio* *Petrus* de Sto *Martino* - *Thorfinnus* de Sancto *Michaele* rectoreſ eccleſiarum ciuitatiſ Nidroſienſis Salutem in domino Nouerit prudentia ueſtra noſ recepiſſe mandatum ueſtrum anno & die ut in ipſo mandato patet. in modum qui ſequitur. *Johanneſ* dictus *Elg* canonicus Nidroſienſis domini Pape Judex delegatuſ diſcretiſ uiriſ dominiſ. *Olawo* de Sancto *OLAWO*. *Arnoni* de Sancta *Cruce* *Agmundo* de Sancto *Clemente*. *Erlendo* de Sancto *Andrea*. *Thorie* de Sancta *MARIA*. *Endrido* de Oſpitali. *Auguſtino* de Sancto *Gregorio*. *Petro* de Sancto *Martino*. *Thor-*

finno

finno de Sancto *Michaele* rectoribus ecclesiarum ciuitatis Nidrosiensis Salutem in domino, Nouerit prudentia uestra nos in *Paulum* dictum *Biert* presbiterum Nidrosiensis dyocesis excommunicationis sententiam promulgasse ipsius exigente contumacia & contemptu. Quare uos primo secundo & tertio peremptorie monemus ut nichilominus sub excommunicationis pena districte precipiendo mandamus quatinus predictum Paulum denuncietis excommunicatum in ecclesiis uestris in missarum solempniis coram populo campanis pulsatis & candelis extinctis diebus singulis dominicis & festiuis donec suam purgauerit contumaciam & nostris ac ecclesie uenerit parere mandatis. Rescribentes nobis per uestras patentes litteras uestris sigillis munitas harum seriem continentes quicquid exinde duxeritis faciendum Datum Nidrosie IX. Kalendas Martii. Anno. a. natiuitate domini M.CC.XC.VIJ. Quo perlecto accessimus ad presentiam reuerendi Patris ac domini nostri *Jerundi* dei gratia Nidrosiensis Archiepiscopi suum supra hoc consilium requirentes qui nobis per suas patentes litteras in iis expresse mandauit ne predicto mandato uestro tanquam de iure nullo penitus parere deberemus quarum litterarum tenor talis est

> *Jerundus* dei gratia Archiepiscopus Nidrosiensis dilectis in xpo filiis *Olawo* de sancto *OLAWO*. *Arnoni* de sancta *Cruce*. *Agmundo* de sancto *Clemente*. *Erlendo* de sancto *Andrea Thorie* de Sancta *MARIA*. *Endrido* de Ospitali. *Augustino* de sancto *Gregorio*. Petro de sancto *Martino*. *Thorfinno* de sancto *Michaele* rectoribus ecclesiarum ciuitatis nidrosiensis Salutem in domino. Ex relatione uestra didicimus quod dominus *Johannes* dictus *Elg* Canonicus Nidrosiensis tanquam domini pape delegatus auctoritate quarundam litterarum sanctissimi patris nostri summi pontificis *BONIFACII* octaui sententiam excommunicationis uobis est comminatus nisi *Paulum* presbiterum dictum *Biert* plebanum ecclesie beati *Petri* de *Oluirshaug*, in ecclesiis uestris in missarum sollempniis coram populo campanis pulsatis & candelis accensis, ad mandatum suum denuntiaueritis esse ligatum, Verumtamen predictarum litterarum tenore diligenter inspecto

plenius

plenius intellexerimus quod per veri ſuppreſſionem & falſi ſuggeſtionem ſunt impetrate & ideo proceſſum habitum virtute penitus carere credimus robore firmitatiſ maxime cum reſcriptum contineat memoratum. quod predictuſ *Paulus Biertus*. *Johannem* ſacerdotem dictum *Ouidium* ecclesia ſua ſpoliauerit, omni juriſ ordine pretermiſſo, cum ſepedictus *Paulus* a. nobis fuerit canonice inſtitutus, & alius ſuis culpiſ exigentibus eadem merito deſtitutus, & cum memoratus *Paulus* uirtute predicte commiſſionis ſentienſ ſe indebite a. sepedicto *Johanne Elg* pregrauari ad remedium iuriſ confugienſ. ſe & bona ſua mobilia & immobilia protectioni sediſ apoſtolice subiecit Quare vobis vniuersis & singulis jn hiiſ ſcriptis demandamus ne contra ipſum in aliquo procedere attemptetis. Datum Nidroſie Anno domini M.CC.XC. Sexto. VI. Kls Martij.

Nos igitur tanquam simplices & iuriſ ignari quid in tanta perplexitate facturi ſimus neſcii prorſus effecti videntesque noſ penam aut periculum ex alterutra parte uix euitare poſſe veſtrum mandatum preſens sub spe tamen apud uos facilioris uenie tutius fore reputauimus omittendum. Quare cum ordinarii iudiciſ noſtri prohibitio. nec non. & comminata per ipſum indignatio nobis tanquam ſimplicibus & iuriſ notitiam non habentibus ad ſuperſedendum mandato ueſtro iuſtam excuſationis cauſam preſtitiſſe uideantur. Diſcretionem ueſtram humiliter supplicamus quatinus jnfecti mandati ueſtri cauſam mitius intuentes simplicitati noſtre compati parcendo uelitis. Datum anno ut supra kalend. Martij. In cuius rei teſtimonium sigilla noſtra preſentibus sunt appenſa.

Sigillum. 1. 5. 6. 7. 8. loris membraneis, læſa appendent, deſunt Sigilla, 2. 3. 4. 9.

Petri

Petri Gudlæiki filii, *Erici* legiferi, *Rydgæiri* de *Sveinsgarde*, *Hæinzii Græivii* & *Hæinzii* Sartoris Litteræ, qvibus pro Teutonicis, ob denegatas Canonicis Nidrofienfibus decimas, excommunicatis fpondent, & in fe fuscipiunt folutionem decimarum, fi ad feftum Omnium Sanctorum dictis Canonicis non fatisfactum fuerit.

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 74.

1296. die 10 Maii.

Allum gudf vinum oc finum sendir *Petr Gudlæikfon. Eirikr* logmadr. *Rydgair* j suæinfgarde. *Hæinzi Græiwi* oc *Hæinzi* fkraddare Q. G. oc fina. Ver gerum allum monnum kunnigt at uer gangum vid þui oc iattom. at uer hofum borgat korfbrodrom at kriftzkirkiu. j. *Bergwin.* at þæir *þydefkir* menn fem bannfettir varo fyrer tiundargærd fina oc her ero nefndir j þeffu brefe *Gæiruin* oc *Jon Drotning.* j. Lepenum. *Lodwir. Arnaldr vifi. Engilbriktr, Tidman Lybik. Gæirardr Blakman. Konradr* .j. *Brattenum.* fkulu koma til *Bergwinar* þæir æda þæirra umbodff menn logleger. at allra hæilagra meffo. j. hauft vttan fullra forfalla. at luka tiund fina. nema þui at einf at þæir affake fik med loglegre oc fkynfamlegre værnd fyrer kirkiunnar domara (med) annara godra manna tillogu. En ef þeir koma æigi. eda þæirra umbodfmenn. iattom uer at luka. efter þui fem fkynfamligt þykkir kirkiunnar formonnom. koma þæir oc fialfuer æda þæirra umbodffmenn. megom mer loglega fægiazft or þeffo umbodi. var þetta bref gort. j. *Biörgwin* þorfdagen nefta fyrer Huita funnu. þa fem lidnir varo fra burd varff herra Jhefu X. M. vetra. CC. vetra XC. vetra oc VI. vetr. oc til fanz vitnifburdar fettom ver var infigli fyrer þetta bref.

ERICI Regis & *Haqvini* Ducis Noruegiæ Litteræ Confirmatoriæ datæ Sororibus Stæ *Claræ*, *Roſkildis*, ſuper bonis in *Buchthorp*, qvæ Domina *Agnes*, eorum matertera dictis ſororibus obtulerat.

Ex Autographo membran. Faſcic. LIII. No. 26.

1296. die 24 Julii.

Omnibus preſentes litteras inſpecturis *ERICUS* dei gratia Rex Norwegie, & *Haquinus* eadem gratia Dux Norwegie, ſalutem in Domino ſempiternam. Ne religioſis dominabus, ſororibus ſancte *Clare*, Roſkildis, aut earum Monaſterio, ſuper bonis in *Bucthorp* ſitis in *Syalandia*, que matertera noſtra, Domicella *Agnes*, Domini *ERICI* Regis Danorum clare memorie filia. ipſis ſororibus & earum Monaſterio, pro anime sue, suorumque progenitorum, remedio contulit & per ſcotationem aſſignauit, iure perpetuo poſſidenda, poſſit aliqua calumpnia per noſtros heredes, ſucceſſu temporis suboriri, tenore preſentium notum eſſe uolumus preſentibus & futuris, nos, omni iuri quod nobis in eiſdem bonis poſſet forſan competere, renunciaſſe perpetuo per preſentes. Gratum & Ratum habentes, quicquid eadem domicella, fecerat in premiſſis. jn cuius rei teſtimonium, preſentes litteras. sigillorum noſtrorum munimine, fecimus roborari. Datum *Bergis* in Vigilia beati *Jacobi* apoſtoli Anno Dni MCC Nonageſimo ſexto.

Sigilla deſunt.

Atteſtatio Dominorum *ERICI* Regis & *Haqwini* Ducis Norvegiæ, quod Dominus *Ericus* Dux *Langlandiæ* & domina *Sophia* eiusdem conſors approbauerint collationem bonorum in *Bukkathorp* factam ſororibus ſanctæ *Claræ Roſkildis* a Domicella *Agnete*, & quod eadem bona nunquam impetant.

Ex Autographo membr. Faſcic. LIII. No. 27. inter Danica.

1296. die 24 Julii.

Omnibus preſentes litteras, inſpecturis *ERICUS* dei gratia Rex Norwegie, & *Haqwinus* eadem gratia Dux Norwegie in domino ſalutem. Notum eſſe volumus preſentibus & futuris, nos preſen-

tes

tes fuiſſe Bergis in Clauſtro *Fratrum Minorum* in vigilia beati Jacobi Apoſtoli Anno Domini M.CC. nonageſimo sexto, Quum dominus *Ericus* conſanguineus & gener noſter, Dominus *Langland*, promiſit quantum in eo eſt, quod ipſe ſororeſ & Monaſterium sancte Clare Roſkildis in Selandia super bonis ſitis in *Buckæthorp* in *Selandia* ad dies ſuos non impetet aliqua ratione, Que quidam bona Domicella *Agnes* filia Clare memorie *ERICI* Regis Danorum illuſtris pro remedio anime ſue ſuorumque progenitorum dicto monaſterio sancte *Clare* Roſkildis contulit & per ſkotationem tradidit perpetuo poſſidenda, In Cuius rei teſtimonium sigilla noſtra preſentibus litteris duximus apponenda. Actum & datum anno, die, & loco prenotatis. Anno uero Regni noſtri XVJ.

Sigillum Regis ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet valde læſum. Sigillum Ducis abeſt.

Priuilegium *Erici* II. Norwegiæ Regis, datum Hamburgenſibus

E libro copialium Hamburg.

1296. die 31 Julii.

ERICUS, Dei Gratia Rex Norwegie uniuerſis Chriſti fidelibus preſentia viſuris vel audituris, Salutem & omne bonum. Cum burgenſes de Hamborch ad meliorandam terram noſtram cum mercaturis eorum regnum noſtrum hactenus frequentare conſueuerunt, & incolas noſtros in diſtrictibus eorum dicti burgenſes de Hamborch promouerunt in eorum negotiis & agendis. Volentes ob inde facere gratiam ſpecialem videlicet quod dicti burgenſes exempti ſint a laboribus faciendis circa extractionem alicuius nauis, quod vulgo Schipdracht nuncupatur. Conferimus etiam quod ſi aliquis pro crimine ſuo educitur, ad mortis ſupplicium predicti burgenſes minime ſequentur eundem. Item conferimus predictis burgenſibus per totum regnum noſtrum naues ſuas ad pontes apponere & deponere ſine exceſſu quolibet vel emenda. Item conferimus predictis de Hamborch, quod licite poſſint res ſuas per noſtrum

noſtrum regnum in nauibus ſuis vendere & emere quantumcunque voluerint, quascunque res in nauibus alienis. Item hanc libertatem, conferimus eisdem, qui veniunt ad regnum noſtrum cum ſuis nauibus & rebus exſpectabunt noſtrum nuntium per duos dies & non ultra, qui ſi aliqua ab ipſis emerit, perſolvet hec infra quatuordecim dies continuos, ſicut res ſuas alias vendiderunt. Item ſi quispiam de familia noſtra ab ipſis burgenſibus res aliquas emerit ad proprios uſus ſuos, illas emet de voluntate venditoris ſine coactione qualibet. Et cum venditor pro rebus venditis petit pretium dabit illud idem infra octo dies computandos a tempore monitionis. Quod ſi non fecerit ex tunc venditor ſignificabit hoc iudici, qui compellet emptorem vt in continenti pignus det Venditori, pro rebus emptis illud redimere debet, quod ſi non fecerit, tunc venditor ſignificabit ei preſentibus probis viris, quo facto recedere debet, quod ſi non fecerit tunc venditor ſignificabit ei preſentibus probis viris quo facto recedere poteſt is ſine exceſſu & deferre ſuum pignus illud. Item ſi aliqua nauis ipſorum de Hamborch ad regnum noſtrum pervenerit portans grave pondus, illa dabit pro theoloneo talentum farine, quo facto emet ligna & quascunque res alias & deducat ubicunque ſibi viſum fuerit expedire.

Item ſi nauis aliquorum dictorum burgenſium venerit in captura allecis illa dabit pro theoloneo de qualibet laſta tres denarios ſterlingorum, & hy qui in eadem fuerint naui licite ſecare poterunt cremabilia & alia ligna ad naues ſuas ſpectantia quibus indiguerint ſine vara. Item donamus predictis de Hamborch ſi nauis eorum aliqua ad regnum noſtrum hiemali tempore venerit illa manere poterit per totam hiemem ſine decima aliqua vel exactione. Sed tantummodo talentum farine ratione theolonii dabitur pro eadem. Item omnes Iudices & officiales promouebunt predictos burgenſes de Hamborch in eorum negotiis omnibus, tametſi incolas regni noſtri. Item ſi burgenſis aliquis de Hamborch citatus fuerit ad iudicium quod Taiſs dicitur, expurgabit ſe de omni cauſa per duos viros iure ſuo non privatos, ſiue fuerint teutonici ſive normanni. Item ſi aliquis de Hamborch fuerit in ſuis negotiis vel laboribus ante pulſationem campane celebratam, in labori-

laboribus suis vel negotiis inceptis perdurare poterit absque delicto. Si vero expletis laboribus huiusmodi vel negotiis excercuerit tenebitur ad penam unius hore. Item si nauis aliqua de Hamborch in regnum nostrum peruenerit, quascunque res apportaverit, dabit pro theolonio talentum farine. Quo facto hy qui in eadem naui fuerint, lignis & quibuscunque rebus aliis onerare licite poterunt nauem suam. Item si dicti burgenses de Hamborch in regno naufragium patiantur, licite tunc sine aliquo impedimento saluare res suas quas de mari suis laboribus extraxerint. Et si in tali necessitate aliquos vocauerint adiutores illis dabunt pro pondere cuiuslibet laste labore eorundem saluate sex oras noriçanas. Ut autem hec predicta prefatis burgensibus de Hamborch in nostro Dominio inuiolabiliter in perpetuum obseruentur, presentem paginam duximus Sigilli nostri munimine roborandam. Huius autem rei testes sunt frater noster dilectus Dnus: Hacquinus dux Norwegie. Ericus filius Dni: Erici Ducis Iucie. Bernardus noster Cancellarius. Iohannes filius Yneri. Balwardus Bock, Detleuus de Bockwolde, Helericus de Sigersdorpp milites & alii quamplures fide digni. Datum Berge Anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo sexto pridie Kalendas Augusti Anno vero regni nostri Decimo septimo.

Arnbiörni Gyrdi filii & *Ingridæ Thorsteini* filiæ Litteræ, qvibus *Erico* Abbati de *Munkalife*, VIII manada matabol, prædii *Ospusæter* pro XI Marchis argenti currentis vendunt, tali conditione, ut sibi integrum sit qvandocunqve voluerint, dictum fundum propria pecunia minime vero mutuo accepta, reluere.

Ex Codice Diplomatico Munkalifensi membran.

1296. die 8 Augusti.

Ollum þeim monnom sem þetta bref sia edhr höyra sendir *Asbiörn Gyrdisson* oc *Ingrid Þorsteinsdotter* Q. G. oc sina vith gerom idhr kunnykt at uith seldom herra *Eirike* Abota at *Munkaliue* iordh okra þa er *Ospofater* heitir sua mikit sem vith attom þar

vth i VIIJ manada mata bol . . . huart manada mata boll firer halfa XI mork gangs ſylfers- gengo þa . . . merker firer mork brenda ſcal han eigha forſægda iordh oc landſkyld aftaka· med ollum þeim lutom oc lunnendom ſem þar liggia til oc bættra þykker at hafa enn at miſſa. En þegar gudh gifuir okr ſua fæ ok pæninga at eighu en eighi at lane at uith mæghom after at löyſa þeſſa iord. þa ſculo vith luka herra Abota iafn margha aura edha þat ſem þa uyrdhiſt iamgot þui likom aurom ſem uith tokom af honom. ſculo uith oc honom firer iordhu ſeghia firer nottena helghu varo þeſſer menn vattar hia þeſſo kaupi. *kolbein* bonde at *Munkalife þorgils Blanda Eirikr* ſon hans· *þoralder Smider. Jon Suartr* oc mart annara godra manna. oc till ſanz vitniſburdhar. at þetta uar okart beggia kaupp oc iakquædi firer Herra Abota þa fengom vith honom þetta bref inſiglat med okrom· inciglum. var þetta bref gort a Lafranz voku aftan Anno dni M.CC.XC. ſexto

BONIFACII VIII. Bulla, qva Epiſcopi *Aſloenſis* & *Hamarenſis*, Abbasqve Monaſterii *Howedey* Judices in cauſis inter *Arnonem* Epiſcopum *Stavangrenſem* & *Ingemundum* de *Skaganom*, delegantur.

Ex Transſumto membran. Faſcic. XXVII. No. 9.

1296. die 11 Novembris.

BONIFACIUS epiſcopus seruus seruorum dei, venerabilibus fratribus, *Aſloenſi* & *Hamarenſi* epiſcopis, ac dilecto filio, abbati Monaſterij de *Hawdöy· Aſloenſis* diocesis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem, Sua nobis dilectus filius *Ingimundus* dictus de *Skaganom*, canonicus eccleſie *Stawangrenſis* petitione monſtrauit, quod venerabilis frater noſter, *Arno Stawangrenſis* epiſcopus, minus veraciter aſſerens, quod dictus *Ingemundus* se negocijs ſecularibus immiſcebat, & quod nonnullos exceſſus enormes commiſerat, que in dicte eccleſie *Stawangrenſis* preiudicium, & ordinis clericalis opprobrium, redundabant, & quod de hiis erat eciam publice diſſamatus. ad inquirendum super hoc contra ipſum, ordinaria

dinaria auctoritate descendit, & tandem in huiusmodi negocio inquisitionis procedens, dictum *Ingemundum*, occasione predicta, officio & beneficio per diffinitiuam sentenciam priuauit iniquam. Propter quod idem *Ingemundus* ad sedem Apostolicam appellauit. Quocirca discretioni vestre, de vtriusque partis procuratorum assensu, per apostolica scripta mandamus, quatinus in appellationis causa, apud Ciuitatem *Asloensem* legitime procedentes, sententiam ipsam confirmare, uel infirmare, appellatione remota, curetis, sicut de jure fuerit faciendum, Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur. Datum *Rome* apud sanctum Petrum, IIJ jdus Nouembris, Pontificatus nostri anno secundo.

BONIFACII VIII Bulla, qva Episcopi Asloensis & Hamarensis cum Abbate monasterii de *Hovedey* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & Canonicos ejusdem ecclesiæ obortis, delegantur.

Ex Transsumto membr. Fascic. XXVII. No. 9.

1296. die 11 Novembris.

B*ONIFACIUS* episcopus seruus seruorum dei, Venerabilibus fratribus, Asloensi & Hamarensi Episcopis, ac dilecto filio Abbati monasterij de *Hawdöy Asloensis* diocesis, salutem & Apostolicam benedictionem, Conquesti sunt nobis Capitulum Stawangrensis ecclesie, quod venerabilis frater noster, *Arno* Stawangrensis episcopus super quibusdam decimis, & rebus alijs injuriatur eisdem, jdeoque discretioni vestre, de vtriusque partis procuratorum assensu per apostolica scripta mandamus quatinus apud Ciuitatem *Asloensem* partibus conuocatis audiatis causam, & appellatione remota, fine debito decidatis, facientes quod decreueritis, auctoritate nostra firmiter obseruari, Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Quod

Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse, duo uestrum ea nichilo minus exequantur, Datum Rome apud Sanctum Petrum IIJ ydus Nouembris Pontificatus nostri anno secundo.

Mariæ Comitissæ de *Ingniaci* Litteræ procuratoriæ datæ Magistro *Johanni* de *Forestis* Clerico, & sociis, Ablegatis Regis Franciæ ad Regem *Norvegiæ*, ad tractandum super Matrimonio *Ysabellæ* filiæ suæ ineundo cum *Haquino* Duce Norvegiæ, dotalitiisqve ab eodem illi conferendis.

Ex Apograph. Chart. No. 75.

1296. die 18 Novembris.

Universis præsentes litteras inspecturis *Maria* Comitissa *Ingniaci* salutem. Nouerit Uniuersitas uestra, quod nos Magistro *Johanni* de *Forestis* Clerico ac *Petro* de *Canaberiis*, & *Johanni* dicto *Foynon* Militibus, nuntiis excellentissimi Principis Domini Nostri *PHILIPPI* Dei gratia Francorum Regis illustris, & eidem Clerico una cum altero dictorum militum in solidum præsentium committimus quod ipsi tractent, conueniant & concordent de sponsalibus & matrimonio inter nobilem virum *Hotuinum* Ducem Norwegiæ germanum incliti Principis Domini. E. Norwegiæ Regis illustris & *Ysabellam* filiam nostram contrahendis tractatus & conuentiones huiusmodi perficere, firmare & quauis firmitate vallare valeant, ac promittere, stipulari dotem, & acceptare pro ipsa filia nostra dotalicium seu donationem propter nuptias & omnia alia & singula facere, qvæ circa præmissa fuerint opportuna. Actum *Parsius* in octauo festi Sancti Martini hiemalis Anno Domini M.CC.XCVI.

Haconis

Haconis Ducis Norvegiæ Confirmatio latæ ab *Acone* Cancellario sententiæ super controversis inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & Capitulum Decimis in *Finöy*, qvas Canonicis solummodo solvi jubet sub poena dupli & XIII marcharum pro violatione edicti; Dno *Basso* & Dno *Amundo Sigurdi* filio, aulicisqve omnibus injungit, Canonicos promoveant, & ab iniuriis Episcopi tueantur; & exilii reum esse declarat, qvi damna Clero intulerit, pace & patria, exuendum, donec mulcta, qva lex rapinam sancit & Duci & læsis numerata fuerit.

Ex Autographo membran. Fascic. XEVII. No. 4. Apograph. Chartac. No. 76.

1296. die 24 Novembris.

H*akon* med guds miskun Norcgs Hertuge. sun M. konongs hins koronada, Sender allum mannom þæim sem þetta bref sea eda höyra. Q. G. oc sina. Ver vilium at þer vitid at ver saam doms bref Herra *Aka* Cancellers vars sem til var skipadr af Pafalego valde at höyra skipa oc nidr at sætia þau mal oc akæror sem korsbrödr j *Stawangre*, hafa mote herra *Arna* biscup i *Stawangre* dömde hann firsagdum korsbrödrum Tyundæna i *Finnöy* þa er þeir hafa lengi þrætt vm, ok af þui at oss synizt sa domr logleghar, hins oc annars at ver vitum oss skylduga til at styrkia oc stadfesta alla þa lute sem loghligha værda goruer oc æinkanlega þa sem gerœzt af pafalegho valde, vilium ver oc biodom i virdnengh uid Pafan oc hans tygn at aller menn i *Finnöy* kirkiu sokn i huerre stett oc tign sem huer stændr luki adr memda tyund korsbördrom i *Stawangre* med godom græidskap efter þui sem þer vilid hafa þak oc afusu af oss med sannum goduilia. en huer sem adrum lykr en þeim eda þeirra umbods manne þa skal sa giallda tua peningæ fyrer ein oc oss. VIIJ. ortoger oc, XIIJ. merker! firer brefe brot, Biodom uer Idr Herra *Basse* oc Herra *Amunder Sighurdrsun* handgengnum mannum oc allum adrum at þer uerir oc styrkir korsbrödr till at hallda þessa tyund sem nu er sagt oc oll annur sin rettyndi sua oc æigsidr þa bönder sem tiundena luka þæim ef herra biskup vil þeim inockorom lutum þyngiæ firer þæt, sua framt sem þer vilid eig missa varar vinattu. En huar sem tekr firer þeim

þessa tiund æda nokora adra luti med rane eda valde, j huerre stett sem huer er æda nokorom adrum lærdum manne j varum hertughadöme- þa er han vtlæghr oc skal æigh ferd fa ne landsvist fyr en han hafer off ret gort oc þæim. sua sem logbok vattar a hendr þæim sem anan rener- Var þetta bref gort i *Stawangre*, *Katerine* messu afran a söytianda are vars Hertugadömes — — Herra *Ake* Canceler var inciglade — — *Biörn* af *Marker* kuttade.

Sigilli ceræ albæ impressi fragmentum loro membranæ exciso appendet.

Akonis Cancellarii Ducis Norvegiæ Litteræ monitoriæ ad Episcopum Stavangrensem, ut abstineat a petendis seu extorqvendis a Capitulo Decimis in Finöy, qvas auctoritate Apostolica illi adjudicaverat.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVII. No. 3.

1296. die 25 Novembris.

Omnibus presentes litteras inspecturis *Ako* Cancellarius Dni Ducis Norwegie illustris, Canonicus sanctorum Apostolorum *Bergis*. Salutem in domino sempiternam Dudum ex auctoritate apostolica super quibusdam decimis in *Finöy* de quibus inter dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum & discretos viros capitulum eiusdem ecclesie vertebatur questio, diffinitiua sententia per me lata monui primo secundo & tertio dictum Episcopum & quoscunque alios ne prefatum capitulum contra formam dicte sententie perturbarent in aliquo per se uel per alios publice vel occulte nichilominus in contrafacientes si esset episcopus interdicti quo ad ingressum ecclesie si alius inferioris ordinis siue status. excommunicationis sententiam in scriptis proferens, sicut ex inspectione sententie satis liquet. Verum quia dictus episcopus statim post prolationem sententie predicte misit apud *Finöy* famulos & litteras pro dictis decimis capiendis, ac etiam multis presentibus fidedignis dixit publice & expresse se nolle dictam sententiam obseruare, Clare patet memoratum episcopum prefatam interdicti sententiam

tentiam incurrisse, Quam ob rem ipsum adhuc ex superabundanti moneo pro secundo, & tertio per presentes ne sepefatos Capitulum contra formam prelibate sententie molestare presumat in aliquo sicut premittitur. Alioquin ipsum auctoritate, qua supra suspendo ab Episcopali officio per hec scripta Si vero dictam suspensionis sententiam per octo dies immediate sequentes animo sustinuerit indurato Cum iure cautum sit, ita magnum iudicabis ut paruum nec quantum ad hoc apud te sit acceptio personarum atque crescente contumacia crescere debet & pena. in dictum episcopum auctoritate qua supra extunc prout exnunc excommunicationis sententiam profero in hiis scriptis, sententias interdicti, suspensionis, vel excommunicationis si quas memoratus Episcopus in aliquos de Capitulo uel quoscunque alios aut laycos, occasione predicta, tulerit, eadem auctoritate qua supra tenore presentium nuncians, cassas nullas irritas & inanes, In cuius Rei Testimonium sigillum meum presentibus est appensum Actum Stawangrie in ecclesia beati *Martini* jn die beate *Katerine* virginis summo mane, presentibus multis testibus Clericis & laycis fide dignis Anno dni, M,CC,XC- sexto.

Sigillum ceræ rubræ inpressum corda linea appendet.

BONIFACII VIII. Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii de Nidarholm, ut litem inter Canonicos Nidrosienses & Nicolaum Goliam Presbiterum ejusdem Dioecesis super Ecclesia Stæ *Margarete* de Merene ad Canonicos pertinente, ortam examinet & decidat.

Ex Autographo membran. Fascic. IV. No. 7.

1296. die 16 Decembris.

B*ONIFATIUS* episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio Abbati Monasterij de *Indarholm* Nidrosiensis diocesis salutem & apostolicam benedictionem. Conquesti sunt nobis dilecti filij Capitulum ecclesie Nidrosiensis, quod *Nicolaus* dictus *Golia*, presbiter Nidrosiensis diocesis super ecclesia sancte *Margarete* de *Merene* predicte diocesis quam dicti Capitulum in proprios usus canonice

nonice obtinent iniuriantur eifdem. Ideoque difcretioni tue per apoftolica fcripta mandamus, quatinus partibus conuocatis audias caufam & appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per cenfuram ecclefiafticam firmiter obferuari. Teftes autem qui fuerint nominati .fi fe gratia, odio, uel timore fubtraxerint cenfura fimili appellatione ceffante compellas ueritati teftimonium perhibere. prouifo ne aliquis auctoritate prefentium, extra fuam Ciuitatem & diocefin ad iudicium eucocetur, nec procedatur in aliquo contra eum. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum· XVIJ· Kalend. Januarii Pontificatus noftri Anno secundo.

Bulla plumbea corda cannabina appendet.

BONIFACII VIII Bulla mandatoria ad Epifcopos Afloenfem & Hamarenfem, Abbatemqve de *Howudöy*, ut actionem Spolii a Canonicis Stavangrenfis ecclefiæ in fuum Epifcopum motam, auctoritate apoftolica audiant, & appellatione remota debito fine decidant.

Ex transfumto membran. Fafcic. XXVII. No. 9. Apograph. Chartac. No. 77.

1296. die 18 Decembris.

BONEFACIUS epifcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus *Afloenfi* & *Hamarenfi* epifcopis, & dilecto filio Abbati Monafterij de *Hawdöy*, Afloenfis diocefis, Salutem & Apoftolicam benedictionem. Sua nobis dilecti filij, Capitulum ecclefie Stawangrenfis, conqueftione monaftrarunt, quod venerabilis frater nofter, *Arno* Stawangrenfis epifcopus, ipfos quibusdam decimis, ac rebus aliis, contra iufticiam fpoliauit. jdeoque difcretioni veftre, de vtriusque partis procuratorum affenfu, per Apoftolica scripta mandamus quatinus apud ciuitatem Afloenfem partibus conuocatis, audiatis caufam, & appellatione remota, fine debito decidatis facientes quod decreueritis auctoritate noftra firmiter obferuari, Teftes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, uel timore fubtraxerint, per cenfuram ecclefiafticam, appellatione ceffante,

ceſſante, cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quod ſi non omnes hijs exequendis potueritis intereſſe. duo veſtrum ea nichilo minus exequantur. Datum Rome, apud Sanctum Petrum. XV. Kal. Decembris, Pontificatus noſtri anno secundo.

Ægidii Archiepiſcopi Buturicenſis aliorumque Prælatorum Indulgentiæ, datæ iis, qvi in præſentia *Haquini* Ducis Norvegiæ, conjugisve miſſam audierint, & pro iisdem vivis atque mortuis, prolisqve ſalute orationem dominicam cum *ſalutatione Angelica* mente pia dixerint.

Ex Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 78. deſumto ex Autogr. Chartophylacii *Roſenkrantziani.*

1296.

Uniuerſis ſanctæ Matris Eccleſiæ filiis præſentes litteras inſpecturis Frater *Egidius* Buturicenſis, *Baſilius* Jeroſolimitanus, *Bonauentura* Raguſinus, *Philippus* Salernitanus, *Henricus* Lugdunenſis Archiepiſcopi, *Johannes* Capuduaquenſis, *Baſilius* Caluenſis, *Hubertus* Feretranus, *Jacobus* Acernenſis, *Andreas* Liddenſis, *Aymardus* Luceriæ, *Franciſcus* Senogalienſis, *Stephanus* Opidenſis *Sabbas* Militenſis, *Petrus* Piſtorienſis, *Richardus* Eſulanus, *Paulus* Melfetanus Salutem in domino. Alma mater eccleſia de animarum ſalute ſollicita deuotionem fidelium quaſi allectiuis muneribus indulgentiis uidelicet & peccatorum remiſſionibus, inuitare conſueuit ad debiti famulatus honorum deo & ſacris ædibus impendendum Conſideratis itaque generis nobilitate uirtutum decentia, conſpicuæ famæ maturitate, quibus nobilis vir Dominus *Haquinus* Noruagiæ Dux jlluſtris redditur inſignitus & præſertim immenſæ Karitatis affectione quam erga Deum & ſanctam Eccleſiam gerere dinoſcitur aliisque piis meritis ſuis digna conſideratione penſatis, non indigne *) ducimur ipſum fauore proſequi gratioſe ut eo ſedulius & deuotius diuinis obſequiis & Karitatis operibus inhærere lætetur,

*) *ſic eſt in autographo legendum igitur* adducimur.

lætetur, quo noſtræ indulgentiæ gratiam ſibi concedimus ampliorem. Omnibus igitur uere poenitentibus & confeſſis qui miſſam uel ſermonem in præſentia prædicti Ducis uel ejus uxoris reuerenter audierint; ſeu qui pro ſalute ſalubrique ſtatu ipſorum & eorum liberorum dum *) ſuperites fuerint & pro animabus ipſorum poſtquam de medio ſublati fuerint, & pro animabus omnium fidelium, Orationem Dominicam cum ſalutatione Angelica dixerint mente pia. Nos de omnipotentis dei miſericordia, nec non & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum auctoritate confiſi, quilibet noſtrum quadraginta dies de injunctis ſibi pænitentiis dummodo conſenſus dyoceſani àd id acceſſerit miſericorditer in domino relaxamus. In cuius rei teſtimonium præſentibus ſigilla noſtra appoſuimus. Datum *Romæ* apud Sanctum Petrum Anno domini. M. CC. nonageſimo ſexto. Pontificatus Domini *BONIFATII* Papæ VIII anno ſecundo

Sub plica ad dextram: Summa DCCLX dies
Sigilla XIX appenderunt.

Ogmundi de *Hæsbö* Signiferi, *Omundi* de *Byre*, & *Sigurdi* de *Rödom* Teſtimonia, ſe Canonicis *Stavangrenſibus* ex mandato Dni *Arnonis* Epiſcopi, optuliſſe prædia *Klæp* in *Jadre* & *Skrattaland* in *Agdis*, ad ſatisfaciendum Sententiæ ab Epiſcopis Aſloenſi & Hamarenſi Auctoritate Apoſtolica inter eos latæ; eos vero petiiſſe latas in ſe ab epiſcopo ſententias ante omnia reſcindi & datas ſibi Teſtamento *MAGNI* Regis XII Marchas pendi.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVII. No. 2.

1296.

Ollum guds vinum oc ſinum þæim ſæm þætta bref ſia æda höyra ſænda *Ommundær* j *Hæſbö* merkiſmader, *Omunder* j *Byre* *Sygurder* a *Rödom* Q. G. oc ſina, Ver vilium ollum monnum kunnikt gæra, at ver gængom af halfo Herra *Arna* biſkups i *Stawangre*, til korſbrödra hans, oc buddum þeim af halfo herra biſkups,

*) *legend*, Superſtites.

biſkups, tuær jerder, *Klœp* ær ligger a *Jedre*, oc *Skrattaland* ær ligger a *Ogdum* auſter j ſkuld þa ſæm Herra *Eiuinder* Biſkup j *Aſlo*, Herra *þoſteinn* Biſkup j *Hamre*, oc herra *Bardr* Abote j *Hofudöy*, dömdo þæim, firer þa þynkſl, oc ſkada ſæm herra Biſkup hafde gort þeim, ſæm þæirra domar ærro bæde af paualægu valde, oc ſua ſialfra þeirra ſamþykt, Suarado Korſbröder þar ſua til, at þæir vildu at han gerde þat fyrſt ſæm fyrſt var dömt, at gerazſt ſkilde, at han kallade after alla doma, ſæm han gaf j mot þeim ſidan þeirra þrætta hofſt, oc lyke þær XII mærker ſæm var Teſtamentum *MAGNWS* Kunungs, oc ær Herra biſkup vilde þetta gera, þa ſkilde ver oc adrer goder mæn mykit rada vider þeim vm þær æigner ſæm herra biſkup baud þæim, oc til ſanz vitniſburdar gafo uer hær firer uar bref oc inſigli

Sigillum primum ceræ viridi impreſſum loro membraneo appendet detritum, cætera deſunt

BONIFACII VIII. Bulla mandatoria *Bardoni Serci* Canonico Bergenſi, cauſam a Canonicis Nidroſienſibus in *Jerundum* Archiepiſcopum motam examinet, & fine debito decidat.

Ex Autograph. membran. Faſcic. IV. No. 8.

1297. die 1 Februarii.

B*ONIFATIUS* epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Dilecto filio *Bardoni serci* Canonico Bergenſi, Salutem & apoſtolicam benedictionem. Conqueſti ſunt nobis *Siguatus Vigfuſi Styrkarus*, *Erlendus Styrkari*, *Endridus Arnonis*, *Auduenus Serquiri*, *Arno* dictus *Rans*, *Oblandus Vegardi*, *Auduenus Thobergi*, *Karus Martini*, *Thobergus Roari*, *Thobergus* dictus *Lande*, *Johannes* dictus *Elg*, *Arno Nicolai* & *Aſkellus Rolbani* Canonici eccleſie Nidroſienſis, quod venerabilis frater noſter. *J.* Nidroſienſis Archiepiſcopus ſuper quibuſdam argenti & Cere quantitatibus ac rebus alijs ad eos communiter pertinentibus iniuriatur ejſdem- Ideoque diſcretioni tue per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus conuo-

conuocatis audias causam & appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris, auctoritate nostra firmiter obseruari, Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam appellatione cessante compellas ueritati testimonium perhibere. Prouiso ne aliquis auctoritate presentium extra *Bergensem* & *Nidrosiensem* Ciuitates & diocesim ad iudicium euocetur nec procedatur in aliquo contra eum. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum Kalend. Februarii Pontificatus nostri anno Tertio.

Bulla Plumbea corda cannabina appendet

Johannis Kolli & *Petri Botbildis* filii testimonia Episcopi Stawangrensis domesticos, auditis litteris protectoriis Capitulo ab *Haquino* Duce datis, ligna, qvæ a *Sigmundo* de *Helli* legitime emerant Canonici, domum transtulisse; & Magistrum *Stenonem*, recitata a *Johanne Kollo*, mandatario domini *Bassi*, citatione ex capite protectorii violati cavillando respondisse, opus ligna transferendi omnibus præponendum esse & litteris protectoriis, & citationi.

Ex Autographo membr. Fascic. VI. No. 56.b. Apograph. Chartac. No. 79.

1297. die 11 Februarii.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sea æda höyra, senda *Jon Kollr*, oc *Petr Botildar* sun, Q. G. oc sina' Ver vilium at aller menn viti, at ver vorum þa a biscops bryggiu, er biscops menn komo heim med vidi þeim sem korsbrodr höfdu koypt af *Sigmundi* a *Helli* sem frialslegha atte at selia, oc brödr leto þar vpplesa verndar bref sem var virdulæghr Herra Hertoghen hefir gefit þeim, ok lysti þa *Jon Kollr* sem vmbods madr var Herra *Bassa*, brefa brote a hendr þeim ollum sem heim fluttu vidin, ok gerdi þeim monodor stemfno til vars Herra Hertoghans, ok firerbaud þeim ok ollum odrum upp at bera viden j biscops gard, en meistare *Steini* suarade, þat veit gud, ek gef ei vm bref firer bref oc stemfu huært er þu stemfnir, upp skal þo videren

ren j biscops gard firer huers manz þöck, ok var þar uppboren i biscops gard mote vilia oc forbode korsbrödra, gerdizt þetta þa er lidnir varo fra burdar tid vars herra ihu xpi þushundrad vættra II, hundrod, niutighir vættra oc VIJ væter manadagen nesta efter Agatho messo dag, þessum mannum hiauerandom, *Þorgylse* a *Rækene*, *Þorgylse Auklænde*, *Þorgaute Manadagh*, ok miklum fiölda annara manna, ok til sandz vitnisburdar setto vet her firer ockor insigle.

Sigillum 1 Ceræ glaucæ impressum loro membranæ exciso appendet

Haquini Ducis Norvegiæ Litteræ, qvibus Dominum *Bassum* jubet, curet mensurari aream *Stavangriæ*, sitam ex uno latere inter coemiterium & rivum, ex altero inter sepimentum agri hospitalis & plateam ad Coemiterum Ecclesiæ Sti *Suithuni*, ut eandem litteris apertis capitulo Stavangrensi offerre possit.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 5.

1297. die 27 Februarii.

H*akon* med guds miskun Noregs Hertugi sendir herra *Bassa Gudþormssyni* Q. G. oc sina, ver vilium at þu vitir at ver hafum gefet korsbrodrom j *Stawangre* tuft ser til gardz auster þar sem stona þeirra stendr, nidr fra kirkiu gardenom alt til beksens, oc fra gardenom vid spitals Akren fram till götunnar uid *Suithuns kirkiugard.* oc þai vilium ver at þu later mæla huærsu long æda bræid hon er, oc rita þat sidan til War skulu ver þa gefa þæim þar fyrer Wart opet bref, þetta bref var gort j *Aslo*, a oskuodensdagh a atianda are wars Hærtugadömes, Herra *Ake* Kanceler war insiglade

Sigillum, qvod loro membranæ exciso appenderat, deest.

In dorso. Breff firer þwethene med skulan

Johannis Rognvaldi, Auduni & *Bardi Viglæiki* filiorum atqve *Elifi* Legiferi testimonia Canonicos Nidrosienses talem cum *Eilifo Skuadra*, dextris datis, super testamento Dni *Marci* iniisse pactum, ut nonmodo VI Spanna leiga Prædii *Velli* in *Rennabui* Canonici acqvirerent, verum etiam alia duo ibidem, præmia vero locationis ad præsens usqve tempus *Eilifo* cederent.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 80.

1297. die 11 Maii.

Sancti spiritus assit nobis gratia.

Allum þeim sem þetta bref sia eda hæyra senda *Jon Rognwaldz suner. Andun* oc *Bardr Viglæiks syner* oc *Eilifer* logmadr. Q. G. oc sina, uer vilium allum mannum kunnict uera at a laugardag. .IIJ. nattom efter *Gregorius* messo þa er lidnir varo fra burd vaars herra. M. Vettra oc. CC. XC. vættra oc VII. vetr j comuns stofo korsbrödra j *Nidarose*. varom uer þui i hia oc höyrdum a at korsbrodr j *Nidarose* firer sina hond oc *Eilifer* Bonde *Skuddra* sættozt fullkomlega oc medr aluaru vm testamentum þat sem *Markus* broder hans hafde gort oc geuet hæilagre kyrkiu oc þæim. saam æi sidr handlag millim Sira *Erlendz* af korsbrödra hende oc *Eilifs* at sua sem herra *Markus* hafde geuet. VI. Spanna læigu or *Velli*. .IJ. spanna læigu her af Korsbrödrum jattade *Æilifr* þui at þessa. .IJ. spanna læigu skulu korsbrödr frialsa æiga firer sina hond j *Velli* i *Rennabui* sua sem geuet uar oc landskyld aftaka. IJ. spon a hueriu are þar til er *Æilifr* fær þeim til Comuns adrar. IJ. spanna læigu or *Borkni* i *Gaulardale* med lut oc læiguburd vædslausa oc læigu frialsa firer huerium manne hueria Korsbrödar skulu sidan æiga æfenlega- oc ef þetta hellzt allt sua sem nu er mælt gauo korsbrodr upp. XIIIJ. spönn er til hafa agengit æignina sidan *Markus* gaf oc þeir skylldu tekit hafa. En til tuæggia spanna skal hann nu græida þeim. þau sem nu i haust gengu af. En ef þetta hellzt æigi af hendi *Æilifs* sem nu er mælt skal engi lutr vpp-

geuenn

geuenn af landſkylldinni ne adru þui sem log læida korſbrödr til oc bref vaars herra konongſino at þæir æigu at hafa. Var þetta alt gort med ſkilorde oc huarſtuæiggia fullri ſættan þeſſum vitnum nerueranduın ſira *Magnuſi* preſti oc *Æilifi* preſti j *Uppdale*. *Sigurdi Bratt* i *Raumſdale*, *Barde* a *Ræppini*- *Jone Braid*- oc *Gamale*. oc til ſanz vitniſburdar alengdar her vm ſettum ver her firer vor jnſigli. var þetta bref gört a þeim Vættri ſtund oc ſtad ſem fyr segir

Sigillum primum ceræ viridi, ſecundúm & tertium ceræ rubræ impreſſa loris membraneis appendent. Qvartum deeſt.

Ewindi Epiſcopi Aſloenſis, *Hallonis* de *Hawdöyia* Abbatis & *Gerlaci* Canonici Aſloenſis, Judicum delegatorum & ſubdelegatorum Literæ mandatoriæ ad Abbatem Monaſterii Sti *Laurentii* de *Utſtein* & Rectores eccleſiarum de *Thiorum* & *Hylu* ut *Arnonem* Epiſcopum Stavangrenſem in jus citent ad reſpondendum coram ſe *Aſloæ* super decimis de *Finnöy*, qvas ademptas ſibi qverebant Eccleſiæ Stavangrenſis canonici.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVII. No. 9. Apograph. Char. manu Arn. Magnæi No. 81.

1297. die 25 Maii.

E*windus* permiſſione diuina· *Aſloenſis* Epiſcopus, & Frater *Hallo* dictus Abbas de *Hawdöyia*, *Aſloenſis* diocefis, judices a ſede Apoſtolica delegati, & *Gerlacus* Canonicus *Aſloenſis*, ſubdelegatus domini *Thorſtani* epiſcopi *Hamarenſis*, religioſo viro domino . . Abbati, monaſteri ſancti *Laurentij* de *Vtſtein*, & diſcretis viris . . . Rectoribus eccleſiarum de *Thiorom*, & de *Hyliu*, *Stawangrenſis* diocefis, Salutem in domino ſempiternam. Noueritis nos quatuor paria litterarum ſanctiſſimi Patris noſtri, Domini *BONEFACII* Pape Octaui. recepiſſe ſub hijs formis *BONEFACIUS* epiſcopus ſeruus ſeruorum dei —— Datum *Rome* apud Sanctum

ſtum Petrum, ... pontificatus noſtri anno ſecundo. Vide ſupra pagg. 178. 179. 184

Volentes igitur mandatum Apoſtolicum, vt tenemur, exequi reuerenter, vobis omnibus & ſingulis, auctoritate Apoſtolica, qua fungimur in hac parte, in virtute obedientie, & sub pena ſuſpenſionis ab officio quam ex nunc in vos ferimus in hijſ ſcriptis, si mandatum noſtrum immo pocius Apoſtolicum, quod abſit contempſeritis, precipiendo diſtricte mandamus, quatinus, omnes simul, aut duo, vel vnus veſtrum ad preſenciam dicti domini *Stawangrenſis* epiſcopi, cum aliquibus teſtibus fidedignis, perſonaliter accedentes, ipſum quem in hiis scriptis citamus, nomine noſtro citare curetis, peremptorie vt parcatur laboribus partium & expenſis, vt proxima die juridica poſt feſtum natiuitatis beate *Marie* virginis, proximum, per se vel per procuratorem ydoneum in ciuitate *Aſloenſi* compareat coram nobis, *Stawangrenſi* Capitulo, vel ipſius procuratori legitimo, ſuper petitionibus eiuſdem Capituli de iuſticia reſponſurus, si vero dictus dominus epiſcopus, vos ad se citandum, forſan non duxerit preſentialiter admittendos, quod abſit, Mandamus, ut preſentes litteras faciatis in eccleſia cathedrali *Stawangrenſi* legi publice, ipſumque dominum epiſcopum ibidem citetis. pro ut ſuperius eſt premiſſum. Eidem Epiſcopo notificantes, vt siue venerit, siue non! nos nichilominus in dicto termino, quantum de jure fuerit, procedemus, jn signum autem citationis facte sigilla veſtra preſentibus apponatis. Actum in curia epiſcopali *Aſloie*, anno domini. M.CC. nonageſimo, septimo, proxima ſecunda feria, poſt feſtum Aſſenſionis domini! jn premiſſorum autem omnium teſtimonium sigilla noſtra preſentibus ſunt appenſa.

Sigilli 1. 2. & 4. fragmenta loris membraneis appendent.

Compoſitio

Compoſitio inita auctoritate *ERICI MAGNI* Regis inter *Jerundum* Archiepiſcopum Nidroſienſem & Capitulum ibidem, qva ſancitur:

1) Canonici Archiepiſcopo, debitam Jure Canonico obedientiam præſtent, eosqve viciſſim ille, ut decet, honoret.

2) Canonici in eligendis Epiſcopis Iſlandiæ, Grönlandiæ, Færöarum, & Hæbudarum; in aliorum vero per Regnum & Provincias Epiſcoporum, Abbatum, Abbadiſſarum & Priorum confirmatione conſilia cum Archiepiſcopo communicent, nec ſine eorum conſenſu munera eccleſiaſtica in Civitate, beneficia ad Eccleſiam cathedralem, Parrochias rurales, apud qvas poſſeſſores non reſident, Archiepiſcopus alicui conferre non valeat. cæteris omnibus, ut illi placuerit, ſolus provideat.

3) Beneficiis, qvæ Capituli conſilio conferuntur, præter eorum conſenſum nemo privetur.

4) Jus Archiepiſcopus dicat conſilio & conſenſu Capituli ſemper uſus, unde interdictionis & excommunicationis ſententiæ in aliqvem, præter eorum auctoritatem latæ, irritæ ſint, nec ligent.

5) Scholarum Rectores, Sacriſtæ, & Theſaurarius oblationes Sto *OLAVO* ejusqve eccleſiæ factas curaturus, Vicarii & Diaconi communi Archiepiſcopi & Canonicorum conſilio conſtituantur.

6) Eccleſiæ bona, theſauri, apparatus triclinii, aurum, res prætioſæ & oblationes repoſitoriis condantur, quorum claves a duobus Canonicis ſemper cuſtodiantur.

7) Extra Patriam, bona eccleſiæ transferre non liceat, nec æs alienum ejus nomine facere absqve conſenſu Capituli.

8) Oblationum teſtamento Eccleſiæ Nidroſienſi relictarum pars dimidia Archiepiſcopo cedat, reliqvam Canonici capiant, niſi eccleſiæ in conſervationem, aut Capitulo pro anniverſarii celebratione, deſtinatæ fuerint.

9) Anniverſarii Regum, Archiepiſcoporum, aliorumqve eccleſiæ benefactorum more antiqvo celebrentur-

10) Venia mortuos in cœmeterio ſepeliendi ab Archiepiſcopo primum, & deinde a Canonicis petatur.

11) Mortuos in ipſa eccleſia condere nemini fas ſit, niſi communis Archiepiſcopi & Capituli conſenſus affuerit.

12) Singulis duodecim menſibus, ſingulis Canonicis Marcam argenti defæcati & unum pondo ceræ, in craſtino Sti Laurentii ille ſolvat, qvi oblationum & theſauri eccleſiæ curam gerit.

13) Eccleſia de *Steine* cum omnibus pertinentiis ab Archiepiſcopo poſſeſſis Capituli menſæ communi cedat, ita tamen, ut jure patronatus absqve conſenſu Archiepiſcopi non utantur.

14) Eodem modo, eodemqve nomine dimidiam Eccleſiam Sti *Olavi*, & eam qvæ *Haugi* eſt, Capitulum accipiat.

15) Thesaurarius ecclesiæ Archiepiscopo & Canonicis singulis duodecim mensibus rationes reddat.

16) Mortuo Archiepiscopo, ejusqve successoribus, res relictæ in tabulas a viris probis referantur.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 5. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 81.

1297. die 22 Junii.

I nafne guds Amen. þat se allum mannum kunnight at þa er lidit uar fra burd vars herra ihu xpi þushundrad vætra. CC vætra XC vætra. oc VIJ vætr, var þessi vtskyring gor *Jons* waku aftan j *Tautru.* vm sattargærd þa sem virdulighr herra *EIRIKR Magnus* med guds miskun Nohægrs konongr gerdi mellim andlighs fadur oc virduligs herra *Jarundar* erkibiscops, ok korsbrödra j *Nidarose*,, j fyrra sumar, med hvarstveggia þeirra samþyct oc godom vilia, oc onaudgum bæde þa oc nv sem her fylgher,, Fyrst at korsbrödr skolo veita herra Erkibiscopi, alla virding, lydini, oc eftirlæti sua sem skylda þeirra er til oc hæilagrar kyrkiu logh vatta,, En han skal uera þeim milldr fader. heill oc goduiliugr,· söma þa oc söma lata i allum lutum, skolo korsbroder hafa med erchibiscopi rad oc samþygt j kosningum oc forrædom biscopa til *Islandz*,· *Grönalandz*,· *Færöya*,· oc *Sudroyia*,· oc j conconfirmacionibus annara biscopa i Rikinv· Abota,· Abbadisa, oc Priora vm Erkibiscopsdömet. Sua hit sama skolu oc gæfazt med þeirra rade oc samþyct allar kyrkivr j bönom smære oc störe. prouendor ok öll beneficia j kristzkirkiu allar veizlu kyrkiur j hæradum oc þau beneficia sem engi er sokn til,· En allar adrar hærads kyrkiur ma han gæfa oc skipa vtan þeirra samþyktar,· Af skipan lærdra manna, af þeim kyrkium oc beneficiis sem gæfazt eighv med korsbrödra samþykt skolo eighi gerazt vtan þeirra rads oc samþyktar,, Jurisdicionem alla skal herra Erkibiskup hafa oc fremia med rade korsbrödra, en eighi skal hann interdicere. eda bansetia lærda eda leikmænn. þar sem nokot rughll eda sköm meghi afstanda, eda adra þuilika storluti gera vtan þeirra rads oc samþyktar· Item skal erkibiscop skipa med þeirra rade oc samþykt skvla

ſkvla meiſtara,· ſacriſtam,· theſaurarium þan sæm vidr tækr oc göymir allz ofrs hins helga *Olafs* oc þat sem til kyrkiunnar kæmr, vicarios. oc diakna, þar med ſkal oc kirkiunnar ·godz, liggianda fe, bordbunadr. gull. gerſimar. gripir adrer. oc ofr allt göymazt oc intakazt oc nidrleggiazt med vitend oc ſamþykt Capituli oc einn eda tueir af Capitulo ſkolo hafa lykla oc varducitzlu ifir þerſo iamſnan·„ ſua ſkal ok eighi brot flytiazt godz. kyrkiunnar j annor lönd eda ſændazt j annan ſtad. eda nokorar ſkuldir gærazt vp a hæna vtan korſbrödra vitendar. rads oc ſamþyktar„ Item teſtamenta oll þau ſem gefin værda *Nidaroſ* kyrkiu. ſkal herra Erkibiſcop hafa. half. en half korſbrödr vtan gefit ſe kirkiunni til vphalldz. eda korſbrödrvm til artida halldz„ eda til gardzens„ En artidar konunga erkibiſcopa, oc annara þeirra ſem ſitt gods hafa lagt til kyrkiunnar. halldezt efter þui ſem forn vande hefer a verit vidr korſbrödr. bearſdreſta. oc Skola klerka„ Item at kyrkiugardz orlof ſe fyrſt beizt af herra Erkibiſcopi ef hann er innan bear oc þvi neſt af korſbrodrom,· en ef hann er brotto noghezt orlof korſbrödra„ en i kyrkiunni ſialfri ſkal eighi iardaztnema huarertueggia ſamþykki. Sva ſkal oc hvær korſbrodir hafa mörk brænda oc pund vax a hveriom. XII manadom. oc ſkal ſa er i handom hefir ofret oc kyrkiunnar godz luka þeim þetta greidligha daghen neſta efter *Lafrenzwaku* dagh, ſua at lokit ſe allvm ſeinſta koſte at Mariu meſſo ſidare,· eda annat iamſe godt ſem brænt ſilfr eda vax er,· En mörk brænda oc pund vax er hver þæirra atte at hafa a þerſom XII manodom er nv varo,· þa ſkal nu þæghar lukazt þæim j brændo ſilfre. vaxe eda adrv jam ſegodo,· En firer miſſv þa ſem hver þeirra hefer haft ſidan Erkibiſcop kom till j mork brendki oc pundi vax. oc firer ſkyldar dagha þa ſem þæir þikkiazt eigha at hafa j gardenom,· þa gaf herra Erkibiſkop til Commvns þæirra æſenligha kyrkiuna a *Steini*, med allre Erkibiſcops jntekiu þæirri ſem hann atti at hafa þar j hennar ſokn. ſva vida ſem hon er von at taka. ok allan þan luta ſem preſtren a at taka þar j ſokninni eda adrvm ſtadvm. ok frialſligha ſkipa einvm af ſer. eda adrum ef þat likar þeim. þat at ſyngia,· þo med ſamþykt Erchibiſcops. vtan þa ſkylldu ſem erkibiſcop er vanr at hafa

þa er hann vitiar einn tima á are,· þar med gaf hann þeim oc halfa *Olafs kyrkiu.* sua at þæir eigu nu alla med allri Preſt tekiu,. medr þui ſkilorde at þeir ſkulo hallda vicarios ſua margha dagha sem þeir varo vaner j gardenom at hafa,· ſkal þar einn af þeim ſyngia. eda ſa annar ſem þeim likar med ſamþykt erkibiſcops,· medr ſama hætti ſkolo þæir ok hafa *Haugs* kirkiu,, Theſaurarius ſkal oc gæra reiknan firer herra erchibiſcopi ok korſbrodrom a hueriòm· XII· manadom,· oc bref ſidan firer gærazt þat er liggi vndir hvarſtveggia goymſlu,· Inuentarium ſkal oc gærazt jamſ nan i fraſalle Erkibiſcops medr vitorde ſkilrikra manna,, En kyrkiur· þær· ok annor beneficia ſem Erkibiſcop hefer gefit einſaman,· eda þeir einer ſaman,. þa ſkal ſtanda þerſa· XII· manode ſua ſem ſkipat er,, En þau beneficia sem tömazt hedan af,. fare efter þui ſem fyr ſeghir,, ſkal þerſi ſkipan ſtanda vbrigdiligha vm hans dagha,, heilum ok vſkaddvm ſid,, ueniom ok rettendvm hvarratweggia,. ef annarhvar eda bader vilia þat röyna firer ſinvm domara,, Uar þerſi ſættargærd gör a þui are ok þeim deghi ok ſtad sem fyr ſeghir,, Nerværandom virdulighom Herra *EIRIKI MAGNUSI* medr guds miſkun Noreghs Konongi,, Herra *Biarna Erlings-ſyni* j *Biarköy*,, Herra *Joni Rognvallds ſyni*,· ok Herra *Barde* Kanzeler,, ok til ſanz vitniſburdar ſetto þerſir Herrar ſin jnſigli firer þetta bref, med jnſiglvm Herra Erchibiſcops ok Capituli,, ok varo gorr þriu bref, hefir eitt Herra konongrin,, annat Herra Erchibiſcop,,, þridia korſbrödr til varigdar,,

Sigillum Regis, & Bernonis Erlingi ceræ albæ impreſſa & Bardi Cancellarii in cera viridi loris membraneis appendent, cætera deſunt.

ERICI

ERICI MAGNI Regis mandatum ad *Elivum* Legiferum Nidrosiæ, & *Eilivum Skodram*, ut, qvid sciant de testamento Domini *Marci*, ab Archiepiscopo & Canonicis postulati testentur, & data ecclesiæ sine mora solvant.

Ex Autographo membr. Fascic. I. No. 4.

1297. die 29 Augusti.

EIRIKR MAGNUS mædr guds miskun, Noræghs kononger son *MAGNUS* konongs sænder *Æilifi* Logmanne j *Nidarosse* oc *Æilifi Skodru*, Q. G. oc sina- þat ær bod vart oc vili til þin *Æilifer* logmadr, at þu berir Herra Ærchibiscopi, oc korsbrodrom, j *Nidarosse* þat vitni sæm þu væizt sannazt væra firer gudi vm testamentum Herra *Marcusar* þat fyrsta sæm þeir krefia þik- þer *Æilifer* hia værande æda loglæga til stæmdom. Æn æf sua prouazt at annat vitni hefir adr vm þetta bored vered sva sæm oss ær sagt þa biodom ver þer *Æilifer Skodra*- at læta þa vel komazt at þui sæm Herra *Markus* gaf hæilagre kirkiu. æn æf han hefir mæira gefit en löggiafer oc hefir þu þat af græit- æn testamentum æigi þa biodom ver, at þu græidir þæim fyrst testamentum- æn komz at hinu æda hald firer þæim sæm æigi ær æn græit eftir þui sæm logbok vattar- radom ver þer *Æilifer Skodra* at lata þa hær væl oc græidlæga at komazt sva framt sæm þu vilt æigi sæte vare ræidi þuiat sanlæga mislikar oss vid þik æf þat værdr oftare firer oss kært- þetta bref var gort j *Biörgvin* jn decollatione Johannis baptiste- a XVIII are rikis vars, Herra Bardr Kanceler var jnsiglade *Jon* Notarius ritade.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat deest.

Jorundi Archiepiſcopi Nidroſienſis Indulgentiæ XL dierum, datæ iis qvi Altare Sti Spiritus, in Eccleſia Stawangrenſi cathedrali, viſitaverint.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXVII. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 83.

1297. die 5 Septembris.

Jorundus miſeracione diuina Nidroſienſis ecclefie Archiepiſcopus Vniuerſis xpi fidelibus preſens ſcriptum viſuris uel audituris ſalutem in domino ſempiternam. Quum uota xpi fidelium ad diuini cultus ampliacionem ac animarum remedium ſunt piis exhortacionibus ac indulgentiarum excitanda fauore Nos de omnipotentis dei miſericordia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confisi Omnibus uere penitentibus & confeſſis qui *Altare ſancti Spiritus* in Eccleſia Stawangrenſi cathedrali,, jn die *Pentecoſtes*,, jn utroque feſto Sancti *Pauli-* jn feſto Sancti *Andree·* jn dedicacione ipſius Altaris· jn feſto ſancti *Nicolai·* jn feſto ſancti *Benedicti·* jn feſto Sancte *Caterine·* jn feſto ſancte *Margarete*. deuote ac uenerabiliter uiſitauerint. quadraginta dieſ de iniuncta ſibi penitentia miſericorditer relaxamus Datum *Bergis*. Anno domini. M-CC-XC VII. Nonis ſeptembriſ.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deeſt.

Bernonis

Bernonis, Prioris de *Sancta Sede*, *Audeni* & *Bardonis Viglæiki* filiorum teſtimonia ſe præſentes fuiſſe ubi Mandatum *ERICI* Regis coram *Elivo* Legifero & *Elivo Skuadra* de perhibendo teſtimonio, ſuper teſtamento Dni *Marci*, recitatum fuerat; *Elivumqve* Legiferum teſtatum eſſe dictum *Marcum* eccleſiæ Cathedrali Nidroſienſi teſtamento reliqviſſe. V. Spannaleigu prædii *Velli* in *Rænnabue* ſiti, ita ut. II. Spannalæiga Eccleſiæ, I. Sepulcro Johannis Archiepiſcopi, & reliqvæ II Communi menſæ canonicorum cederent: ſextam vero Eccleſia Stæ *Mariæ* Nidroſienſis caperet. Qvam donationem fratris *Eliſus Skuadra* ratum eſſe juſſit.

Ex Autographo membran. Faſcic. VI. No. 7. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 84.

1297. die 25 Octobris.

Allum lærdom oc læik mannum þæim sæm þetta bref sia æda hæyra sænda *Biærne* Prior a *Ælgiſætre Audun Viglæix ſunr* oc *Bardr* Broder hans Q. G. oc sina, þat gerom ver allum mannum kunnikt at vm hauſtit. VII. naattom fyrer Allæilagra möſſo þa er lidnir varo fra burd vaars herra ihu xpi M. vættra oc. CC. XC. vættra oc VII. væter i maalſtouo vaars herra Erkibiſcops varom uer i hia oc hæyrdum a nerueranda herra Erkibiſcopi korſbrödrom *Eiliſi* logmanne oc *Eiliſi Skuadru* oc margum adrum godum mannum er bref vaars virdulægs Herra *ERIX MAGNUS* konongs var upleſit vm Teſtamentum Herra *Markuſar* huat er hann hafde geuet hæilagre kirkiu. oc korſbrödrom ser til altidar sæm þat vaattar oc sua sæm brefet var leſet var *Eilifer* logmadr krafdr vitnisburdar vm teſtamentum herra *Markuſar* sua sæm hann viſſi sannazt fyrer gudi oc mannum oc hann ſkaut þui til guds at hann var þa ihia oc hæyrdi a er Herra *Markus* gerdi Teſtamentum i soott sinni a þan haatt at hann gaf til *kriſtkirkiu.* oc hinum hælga *OLAUE* kononge. V. Spanna læigu or *Vælli* i *Rænnabui* luta sinum med þeirri græin at tuæggia spanna læigu til ſtadarens oc æina til lægs *Jons* ærki biſkops en tuæggia spanna læigu til Communs Korſbrödra oc sættu spanslæigu gaf hann þar or til *Mariu* kirkiu j Nidaroſe, oc her æfter suor hann fullan æid. hia þæſſo var oc *Audun Gullta* sagde hann oc villdi æk hæyra huat

huat*) huat er hann hæfer boret oc þægar var þat lefet a þenna haatt, sua suor *Audun* klærkr i vaar, tuæim naattom firer *Gregoris messo* firer varom herra Erkibifcopi Korfbrödrom herra *Auduni* Logmanni oc margum adrum lærdum oc læik mannum þa er *Eilifi Skuadru* var loglega tilftæmpt oc lengi fidan bedit hans er uti var ftæmni dagren sæm ftæmnu vitni baro þar þa, þui var ek hia fagdi *Audun* er Herra *Morkus* gaf til *kriftkirkiu* oc hinum hælga *Olafe*. V. spanna læigu or *Uælli* i *Rænnabui* luta sinum, sua at II Spanna læigu til Nadarens oc æina til lægs *Jons* Erkibifcops oc tuæggia spanna læigu til Communs korfbrödra oc settu Spans **) læigæigu gaf hann þar or til *Mariu* kirkiu i *Nidarofe* oc æk fkrade *Audun* teftamentum þætta or munni Herra *Morkufar* neruerandi *Eiliui* logmanne, þa var oc lefen vitnifburdr þæirra *Hakonar* oc *Peters* er suoro enn i vaar a þan sama dag at *Gudbrandr* sagde firer margum oc lyfti þui þæim a hæyrandam adr en han före til *Grönalanz* at sua myka sæm *Morkus* broder hans gaf hæilagre kirkiu oc hinum hælga *Olafe* uill æk hallda þat allt sagde hann firer mina hönd, Sagde sidan *Eilifr Skuadra* at hann villdi þat allt hallda sua sæm nu er boret oc lefet oc vaars herra konungfens bref vaattar, bidiande mifkunar a vm landfkylld þa sæm hertil hæfir agiængget sidan gieuet var, var þat ræiknat VIIJ. Spön oc. XL. Spanna. Oc at vm þætta hafe sua alt fram faret sæm nu er fkraatt sætium ver til vitnifburdar a længdar her firer vor infigli.

Sigilla, primum ceræ rubræ, cætera albæ impreffa loris membraneis appendent

Haconis

*) huat *bis pofitum, eft fuperfluum.*

**) ita in autogr, fed uitiofe, debet enim effe *læigu* vel *leigu*.

Haconis Ducis Norvegiæ Rescriptum ad Incolas fundorum Capituli Stavangrensis, qvo prohibet, ne ulli alii, qvam dicti Capituli Mandatariis canones annuos, aliave debita solvant.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 7. Apograph. Chartac. No. 85.

1297. die 8 Novembris.

H*acon* med guds miskunn Noregs Hærtugi son M.9 Konongs hins koronada sendir ollum landzsetom korsbrödra j *Stawangre* þæim sem þetta bref sia eda hӧÿra Q. G. oc sina korsbrodr hafa tet oss at sumir af ydr firer saker bona stadar biskups, en sumir firer otta saker firernæmazst at luka þæim landskylldir sinar þær sem þæir eigu med retto at hafa, Ok þui at domarar æro til fængnir af Pauanom, rett at gera millum þæirra oc herra biskops vm þa luti sem huarer hafa at kæra a adra firerbiodom Ver ydr huart sem þær sitid a prouendo jordom þæirra æda þæim æigom sem kirkium þæim hӧyrir till sem þæir hafdu adr, en sundrþykki hӧfezst þæirra j millim, odrum at luka en þæim æda þæirra loghligom umbods manne, sua framt sem þer vilit æigi luka tuænnar landskylldir oc sæta varre sannre oblidu med loghligum ræfsingom þætta bref var gort i *Aslo* friadaghen næsta firer Martæins messo a Atianda are vars Hertugadӧmess, Herra *Ake* Kanceler war insiglade. *Bardr* Peterson ritade.

Sigillum, qvod loro membranæ exciso appenderat, deest.

ERICI MAGNI Regis Litteræ protectoriæ, datæ iis, qvi Stum *OLAVUM* Nidrosiæ visitaverint.

Ex Autograph. membran. Fascic. L. No. 8.

1297. die 25 Novembris.

E*IRIKR MAGNUS* mædr Guds miskun *Noreghs* Konongr. son *MAGNUS* Konongs sændir Syslumannum sinum, oc handgængnom mannum oc allum mannum adrum þeim sem þetta bref

ſia æda höyra Q. G. oc ſina. Af þui at oſſ bær at hallda lata allum mannum frid oc nader þeim ær til vars landz koma- oc med retto vilia fara- æinkanlegha þeim dugande magnum· ſæm ſtadr hins hælga *OLAFS* konongs oc annara hæilagra ſtada j Noregi vitia- sua ſæm retter Pilagrimar. þa vilium ver at þer vitit at ver hafum tekit alla pilagrima þa ſæm fara vilia nordr till hins hælga *OLAFS.* ſaker aflauſnar ſynda ſinna. huart ſæm þeir æro hærlændſker æda vtlændzſker. j guds hægnad oc vart vald oc Konongleght trauſt- ſyrerbiodom ver hueriom manne- þæim æda þui godzi ſæm þæir hafa med at fará at miſþyrma j nokorom lut vtan þeir ſe varer æda rikiſſins ovinir. æda nokorer af þæim ſe ſpæiarar oc i falsræde vid oſs oc rikit. æda fare med vapnum sua mörgom at þæir ſynizt hældr væra hærmen æn pilagrimar. biodom ver hældr varom vmbodsmönnom. at ſtyrkia þá til laga oc rettynda þar ſæm þeir kunnu þæſſ vid at þurfa. Sua hit ſama ſirerbiodom ver hueriom manni at taka awanga hins hælga *OLAFS* þá ſæm pilagrimum æro ſkipader til nytſemda- æda jnnan gards læggia- ne ſer nyta j nokoro- talma æda ſpilla ſkipom þæim æda ſarkoſtom. ſæm þæir ſlytia ſik med yfer aar æda votn. ne ſuikia þá j kaupum ne umſkipti ſanga þæirra æda hæſta þuiat þat ma huær vara landzmanna gæra hinum hælga *OLAFE* til æro- oc ſer til ſalo hialparat gæra væll vid pilagrima hans oc þeim græida ſæm hans kirkiu vitia j *Nidaroſſe*- En huer ſæm adruvis gerer æn nu hafum ver bodet oc vanvirder j þui bædi gud oc hin hælga *OLAF* Konong- oc oſſ- þa ſkal ſæta af oſſ ræidi oc ræſſingum oc hardum afarkoſtom ſæm þæir misþyrmi ſialfra varra godsz oc æign, þetta bref var gört j *Biorgvin* þa ær lidit var i fra burd vars herra ihu xpi- M- CC- IX- tigi vætra, oc VII. vætr- a Katerine meſſo dagh- a XVIIJ are rikis vars- Herra *Bardr* Kanceler var jnſiglade- æn *Jon* Notarius ritade.

Sigillum ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet.

Baſſi

Baſſi Guthormi filii citatio *Salomoni*, *Stenio*, *Arnoni* Sacerdoti, *Gunnaro* Sacerdoti, *Andreæ* Diacono, *Petro Kuſa*, *Thorſtano Urkar* aliisqve correis facta, ad Comparendum *Oſloæ* coram *Haquino* Duce Norvegiæ & Canonicis Stavangrenſibus menſe proximo ante Paſcha, & reſpondendum iis, de auxilis & armis, eorum inimicis datis.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXVII. No. 6. Apograph. Chartac. No. 86.

1297. die 4 Decembris.

Öllum guds vinum oc ſinum þæim ſem þetta bref ſea æda höyraſender *Baſſe Gudþorms* ſun- Q. G. oc ſina. Ek gerir ollum monnum kunnict- at þa er lidet var fra burd vars herra jhu xpiþuſhundrad- vetra- .II. hundrad- niutighir- oc. VIJ- verr- fiorom doghum efter *Andres* meſſodagh- ſtæmmdi ek þeſſom monnum ſem her ero nemmdir- efter brefe oc bodſkap- mins herra *Haconar* Noreghs Hertoga- j höyrnd oc hiauero margra godra mannaat þeir ſkildi til hans vera komnir til *Oſloar*- manade firer Paſker- *Salomon*- *Steini*- *Arne* Preſtr- *Gunnar* Preſtr- *Andres* Diakn- *Peter Kuſi*- *Þorſteinn Urkar*- þeſſir leikmen *Þorkæll Flæſenos*- *Salfe* Fantr- *Sigurdr* Portare Biſkops *Olafr Kantr*- *Aſlakr Niölen*- *Reidar Daraſkapr*- *Suein Fittill*- ok þeſſir sem Korsbrödr hafa grunſama. j hia ueru ok vapnalane- *Eirikr Brattr*- *Pall* Armadr- Vilialmr klerkr- *Jwar Nyſſ*- *Þorbiörn Kofre*- *Olafr* a *Hagha*- *Þorberghr* Herberghis Klerkr- *Olafr* Klerkr *Huatr*- *Þorkell Griotſteinn*- ok til ſannz vitniſburdar ſetti ek her firer bref mitt ok jnſigli

Sigilli ceræ albæ impreſſi fragmentum loro membranæ exciſo appendet.

Arnonis de *Grasgarde*, *Erici* Legiferi, Confulumqve Bergenfium teftimonia *Erlendum* de *Belfzafe* vendidiffe Dno *Audeno Huglæiki* filio, III Spanna læigu prædii *Æggium* in *Skaun* fiti pro XXIV Marcis.

Ex Autographo membran. Fafcic. XXI. No. 4. Apograph. Chartac. No. 37.

1298. die 8 Februarii.

Ollum gudes vinum oc finum þæim fem þetta bref fia eda höyrà fendir *Arne* j *Grafgarde*· *Eiriker* logmader oc aller radzſ men i *Björuin*· Q. G. oc fina· ydr feé kunnict at Ver varum þar i hia er *Erlender* a *Belfzafe* feldi herra *Auduni Huglæiksfyni*· III. fpanna læigu jardar j *Æiggium* j *Skaun* firer. IIII. merker oc. XX lauk herra *Audun Erlende* huern penning j hond. galt þa halfa mork fmor oc til fanf vitnisburdar oc fullkomligrar ftadfeftu fættu ver ftadarenf jnfigli firer þetta bref med varum jnfiglum· var þetta bref giort· IIJ nattom epter *Agatha* meffo a· XIX· are rikis varf hins virdulega herra *ERIKS MAGNUS* Norex Konongs

Sigilla ceræ albæ impreffa loris membraneis appendent.

Petri Sacerdotis & Canonici Afloenfis. *Amundi Ragnildæ* filii Legiferi & *Petri Digri* Præfecti Afloenfis teftimonia *Styrem* Hospitem, confeffum fuiffe fe a Monachis & Abbate Monafterii de *Hovedey* pretium accepiffe venditorum iisdem VII orarum bol in prædio *Solbergis*, in Valle *Syllingdal* fito

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1298. die 28 Februarii.

Allum mannum þæim sæm þetta bref fia edr höyræ sændir *Peter* prefter korfbrodr. j. *Aflo*. *Amunde Ragnildar* fun Logmadr. ok *Peter Digri* fyflumadr. j· *Aflu*. Q. Guds oc finæ. Ver gerom kunnikt at *ftyr* gefter gek vidr firir off at han hafde fælt ok fullæ peninggæ firer tæikitt. hærræ. H. Abbotæ ok Munkum. j. *Hauudöy*. VII. aura. bol fornt þat fem han atte. j. *folbærgum*· j· *Syllingæ*

dale

dale ok bad oſ at. wer ſkylldim væræ till vitniſ vm þat kaup. ok firer ſagdre hans vidrgangu. þi ſættom. ver. firer þætta bref till aminningær ok vitniſz burdr vor inſigli. Datum Anno dni M.CC. XC. Octauo. pridie. Kal. Marcii. oc en þeſſom .III. hirdmannum .j. hia uerandom. *Kraka. Botolfue* ok Halla.

Sigilla 1 &. 2 deſunt. 3 ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet.

Haconis Ducis Norvegiæ Litteræ donationis factæ *Amundo Slupp* ſuper fundo in Civitate *Oſlenſi*, boream verſus apud *Lidam* ſito; conditione addita, ut fundus, anteqvam Duci, ſuisve ſucceſſoribus oblatus fuerit juſto pretis redimendus, in neminem transferri valeret.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1298. die 10 April.

H*akon* med guds miſkun Noregs Hærtugi son. *M.* Konongs hins koronada sendir. ollum monnom þæim ſem þetta bref sea æda höyra Q. G. oc ſina. Uer vilium at þer vitid at ver hafum gefet *Amunda Slupp* firer ſina langa oc holla þionoſto tuft j *Oſlo* nordr vid *Lidu* siau alna oc fioratigi bræida sunnan firer nordr mote garde varum æin alen oc fimtigi en vpp nordan firer æin alen oc fiora tigi, oc ofan at vid *Hakaragard* oc almenningen æin alen oc sextigi, ſkall han þeſſa tuft hafa oc frialſlega æiga firer huerium manne, æ medan hann lifir oc hans logleger aruar efter han med ſama hætte, En ef honom æda þæim kan firerſogd tuft æda ſa gardr er þar uærdr a gor, foll at uærda þa ſkall hann æda þæir þúiat æins odrum ſælia, at oſſ, warom æfterkomandom æda vmbodsmonnom se adr bodet at kaupa Oc till ſanz vitnisburdar gafom ver honom her firer þetta wart bref er gort var i *Oſlo* a þorsdagen j Paſka viku þa er lidnir waro fra burdartid vars herra jhu. xpi. M. vettra. CC. vettra atta tigir vettra. oc atta vetter a Nitianda are vars Hærtugadömes. Herra *Ake* Kanceller var inſigllade *Bardr Peterſon* ritade

Sigillum corda ſericea viridis rubri flaviqve coloris appendet cuius adv. cera viridis, averſa vero rubra eſt.

Ewindi Episcopi Asloensis, *Hallonis* Abbatis Monasterii de *Howedey* Abbatis & *Gerlaci* Canonici Asloensis mandatum ad *Arnbernum* de *Thiorum*, *Wilhelmum* de *Hyliu* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut *Arnonem* Episcopum Stavangrensem, & Capitulum ejusdem ecclesiæ moneant, ut proxima die iuridica post dominicam Stæ Trinitatis in Consistorio episcopali Asloiæ compareant, ad respondendum de causis, qvæ inter eos vertebantur.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. Nó. 2.

1298. die 21 Aprilis.

Ewindus permissione diuina Asloensis episcopus. & frater *Hallo* abbas monasterij de *Haiwdöy*. judices a sede apostolica delegati. necnon & *Gerlacus* canonicus asloensis eadem auctoritate judex subdelegatus in causis quas capitulum stawangrensis ecclesie habet contra dominum suum *Arnonem* Stawangrensem. Episcopum viris prouidis & honestis dominis. *Anberno* de *Thiorom*. *Villelmo* de *Hyliu* & *Erico* de *Gond* ecclesiarum rectoribus. salutem in domino sempiternam„ Quanquam nos dictum dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum ad instantiam memorati capituli peremptorie citauerimus ut coram nobis compareret eidem capitulo super causis huiusmodi secundum iusticiam responsurus. memoratus tamen episcopus, se coram nobis. in termino constituto minime presentauit. nec aliquem misit responsalem ydoneum ad plures dies post terminum peremtorium exspectatus legittimo procuratore dicti capituli comparente in termino. & instanter eiusdem episcopi contumaciam accusante„ Nos igitur ad ipsius contumaciam conuincendam uobis omnibus & singulis auctoritate prefata in uirtute obedientie & sub pena suspensionis ab officio. quam ex nunc in uos ferimus in hiis scriptis si mandatum nostrum jmmo potius apostolicum adimplere contempseritis quod absit. districte precipientes mandamus quatinus, omnes simul. uel duo uestrum. ad presentiam dicti stawangrensis. episcopi. cum aliquibus testibus fide dignis personaliter accedentes. ipsum adhuc ex superhabundanti quem tenore presentium citamus nomine nostro citare curetis peremptorie. quia parcere uolumus laboribus parcium & expensis. ut proxima

proxima die iuridica poſt dominicam ſanƈte Trinitatis proximam per ſe uel per reſponſalem ydoneum in epiſcopali conſiſtorio *Asloie* compareat coram nobis. prediƈto Stawangrenſi. capitulo. uel eiuſ procuratori legittimo. ſuper cauſis huiuſmodi ſecundum iuſticiam reſponſurus. Si uero diƈtus epiſcopus ad ſe citandum voſ forte non duxerit preſentialiter admittendos. mandamuſ ut preſenteſ litteras. faciatis in eccleſia cathedrali Stawangrenſi legi publice. ipſum epiſcopum citetis ibidem ut premittitur. notificanteſ ej quod ſiue uenerit ſiue non. vos nichilominus in prefixo termino quantum de iure fuerit procedemus. ipſiuſ contumacia non abſtante. Moneatiſ inſuper ipſum dominum Stawangrenſem epiſcopum. & Capitulum. primo. ſecundo. & tertio auƈtoritate prefata ex parte noſtra diſtriƈtius inhibentes. quod lite pendente coram nobis ſuper cauſis huiuſmodi quiſquam eorum per ſe uel per alium occaſione prediƈtarum cauſarum preſumat alteri vim inferre. quod ſi diƈtuſ dominuſ epiſcopus contrarium fecerit ipſi epiſcopo ingreſſum eccleſie interdicimus per preſentes. Capitulum vero ſi contrarium fecerit incurrat interdiƈti ſentenciam ipſo faƈto. sed contra quemcunque alium ſuper premiſſis contrarium facientem. excommunicationiſ ſententiam proferimuſ in hiiſ ſcriptis. Mandamus uobis etiam auƈtoritate prediƈta, quatinus. exceptiſ epiſcopo & Capitulo ſupradiƈtiſ, omnes alioſ & ſinguloſ publice denuncietiſ excommunicatoſ. in lociſ quibus uideritiſ expedire quoſ notorium eſt contra prohibitionem noſtram priorem quo ad premiſſa publice deliquiſſe. preterea mandamus eadem auƈtoritate ut diƈtum dominum epiſcopum ſecundum modum ſupra ſcriptum citetiſ. ut eiſdem loco & termino Reſpondeat ſuper cauſa, quam habet contra eum dominus *Ingemunduſ* canonicuſ Stawangrenſis. monicioneſ. prohibicioneſ. & denunciationes. in quantum permittit natura negotii ſui conſimiles facientes. Cum ſupradiƈta omnia citando, monendo, & denunciando rite feceritis. nobiſ preſenteſ litteras. Sigilliſ ueſtriſ appoſitis eiſdem. vnacum ſigilliſ aliquorum teſtium preſencium si ſigilla habuerint remittatiſ. & quid & qualiter per uoſ de prediƈtiſ aƈtum fuerit per patenteſ ueſtras litteras. annexas preſentibuſ integraliter reſcribatis. In premiſſorum autem

teſtimo-

teſtimonium & pleniorem euidenciam. sigilla noſtra preſentibuſ sunt appenſa. Actum apud ciuitatem *Asloenſem*. In epiſcopali conſiſtorio ibidem Anno domini milleſimo, Ducenteſimo Nonageſimo Octauo Kalendis Maij undecimo. proxima ſecunda feria videlicet ante feſtum beati Georgij martiris.

Sigilli 1 & 3 fragmenta ſuperſunt.

Arnberni de *Thiorom*, *Wilhelmi* de *Hylu* & *Erici* de *Gond* Eccleſiarum Rectorum Monitio ad *Arnonem*, Epiſcopum & Capitulum eccleſiæ Stavangrenſis, ut die proxima iuridica poſt Dominicam Trinitatis in Conſiſtorio Epiſcopali *Aſloæ* compareant ad reſpondendum de cauſis inter eos ſubortis.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXVIII. No. 2.

1298. die 7 Maii.

Harum siquidem auctoritate litterarum ut in preſenti coram uobis Reuerende pater Dne *Arno* dei gratia Stawangrenſis epiſcope perlectarum nos *Anbernus* de *Thiorom*. *Willelmus* de *Hylu*. & *Ericus* de *Gond* preſbiteri & eccleſiarum rectores in predictis litteris nominati, citamus uos peremptorie quatinus proxima die iuridica poſt dominicam ſte Trinitatis proxime- per uos uel per Reſponſalem ydoneum comparetis *Aſlöye* in epiſcopali conſiſtorio Stawangrenſi Capitulo uel eius procuratori legitimo ſuper cauſis. quas habent contra uos ſecundum iuſtitiam reſponſurus- Notificamus vobis inſuper auctoritate eadem quod siue uenerítis siue non- in termino prefixo- predicti dni judices. a. ſede Apoſtolica dati- procedent nichilominus quantum de iure fuerit- contumacia ueſtra non obſtante- monemus & uos predicte pater & domine auctoritate prefata- qua supra- primo- ſecundo & tercio- diſtrictius inhibentes- & Capitulum similiter Stawangrenſe quod lite pendente coram predictis iudicibus ſuper cauſis huiuſmodi quaſcunque ueſtrum per ſe uel per alium occaſione predictarum veſtrarum preſu-

presumat alteri vim inferre- quod si uos prefate pater & domine contrarium feceritis uobis ingressum Ecclesie prefati judicis per presentes interdicunt. Capitulum uero si contrarium fecerit incurrit interdicti sententiam ipso facto- sed contra quemcunque alium super premissis contrarium facientem excommunicationis sententia est prolata- Citamus & uos secundum modum supra scriptum ut eisdem loco & termino respondeatis super causa quam habet contra uos dominus *Ingemundus* Canonicus Stawangrensis- monentes uos ut premittitur & dominum *Ingemundum* quod neuter uestrum per se uel per alium occasione predicte cause presumat alteri vim inferre- quod si uos reuerende pater & domine contrarium feceritis- noueritis uobis eo ipso ingressum ecclesie per predictos judices interdictum „ si uero *Ingemundus* contrarium egerit- incurrit interdicti sententiam ipso facto- sed contra quemcunque alium ut predictum est super premissis contrarium facientem excommunicationis sententia per predictos iudices est prolata- Et ut predictum mandatum predictorum patrum - dominorum & iudicum simus sicut tenemur ueraciter & plenarie executi presentem processus nostri formam siue modum quam presentibus litteris sub sigillis nostris vnacum sigillis *Bardonis Brænte Silfuer* & *Þorgilli Auklendis* duximus communiendam. Actum *Stawangrie* in episcopali consistorio ibidem nonas Mayij- anno Domini- Millesimo-ducentesimo- nonagesimo octauo- hijs testibus presentibus predictis *Bardone* & *Thorgillo* ac *Gudormo* Clerico nepote domini *Bassonis* ad hoc specialiter uocatis & rogatis & alijs pluribus fide dignis

Sigilla, quæ loris membraneis, appenderant, desunt.

Audeni & *Bardonis Viglæiki* filiorum, & *Alfonis* de *Kroke* ad *Bernonem* de *Biarkey* & Incolas *Sunmariæ* Litteræ, qvibus teſtantur ſe vidiſſe Librum Communitati fratrum Nidroſienſis Capituli pertinentem, compoſitum auctoritate *Sigurdi* Archiepiſcopi 1244. Cui omnes fundi, omniaqve bona non modo communis eorundem menſæ ſed & unius cujusqve Canonici proventus adſcripti erant; & cujus Exemplar autographum nunqvam ciſtæ Canonicorum communi auferretur, niſi nova inſcribenda eſſent bona; apographum vero qvotidiano inſerviret uſui. Secundum vero utrumqve ad Capellam Sti *Hallvardi* ab *Johanne Ælgo* Canonico poſſeſſam pertinuiſſe prædia *Æinſtapaſætre Alrekſſkoge* & *Valſſiord.*

Ex Autographo membr. Faſcic. VI. No. 8. Apograph. Chartac. No. 90.

1298. die 7 Maii.

Herra *Biarna.* j *Biarkor. öy*, ok allum adrum guds vinum ok sinum a *Sunmöre*,, þæim ſem þetta bref ſea æda hoyra ſænda,, *Audun*, ok *Bardr Viglæigs*, Syner, ok *Alfer* j *Kroke*. Q. G. ok ſina,, Ver uilium at þer vitid, at æfter bönarſtad ſira *Jons Ælgs*,, ſaam ver ok iſerlaſom,, ſkipan virdulegs herra *Siugurdar* Ærkebiſkopſ. ok þeirra Korſbrodra er þa voro at ſtadenom. A. Communſbok korſbrödra hæila ok oſkafna med ſonno lætri er ſua vattar,, Anno domini. M.CC.XL.IIIJ vm daga *Siugurdar* Ærkibiſkops,, þa var þæſſor landſkyldar Skra gor,, æfter rade herra Ærkebiſkops. ok þeirra korſbrödra er þa voro at ſtadenom,, ok var þa ranſakat æfter um allar æignir þær sem þa lago til prouendanna. At huer prouenda hæfdi ſinar æigner,, þær er hun ætti med retto at hafa,, bæde at lut ok læiguburd ok uoro þa ſaman fördar allar land ſkyldar ſkrar huers brodors,, Samdezſt þat allum bæde Ærkibiſkope ok brödrom at æfter þi ſkyldi huer prouenda fylgia æignum ſinum. Sem her være a ſkratt,, þo at adr hefde nockot tuimæle veret millim sumra prouenda um nokkorar æigner, ok huer broder ſkyldi ſer gera sina landſkylda skra. æfter þi sem her være a ritat,, þat var ok þa mælt,, at þæſſor skra ſkildi iamnan vera. j. Communs kiſtu brödra, ok ækki uppi fara, nema nockor æign köme til æinhuerrar prouendo. æda nockot æigna

æigna ſkipti verde gort med rade herra ærkibiſkops, æda brödra, þa ſkal þat her a ſkra ok þægar boken after. j. hyrdzſlo fara „ en adra bok ſkal gera æfter þæſſare „ ok ſkal þa hafa huerſ daglæga uppi þægar brödr þyckiazſt þyrfa hafa„ en þæſſ a millim ſe hon ok. j. Kommunſ kiſtu, þat ok alt ſem brödrom þycker mcſto um varda. þa ſkal a þeſſare bok ſkrasætia ok ſkal þat alt at iamnfullu halldazſt ſæm þat ſe med brefum æda inſiglum bunded, þuiat þat eitt ſkal her a ſkra er med allra brödra ſamþykt uerdr gort ok þæſſ Ærkibiſkops ſem þa er, Ver ſaam ok .j. þæirri ſamre bok at til *Halvardsſtuku* prouendo er nu a ſira *Jon Ælgr* liggia þæſſar æignir. Af *Æinſtapaſatre*· IJ· manadar mate. smör, a *Alreſkogom*· IJ. manada mate smör, a *Valſfirde*: IJ· manada mate ſmör. Ver hoyrdom ok ord *Gydu* huſpröyiu. er *Martain Ærlingſſon* atte. at *Martain* köypti þæſſar æignir nordr j *Nidaroſe*. Ok at þetta mæge ængi miſtrua at ſua ſaam ver ritad. ok ſua talade *Gyda* firer oſſ ſem her vattar„ ſættom uer til vitnisburdar. her firer vaar inſigli. Var þetta bref gort j *Nidaroſe* ·IJ· Nattom firer *Gregoriuſmöſſo.* „ þa er lidnir voro fra burd vars herra ihu. xpi. M. vættra .CC. XC vættra. ok. VIIJ. væter

Sigillum 1 & 2 ceræ viridi impreſſa loris membraneis appendent.

Auberni de *Thiorum*, *Willelmi* de *Hylu* & *Erici* de *Gond* Eccleſiarum Rectorum Litteræ ad *Ewindum* Epiſcopum Aſloenſem ſociosqve judices, qvibus eos certiores faciunt, ſe ex mandato proceſſiſſe contra hos, qvi vim intulerant Capitulo Stavangrenſi, & inqviſitione facta inveniſſe, Dominum *Ericum Gæſter* Preſbiterum juſſu *Arnonis* Epiſcopi Stavangrenſis decimam fabricæ eccleſiaſticæ ad Capitulum pertinentem octo marcarum percepiſſe; ſanciviſſe uero excommunicatione, ne id ulteriu, fieret. Qværunt deniqve modum agendi contra *Suenonem* ſacerdotem, quem Eccleſiæ de *Haland* ad Capitulum pertinenti, præter ejusdem ſcitum, Epiſcopus præfecerat.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXIIX. No. 10. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 91.

1298. die 12 Maii.

Reverendo in xpo Patri Dominiſ *Euindo* permisſione Diuina Epiſcopo

Epiſcopo *Aſloenſi* ac Religioſo viro fratri *Halloni* Abbati de *Høwudoy*, iudicibus a ſede Apoſtolica delegatis necnon & diſcreto viro *Gerlako* Canonico Aſloenſi eadem auctoritate iudici ſubdelegato *Aubernus* de *Thiorom* *Willelmus* de *Hylu* & *Ericus* de *Gond*, Eccleſiarum rectores. Salutem in Domino Ihu xpo, iuxta mandati veſtri formam, proceſſimus ad inquirendum contra hos, qui vim intulerant Capitulo Stawangrenſi contra prohibitionem contentam in literis veſtriſ citatoriiſ ſecundis poſt publicationem earundem literarum factam in ciuitate Stawangrenſi ſuper boniſ Capituli memorati, ut per noſ ad mandatum veſtrum publice denunciarentur excommunicati illi quos notorium eſſet contra prohibitionem veſtram publice deliquiſſe, inquiſitione siquidem ſolempni facta per nos inueniebamus ex plurium fidedignorum exhibitione iuramenti parochianorum Eccleſie beate *MARIE* Uirginis ciuitatis predicte, quod Dominus *Ericus* *Gæſter* preſbiter receperat ad mandatum Domini noſtri *Arnoniſ* Epiſcopi Stawangrenſis eam partem decime preſbiterii, quam partem decime pertinentis ad fabricam Eccleſie prelibate circa octo marchas in pecunia numerata ſpectantis ad Capitulum ſupradictum poſt publicationem citationis veſtre, ac prohibitionem factam a nobis earundem auctoritate literarum. a. predictis parochianiſ prefatam decimam ita diſtricte exigens, quod niſi ſibi ſoluerent eandem omnes in feſto paſche communione corporis xpi penitus carere debuiſſent, ac etiam quoſdam de prefatis parochianis occaſione predicta carere fecit perceptione corporis xpi uſque ad quartum diem Paſche, quia predictam decimam ſibi ſoluere noluerunt, et in predicto quarto die paſche dictus ſacerdos miniſtrauit eiſ dominici corporis sacramentum, tamen primitus dicto ſacerdote a prefatiſ parochianis dicta decima ad voluntatem ſuam integraliter perſoluta, verum quia prefatus preſbiter preſens non erat Stawangrie, quando ſepefati parochiani exhibuerunt ſe coram nobis ad perhibendum teſtimonium ſuper premiſſis contra ipſum illorum teſtimonium, recipere diſtulimus, ac de denunciacione ipſius nichil fecimus ob hanc cauſam, Item ſignificamus vobis, quod dominus Epiſcopus inſtituit ad eccleſiam de *Haland*, que ſpectat ad Capitulum memoratum,

ratum, quendam sacerdotem dictum *Suenonem* ordinando ipſum in prefata eccleſia tanquam vicarium Capituli, & fecit eidem aſſignari dimidium predium eccleſie de *Haland.* quod tamen ipſi Capitulum longe prius locauerant ante receſſum ſuum ad *Alslöyam* cuidam ruſtico, & inſtitutionem primariam & vicariam perpetuam, quas ipſi antedicti Epiſcopus & Capitulum ordinauerant in prefata eccleſia cum Domino *Thordone* preſbitero de *Soma*, & literis ſuiſ, uirorumque ſigillis appoſitis confirmarunt, ſolus idem Epiſcopus post receſſum ipſorum abſque prefati Capituli *) ſitu retractauit, occaſione cuius dominus *Ketillus* Canonicus Stawangrenſis dixit per Dominum Epiſcopum ac Sacerdotem prefatos vim illatam fuiſſe Capitulo ſupradicto, quare petiuit a nobis idem *Ketillus* inſtanter, quod prefatum ſacerdotem publice denunciaremus excommunicatum, unde quia de iure eſitauimus, quid rationabiliter eſſet faciendum, in premiſſis ad huc nobiſcum deliberauerimus ſuperſedere de denunciatione predicti ſacerdotiſ facienda, quo uſque voſ ſuper pretactis literis veſtris iterato nos redderetis certiores, Idcirco dominationi veſtre humiliter per preſentes ſupplicamus quatinus hac vice circa premiſſa quoad denunciationem predictorum ſacerdotum nos excuſatos habeatis. In ſignum uero eiuſdem, quare premiſſa adimplere diſtulimus, preſentes literas cum ſigillis noſtriſ appenſis vobis duximus tranſmittendas. actum Stawangrie jn feſto ſanctorum *Nerei* & *Achillei*, Anno Domini M. CC. XC. octavo.

*) Scitu *leg.*

Ewindi Asloensis, *Thorstani* Hamarensis, Episcoporum, & Fratris Hallonis monasterii de *Howdöy* Abbatis Sententia interlocutoria, qva Arnonem Episcopum Stavangrensem contumaciæ reum XV Marcas denariorum usualis monetæ Capitulo pro expensis occasione istius c ntumaciæ soluere jubent; Capitulum vero mittendum esse in pos sessionem causa rei servandæ qvorundum agrorum juxta ecclesiam Sti *OLAVI* Civitatis Stavangrensis, ut & trunci apud Majus altare positi in ecclesia cathedrali, nec non in possessionem prædiorum *Horn*, *Rossavik*, *Miolbus* & *Orwstader*.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 8. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 88.

1298. die 13 Junii.

In nomine Domini Amen. Nos *Ewindus* Asloensis, *Thorstanus* Hamarensis permissione diuina Episcopi. & frater *Hallo* Abbas monasterii de *Howdöy* judices a sede Apostolica delegati in causis quas Capitulum *Stawangrensis* ecclesie habet contra Dominum suum *Arnonem* Episcopum Stawangrensem. Notum facimus uniuersis presentes litteras visuris vel etiam audituris, quod cum dictus Episcopus tertio fuisset ad instantiam memorati Capituli ex parte nostra citatus peremptorie, ut coram nobis compareret, eidem capitulo super causis huiusmodi secundum iustitiam responsurus, & idem Episcopus in termino constituto se coram nobis minime presentauit, nec aliquem misit Responsalem legittimum per plures dies post terminum peremptorium expectatus legitimo procuratore dicti capituli in ipso termino comparente, ac instanter prefati Domini Episcopi contumaciam accusante prout per documenta legitima super hiis confecta plenius edocetur. jdcirco nos exigente justitia interloquendo sepefactum Dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum pronunciamus contumacem, & ne de sua videatur inobedientia commodum reportare, memoratum Episcopum Stawangrensem in quindecim marcis denariorum usualis monete pro expensis ex parte dicti capituli, occasione istius contumacie iam tertia vice factis, taxatione premissa & a procuratore Capituli postmodum iuramento prestito, eidem Stawangrensi Capitulo, condempnamus. Dictumque capitulum auctoritate, qua fungi-

fungimur in hac parte, decernimus fore mittendum in possessionem causa rei seruande quorundam agrorum iuxta Ecclesiam beati *OLAVI* ciuitatis *Stawangrensis* sitorum, quos ab ipso Episcopo pe:it memoratum capitulum, sicut ex forma petitionis oblate super hoc, colligitur euidenter, Item consimili modo in possessionem trunci apud maius altare positi in Ecclesia Cathedrali, Item in possessionem predii *Horn*, quod reliquit *Arnbernus* Abbas de *Utstein*, Item in possessionem predii de *Rossawik* quod reliquit Dominus *Olaus* de *Foss*. Item in possessionem prediorum *Miolhus* & *Ormstader*, que reliquit *Arnbernus* de *Heimpnesi*, Decernimus fore mittendum pro rata legati Capitulum memoratum modo consimili, prout supra, ita videlicet, quod medietas fructuum cedat Capitulo, de prediis relictis ecclesie per talem modum, quod per episcopum & capitulum anniuersarium sit tenendum In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda, Actum & datum in Consistorio Episcopali *Asloye*. Nobis in tribunali sedentibus. Anno Domini M.CC. Nongesimo octavo, proxima Sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Ewindi Asloensis sociorumqve Judicum Sententia, qva Appellationem *Arnonis* Episcopi Stavangrensis, ad Curiam Romanam, per procuratores *Salomonem* & *Thorbergum* interpositam, frivolam esse decernunt.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 7. Apograph. Char. manu Arn. Magnæi No. 89.

1298. die 13 Junii.

Sanctissimo in xpo patri & Domino. Sacrosancte Romane Ecclesie summo pontifici. *Ewindus* Asloensis & *Thorstanus* Hamarensis permissione diuina Episcopi, nec non & frater *Hallo*, dictus Abbas Monasterii de *Howdöy* Asloensis Diocesis deuota pedum oscula beatorum, Sanctitati vestre notum facimus per presentes, Nos quatuor rescripta, quorum tenores immediate subsecuntur a sede

ſede Apoſtolica recepiſſe. Erat primi reſcripti tenor talis, *BONIFACIUS* Eps. [vid. pag.] Erat autem ſecundi reſcripti Apoſtolici tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid pag.] Tertii vero reſcripti Apoſtolici erat tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid. pag.] Erat inſuper quarti reſcripti Apoſtolici tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid. infra] Ad executionem igitur mandati apoſtolici ſinceram habentes affectionem, ut tenemur, partes ad noſtram preſentiam legittime fecimus euocari. Comparentes autem in iudicio procurator legittimus ex parte Stawangrenſis Capituli, & *Ingemundus* Stawangrenſis Canonicus pro ſe ipſo in quocunque termino peremptorio, cum prefatus Stawangrenſis Epiſcopus primo & ſecundo citatus peremptorie non comparuiſſet perſonaliter, nec reſponſalem ydoneum vel excuſatorem aliquem mittere curauiſſet, ad plures dies poſt ultimum peremptorium exſpectatus, contumaciam eiuſdem Stawangrenſis Epiſcopi multipliciter accuſabant, unde nos exigente iuſtitia dictum Epiſcopum in expenſis factis occaſione huiuſmodi contumacie condempnantes, quaſdem interlocutorias tulimus contra eum, Nichilominus ut deferremus dignitati & perſone, memoratum Epiſcopum ex ſuperhabundanti tertio citare curauimus peremptorie, ut per ſe vel reſponſalem ydoneum in prefixo termino compareret coram nobis, Capitulo & *Ingimundo* prelibatis, ſecundum iuſtitiam reſponſurus, pendente itaque dilatione ſuper citatione peremptoria tertio facienda, cum nos Aſloenſis Epiſcopus eſſemus abſentes, & partis alterius procurator, *Salomon* & *Thorbergus*, qui ſe dicebant procuratores Stawangrenſis Epiſcopi ad Aſloenſem venientes ciuitatem, diuqve moram facientes, ibidem poſt elapſum decendium. ab interlocutoriis antedictis, in preſentia fratris *Aſmundi* Prioris predicatorum ibidem, & fratris *Ivari* Vicegardiani domus fratrum minorum ciuitatis eiuſdem legebat, prout dicitur quandam appellationem ſub hac forma: In nomine Domini Amen. Cum nos *Salomon* & *Thorbergus*, Reuerendi patris & Domini *Arnonis* miſeratione diuina Epiſcopi Stawangrenſis procuratores, ventorum & aerum aduerſitatibus impediti, licet viam ſatis arripuerimus tempeſtiue ad terminum venire nequiuimus, predicto domino noſtro prefixum per venerabiles Dominos

Dominos Epiſcopum Aſloenſem & Abbatem de *Howdöy* judices, ut dicitur, a ſede apoſtolica delegatos, nec non & dominum *Gerlacum* Canonicum Aſloenſem a Venerabili domino Epiſcopo Hamarenſi ſubdelegato in cauſis, que vertuntur, vel verti ſperantur inter Dominum noſtrum Epiſcopum ex parte una, & Capitulum Stawangrenſe ex alia, nec non & dominum *Ingimundum* quondam Canonicum Stawangrenſem per prefatos tamen iudices, ut dicitur, delegatos, quorundam relatione ad inſtantiam partis aduerſe contra Dominum noſtrum memoratum per quaſdam interlocu torias intelleximus proceſſiſſe. Nos vero procuratores nominati paucis diebus a termino elapſis, cum ad ciuitatem veniremus Aſloenſem, parteque aduerſa ibidem tunc preſente, dictorum iudicum, ut dicitur, delegatorum copiam cum inſtantia petiuimus & noſtra procuratoria, excuſationes allegationes & petitiones in forma iuris audiri. Item petiuimus nobis dari copiam proceſſus per ipſos ut dicitur habiti, Item formam preſentiam literarum & ipſorum corpora reſcriptorum, Item petitionem & procuratoria partis aduerſe, & omnia & ſingula, in quibus proceſſum fuerat per eoſdem. Optulimus etiam nos nomine procuratorio ex parte dicti Domini noſtri Epiſcopi ad reſpondendum petionibus partis aduerſe, pro ut de iure fuerit reſpondendum. Innotuimus etiam prefatis iudicibus, ut dicitur, delegatis ſingulariter & ſeparatim, cum eorum copiam coniunctim ſiue ſolempniter habere nequimus quod domino noſtro Epiſcopo & nobis plurime exceptiones competunt contra reſcripta proceſſus & perſonas, propoſuimus etiam dominum noſtrum Epiſcopum & Eccleſiam ſuam grauiter fore leſam, eo quod predictis exceptionibus omiſſis contra eum ſit proceſſum, unde beneficium reſtitutionis in integrum cum inſtantia petebamus, que omnia & ſingula prenominati iudices, ut dicitur, delegati contra iuſtitiam precise denegarunt. Exceptionum vero Domino noſtro & nobis procuratorio nomine competentium quedam tales ſunt. In primis proponimus, quod cum ipſi Domini noſtri aduerſarii *Ingimundo* olim Canonico Stawangrenſi per Epiſcopum ſolempniter ordinaria auctoritate pro criminibus & exceſſibus notoriis excommunicato communicauerint, & adhuc com-

municant in crimine criminofo eandem excommunicationis fententiam euidenter incurrerunt. Item eofdem aduerfarios excommunicationis fententia proponimus innodatos, eo quod in Ecclefiam & Ecclefiafticas perfonas enormiter induxerunt & adhuc inducunt brachium feculare propter quas excommunicationum exceptiones a iudicialibus actibus iudicis officio aduerfario etiam nichil proponente ipfo iure repelli iubentur, cum dictas excommunicationum fententias & plures alias pro loco & tempore proponendas, adeo euidenter & notorie incurrerunt, quod nemo de illis ulterius certiorari tenetur, unde proceffum per eos vel ad eorum inftantiam habitum vel impetratum conftat non valere. Item procuratorio nomine dicimus, quod fepedicti iudices, ut dicitur, delegati per refcripta ipfis fuper petitionibus Capituli Stawangrenfis, nec non & *Ingimundi*, olim eiusdem ciuitatis Canonici, ut dicitur, tranfmiffa procedere non deberent, nec de iure potuerunt, cum in iisdem caufis & articulis alia refcripta & ad alios iudices, vel ad alium prius fuerant impetrata, & per ipfos tunc proceffus habitus fiue inchoatus, atque ab eodem per Dominum noftrum Epifcopum ad fedem Apoftolicam legittime appellatum. Iamque idem negotium in curia Romana pendet fiue per domini noftri nuncium vel procuratorem ventilatur, precipue cum fecunde litere de prioribus nullam fecerunt mentionem. Item, cum in refcriptis de quibus nunc agitur, continetur de utriusque partis procuratorum affenfu, ducimus, quod pars aduerfa carere debeat commodo impetrati, eo quod una & eadem perfona in utriufque partis procuratoria domino noftro ignorante contra ipfum fraudulenter militauit ex dolo & malitia dicti Capituli Stawangrefis. Qua vero predicti Domini, qui in caufis prelibatis pro iudicibus gefferant delegatis, nos ad prefatas exceptiones producendas & alias nobis & domino noftro competentes reftituere denegarunt, ipfi domino noftro & nobis iuris beneficium indebite fubtrahentes; Item quod nobis copiam proceffus fui fepius petiti edere noluerunt, & fui prefentiam totaliter exhibere recufarunt, ipfum Dominum noftrum Epifcopum Stawangrenfem & nos ex hoc indebite fentientes pregrauatos nomine procuratorio in hiis fcriptis fedem apoftolicam apellamus, & apo-

& apoſtolos nobis & Domino noſtro dari, ipſum Dominum noſtrum Epiſcopum memoratum & nos cauſas premiſſas cum omnibus iuribus & rebus Eccleſiaſticis & mundanis in perſonis & rebus eiuſdem ſacroſancte ſedis defenſioni & protectioni ſpecialiter ſupponentes. Lecta & interpoſita fuit hec appellatio *Aſloye* in choro Eccleſie Cathedralis, Anno Domini M CC. Nonageſimo octauo. Nonas Maii, preſentibus religioſis viris & Dominis, fratre *Aſmundo* Priori domus fratrum Predicatorum Aſloye & fratre *Juaro* domus fratrum minorum vicegardiano eiuſdem ciuitatis ad hoc ſpecialiter vocatis & aliis pluribus clericis & laicis fidedignis. Tandem adueniente tertio peremptorio termino, cum ex parte dicti Stawangrenſis Epiſcopi nullus appareret reſponſalis ydoneus termino prefinito, procurator Capituli & *Ingimundus* ſepefati coram nobis in iudicio comparentes, inſtanter petebant, quod contra dictum Stawangrenſem Epiſcopum procederemus ſuper cauſis huiuſmodi, tanquam contra contumacem, appellatione prenotata non obſtante, quam dicebant inanem & friuolam rationibus infra ſcriptis. In nomine Domini Amen. Dicunt inprimis & in iure proponunt *Ketillus* procurator Stawangrenſis Capituli & *Ingimundus* ſepedicti, quod appellationi, qui per *Salomonem* & *Thorbergum* dicitur interpoſita non eſt aliquatenus deferendum, nam idem *Salomon* non poteſt eſſe procurator, cum ſit ſacrilegus, interfuit enim ad rapiendum ornamenta pariter & tintinabula Eccleſie beate Virginis ciuitatis Stawangrenſis. Item quod excommunicatione maiori eſt ligatus, quia in *Ketillum* Stawangrenſem Canonicum manus violentas iniecit ipſum trahendo per Eccleſiam & cimiteria, ac carceri mancipandum. Item dictus *Thorbergus* eſt excommunicatus maiori excommunicatione, qui ſimiliter interfuit premiſſis ac diuerſis violentiis aliis contra prohibitiones veſtras, Capitulo irrogatis, premiſſa vero in ciuitate Stawangrenſi adeo ſunt notoria, quod nulla tergiuerſatione valeant occultari. Illud preterea, quod allegatur de impedimentis falſum eſt, quoniam ad nouem ebdomadas ante terminum peremptorium facta fuit citatio & adeo tempeſtiue veniſſent, ſi voluiſſent, ſicuti pars aduerſa, & imputabitur eis quod poſuerunt ſe ad aquam, cum potuerunt iuiſſe

 per

per terram. Item dominus Comes *Jacobus* receffit de *Stawangria* in paraceue & venit *Alfloye* ante prolatam interlocutoriam ad fex dies. Item quod dicitur de prefentia partis aduerfe, non eft verum quoniam eadem die qua dicitur appellatum *Afloye* erat procurator dicti Capituli Stawangric pro citatione tertio facienda, Item quod dicunt paucis diebus poft terminum peremptorium &c. non eft verum, quoniam ficut patet per interlocutoriam per plures dies fuerant exfpectati. Item, quod dicitur, petebant in forma iuris audiri, non eft verum, quoniam dilatione pendente & procuratore partis alterius abfente ab uno delegatorum ac fubdelegato tertii nichil in forma iuris peti vel fieri poterat nec debebat cum de impotentia tertii iudicis ipfis cum intereffe non poterit non conftabat. Item fuper eo quod petitur de reftitutione in integrum refpondetur, quod non eft aliquatenus concedendum, nam neceffitatem pacientibus fubuenitur, fed illi nullo modo, qui per contumaciam & malitiam fe abfentauit. Item ad id quod dicitur, iudices precife denegarunt &c. Refpondetur, quod · oc non eft verum, nam illi iudices qui fuerunt apud ciuitatem Afloenfem refponderunt eis, quod fi venirent ad terminum prefixum, libenter vellent eos audire, & cum ipfis facere quicquid de iure deberent. Item ad id quod dicitur communicauerunt in crimine criminofo &c. ac induxerunt enormiter brachium feculare in Ecclefiam &c. refpondetur, quod hoc plane falfum eft. Item quod dicitur non valere, quod ad eorum inftantiam actum eft &c. manifefte falfum eft, dato fine preiudicio, quod effent excommunicati uere, quod penitus denegatur. Item, quod dicitur de refcriptis prius impetratis &c. non eft verum, nifi fic per decimam in *Finöy*, de qua in prefenti iudicio nichil actum eft, nifi quod prohibeatur Epifcopus fuper poffeffione capitulum perturbare. Item quod dicitur negotium pendere in Romana Curia &c. non tenentur iudices credere nifi quatinus legitimis conftiterit documentis nec credunt illud effe verum. Item quod dicitur, procuratorem fraudulenter militaffe &c. non eft verum. Cum igitur plurima que per *Salomonem* & *Thorbergum* prefatos in fuprafcriptis funt dicta, meram continent falfitatem, nec funt in forma iuris propofita, dicunt *Ketillus*

& In-

& *Ingimundus* prefati, quod dicti *Salomon* & *Thorbergus* grauati non ſunt in aliquo, & ideo talis appellatio reputabitur irrita & inanis maxime cum ſecundum ſtatuta Canonum apoſtolos cum inſtantia non petebant, & dato ſine preiudicio, quod eſſet aliqua, quanquam nulla ſit rationibus preoſtenſis, non tamen eſſet eidem aliquatenus deferendum, cum idem Stawangrenſis Epiſcopus ne appellationibus partis aduerſe detulerat, nec illis etiam quas interpoſuiſſe dicitur perſonaliter, prout notorium eſt in ciuitate & dyoceſi Stawangrenſi, & ſuper hoc eſt alibi infra regnum Norvegie publica voce & fama, quare petunt *Ketillus* & *Ingimundus* memorati nomine quo ſupra, quatinus contumacia dicti Epiſcopi, pariter & huiuſmodi appellatione friuola non obſtantibus, prout ordo rationis expoſtulat procedatis, viſis itaque ſupra criptis rationibus & plenius intellectis, nos premiſſam appallationem reputantes friuolam de concilio ſapientum decreuimus eidem fore minime deferendum, ſed ea non obſtante procedendum in cauſis potius, ſicut expoſtulat ordo iuris. In quorum omnium teſtimonium preſentes litteras ſigillis noſtris conſignatas, predicto Stawangrenſi Epiſcopo mandauimus exhiberi. Datum in conſiſtorio Epiſcopali *Aſlöye*, Anno Domini M.CC. nonageſimo octavo proxima ſexta feria ante feſtum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 1. 2. 3. ſed fracta, loris membr. appendent.

Ewindi Aſloenſis Epiſcopi & cæterorum Judicum Litteræ mandatoriæ ad *Thorkillum* dictum *Kota* de *Kinſarvik*, *Bardonem* de Awatznefe ac *Ericum* de *Gond* Eccleſiarum Rectores, ut coram Epiſcopo Stavangrenſi, Stavangriæ, clericis & laicis convocatis, latas inter eum & Canonicos ſententias legant, eumqve & univerſos moneant eccleſiaſticis fore cenſuris ligatos, qvi occaſione dictarum cauſarum vim poſthæc Capitulo intulerint, diſtulerintve præſtare rem judicatam.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVIII. No. 4. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 91.

1298. die 13 Junii.

In nomine Domini Amen. *Ewindus* Aſloenſis, & *Thorſtanus* Ha-

marenſis

marenſis permiſſione diuina Epiſcopi, Nec non & frater *Hallo* Abbas Monaſterii de *Howdöy*, Judices a ſede apoſtolica delegati, jn cauſis quas Capitulum Stawangrenſis Eccleſie & Dominus *Ingimundus* Stawangrenſis Canonicus. habent contra dominum ſuum Epiſcopum Stawangrenſem, viris honorabilibus & diſcretis, dominis *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinſarvik* Bergenſis Dyoceſis, & *Bardoni* de *Awatznefe*, ac *Erico* de *Gond*, Stawangrenſis dioceſis Eccleſiarum rectoribus, ſalutem in domino ſempiternam, Licet ad inſtantiam procuratoris Capituli Stawangrenſis, nec non & *Ingimundi* Stawangrenſis Eccleſie Canonici, prefatum Dominum *Arnonem* Stawangrenſem Epiſcopum, pluries & peremptorie ad nos fecimus euocari, ut ſuper cauſis huiuſmodi, dicto Capitulo, & eidem *Ingimundo*, per ſe vel alium Reſponſalem ydoneum, ſecundum Iuſtitiam Reſponderet, jdem tamen Epiſcopus in nullo termino peremptorio coram nobis comparuit perſonaliter, nec pro ſe Reſponſalem aliquem legitimum diſtinauit, Quanquam procurator Stawangrenſis Capituli & *Ingimundus* ſupradicti, in quolibet peremptorio comparentes eiuſdem Epiſcopi contumaciam multipliciter accuſabant unde nos exigente iuſtitia contra dictum Dominum *Arnonem* Stawangrenſem Epiſcopum aliquas tulimus ſententias, Nec non & contra illos, qui dicto Capitulo vel *Ingimundo* lite pendente coram nobis vim inferrent, per ſe vel alios occaſione cauſarum nobis commiſſarum, vobis igitur omnibus & ſingulis in virtute obedientie, diſtricte precipiendo mandamus auctoritate qua fungimus in hac parte, quatinus omnes ſimul aut duo veſtrum, vel ſaltem unus ad ciuitatem Stawangrenſem perſonaliter accedentes, conuocatis ibidem clericis & laicis, quos habere poteritis in vicino, literas noſtras & ſententias, que vobis exhibentur ex parte Capituli & *Ingimundi* predictorum coram eis legatis publice & vulgariter exponatis, denunciantes in ciuitate Stawangrenſi perſonaliter, ac in locis aliis, vbi expedire videritis fatientes per alios publice nunciari fore ligatos ſententiis Eccleſiaſticis ſecundum noſtrarum literarum continentiam, uniuerſos, qui Stawangrenſi Capitulo vel *Ingimundo* ſepefatis, occaſione cauſarum nobis commiſſarum vim intulerant per ſe vel alios, poſtquam

quam huiusmodi noſtre ſententie primo fuerunt apud Stawangriam publicate, Moneatis inſuper dictum Stawangrenſem Epiſcopum ut occaſione predictarum cauſarum non inferat violentiam dicto Capitulo ſeu etiam *Ingimundo*, nec procuret inferri per ſe vel alium aut alios publice vel occulte, quod ſi poſt publicationem preſentium contrarium fecerit ipſum exnunc prout extunc ab officio sacerdotali ſuſpendimus per hec ſcripta, ſi vero veſtrum aliquis mandatum noſtrum, imo verius apoſtolicum, fideliter adimplere contempſerit requiſitus, quod non credimus, ipſum ab officio ſuſpendimus per preſentes. In cuius rei teſtimonium ſigilla noſtra preſentibus literis duximus apponenda. Actum in Epiſcopali Conſiſtorio Aſloye, Anno Domini M.CC. Nonageſimo octauo, Proxima ſexta feria ante feſtum beati *Botulphi* Abbatis, quicquid autem per uos ſuper hoc actum fuerit, nobis ſub ſigillis veſtris & fidedignorum teſtium, qui preſentes fuerint, integraliter reſcribatis.

Sigill. 2. 3 læſa loris membr. appendent.

Ewindi Aſloenſis & cæterorum judicum litteræ mandatoriæ ad dominos *Thorkillum* de *Kinzarvik*, *Bardonem* de *Awatznæſs* & Ericum de *Gond* Eccleſiarum Rectores, ut Raptores lignorum Capituli Stawangrenſis, & Epiſcopum *Arnonem* ob res, Eccleſiæ b. Virginis Stawangrenſis ablatas publice denuntient excommunicatos, ni læſos in Intergrum extemplo reſtituerint.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXVIII. No. 9. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 92.

1298. die 13 Junii.

E*windus* Aſloenſis, *Thorſtanus* Hamarenſis Dei gratia epiſcopi, nec non & frater *Hallo* Abbas Monaſterij de *Howdöy*, Apoſtolice ſedis Iudices delegati, Diſcretis viris & honeſtis, Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergenſis Dyoceſis, *Bardoni* de *Aawatznæſſ* & *Erico* de *Gond* Stawangrenſis dyoceſis eccleſiarum Rectoribus eternam in Domino ſalutem, Diſcreti viri Capitulum Stawangrenſe nobis per ſuas petitiones in iudicio porrectas ſunt conqueſti, quod

nonnulli tam clerici quam laici, ligna eorum postquam emanauit a nobis secunda citacio facta Domino. A. Episcopo Stawangrensi eis violenter abstulerunt, Quocirca vobis omnibus & singulis auctoritate apostolica in virtute obediente & sub pena suspensionis ab officio, quam exnunc in vos ferimus in hiis scriptis, si mandatum nostrum, imo potius Apostolicum adimplere contempseritis, quod absit districte precipientes mandamus, quatinus omnes simul aut duo vel unus vestrum moneatis predictos clericos & laicos, quos notorium est prefati Capituli ligna abstulisse, ut ammonicione vestra eis auctoritate nostra publice facta, dicta ligna vel eorum pretium ad estimationem vestram, ac etiam aliorum bonorum virorum dicto Capitulo restituant infra mensem, testes & attestationes super hijs recipientes, si opus fuerit vel necesse, quod si non fecerint ipsos omnes & singulos exnunc, prout extunc auctoritate prefata excommunicamus in hiis scriptis, mandantes vobis modo, quo supra, quod si contingat illos prefatum excommunicationis sententiam contumaciter incurrere tamdiu per vos vel alios in locis, ubi expedire videritis excommunicatos, publice nuncietis & nunciare faciatis diebus dominicis & festiuis, quousque super premissis prefato Capitulo integraliter satisfecerint, & absolutionis beneficium a nobis meruerint optinere, Mandamus etiam vobis insuper auctoritate, qua supra, quod prefatum Episcopum Stawangrensem tam absentem, quam presentem moneatis primo secundo & tertio peremptorie, ut calicem, libros & alia ornamenta restituat Ecclesie beate virginis ciuitatis Stawangrensis a tempore notitie, si absens fuerit, infra mensem, quod eidem vobis per literas vestras patentes iniungimus significando, & omnia alia & singula, que per Capitulum predictum fueritis requisiti, quibus lucide apparet, ipsum Episcopum prefatum Capitulum spoliasse, nunciantes etiam eidem, quod inobedientiam eius in hac parte, si secus fecerit, prout de iure fuerit, puniemus, Rescribentes nobis fideliter per vestras patentes literas harum seriem continentes, quicquid inde feceritis vel duxeritis faciendum, Datum in Consistorio Episcopali *Aslöye*, Anno Domini M,CC,XC, octavo, proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 1. & 4 fragmenta loris membr. appendent 2. 3. 5. desunt.

Ewindi

Ewindi Epicopi Asloensis & cæterorum Judicum Litteræ ad *Arnonem* Episcopum Stawangrensem, qveis eum in Episcopali Consistorio *Asloiæ* proxima die juridica post festum Nativitatis b. Virginis proxime futurum comparere jubent, ad docendum de grauamine qvod sibi, suisqve procuratoribus *Salomoni* & *Thorbergo* ab iis factum esse dixerat.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 5. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 93.

1298. die 21 Junii.

Nos *Ewindus* Asloensis, & *Thorstanus* Hamarensis permissione diuina Episcopi, Nec non & frater *Hallo* Abbas monasterii de *Howdöy*. Iudices a sede apostolica delegati, in causis, quas mouent contra vos, Domine *Arno* Stawangrensis Episcope Capitulum Stawangrensis Ecclesie, & Dominus *Ingimundus*, Canonicus Stawangrensis, Vobis Domino Arnoni Stawangrensi Episcopo notum facimus per presentes, quod sicut nobis a fidedignis relatum est *Salomon* & *Thorbergus*, qui se dicebant procuratores vestros, fingentes, ut asseritur, vos & ipsos grauatos a nobis appellarunt, & sic recedentes, nullo tempore coram nobis in iudicio comparebant. Quamobrem vobis tenore presentium intimamus, quod non credimus, nos, vobis aut ipsis,, aliquod,, grauamen,, intulisse, sed si quod intulimus & legitime probari poterit, illud exnunc reuocamus omnimode per presentes, vobis auctoritate, qua fungimur, precipiendo mandantes, quatinus proxima die iuridica post festum natiuitatis beate virginis proximo futurum per vos vel responsalem ydoneum compareatis in Episcopali Consistorio *Asloie* coram nobis, ad docendum de grauamine supradicto, alioquin vos scire volumus, quod in causis nobis commissis, vestra non obstante absentia, quantum de iure poterimus, ratione preuia procedemus. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris sunt appensa, Datum in Episcopali consistorio *Asloye*. Anno Domini. M.CC. Nongesimo. octavo die Sabati proxima post festum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 2. & 3 loris membr. excisis appendent, 1. deest.

Thorkilli de *Kinzarvik*, *Bardonis* de *Awallznæſs* & *Erici* de *Gond* Eccleſiarum Rectorum litteræ ad *Ewindum* Epiſcopum Aſloenſem & conjudices, queis eos certiores faciunt, ſe eorum mandatis ſatisfeciſſe publice denuntiando *Bilewum* ſacerdotem Vicarium in Eccleſia b. *Martini* & correos, poſt qvindenam, frumentum & ſaccos Capitulo Stawangrenſi violenter ablatos reſtituere detrectantes, excommunicatos.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXVIII. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 94.

1298. die 12 Septembris.

Reuerendis in xpo patribus, Dominiſ *Ewindo* Aſloenſi & *Thorſtano* Hamarenſi permiſſione diuina Epiſcopis, ac religioſo viro fratri *Halloni* Abbati monaſteri de *Howdöy*, iudicibus a ſede apoſtolica delegatis, *Thorckilluſ* de *Kinzarvik* Bergenſis dyoceſis, *Bardo* de *Awallzneſſ* & *Ericus* de *Gond*, Eccleſiarum rectores, Reverenciam debitam & honorem. Paternitatis veſtre litteras omnes ſimul per preſentationem *Ingimundi* Canonici Stawangrenſis, Anno Domini M.CC.XC.VIII, quarto Idus Septembris recepimus ſub hiis formis.

Ewinduſ Aſloenſis & *Thorſtanus* Hamarenſis permiſſione Diuina Epiſcopi, nec non & frater Hallo Abbas monaſterii de *Hawdöy*, apoſtolice ſedis iudices delegati, Diſcretis viris & honeſtis Dominiſ *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergenſis Dioceſis, *Bardoni* de *Awallzneſſ* & *Erico* de *Gond* Stawangrenſis Dyoceſis Eccleſiarum Rectoribus, eternam in Domino ſalutem Diſcretus vir Dominus *Ingimunduſ*, Canonicus Eccleſie Stawangrenſis nobis per ſuam petitionem porrectam in iudicio eſt conqueſtus, quod *Bilews* ſacerdos vicarius in Eccleſia beati *Martini* ciuitatis Stawangrenſis, nec non & alii ſecum pluresſ Clerici & Layci annonam eius, poſtquam publicata erat citatio noſtra ſecunda in ciuitate prefata facta Domino. A. Epiſcopo Stawangrenſi ab eo violenter abſtulerunt, Quocirca vobis omnibus & ſingulis auctoritate apoſtolica in virtute obedientie & ſub pena ſuſpenſionis ab officio, quam exnunc in vos ferimus in hiis ſcriptis, ſi mandatum noſtrum immo potius apoſto-

apoſtolicum adimplere contempſcritiſ, quod abſit, diſtricte precipienteſ mandamus, quatinus omneſ ſimul aut duo, vel unus veſtrum predictos ſacerdotem ac ipſius coadiutereſ, quod notorium eſt, prefati *Ingimundi* annonam abſtuliſſe, ut infra quindenam amonitione veſtra eis auctoritate noſtra publice facta, dictam annonam vel eius precium ad eſtimationem veſtram & etiam aliorum diſcretorum virorum dicto *Ingimundo* plenarie reſtituant ac integre, quod ſi non fecerint, predictum ſacerdotem ac omnes alioſ & ſingulos ipſius in premiſſo facto coadiutoreſ exnunc, prout extunc auctoritate prefata excommunicamus in hiis ſcriptiſ, mandantes vobis modo, qvo ſupra, quod ſi contingat illoſ prefatam excommunicationiſ ſententiam contumaciter incurrere tamdiu per vos vel alios in locis, ubi expedire videritiſ, excommunicatos publice denuncietiſ & nunciare faciatis diebus Dominicis & feſtiuiſ, quouſque ſuper premiſſis prefato *Ingimundo* integraliter ſatiſfecerint, & abſolutionis beneficium a nobis meruerint optinere, Reſcribentes nobis fideliter per veſtras patenteſ litteras harum ſeriem continenteſ, quicquid inde feceritiſ vel duxeritiſ faciendum. Datum in Epiſcopali Conſiſtorio *Aſloye*. Anno Domini M. CC. XC. VIII.. proxima ſexta feria ante feſtum beati *Botulphi* Abbatiſ.

Thorſtanus permiſſione Diuina Hamarenſis Epiſcopus, nec non & frater *Hallo* Abbas monaſteri de *Hawdöy* apoſtolice ſedis iudices delegati, diſcretis viris & honeſtis Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergenſis Dyoceſis, *Bardoni* de *Awallzneſſ*, & *Erico* de *Gond* Stawangrenſis Dyoceſis Eccleſiarum rectoribus, eternam in Domino ſalutem. Quoniam in cauſa appellationis Domini *Ingimundi* Canonici Stawangrenſis ad diffinitiuam ſententiam proceſſimus nec non & caſſationem ſententiarum, quas Dominus *Arno* Stawangrenſis Epiſcopus tulerat contra eum, Domino *Ewindo* Aſloenſi Epiſcopo, coniudice noſtro ſe per ſuas patenteſ litteras, quod intereſſe non potuit excuſante, diſcretioni veſtre in virtute obedientie diſtricte precipiendo mandamus, quatinus prefatum Dominum *Ingimundum* Canonicum Stawangrenſem in Eccleſiis veſtris & alibi, ubi expedire videritis per voſ ſeu alium vel alioſ denuncietiſ & denunciare faciatis publice ſententiiſ ſuſpenſionis,

 priua-

priuationis officij & beneficij interdicti ac excommunicationis predicti domini *Arnonis* Stawangrensis Episcopi non ligatum, Rescribentes nobis fideliter per vestras patentes litteras, harum seriem continentes, quicquid inde feceritis, vel duxeritis faciendum, Datum in Curia Episcopali *Asloye*, Anno Domini M.CC.XC.VIIJ. proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Quarum auctoritate litterarum, Nos *Bardo* de *Awallznefs* & *Ericus* de *Gond*, prefatarum Ecclesiarum rectores fecimus infra scriptam ammonitionem *Bileiwo* sacerdoti vicario in Ecclesia Beati *Martini* de annona Domini *Ingimundi*, Canonici Stawangrensis & saccis restituendis in hunc modum.

In nomine Domini Amen. Nos *Bardo* de *Awallznefs* & *Ericus* de *Gond* Ecclesiarum rectores auctoritate apostolica nobis commissa litterarum monemus te *Bileiwum* sacerdotem Vicarium in Ecclesia beati Martini primo, secundo & tertio peremptorie, ut annonam & saccos, vel eorundem pretium, quibus Dominum *Ingimundum* Canonicum Stawangrensem violenter spoliasti, restituas infra quindenam immediate iam sequentem, hiis testibus presentibus in Curia Episcopi Domino *Erico* Vicario de *Awallznefs*, *Biorgholpho* de *Saltne* & *Haquino* dicto *Hvist* & aliis pluribus fidedignis, die Lune proxima post festum beati *Laurencii*

Item nos omnes simul suprascripti, prefatum *Bileiwum* sacerdotem denunciauimus excommunicatum per modum infra scriptum.

In nomine Domini Amen. Nos *Thorkillus* de *Kinzarvik*, *Bardo* de *Awallznefs* & *Ericus* de *Gond*, Ecclesiarum rectores auctoritate apostolica nobis commissa *Bileiwum* sacerdotem vicarium in Ecclesia beati *Martini* ex eo quod monitus infra quindenam annonam Domini *Ingimundi* & saccos restituere contumaciter non curauit, Item ex eo, quod annonam prefati *Ingimundi* de Ecclesia de *Finnöy* post tertiam citationem factam Domino Episcopo Stawangrensi ac prohibitionem publicam, ne quis sua bona cum violentia sumeret, capere presumpsit, Denunciauimus excommunicationis innodatum, monentes omnes & singulos, ut ipsum in omnibus tanquam excommunicatum auctoritate prefata euitetis, fuit

fuit hec denunciatio facta per nos publice in Ecclesia beate Virginis Stawangrensi pridie Iduf feptembris.

In cuius rei testimonium & plenariam certitudinem premisforum sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda Actum anno Domini die & loco suprascriptis.

Sigill. 2. & 3 fragmenta loris membr. appendent. 1. abest.

Salomonis de *Slidr*, *Anberni* de *Thiorom*, *Willialmi* de *Hylu*, *Arnulfi* Scholastici *Stawangriæ*, testimonia, Dominos *Thordonem* de *Mollum*. Ecclesiæ Rectorem, *Suenonem* Presbiterum de *Hald*, *Juarum*, *Þoriam*, *Gunnarum*, *Bilwarum* & *Berthorum* Vicarios in Ecclesia b. *MARIÆ* Stavangrensis ad Sedem Apostolicam appellasse ubi in Ecclesia Cathedrali in festo Storum *Proti* & Jacinthi a Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* & sociis excommunicati publice denuntiabantur.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 3.

1298. die 14 Septembris.

Vniuersis X' fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit. *Salomon* de *Slidr*, *Anbernus* de *Þiorom*, *Wilialmus* de *Hylu*, *Arnulfus* scolasticus *Stawangrie* salutem in domino sempiternam. Vniuersitati uestre pateat per presentes, quod nos presentes fuimus & audiuimus in ecclesia beate *MARIE* virginis Stawangrensis, sabato post natiuitatem eiusdem beate virginis, quum discreti uiri domini *Thordo* rector ecclesie de *Mollum* *Sueno* presbiter de *Hald*, *Juarus*. *Þorias*., *Gunnarus*., *Bilewarus*, *Berthorias*., quandam appellationem interposuerunt in hec uerba- jn nomine dni amen, quum vos domine *Thorkille* de *Kinsaruik*, *Bardo* de *Awallznæss*- *Ericus* de *Gond*. ecclesiarum rectores. contra nos *Thordonem* rectorem ecclesie. de *Mollum*. *Suenonem* presbiterum de *Hald*. ac etiam *Thoriam*, *Gunnarum*, *Bilewarum*, *Berþoriam*. uicarios ecclesie *Stawangrensis* cathedralis, in festo sanctorum *Proti*. &. *jacinti*- quasdam excommunicationis sententias in ecclesia sancte *MARIE* Stawangrensis promulgastis. nulla ad hec auctoritate ordinaria. uel delegata habita uel obtenta seu etiam nobis ostensa, uel

uel a nobis fepius requifiti- nulla infuper ammonitione legitima nobis facta nec etiam citatos uel conuictos, mandatum uobis commiffum fiquod fuerit, quod non credimus temere excedentes pro ueftre libitu uoluntatis. quas quidem fententias nos dicimus penitus effe nullas. fed fi que funt, ab ipfis tanquam iniuftis & iniquis- fedem apoftolicam & in eiuf fubsidium dicte fedis delegatos in hiis fcriptis appellamus & apoftolos inftanter petimus nobis dari- - eandem facrofanctam fedem ne contra nos ulterius- denunciando precipiendo- uel quoquo modo cognofcendo uel ftatuendo procedatur in hiifdem fcriptis prouocantes. Supponimus infuper nos omnes & fingulos- iura noftra- & officium fepefate fancte fedis tuicioni & defenfioni fpeciali. lecta & interpofita fuit hec appellatio in ecclefia beate uirginif *Stawangrie-* Anno domini M,CC,XC, VIII, fabato- poft natiuitatem- beate virginis Marie- - jn cuius teftimonium ad inftantiam appellancium figilla noftra presentibus duximus apponenda.

Sigilla 1. 2. 4 ceræ viridi, 3 albæ impreffa loris membranæis appendent

ERICI MAGNI Regis Refcriptum ad *Thrundhemenfes*, qvo Canonicis *Nidrofienfibus* intimis fuis Capellanis jus dicendi excepto homicidio, mutilatione membrorum aliisqve id generis nefandis fceleribus concedit in VI viros, qvorum famulitio opus qvotidie habuerit communis eorundem menfa, & poteftatem largitur caufas ad Regem pertinentes qvæ in Ædibus menfæ Communis, Alimentariorum Hospitalis, & in cæmiterio ad Ecclefiam cathedralem boream verfus fita acciderint, agendi & decidendi, fibiqve mulctas pecuniaras & mobilia fumendi, relictis Regi ædibus & fundis. Qvibus privilegiis, qvousqve datori placuerit, qviete fruantur.

Ex Autograph. membran. Fafcic. I. No. 10.

1298. die 13 Novembris.

ERIKR *MAGNUS* med guds mifkunn Noregs Konongr sun *MAGNUS* Konongs fendir ollum mannum þæim fem þetta bref sia eda höyra i *Þrondheime* oc i bönom *Niddarofi* Q. G. oc sina.

Ver

Ver vilium at þer vitid at ver hafum gefit korsbröddrom j *Nid-darosi* varom hæimilegom klærkom þat frelsi at þeir skulu hafa dom oc fulltt ualld ifir VI huarsdags suæinum sinum þæim sem communi þæirra höyra til ret at gera þæim ollum sem nokot hafa loglega a þa at kæra huat sem þat er oc sæktir taka af þæim huar sem þæir misgera. vttan mandrap kunni i at koma oc limalat eda onnur obota mal. oskoddu þo frælsi þui er ver hafum gefit herra Erkibiskupi oc pheudo hans höyrir þar med hafum uer fengit þeim fulltt ualld oc umbod at sokia oc nidr at sætia oll þau mal sem kunnu at berast oc konongdomenom varda j communi oc prouendna gordum j spitalsgardenom oc i kirkiugardenum firer nordan kristkyrkiu med þæim hætti at þeir skulu hafa sækter allar oc lausafe, en uer æignir oc garda. Ok af þui biodom uer ollum mannum oc æinkanlega logmanni varom at þer set þæim eda þeirra umbodsmanni græidir oc goduiliuger i ollu þui sem þeir krefia ydr retlega. Hofum uer oc þat bodit þæim at þeir skulu uid alla men mæla lög oc rettyndi med vægd oc miskun þar sem þat höfir. Nu þeir menn sem þetta gera epter þui sem nu hafum uer bodit oc uirda i þui vart bref oc bodskab skulu hafa uara uinatto. En hinir sem odruuis gera munu fa ambun sem maklægtt er. skulu þæir þetta frælsi hafa af oss sua længi sem oss likar. Uar þetta bref gort i *Bergwin*. IJ. nattom post festum sancti *Martini* a. XIX. are rikiss vars. Herra Bardr canceler var insiglade *Oystæin Juarsson* Ritadi

Sigillum ceræ albæ impressum loro membranæ exciso appendet.

Bonifacii

Bonifacii VIII Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii Sti *Michaelis* Bergensis, ut injurias verbales *Ketillo* de *Agadum* Canonico Stavangr. illatas ab *Arnone* dicto *Cuculla* examinet & fine debito decidat.

Ex Autograph. membran. Fascic. IV. No. 11. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 95.

1298. die 22 Novembris.

BONIFATIUS Episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio . . Abbati monasterii sancti *Michaelis* Bergensis salutem & apostolicam benedictionem. Conquestus est nobis *Ketillus* de *Agadum* Canonicus Stawangrensis quod *Arno* dictus *Cuculla* Presbyter Stawangrensis Diœcesis falso asserens ipsum esse falsarium, & alijs fore diuersis criminibus irretitum eum apud bonos & graues nequiter diffamauit quod propter idem Canonicus damna grauia & expensas se asserit incurrisse. Cum autem prefatus Canonicus, sicut asserit dicti presbyteri potentiam merito perhorrescens eum infra ciuitatem & Dioecesin Stawangrensem nequeat conuenire secure discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus partibus conuocatis audias causam & appellatione remota debito fine decidas, faciens quod decreueris per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum *Reate* X Calend Decembris Pontificatus nostri anno quarto.

Bulla deest

Nicolai Gisonis de *Apinian* in curia Romana procuratoris Litteræ, qvibus fatetur se a *Thorfino* dicto *Brige.* XIIIJ. solidos sterlingorum recepisse nomine salarii sibi debiti, ratione procurationis geste pro Canonicis ecclesiæ Stavangrensis.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 1. Apograph. Char. manu Arn. Magnæi No. 96.

1298.

Nouerint vniuersi presentes litteras inspecturis quod Ego *Nicolaus Gisonis* de *Apinian* in Romana curia procurator recepi per manum

manum *Thorfini* dicti *Brigi*· XIIIJ· folidos. Sterlingorum dantis & foluentis in nomine falarij mihi debiti racione procurationis gefte per me in eadem curia pro uenerabilibus viris Capitulo ecclefie Stawangrenfis· de quibus Quatuordecim folidis Sterlingorum facio eidem Thorfinno nomine dicti Capituli finem quitacionem & refutacionem ac pactum de ulterius non petendo. In cuius rei teftimonium & dicti capituli cautelam figillum meum duxi prefentibus apponendum. Pontificatus uero domini *BONIFATY*. pape. Octaui anno. IIIJ.

Sigillum deeft.

Thorftani Epifcopi Hamarenfis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum litteræ monitoriæ ad Dnum *Baffum*, ut ambos claues ædis, ubi frumentum ex agro, Ecclefiæ Sti *Olavi* ad occidentem fito, (in cujus poffesfionem anno priori fententia lata miffi fuerant Capitulum Stawangrenfe) perceptum in euentum caufæ condebatur, Canonicis poftulatus tradat.

Ex Autographo membr. Fafcic. XXIX. No. 10. Apograph. Chartac. No. 97.

1299. die 6 April.

Ollom guds vinum oc sinum þeim fem þetta bref fea ædr höyra, senda korfbrodr j *Aflo* Q. G. oc sina, Ver gerom ydr kunnight at ver faom oc yuerlafom opett bref med hangonda jnfiglum heilum oc ofkaddom, virduleghra herra Thörfteins bifkups. j. Hamre, oc *Bardar* abota· j· *Hawudöy* vnder þeim hætte ord epter orde fem her fylghir· *Thorftein* med guds myfkun bifcop ·j· *Hamre* oc brodr *Bardr* Abote ·j· *Hawudöy* domarar af paualeghu fætte. j· akærom þeim fem korfbrödrum. j· *Stawangre*. hafua. a virduleghan herra Arna Bifkop. j· *Stawangre*. senda herra *Baffa Gudormf fyni* oc hans vmbodsmonnom· j· *Stawangre* Q. G. oc sina· vitt vilium ydr kunnightt gera at korfbördr af *Stawangre* tedo okker. j· *Aflo* att efter dome þeim fem gorr var. j· fyrra sumar ·j· *Aflo* af Paualegho wallde varo firnefndir korfbrödir sætter ·j· eigh-

num

num þeirra Akra oc auaxtar til göymſlu ſem liggia væſtan at *Olafs kyrkiu* oc þeir atto adr oc at þer herra *Baſſe* hafuet bada lyklana at þui huſi ſem kornit af akrenom var laghit .j. til goymſlu vndir okkarn orſkurd oc er þat sagt at þat man firerfarazt oc spillaztt vtan þat uerde skiottlegha tint oc röktt oc þui vilium vitt oc biodom at þer herra *Baſſe* ædr ydrir umbodsmenn faitt korſbrödrom lykklana fyrer þui huſi er kornitt ligger. j- at tina oc rökia- oc j- þeirra göymſlu frialſlegha at hafua eifter þui ſem ſa domer vattar, er þar uar firer gefen j. fyrra sumar- bidium uitt ydr at þer varitt alla menn vidr at siuirda æda hæda þa doma ſem þar ero umgæfner.. ædr hædan af kunnu at gerazt af kirkiunnar halfuo oc paualegho wallde, en sidan þer hafuitt höyrt oc ſeet þetta okkart bref þa vilium vitt at þer faitt þat after korſbrödrum þuiat þer ſkolo þat sem fyrſt til okkar senda. Var þetta bref gortt -j- Oſlo Anno domini. M.CC.XC. nono tyrſdaghen neſta firer Palmsſunnudagh, oc til sanz uittniſburdar at uer ſaom þetta firſaght bref sætto uer her firer uart jnſigli uar þetta görtt .j. Aſlo- a firnefndo are, fiorom daughom firer Marcii ewangeliſte.

Sigillum, quod loro membranæ exciſo appenderat, deeſt.

Capituli Stawangrenſis teſtimonium ſe vidiſſe *Thorſtani* Epiſcopi Hamarenſis & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* mandatum ad Dominos, Thorkillum de *Kinſarvik*, *Arnbernum* de *Thiorum*, & *Johannem* de *Hialmaland* Rectores Eccleſiarum, ut Arnonem Epiſcopum Stawangrenſem & fautores amicosqve excommunicatos publice denuntient niſi tempore ſtatuto plenarie ſatisfecerint Capitulo Stawangrenſi atque Ingemundo, ejusdem Canonico.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXIX. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 98.

1299. die 11 April.

Uniuerſis preſens ſcriptum cernentibus Capitulum Eccleſie *Aſloenſis*, ſalutem in Domino ſempiternam. Noueritis nos vidiſſe & diligenter inſpexiſſe litteras cum ſigillis ſaluis & integris pendentibus

tibus venerabilis patris domini *Thorſtani* Hamarenſis Epiſcopi, & religioſi viri fratris *Bardonis* Abbatis monaſterii de *Howdöy*, judicum a ſede Apoſtolica delegatorum continentie & tenoris de verbo ad verbum infraſcripti. *Thorſtanus* miſeratione diuina *Hamarenſis* Epiſcopus, ac frater *Bardo* Abbas monaſterii de *Howdöy*, judices a ſede Apoſtolica delegati in cauſis, que vertuntur inter reuerendum patrem, dominum *Arnonem* Stawangrenſem Epiſcopum ex parte una & Capitulum Stawangrenſe & *Ingimundum* Canonicum Stawangrenſem ex altera. Honorabilibus viris & diſcretis Dominis *Thorkillo* de *Kinſtarvik* Bergenſis Dyoceſis, *Arnberno* de *Thiorom*, & *Johanni* de *Hialmaland Stawangrenſis* Dyoceſis Eccleſiarum Rectoribus, ſalutem & mandatis Apoſtolicis fideliter obedire. Ex proceſſibus per te Domine *Thochille* & tuos conſocios, videlicet *Bardonem* de *Awalznes* & *Ericum* de *Gond* Eccleſiarum Rectores executores per nos & noſtros conjudices delegatos auctoritate Apoſtolica nobis commiſſa, videlicet Reuerendum patrem Dominum *Ewindum* Epiſcopum Aſloenſem & fratrem *Hallonem* tunc Abbatem de *Howdöy*, cui nos *Bardo* ſucceſſimus in onere & honore, in negotiis & cauſis Capituli Stawangrenſis & *Ingimundi* habitis, & nobis per Dominum *Johannem* & *Ketillum* Canonicos Stawangrenſes prefati Capituli & *Ingimundi* procuratores, Anno Domini M. CC. nonageſimo nono, pridie nonas Aprilis Aſloie preſentatis, ac inſtrumentis ſuper hoc puplice confectis diligenter a nobis inſpectis & examinatis clare potuit apparere, quod quoſdam ſacerdotes, videlicet *Ericum* dictum *Geſt*, *Suenonem*, de *Haland*, *Thoriam* dictum Epiſcopum *Juarum*, *Berthorum*, *Bileivum*, *Gunnarum Anguillam*, *Suenonem* dictum *Fleſk*, ac *Thordonem* dictum *Salo*, preſbiteros, nec non & *Steinarum* ſcolaſticum ſcienter & manifeſte venientes contra prohibitiones noſtras & condelegatorum noſtrorum prefatorum & excommunicationum ſententias, ac etiam interdicti in omnes & ſingulos latas, qui Capitulo Stawangrenſi & *Ingimundo* antedicto vim inferrent pendentibus ipſorum cauſis coram nobis, qui predictum Capitulum Stawangrenſe & *Ingimundum* pluribus bonis ſuis poſt predictas prohibitiones & ſententias noſtras ſpoliarunt, ſicut in predictis proceſſibus veſtris

 & lit-

& litteris plenius expreſſiſtis, denunciaſtis auctoritate Apoſtolica prefata eoſdem predictas excommunicationum ſententias incurriſſe, qui quidem ſacerdotes, imo verius populorum ſeductores auſu nefario poſt predictas denunciationes animo indurato non verentur diuina officia celebrare ſpretis mandatis Apoſtolicis more hereticorum, & claues Chriſti, quas beato Petro Apoſtolo & eius ſucceſſoribus videlicet per uniuerſum mundum Eccleſiarum rectoribus commiſit regendas dampnabiliter contempnentes Epiſcopi Stawangrenſis mandato ut preſumitur & permiſſu. qui ex debito Pontificalis officii, talia & huiuſcemodi dampna facta acriter corrigere deberet & punire, quam in proprie anime & ſuorum ſubditorum animarum horrendum periculum defendere & fouere, illud minime timens, quod legitur, Qvi conſentit peccantibus & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & execrabilis ſit omnibus, qui diligunt deum, & tanquam falſus dei teſtis aut ſacrilegus ſit habendus. Verum quia juſtum eſt, ut qui diuina contempnunt mandata, & inobedientes paternis exiſtunt iuſſionibus, ſeuerioribus corrigantur vindictis, & creſcente contumacia, creſcere debeat & pena, mandamus vobis in virtute obedientie & ſub pena ſuſpenſionis ab officio, quam exnunc, prout extunc in vos ferimus in hiis ſcriptis, ſi mandatum noſtrum imo verius Apoſtolicum, quod abſit, contempſeritis adimplere, quatinus omnes ſimul aut duo veſtrum ad ciuitatem Stawangrenſem accedentes, prefatos preſbiteros, non obſtantibus eorum appellationibus, cum excommunicatio ſecum trahat ſuam executionem, que penitus friuole ſunt & nulle, per vos vel alium ſeu alios in ciuitate Stawangrenſi ac in eccleſiis veſtris & locis aliis, ubi expedire videritis quibuſlibet diebus dominicis & feſtiuis, pulſatis campanis & candelis accenſis tamdiu excommunicatos puplice denuncietis, & nunciari faciatis, donec a nobis abſolutionis gratiam meruerint optinere. Moneatis inſuper ex parte noſtra peremptorie primo, ſecundo & tertio nominatim & expreſſe omnes & ſingulos vicinos notos domeſticos amicos & propinquos ſub pena excommunicationis tam clericos quam laicos, quod nullus cum ipſis ſic denunciatis excommunicatis infra Eccleſiam vel extra in cibo, potu, loquela,

loquela, emendo, vendendo, coquendo, ignem vel aquam eis dando, vel alio quocunque modo participare presumat, alioquin participantes cum eis, si sic moniti infra octo dies nominatis a die monitionis ipsis facte, ab ipsorum participatione non cessauerint, quos exnunc excommunicatos denunciamus per presentes, una cum predictis sacerdotibus diebus dominicis & festiuis in ecclesiis vestris & alibi, ubi expedire videritis, pulsatis campanis & candelis accensis in missarum solempniis coram fideli populo puplice nuncietis & per alios nunciari curetis, quousque super hiis, nostris & Ecclesie voluerint & venerint parere mandatis. In predictis etiam processuum tuorum, Domine *Thorkille* & tuorum suprascriptorum instrumentis puplicis invenimus vos auctoritate, qua supra legittime monuisse Dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum sub pena suspensionis a sacerdotali officio, ne dicto Capitulo Stawangrensi & *Ingimundo* prefato vim inferret per se uel alios, puplice vel occulte, pendentibus causis eorum, ut premittitur, coram nobis. Ipse tamen Episcopus multis ipsorum bonis eosdem Capitulum & Ingimundum dicitur spoliasse, prout predicti *Johannes* & *Ketillus* procuratores nobis quam sepius sunt conquesti, quare mandamus vobis sub pena qua supra si notorium est, ipsum Dominum Episcopum sepefatum Capitulum Stawangrense & *Ingimundum* bonis suis post nostras prohibitiones & sententias decimis possessionibus, redditibus prouentibus, vel aliis quibuscunque obuentionibus ad eos spectantibus, in quorum possessione fuerunt tempore secunde & tertie nostrarum citationum sibi factarum per se vel alios ex ipsius mandato spoliasse, quatinus prefatum Dominum Episcopum puplice nuncietis predictas interdicti & suspensionis sententias incurrisse, de quibus sententiis in nostris & nostrorum suprascriptorum condelegatorum instrumentis inde confectis satis liquet. Reperimus etiam in supradictorum processuum puplicis instrumentis, quod per te, Domine *Thorkille*, & tuos suprascriptos Collegas in hac parte auctoritate Apostolica, qua supra puplice monuistis, sepefatum Dominum Episcopum Stawangrensem ut restitueret Ecclesie beate Virginis ciuitatis Stawangrensis infra mensem calices, libros, & alia ornamenta, quibus ipsam Ecclesiam

 spoliauit

ſpoliauit a tempore notitie monitionis per vos ſuper hoc ſibi facte, que quidem ornamenta prefate Eccleſie reſtituere non curauit. Idcirco mandamus vobis ſub pena, qua ſupra, quatinus moneatis ipſum Epiſcopum auctoritate noſtra primo ſecundo & tertio peremptorie, quem etiam monemus in hiis ſcriptis ſub pena ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſie, quam in ipſum exnunc, prout extunc ferimus in hiis ſcriptis, ſi contrarium fecerit, ut prefata ornamenta reſtituat predicte Eccleſie infra quindenam a tempore notitie per vos ſibi facte, quod vobis iniungimus eidem Epiſcopo per veſtras patentes litteras intimandum. Perpendimus etiam ex tenore predictorum inſtrumentorum, quod Salomonem tunc temporis perſonam altaris beate Virginis in Eccleſia Cathedrali, *Steinarum* Scolaſticum, & *Ericum Bratt*, *Andream* Diaconum, *Thoſtanum*, *Bergum*, *Olavum Hvat*, *Thoriam* de clauſtro, *Bardonem* de *Lindagre* *Ericum* dictum *Sapiens*, *Hakonum*, *Sebernum* dictum *Slika*, *Siguardum Biufola*, *Juarum* dictum *Smörnef*, *Olavum Ægd*, *Nervam Aſkilli*, *Johannem Glop*, *Suenonem* dictum *Sitil*, qui ſpoliauerunt Capitulum Stawangrenſe lignis ſuis, & nominatim moniti fuerunt per predictos Dominos *Bardonem* de *Awalzneſs* & *Ericum* de *Gond* prefatos executores mandatorum Apoſtolicorum, ut prefata ligna reſtituerent Capitulo memorato infra menſem a die monitionis ipſis facte, qui predictus *Ericus Bratter* pro omnibus lignis equaliter bona reſtituit, longe tamen poſt terminum eis aſſignatum Capitulo ſepefato, propter quod non eſt dubium, ipſos omnes & ſingulos prius nominatos prefata excommunicationis ſententia eſſe innodatos, ideoque committimus vobis auctoritatem ſpecialem tenore preſentium, ut omnes ſimul, uel duo de vobis eoſdem ſecundum formam Eccleſie abſoluatis, preſtita prius ſatiſſactione competenti pro dampnis & iniuriis in hoc factis Capitulo memorato, alioquin ipſos omnes & ſingulos, tam clericos quam laicos, quos notorium eſt poſt noſtras & prefatorum noſtrorum coniudicum delegatorum monitiones, prohibitiones & ſententias uim feciſſe dicto Capitulo & *Ingimundo* ſepefato, denuntietis ac denuntiari faciatis publice excommunicatos in Ciuitate Stawangrenſi, & locis aliis, ubi expedire videritis, pulſatis campanis & candelis accenſis

diebus

diebus dominicis & feſtiuis, donec a vobis, ut premittitur, in forma juris abſolutionis beneficium meruerint optinere. Mandamus inſuper vobis ſub pena qua ſupra ut ex parte noſtra moneatis uniuerſos & ſingulos parochianos Ecclefie Beate virginis Ciuitatis Stawangrenſis ad prefatum Capitulum de jure ſpectantis, tam in ciuitate, quam in rure, ut ſepefato Capitulo decimas ad predictam Eccleſiam & Capitulum pertinentes, qui nondum ſoluerint, fideliter perſoluant infra proximam ſeptimanam a die monitionis ipſis per vos facte, ſi ſententiam excommunicationis voluerint euitare. Simili modo omnes & ſingulos, qui prefato Capitulo & eorum cuilibet iuſtis debitis exiſtunt obligati, ne ex temeraria detentione incipiant ipſum Capitulum contra noſtras ſententias ſuper hoc latas ſpoliare, & ſic non ſit dubium ipſos ſententias excommunicationis incurrere ipſo facto, quod abſit, diem vero monitionis denunciationis & formam, quicquid inde feceritis, nobis per veſtras patentes litteras horum ſeriem continentes fideliter intimetis. Actum & datum Aſloye, Anno Domini, quo ſupra, Tertio Idus Aprilis. In cuius rei teſtimonium & euidentiam pleniorem Sigillum noſtrum preſentibus duximus apponendum. Actum & datum Aſloye in Conſiſtorio noſtro. Anno Domini quo ſupra, Tertio Idus Maii.

Sigillum deeſt.

Thorlaci de *Eizſu*, *Enari* Iunioris, & *Simonis Geſti* teſtimonia ſe vidiſſe literas *Thorſtani* Epiſcopi Hamarenſis &c. monitoriales ad Dnum *Baſſum* vid. ſupra pag. 233.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXIX. No. 9. Apograph. Chartac. No. 99.

1299. die 16 Maii.

Ollum gvdſ vinom oc ſinum þeim ſem þetta bréf ſea ædr höyra ſender *Þarlakr* i *Eizſu Einar Ungi Simon Geſter* Q. G. oc ſina ver vilium at þer vitit at ver ſam oc höyrdom bref virdulegra herra

herra *Thorsteins* biscops i *Homre* oc Bardar abota i *Höwudöy* med þeirra insiglom heilvm oc vskerdom en sva sagde. *Thorstein* &c.

Vid. Fascic. XXIX. No. 10.

ok til sanz vitnisburdar setto ver firer var insigli dagæn efter *Halwardar* messo dag

Sigillum 1 ceræ albæ impressum loro membranæ exciso appendet. cætera desunt.

Nerwæ Episcopi Bergensis & *Petri* dictæ *Matæ* Canonici ejusdem ecclesiæ; Judicum delegatorum Sententia, qva *Jerundum* Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo reddere jubent, CCLXXVI Marchas monetæ usualis; Sigilla Capituli; Juridictionem & beneficiorum collationem; & denique, Ecclesiam de *Maren*, expensarum taxatione Sedi Apostolicæ reservata.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 9. Apograph. Chartac. No. 100.

1299. die 10 Junii.

Uniuersis xpi fidelibus presentes litteras inspecturis, frater *Nerwa* dei gratia Bergensis Episcopus & *Petrus* dictus *Mata* eiusdem ecclesie Canonicus jnquisitores & judices delegati a sede apostolica deputati in causa seu causis que vertitur seu vertuntur inter *Jerundum*, dei gratia Nidrosiensem archiepiscopum ex vna parte & honorabiles viros Capitulum Nidrosiense ex altera· salutem in domino. Noueritis nos ex mandato sedis Apostolice contra dictum Archiepiscopum sententiam protulisse tenoris & continentie infra scripte. In nomine domini Amen Nos frater *Nerwa* dei gratia Bergensis Episcopus & *Petrus* dictus *Mata* eiusdem ecclesie canonicus jnquisitores & judices delegati in causis que vertuntur inter venerabilem patrem *Jerundum* dei gratia Nidrosiensem Archiepiscopum ex una parte & honorabiles viros Capitulum Nidrosiense ex altera de mandato sedis apostolice deputati sub tali forma. *BONIFACIUS* Episcopus Serwus Serworum dei &c. Comparentibus igitur procuratoribus Capituli in judicio coram nobis libellum

Libellum optulerunt tenore & continentie infrafcripte, Coram vobis dominif inquifitoribus & iudicibus delegatif procuratorio nomine petimus contra dominum noftrum *Jerundum* Archiepifcopum quod recipiatis teftes super articulis spoliacionem tangentibus quorum primus talis eft quod fpoliauerit capitulum parte oblacionum & mortuariorum & curie sue contra iufticiam iuffit applicari. Item solus conceffit beneficia & ecclefias communi jure capituli per sedem apoftolicam confirmataf contempto capitulo & irrequifito quorum collacionem tam de iure communi quam de confuetudine approbata cum confenfu Capituli eft facienda. Item male malif cumulans Capitulum sigillo, priuilegiis, librif, ornamentif & omnibus bonis mobilibus, omnibus & propriis contra iufticiam fecit spoliari. Item procuratorem curie fue, thefaurarium ecclefie, penitentiarium, & sacriftam pro libito sue voluntatif inftituit & deftituit capitulo inconfulto, jtem jurifdictionem quam capitulum habere confueuit in eiuf abfencia priuare non formidat, Quare petimus procuratorio nomine super predictif articulif iuxta mandatum apoftolicum nobis facere velitif iufticie complementum, super quo quidem libello litif conteftacionem facto legitime per dictos procuratores quantum in ipfis erat, juramento calumpnie folempniter preftito coram nobis, exhibitif articulif & super ipfif productif teftibus & inftrumentis, teftibus prudenter examinatis ac de voluntate procuratoris atteftationibus puplicatis. Idem procuratores probacionibus aliif in pofterum faciendif renuntiantef in ipfa caufa spoliacionif sponte & voluntarie concluferunt. Nos igitur vifif & diligenter infpectif, libello, atteftacionibus, teftium productorum ac inftrumentif & aliif omnibus & singulif per dictos procuratores factif vel habitif, auditis & eorum diligenter iuribus & allegacionibus que oftendere allegare & dare in fcriptis vel ore tenus dicere voluerunt cum nobis manifefte conftiterit res canonicorum de mandato Archiepifcopi violenter fuiffe ablatas nec non de quantitate rerum amiffarum nobis potuit fieri plena fidef super eftimacione dictarum rerum fuarum iuramentum fimile preftiterunt quod ad fummam ducentarum marcharum & feptuaginta fex ufualif monete prefenti tenore taxamus,, super hiis omnibus &

singulis habita quam plurium consilio procuratorum & nobiscum deliberatione solempni solum deum pro oculis habentes & eius nomine inuocato predictam archiepiscopum ad soluendum Capitulo Nidrosiensi pretaxatum summam pecunie & ad restituendum sigilla ipsius capituli & priuilegia que uiolenter abstulit, nec non & partem oblacionum & mortuariorum quam solebat habere & ad instituendum & destituendum cum consensu capituli senescallum curie sue sacristam, thesaurarium, penitentiarium & scolasticum more solito, juridictionem & iura que Capitulum habuerat absente Archiepiscopo uel presente ad collationem beneficiorum maiorum ac minorum curatorum cum capellis sine cura de consensu Capituli faciendum necnon ad preuidendum & preficiendum Episcopos sue prouincie una cum Archiepiscopo & confirmaciones aliorum suffraganeorum, jnstituciones & destituciones abbatum abbatissarum de consensu capituli fieri debere & ad restituendum eidem Capitulo ecclesiam de *Mæren* & ad habendum pastum in curia Archiepiscopali videlicet in festo natiuitatis dni & pascatis ac alijs diebus consuetis taxatione expensarum dampnorum & iniuriarum sedi Apostolice reseruata jn hiis scriptis contumaciter absentem tanquam presentem sentialiter condempnamus, Et quia modicum videtur prodesse humilibus obedientia si contemptus contumacibus non obesset, monemus primo secundo & tercio peremptorie dictum Archiepiscopum cum reuerencia tamen qua conuenit ut pretaxatam summam pecunie omnia & singula premissa & quodlibet premissorum capitulo Nidrosiensi ante natiuitatem beate Virginis integraliter restituere non omittat, alioquin ingressum ecclesie per hanc nostram sentenciam in hiis scriptis extunc sibi nouerit interdictum si vero hanc nostram interdicti sentenciam ab ingressu ecclesie immo verius apostolicam vsque ad festum beati Michaelis animo sustinuerit indurato cum in iure cautum sit quod crescente contumacia crescere debet & pena & in iudicio personarum acceptio non sit habenda auctoritate nobis commissa extunc prout exnunc in ipsum in hiis scriptis excommunicationis sententiam promulgamus, Vniuersis & singulis ecclesiarum rectoribus ciuitatis Nidrosiensis & dyocesis in virtute sancte obediencie sub pena suspensionis

penſioniſ officii diſtricte precipiendo mandanteſ quatinus quocienſ per capitulum Nidroſienſe fuerint requiſiti prout ipſi viſum fuerit expedire, dictum Archiepiſcopum accenſiſ candeliſ & pulſatiſ campanis singuliſ dominiciſ diebus & feſtiuiſ coram parochianis ſuis excommunicatum puplice denuncient uel denunciari procurent donec huic noſtro mandato & ſentencie immo uerius Apoſtolice paruerit cum effectu,, Lata & pronunciata fuit hec sentencia nobis pro tribunali sedentibus in cathedrali eccleſia Nidroſienſi anno dni. M.CC.XC.IX.IIIJ yduſ Junii preſente Dno A. Abbate de Holm & dominiſ canoniciſ Bergenſibus *Nicholao.* (&) *Friderico* cum infinitiſ aliis clericiſ & laiciſ fidedigniſ, jn cuius rei teſtimonium sigilla noſtra preſentibus duximus apponenda.

Sigilla, quæ loris membrancis appenderant, deſunt.

Thorſtani Epiſcopi Hamarenſis & *Bardonis* Abbatis de *Howdey* Judicum Apoſtolicorum mandatum ad Dominos *Arnbernum* de *Thiorum* & *Thorkillum* dictum *Kotam* eccleſiarum rectores, ut *Erico* Rectori Eccleſiæ de *Gond*, ideo quod mandatis apoſtolicis obedierat ab Epiſcopo Stavangrenſi ab officio depoſito, præbendam reſtituant, nec patiantur *Juarum Steinradarſon* excommunicandum ea fungi.

Ex Autographo membran. Faſcic. XXIX. No. 3.

1299. die 18 Junii.

T*horſtanus* miſeracione diuina *Hamarenſis* epiſcopus & frater *Bardo* Abbas monaſterii de *Howndöy* Aſloenſis dyoceſis Apoſtolice ſedis iudices delegati diſcretis uiris dominiſ *Thorkillo* dicto *Kota* Bergenſis dyoceſis & *Arnberno* de *Thiorom* Stawangrenſis dyoceſis eccleſiarum rectoribus Salutem & mandatiſ Apoſtoliciſ firmiter obedire. Ex conqueſtione Dni *Erici* rectoris eccleſie de *Gond* prefate *Stawangrenſis* dyoceſis intelleximus- quod cum ipſe mandatum noſtrum immo magis Apoſtolicum executioni fideliter demandaſſe dominuſ *Arno* epiſcopus Stawangrenſis- pro eo quod dictum mandatum eſt executus, ipſum monitum non conuictum non confeſſum abſque iuris ordine in eluſionem mandati apoſtolici

ecclesia sua & officio priuauit iniuste eamque cuidam alteri presbitero dicto *Juaro Steinridarsun* per nos auctoritate Apostolica publice excommunicato in beneficium assignando, unde vobis precipiendo mandamus sub pena excommunicacionis quam ex nunc in uos ferimus & quemlibet uestrum in hiis scriptis si mandatum nostrum quod absit adimplere contempseritis quatinus ambo simul uel alter uestrum, si ambo pariter nequiueritis interesse ad dictam ecclesiam accedentes si uobis constiterit dictum presbiterum propter execucionem mandati apostolici licet alias finxerit causas contra ipsum processisse iuris ordine non seruato cum ex hoc appareat dictum episcopum iurisdictionem nostram immo verius apostolicam ut diximus impedire, eidem presbitero ecclesiam suam predictam & officium auctoritate nostra restituatis amoto quolibet alio detentore dictum *Juarum* sacerdotem, a nobis excommunicatum publice nuncietis. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Quicquid inde feceritis nobis cum tenore presentium rescribentes. Datum *Asloye* in curia nostra. XIIIJ. Kal. Julij. Anno domini. M.CC.XC.IX.

Sigilli ceræ viridi impressi fragmentum loro membraneo appendet.

Thorstani Episcopi Hamarensis, & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum Sententia lata inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & ejus Capitulum, qua Canonici in possessionem mittuntur collationis omnium beneficiorum ecclesiasticorum, & jurium, qvæ de jure communi ad eos spectant; nec non in possessionem agrorum juxta ecclesiam Sti *Olavi* Stavangrensis eorumqve fructuum; in possessionem prædiorum de *Horn* de *Rossuik*, *Miolbus* & *Ormstader*.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXIX. No. 7.

1299. die 19 Junii.

T*horstanus* miseratione diuina episcopus Hamarensis, *Bardo* abbas monasterii de *Hawndöy* Afloensis dyocesis Apostolice sedis iudices delegati in causis quas capitulum stawangrensis ecclesie habent

bent contra dominum suum *Arnonem* episcopum Stawangrensem, Omnibus presentes litteras uisuris uel audituris salutem in domino sempiternam, Dudum auctoritate apostolica nobis commissa nos. Th. Episcopus Hamarensis vnacum aliis nostris coniudicibus videlicet *Ewindo* episcopo Asloensi & *Hallone* prefati Monasterii Abbate cui nos *Bardo* successimus in onere & honore decernimus Capitulum Stawangrense fore mittendos ob contumaciam domini *Arnonis* episcopi Stawangrensis in possessionem causa rei seruande, quarundum rerum petitarum coram nobis per legittimos procuratores capituli Stawangrensis silicet in possessionem quantum ad collacionem omnium beneficiorum ecclesiasticorum ac ceterorum iurium que de iure communi specialiter ad capitulum memoratum in quorum possessione uel quasi fuerunt tempore mote litis, quibus per dictum episcopum fuerant spoliati jtem quorundam agrorum iuxta ecclesiam beati *OLAUI* ciuitatis Stawangrensis sitorum & eorum fructuum. Item in possessionem trunci apud maius altare positi in ecclesia cathedrali Item in possessionem predii de *Horn*, quod reliquit dominus *Anbernus* Abbas de *Utstein*, Item in possessionem predii *Rossauik* quod reliquit dominus *Olauus* de *Foss*, Item in possessionem prediorum *Miolhus* & *Ormstader* que reliquit *Anbernus* de *Heimnese*, ita quod medietatem reddituum de predictis prediis & aliis relictis per talem modum ecclesie quod per episcopum & Capitulum anniuersarium sit tenendum percipiat & possideat capitulum memoratum, Verum quod executores a nobis ad hoc auctoritate apostolica deputati predictos capitulum, in possessionem custodie predictarum rerum induxerunt prout ex ipsorum instrumentis puplice super hoc confectis patet euidenter & per lapsum anni prefati capitulum sint effecti ueri possessores rerum petitarum predictarum, Cum prefatus episcopus Stawangrensis per se uel per alium nullam cautionem iure pro recuperanda earundem rerum possessionem optulit infra annum volumus & decernimus & iam ut predictum capitulum gaudeat predictarum rerum possessione libere, pacifice & quiete, questione proprietatis tantum modo prefato episcopo reseruata si eam intentare uoluerit tempore debito & coram iudice competenti prohi-

bentes

bentes firmiter & districte prefato domino *Arnoni* episcopo Stawangrensi. sub pena excommunicationis- quam in ipsum ex nunc ferimus in hiis scriptis prout ex tunc si contrarium fecerit ne per se uel alium aut alios publice uel occulte presumat predictos capitulum super prefatis possessionibus & iuribus quoquo modo- inquietare- molestare seu perturbare, donec easdem possessiones poterit ab ipsis euincere prout exigit ordo iuris- mandamus insuper prefato episcopo sub pena prescripta ut fructus predictorum agrorum quos uiolenter de eustodia capituli prelibati contra mandatum nostrum capi fecit & ad curiam suam deportari- eidem capitulo integraliter restituat a tempore noticie infra mensem, Item monemus predictum episcopum primo, secundo & tercio peremptorie- sub pena qua supra- ut medietatem reddituum de predictis prediis- oblaciones- & mortuaria & vniuersa & singula alia ad predictos capitulum de iure spectancia que post nostras monicio-nes & sentencias receperat uel recipi mandauerat eisdem capitulo integraliter restituat infra festum sancti *Michaelis* proxime sequentis, preterea monemus & rogamus secularem potestatem quod si per potentiam prefati episcopi prefatas possessiones prelibati capitulum non poterint adipisci uel eos in eisdem possessionibus inquietauerit, molestauerit seu perturbauerit, uel per alios inquietare molestare fecerit uel turbare Item sepefatos capitulum contra quoslibet uiolentos occupatores seu inuasores ipsorum capituli possessionem tueatur uiriliter & defendat. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda. Datum *Asloye*- Anno dni. M.CC.XC. nono, tercio decimo Kal. Julij.

Sigilli episcopalis ceræ viridi, Abbatis vero rubræ impressorum fragmenta loris membraneis appendent.

In plica manu alia

Copiam istarum litterarum tradidit Thorkillus d. episcopo Stawangrensi sub sigillo suo . . . . . . presente Dno *Jacobo* comite Hallandie & aliis presentibus fide dignis.

Capituli

Capituli Afloenfis Vidiffe Litterarum *Thorftani* Epifcopi Hamarenfis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum, qvarum pofteriori excommunicationis fententiam minantur Dominis *Arnberno* de *Thiorom* & *Johanni* de *Hialmaland*, nifi domino *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinzarwik* a Capitulo *Stavangrenfe* reqvifiti executionum fuarum aggravationes adimpleverint.

Ex Autograph. membran. Fafcic. XXIX. No. 2.

1299. die 12 Junii.

Vniuerfis prefens fcriptum cernentibus, Capitulum ecclefie Afloenfis, Salutem in domino fempiternam, Noueritis nos vidiffe ac diligenter infpexiffe Litteras cum figillis faluis & integris pendentibus, venerabilis patris domini *Thorftani* Hamarenfis epifcopi & religiofi viri fratris *Bardonis* Abbatis monafterii de *Howdöy*, a fede Apoftolica delegatorum quarum tenores de verbo ad uerbum immediate fubfequitur eft prime littere tenor talis.
Thorftanus vid. Fafcic. XXIX. No. 5.
Eft autem fecunde littere tenor talis,
Thorftanus miferatione diuina Hamarenfis epifcopus & frater *Bardo* Abbas monafterii de *Höwdoya* judices a fede apoftolica delegati difcretis viris, dominis *Arnberno* de *Thiorom*, & *Johanni* de *Hialmaland* ecclefiarum rectoribus Stawangrenfis dyocefis falutem & mandatis apoftolicis firmiter obedire. Dudum uobis dedimus noftris litteris in mandatis ut cum domino *Thorkillo dicto Kota* de *Kinzaruik* execuciones noftras & execucionum noftrarum aggrauationes, auctoritate apoftolica exequi debeatis, quod fi uos requifiti per capitulum *Stawangrenfe* infra terminum quem ad hoc affignauerint malitiofe quod abfit adimplere contempferitis ex nunc fententiam excommunicacionis in vos ferimus in hiis fcriptis, In cuius rei teftimonium sigilla noftra prefentibus duximus apponenda. Datum *Afloie* Anno Dni, M,CC,XC,IX,XIIJ Kal. Julij. In cuius rei teftimonium & euidenciam pleniorem sigillum noftrum prefentibus eft appenfum. Actum & Dat. Afloie jn confiftorio noftro, Anno Dni quo supra, jn vigilia fancti Johannis Baptifte,

Nicolai

Nicolai Legiferi, *Alfi* de *Kroke*, *Endridhi Hwiti* Testimonia se adfuisse, ubi *Helgus Hwitus* data dextra a Domino *Petro Gudleiki* filio XIV manada matbol prædii *Eidi* ad *Nordfiordos* pro XXI march. argenti defæcati emerat, iis tamdiu fruiturus, donec venditor eandem pecuniæ summam simul & semel circa festum crucis vernum rependerit.

Ex Codice Diplomat. Munkalifensi.

1299. die 16 Augusti.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edher höyra sendir *Nitholas* Loghmadr *Alfer* af *Kroke Endridhr Hwiter* Q. G. oc sina Ver gerom idher kunnykt at uer uarum þar i hia oc saom kaupp þeirra oc honda tak herra *Petrs Gudleiks sonar* oc *Helga Hwits* köpte *Helghe* af Herra *Petre* XVIII manada matabol i *Eidhi* i *Nordfiordhom* firer eina mörk oc XX brenda Scall *Helghe* fylghia þessari iordhu þar til er Herra *Peter* hefuir alla þessa pæninga upplokit i sen i brendo sylfri ok scall lokit vara um krossmesso um uarith ælla scall *Helghi* taka landscyld af am haustidh Var þetta bref gort ok kaupp þetta a Mario Messo aftan fyrra om sumarith oc a XIX are uars ens uyrdheligha herra *Eiriks* konongs ens koronadha ok til sanz uitnisburdar setto ver var incigle firer þetta bref.

Thorkilli Rectoris Ecclesiæ de *Kinzarvik* testimonium se in præsentia Dni *Sigurdi* legiferi de *Röndom* & *Haquini* de *Ripue*, Litteras *Thorstani* Episcopi Hamarensis &c. vid. pag. 247 supra. coram Dno *Arnone* Episcopo Stavangrensi in curia sua publice perlegisse.

Ex Autographo membr. Fascic. XXIX. No. 5.

1299.

Omnibus presentes litteras visuris vel audituris *Thorkillus* de *Kinzaruik* rector ecclesie Bergensis Dyocesis executor mandatorum sedis Apostolice Salutem in domino Noueritis me publicasse coram episcopo Stawangrensi in curia sua Anno domini M.CC. XC-

XC- nono, die jouis proxima ante feſtum Natiuitatis beate virginis preſentibus *Sigwardo* legifero de *Random* & *Haquino* de *Ripue* & aliiſ pluribus litteras infra ſcriptorum iudicum quarum tenor talis eſt

Thorſtanus miſeratione diuina epiſcopus Hamarenſis, *Bardo* abbas monaſterii de *Howudöy* &c. vid Faſcic. XXIX. No. 7. Pap. 224.

In cuius rei teſtimonium sigillum meum preſentibus duxi apponendum- puplicata fuit hec littera coram Dno epiſcopo Stawangrenſi preſente dno *Jacobo* comite *Hallandie*- ſupra ſcriptis hirdmannis & aliis clericiſ & laiciſ fidedignis.

Sigilli ceræ rubræ impreſſi fragmentum loro membraneo appendet.

APPENDIX.

Nicolai Epiſcopi Oſloenſis Litteræ, qvibus oblata in honorem beatæ Virginis & Sancti Edmundi ab *Uddardo* monaſterio de *Höwdoy* dimidiæ marcæ bol prædii *Vælli* in Parochia *Grafenſi*, & aliud dimidiæ marcæ bol prædii Skipæimi in *Jolunda*, confirmat.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1224.

Ollum liuandum oc vidr komandum guds vinum oc ſinum þæim ſem þetta bref ſea eda höyra ſend. N.(*icolaus*) biſcup oc korſbrodr i *Oſlo* quediu guds oc ſina. Ver vilium ydr kunnict gera um eign þa er ver guldum *Judarde* mote fearlut ſinum. halfrar mærkr bol or *Vælli* i *Grafarkirkiu* ſokn oc annat halfrar mærkrbol or *Skæphæimum* i *Jolund*. En *Uddardr* gaf þat. M. bol fram a leid gudi oc hinni hælgu Möy *Mariu* oc ſva hinum hælga *Edmundi* ſtadenum til upphallz i *Höwdöy*. Var þetta gort allt med einu ſkilorde. tryght oc ſcöyt af vare hende oc *Uddardar* med allum fullmælum gort. En ſa er þetta ryfr eda rofsmen til fær þa liggi hanum ſlikt vid ſem molldrofs manne a vid at liggia at logum. Þetta var gort a *Gregoreſ* möſſo deghe i biſcupsgarde anno ab incarnatione domini. M. CC. XX IIII. En þeſſer varo vættir vid. Sira. *J. Gellengr.* Meiſtare *Jon Naſo. Jon Batadr. Gudleiker* Preſtr. *Jon* Scolameiſtare. *Hughleikr. Aſbiörn kopr. Hallkæl Marr, Olafr Giælld kyri* oc fioldi annara manna.

Sigilla deſunt.

HACONIS

HACONIS Regis *HACONIS* filii Litteræ, qvibus piſcaturam in *Diupvica* Regibus olim poſſeſſam, nunc uero ad eccleſiam pertinentem illiqve a Regibus *HARALDO, INGONE, SVERRE MAGNO* & *MAGNO Erlingi* confirmatam, omnibus interdicit, & qvietum ejusdem uſum eccleſiæ adſerit.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

circa 1224.

H. Konongr ſun. *H.* Konongs. ſendir bondom oc buþeignum. ollum guds vinnum. oc ſinum þeim er þetta bref ſea eda höyra a *Eikiam* quædiu guds oc ſina. Allum mannum man þat her hoyrim kunt vera. at fiſkin i *Diupvic* la at forno til konongſdomſenſ oll. En hon er þo nu komen undir gud. oc heilagha kirkiu. oc eighu nu biſcupar. oc reinliſiſ menn at vardveita hana. oc nytſæmd ſlica ſem gud gefr af at tacka. ſer til fözlo. oc vidrviſtar. heilghum ſtaudum til upphalz oc framſlutningſ. en þat hefer veret oft. oc idulegha firer. oſſ kært. at böndr vilia nu neiſa fiſkina. oc til ſinn dregha huær ſliкt ſem vidr ma koma. En þeir er þar hafa fiſki gorva eda vilia gera umfram logh. oc rettende. oc þat er ſkynſæmd ſkyrir. oc forn ſidveinia er til. oc vilia nu þat hafa af onne med raungum nymælom. er eighi houfdu frendr þeira oc firimenn um dagha *HARALZ* konongs frenda vars. oc *Inga* konongſ. ſunar. h. oc þeirra brödra. eda um dagha. S(*VERRIS*) *Magnuſ* konongſ faudur faudur varſ oc *MAGNUS* konongſ. oc værdr eighi þeira er til ſkal röyna huadke on ne fiſkin. þa ſkulu þeir er þa dirfd hafa dryкt. oc framit. ſæta af oſſ reidi oc reiſſingum. oc ſtorom fiargioldum. firir þvi at ver vilium eingum þat þola hvadke rikum ne orikum. at ræne gud oc heilagha kirkiu. er verſkulum alla fræmd oc upreiſt af tacka bæde þeſſa heimſſ oc annars.

Sigillum, qvod loro membraneo appenderat, deeſt.

MAGNI HAQVINI filii Litteræ protectoriæ datæ Monasterio Sti Michaelis de Munkalife.

Ex Codice Diplomatico Munkalifensi membran.

1264.

M*AGNUS* konungr son *HAKONAR* konungs sendir ollum gudz vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edr höyra qvediu guds oc sina Ver vilium at þer vitid at wer hofuum tekid stadh hins helga *Michials* at Munklifue i *Bergwin*, herra Abota oc brödhr þa sem þar æru egnir stadharens skogha oc fiskistadi einkanlega þær eigner er om siolft klaustrit liggia. Nordness oc Sunness med uppsatom oc ueidheskopp oc onnar lunnende þau sem þar eiga til at liggia brodhir oc systir er þar hafua sit godz i gefuit i gudz hegnad oc uart uald oc konungligt traust till allra rettra maala. Fyrerbiodhum uer huerium manne at mistyrma þeim sueinum þeirra eda þionostomönnum ædha nockoro þui godze sem þeim edha stadhenom uardhar en huer er þat dyrfuest þa uiti sannlegha at sa skall sæta aff oss reidhe oc reffinghom oc hardhom afuar kostom oc ofuan a þat suara fullo brefue bruthi. en hiner sem til þeirra oc þes sem þeim uardhar göra uæll oc vinatto samligha skulo ödlazst af oss Aast oc vinatto med sannom godhuilia þat biodhom uer oc einkanlegha syslomonnom oc allum adhrum ombudzmonnom at þeir styrkir stadhen oc þa þui framar til allra rettra maala bæde um logglighar skuldha heimtinghar þeirra oc um adhra luti uidhr huat manna sem þeir eighu þat at skifta. at þeir hafue þetta uart bref oc larid þa sua þess niota sem þer uilid hafa uara uinatto oc halla syslonum, oc þeim sæmdum sem þer hafuid af oss. Var þetta bref giört þa er lidhner uoru fra burdh uars herra ihu xpi M. uættra oc. CC. oc LX oc fira uættir annan uættrin rikis uars. Herra *Erlendhr* Kanzalær incigladhe. P. ritadhe.

Testamen-

Testamentum *MAGNI* Regis Norvegiæ.
Ex Editione Hafniensi Arnæ Magnæana.

1277. die 1 Febr.

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen. Qvoniam sicut tempus labile labendo deficit, sic cum fuga temporis temporales deficiunt actiones a memoria hominum, nisi vigorem recipiant a testimonio litterarum: ideoqve mortis incertum tempus dubiosqve rerum eventus certa bonorum suorum ordinatione ac litterarum testamentalium testimonio, discretorum solet providentia prævenire. Hinc est qvod nos *Magnus Dei gratia Rex Norvegiæ*, de salute animæ nostræ pie recogitantes, mortisqve incertum tempus certa bonorum nostrorum, nobis a Deo collatorum, ordinatione, sani & incolumes corpore, prævenientes, ad honorem *Dei Patris* omnipotentis, & filii eius *Jesu Christi*, & *Spiritus Sancti*, & gloriosæ semper-virginis *Mariæ*, beatiqve *Olavi Martyris*, ac omnium Sanctorum, in nostrorum remissionem peccaminum, testamentum nostrum condimus: hanc formam decernentes observandam, qvantum ad leganda & donanda indigentibus, in diversis regni nostri partibus constitutis; videlicet qvod ab *aqvilonaribus* partibus inchoantes, gradatim usque ad partes *australes*, ad loca, prout in subscripto continentur, determinato numero descendamus. Et primo hoc est testamentum nostrum apud *Halehgeland, a*) ubi tresdecim sunt *Skipreidæ*, qvod triginta *b*) marcas usualis monetæ conferimus; ita qvod tres marcæ in qvamlibet Skipreidem *c*) deputentur, ad emendam annonam vel vaccas in usus pauperum. Et eodem modo fiet in aliis provinciis post notatis. In Provinciam

a) *rectius scriberetur:* Haleghelañd.

b) *lege omnino:* triginta novem marcas.

c) *restitue:* Skipreidam, *ut analogia observetur, imo, alterum illud,* Skipreidem, *pro calami lapsu haberi forte poterit, non secus ac hic idem librarius inferius pag.* 14. *lin.* 5. septingentes marcas *scripsit, ubi* septingentas *legendum esse, qvivis videt.*

ciam qvæ dicitur Naumdela fulke, ubi ſunt novem Skipræidæ, viginti ſeptem marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Sparbyggia fulke, ubi ſunt octo Skipræidæ, viginti qvatuor marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Eina fulke, ubi ſunt ſeptem Skipræidæ, viginti unam marcam conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Verdæla fulke, qvindecim marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Skeina fulke, ubi ſunt qvinqve Skipreidæ, qvindecim marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Stiordæla fulke, ubi ſunt octo Skipreidæ, viginti qvatuor marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Strindar fulke, ubi ſunt octo Skipreidæ, viginti qvatuor marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Gauldæla fulke, ubi ſunt decem Skipreidæ, triginta marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Orkadals fulke, ubi ſunt octo Skipreidæ, viginti qvatuor marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Nordmora fulke, ubi ſunt ſexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Raumdela fulke, ubi ſunt octo Skipreidæ, viginti qvatuor marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Sunmora fulke, ubi ſunt ſexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Firda fulke, ubi ſunt qvindecim Skipreidæ, qvadraginta qvinqve marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Sygna fulke, ubi ſunt ſexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur *Horda* fulke, ubi ſunt triginta duæ Skipreidæ, nonaginta ſex marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Ryggia fulke, *d*) ubi ſimiliter ſunt triginta duæ Skipreidæ, nonaginta ſex marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur ægda fulke, ubi ſunt qvindecim Skipreidæ, qvadraginta qvinqve marcas conferimus. A loco qvi dicitur Ryarbit, usqve ad Provinciam qvæ dicitur Borgarſyſlo, *e*) ubi computantur ſexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo marcas conferimus. A Kamborn usqve ad *Svinaſund*, qvi ſunt termini Borgarſyſlo, ubi computantur ſexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo

d) *rectius:* Rygia f. *unico*, g.
e) *corrige:* Borgarſysla.

octo marcas conferimus. A Svinasund usqve ad Albiam, ubi sunt sexdecim Skipreidæ, qvadraginta octo marcas conferimus. Item in superioribus partibus Regni: In Provinciam qvæ dicitur Gudbrandalom, *f*) triginta marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Hada fulke, triginta marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Heidmork triginta marcas conferimus. In Provinciam qvæ dicitur Rauma fulke, etiam triginta marcas conferimus. Hæc autem supradicta legata, ut major de nostro testamento certitudo haberetur, fecimus sub certo numero, & congruis superscriptionibus appositis ad singula, *Bergis in Claustro Fratrum Minorum*, loco tuto reponi, in nostra præsentia, nobis in remissionem peccaminum, & indigentibus ad solatium, ac omnipotenti Domino *g*) gloriam & honorem. Ad omnium autem notitiam volumus pervenire, qvod qvædam sunt ad nostrum spectantia testamentum, qvæ in nostrorum remissionem peccatorum jam exsolvi fecimus ratione testamenti. Primo, *Claustro Sanctimonialium* de Rein, Nidrosiensis dyocesis, contulimus prædia, annuatim solventia triginta marcas usualis monetæ. Item pro *Præbenda*, qvam instituimus, Deo cooperante, in Cathedrali Ecclesia Bergis, persolvimus prædia solventia annuatim sexaginta cosinata; ut videlicet a qvolibet successore illius Præbendæ dicatur *super Altari Præbendæ assignato*, missa pro defunctis fidelibus; & in speciali anima patris nostri, matrisqve nostræ & nostra Domino inter sacra missarum sollempnia commendetur; & ad hoc faciendum in perpetuum, litteras obligationis suscepimus a Canonicis dictæ sedis. Adjecimus etiam, ut pia Canonicorum omnium excitaretur devotio pro hac parte, pro Communi ipsorum, centum marcas monetæ usualis. Item *Claustro Sanctimonialium* Nunnesæte *h*) in civitate Bergensi, contulimus prædia annuatim solventia septuaginta cosinata; & hoc ex bonis, qvæ nobis ex materna hæreditate attinere dignoscuntur. Item Canonicis Cathedralis Ecclesiæ *Sancti Martyris*

f) *corrige omnino:* Gudbrandzdaler.
g) *lege.* omnipot. Dom. ad glor, & h,
h) *corrige:* Nunnesæter,

tyris Hallvardi in Asloya, prædium trium marcarum ufualis monetæ contulimus, ut anniverfarium noftrum in perpetuum facere teneantur, cum de hac vita nos Dominus evocarit: fuper qvo nobis litteras obligatorias affignaverunt Canonici dictæ fedis, qvod ad hoc fideliter in perpetuum teneantur. Item *Ofpitali i) Sancti Stephani* Tunsbergis, dyocefis Asloenfis, contulimus prædium perfolvens annuatim viginti marcas. Item ad *Clauftrum Ordinis Præmonftracenfis k)* dictum Marifkogh, dyocefis Asloenfis, contulimus prædia decem marcarum ufualis monetæ. Et hæc in prædiis feu poffeffionibus perfolvi fecimus; in denariis vero: *Monacis Ordinis Sancti Benedicti* de Holm, Nidrofienfis dyocefis, perfolvimus centum viginti marcas fterlingorum, ut *oblatas & vinum ad confecrationem facrofancti corporis & fangvinis dominici tam clericis fecularibus qvam clauftralibus* memoratæ dyocefis miniftrare in perpetuum teneantur; præfertim qvia nobis ad hoc litteras obligationis affignaverunt, qvod ad hoc fideliter in perpetuum teneantur. Item *Prædicatoribus* Nidrofiæ contulimus duodecim marcas fterlingorum. Item Canonicis Majoris Ecclefiæ Bergis, perfolvimus centum viginti marcas fterlingorum, ut oblatas & vinum ad confecrationem facrofancti corporis & fangvinis dominici, univerfis tam clericis fecularibus qvam clauftralibus ejusdem dyocefis miniftrare in perpetuum teneantur. Adjecimus etiam triginta marcas fterlingorum, ut anniverfarium noftrum, annis fingulis, in die debito anniverfarii, celebrare in perpetuum teneantur; præfertim qvia nobis etiam litteras obligationis ad hoc affignaverunt, qvod hoc facere fideliter in perpetuum teneantur. Item *Prædicatoribus* Bergis contulimus duodecim marcas fterlingorum. Item *Fratribus Minoribus* Bergis, duodecim marcas fterlingorum contulimus; & ad ædificium ejusdem clauftri feptingentas marcas ufualis monetæ. Item contulimus *Sanctimonialibus Nunnufater* Bergis, qvadraginta marcas fterlingorum. Item ad *Ofpitale Sanctæ Caterinæ Leproforum* Bergis, centum marcas fterlingo-

i) *intellige:* Hofpitali.
k) *corrige:* Præmonftratenfis.

lingorum contulimus. Item ad *Ofpitale Pauperum apud Omnes Sanctos* Bergis, fexaginta marcas fterlingorum contulimus. Item *Monacis Cifterciensis Ordinis* in Lyfa, contulimus duodecim marcas fterlingorum. Item Epifcopo fedis Stafangrenfis contulimus centum viginti marcas fterlingorum, ut oblatas & vinum ad confecrationem facrofancti corporis & fangvinis dominici, univerfis tam clericis fecularibus qvam clauftralibus illius dyocefis adminiftrare in perpetuum teneatur; præfertim qvia nobis ad hoc litteras obligationis affignaverit, qvod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item Epifcopo fedis Asloenfis contulimus centum viginti marcas fterlingorum, ut oblatas & vinum ad confecrationem facrofancti corporis & fangvinis dominici, univerfis tam clericis fecularibus qvam clauftralibus illius dyocefis amminiftrare in perpetuum teneatur; præfertim qvia nobis ad hoc litteras obligationis affignaverit, qvod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item *Sanctimonialibus* de Gymbeseye, Asloenfis dyocefis, contulimus triginta marcas ufualis monetæ. Item *Sanctimonialibus* in Asloia contulimus triginta marcas ufualis monetæ. Item *Prædicatoribus* in Asloia contulimus duodecim marcas fterlingorum. Item *Monacis Ordinis Cifterciensis* in Hofuteyiar, *l*) Asloenfis dyocefis, contulimus triginta marcas ufualis monetæ. Item ad *Ofpitale de Varnu*, Asloenfis dyocefis, contulimus viginti marcas ufualis monetæ. Item *Fratribus Minoribus* in Konunghellis contulimus duodecim marcas fterlingorum. infuper *ad ædificium clauftri eorum* contulimus centum viginti marcas ufualis monetæ. Item Epifcopo fedis Hamarenfis contulimus centum viginti marcas fterlingorum, ut oblatas & vinum ad confecrationem facrofancti corporis & fangvinis dominici, univerfis tam clericis fecularibus qvam clauftralibus illius dyocefis amminiftrare in perpetuum teneatur; præfertim qvia nobis ad hoc litteras obligationis affignaverit, qvod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item in omnes Provincias fubfcriptas in rure, videlicet in duabus medietatibus Haleggthelandiæ

l) *lege omnino:* Hofutey, Asloen, dyoc.

diæ *m*) & in duabus medietatibus Naumdale ſimul cum hiis in omnibus octo provinciis Trondheimiæ, Nordmære & Sunmære, Fyrda fulke *n*) Sogne, Vos, Nordhordaland, Sunhorduland, Ryggia fulke, *o*) Agdem, *p*) in omnes, inqvam, has provincias, & in reſpectu qvoad qvamlibet Skipreide *q*), qvam continent, perſolvi fecimus trium marcarum pretium in annona. Iſtis autem ſuper addidimus: qvod cum nos ex hac vita, vocante domino, migrare contigerit, *apud Fratres Minores Bergis eccleſiaſticam, providente domino, eligimus ſepulturam.* & in hac electione ſepulturæ prohibemus firmiter auctoritate Dei Patris omnipotentis, qvod nullus noſtrorum, qvacumqve nos propinqvitate aut cognatione contingens vel familiaritate, obicem nobis præſumat opponere contrariæ voluntatis. Set & executoribus teſtamenti noſtri, Dominis *Aſloenſi* & *Bergenſi* Epiſcopis, qvos per præſentes non ſolum inſtituimus, ſet etiam inſtitutos confirmamus, in mandatis ſuper animas ſuas injungimus, ne hanc noſtram ultimam voluntatem & ordinationem permittant aliqvatenus irritari; præſertim cum ſuper hoc litteras a ſede Apoſtolica optinuimus ſpeciales. qvarum litterarum formam, ad majorem facti evidentiam & firmitudinem, huic noſtro teſtamento decrevimus inferendam; qvæ talis eſt: Clemens *r*) Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Aſloenſi & Bergenſi Epiſcopis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Digna conſideratione penſantes claræ devotionis & fidei puræ merita, qvibus cariſſimus in Chriſto filius noſter, Magnus Norvegiæ Rex Illuſtris, circa ſedem Apoſtolicam, veluti catholicus princeps fulget: dignum ducimus, ut vota ſua effectu adjuvare favorabili ſtudeamus; in hiis præcipue, qvæ ad ſalutem ſuam pertinere conſpicimus;

m) *rectius:* Haleghelandiæ, *unico* g. *uti ſuperius.*
n) *Superius* Firda fulke *extat, idqve melius eſt.*
o) Rygia fulke *ſcribendum, unico g. uti prius eſt notatum.*
p) *in codice eſt* Agdem, *qvod aliter legi neqvit qvam* Agdem, *melius tamen eſſet* Agdom *vel* Agder.
q) Skipreidam *appoſitum magis eſſet, ut vocula Latino more flecteretur.*
r) *Eſt is* Clemens Papa IV. *qvi ſedere coepit An. Chr.* 1265. *die* 22 *Febr. obiit An. Chr.* 1268. *die* 29 *Novembris.*

ſpicimus; qvam affectione paterna qværimus & zelamur. Ex inſinuatione ſiqvidem Regis ejusdem intelleximus, qvod ipſe humani perplexitatem exitus, qvo nil eſt incertius, circa diſpoſitionem certam rerum ſibi deſuper traditarum, conſulte deliberans prævenire: de bonis propriis condidit teſtamentum. ad cujus executionem Vos ſpecialiter eligendos providit, tanqvam illos, de qvibus inter alios gerit fiduciam pleniorem. Qvare ad ſupplicationis inſtantiam Regis ipſius, Fraternitati Veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, qvatinus laborem ſuſcipientes hujusmodi ſuſtinendum, teſtamentum ipſum, qvantum ad bona illa, qvæ memoratus Rex locis aut perſonis eccleſiaſticis, religioſis, vel aliis piis locis legaviſſe provide dinoſcitur, ſive alias in pios uſus erogare decrevit, poſtqvam Regem eundem de ſeculo iſto neqvam, jubente domino, migrare contigerit, diligenter ac efficaciter, perſeverante Rege in eadem voluntate, exeqvi ſtudeatis: non obſtante, ſi aliqvibus a prædicta eſt ſede indultum, qvod interdici excommunicari neqveant vel ſuſpendi per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam de indulto hujusmodi mentionem; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Datum Viterbii, Octavo Jdus Auguſti, Pontificatus noſtri anno Qvarto. *s)* Ut autem hoc noſtrum teſtamentum robur optineat firmitatis, ipſum ſigillo noſtro & aliis ſubpendentibus fecimus communiri, ſub interminatione nichilominus anathematis prohibentes, ne aliqvis noſtrum *t)* jam dictam ordinationem & teſtationem præſumat ſcienter, ſub prætextu alicujus temporalis honoris aut commodi, vel alicujus immutationis, irritare. Actum *Tunsbergis*, Anno ab Incarnatione Domini *Milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo*, in Vigilia Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, Anno regni noſtri Qvartodecimo: præſentibus in nullo nobis aut noſtræ ordinationi præjudicantibus, ſi aliqvid aliud in futurum, inſpirante eo, a qvo juſta ſunt opera & recta conſilia, videbitur ordinandum.

 Arnonis

s) Id eſt: die 6 Auguſti, An. Chr. 1268.
t) noſtram *melius qvadrare videtur.*

Arnonis Epiſcopi Skalholtenſis indulgentiæ datæ iis qvi eccleſiam Sti Svithuni Stavangrenſis viſitaverint & manus adjutrices porrexerint.

Ex Autograph. membran. Faſcic. XXVI. No. 9.

1280. die 24 Julii.

Uniuerſis xpi fidelibus preſens ſcriptum viſuris vel audituris *Arno* diuina miſeratione *Scalotenſis* epiſcopus, Salutem in eo qui Salus eſt omnium fidelium Animarum, Cum loca ſanctorum omnium pia deuotione a xpi fidelibus ſint ueneranda & humana deuotio promto affectu debeat honorare, vt quod poſſibilitas noſtra non obtinet eorum nobis interceſſione donetur. Cum igitur eccleſia ſancti Swithuni cathedralis, *Stauangrenſis* dyoceſis nouiter ſit combuſta nos quidem cupientes ut ipſa eccleſia ampliori veneratione & elemoſinarum largitione conſoletur & congruis honoribus frequentetur, omnibus vere penitentibus. & confeſſis qui dictam eccleſiam in omnibus ſummis feſtiuitatibus & in utroqve feſto ſancti *Swithunj* & cotidie infra octauas, prioris feſti In die dedicationis ipſius eccleſie, In quatuor feſtiuitatibus beate Virginis, In feſto ſancti Michaelis, In feſto ſancti Andree Apoſtoli, In feſto ſancti *OLAUI*, & ſancti *Nicholai*, In feſto ſancti *Vincentij* martiris, In feſto ſancti *Katerine* ſingulis Annis, deuotionis cauſa viſitauerint, uel manus adiutrices eidem eccleſie porrexerint, XX, dies de iniuncta ſibi penitentia ad ratihabitionem dyaceſanorum ſuorum miſericorditer relaxamus, In cuius rei teſtimonium ſigillum noſtrum preſentibus duximus apponendum. Datum *Bergis* Anno Domini M,CC,LXXX. IX kalendas Auguſti Pontificatus noſtri Anno. XIJ.

Sigillum ceræ albæ impreſſum loro membraneo appendet.

Haqvini

Haqviui Ducis Norvegiæ edicta Incolis Heidmarkiæ & Thothniæ data.

1) Ne citatis in judicium domi manendi uenia detur.

2) Ne jus gratia, muneribus, uel odio dicatur.

3) Ne qvæstores incolarum qvendam citent ad legiferum, nisi in eadem tribu habitet, & causa sit notoria.

4) Injuriæ verbales, unde tot uenere cædes & tot mala, non modo pecuniaria sed etiam corporali expientur pœnis, præsertim qvæ euenerint inter Nuptias, in Gildis, Festo Natalitiorum, aliisve conventibus.

5) Homines petulantes viros probos dicteriis proscindentes, modo non majorem injuria data subierint ultionem, poenas impune luant; gravior vero & modum excedens vindicta reo inflicta, legiferi, & bonorum hominum judicio submittatur.

6) Vicario qvæstoris munere coloni fruantur antiqva fide & moribus inter contribules noti; enim hoc officium ab Aulicis geri, erit minus utile, nam avaris & bene doctis fraudes rusticos simplicitate venerandos, & juris scientiæ expertes committere damnosum.

7) Quæstor a Comitiis redux coram contribulibus novas leges & edicta publice exponat; si secus fecerit munere privetur.

8) De tradendis ad expediendum iter Ducis eqvis, tam longo ante tempore incolæ moneantur, ut facile ad statum diem atqve locum jussa præstare possint.

9) Qvi tales ducentes eqvos, in viis aggrediuntur, ut mandata principis eludantur, verbera vulneraqve, modo non fuerint lætalia, sibi ipsis imputent.

10) Litteræ, qvibus, aliis eqvi gratis pro itinere conceduntur, rarissime edantur, & numerum eqvorum, qvos incolæ alternent, ne unus omne onus ferat, tradendorum, definiant.

11) Monetæ, qvam etsi nunc tam bona sit, ac sub patre *MAGNO*, incolæ qverantur esse minoris justo pretii, in statu suo maneat, donec consiliis optimorum virorum argenti valor poterit augeri in salutem Regni.

12) Lances tam majores qvam minores *Hamariæ* sub custodia Legiferi semper asserventur, æqvales Osloensibus.

13) Lanx qva butirum ponderatur, singulas *spannas* indicare debet, qvarum qvatuor & dimidia unam *Hæfsældam* faciunt & hæc pondera in pactis, qvæcunqve demum fuerint, eadem, mutationis nescia manebunt.

14) Ubi incolæ frumenti indiguerint, portiones plurium judicio virorum, qvi probitate cluent, inter egenos dividantur & pretium, qvod illi statuerint, solvatur, ante qvam frumentum ablatum fuerit; unius autem duorumve in hoc casu arbitrium non audiatur.

15) Plures in expeditiones ire, qvam princeps ipſe juſſerit neutiqvam cogantur, ſed decumbentis morbo vices alter tamen ſubeat.

16) Qvi minorem duarum marcarum bolo terram arat, ſimplicem expeditionem præſtet, donec his dimidiæ marcæ bol acceſſerit, nam ut terra illi creſcit, onus expeditionis adaugetur.

17) Liberi alterutro, aut utroqve parente orbati, ſimplici expeditioni obnoxii ſunt, qvamdiu omnes communi menſa utuntur.

Ex Codice membran. legati Arna Magn. Fol. 309. Apograph. Chart. 8vo. No. 35.

1293. die 30 April.

Hakon med guds miſkunn Noregs Hertogi ſon *MAGNUS* konungs hins koronada ſænder ollum mannom· j· *Haidmarkar* ſylghi oc a *Þothne* þæim· ſæm þettæ bref ſia eda höyra· Q. G. ok ſina. Ver kænnæmzt vidr, at þat ær ſkylda vor, ok ſannr vili, at vita þæghna vara, oc hughlæidæ þæiræ ganghz oc nytſemdar, ſæm os ero med þæghnskyldu undherlaghdir, oc fyrer þæſs ſaker komon ver her at ſinni, at ſkoda, oc ranzaka hvat fram hefuer farit wm ridir, æda huerir lutir, ydr være naudſynlighazſter, geſe gud at uer mættom nokot gera ſæm ydr mætti koma til ganghs oc nytſemdær a langframa. Hafue þer oc jduglegha bedet os ſidan ver komom hengat at ver ſkildum huglæida vm þa luti ſæm ydr være ganghſam legher, ok her til hafa ueret med minni grein oc lyſing, en ydr þörf væri til, oc af þvi hafum ver þar vm hughſat, med godhra manna, Rade oc tillaughu, varom herra Ihu xpo til ſömdar oc ollum os til ganghſemdar at þæsor vor skilninghi, oc ſkipan ſkal ſtandæ vm þa luti ſæm þer hafuer bædz af os, oc ver hafuum ſaman latet ſætia, fyrst at ver hafvum firerbodet en af nyia læik at syſlunmern eda adrer Rettar þeir ſæm her voru ifuer ſkipader taki fyr þa ſæct ſæm os höyrir til, en þæim ſe adr dömdær ſinn Rettær, er fyrer vanuyrdingh vard. Þat firerbiodom ver at syſlumenn, eda adrer rettar, eda leensmenn dirfuizt þæs at loſua nokorom manne hæima at ſitia ſæm til lagha verdr ſtæmndær ſua at sa faæ æi rett ſin er kæræ a. Vilium ver þat med ængho mote þola att Rettynde manna drepiezt nidær saker mutu, uinato,

uinato, eda giafua eda annara luta, er ægi ero vidær kömelegh er. þat firerbiodhum ver ok at syslomen eda leensmen stæfni nokorom bonda til loghmanz, uttan loghmadr se innan þæirra loghsoghnar sæm han er ifuir skipader, ok þo med, þvi mote, at bondanom se þar fullar ok allar a nemdar saker gefnar hæimæ ader en han se stemndær. ok ægi fai rett af honom. En sa leens madær er stæmfnir kome mote honom forfalla laust, eda suare stæmfnufalle sem adrer men. En af þvi at af illum ordom koma opthlegha mandrap oc annar vond verk þa ber æji at su sæct minkizt er þar liggr vidr. þviat hon er skipat godom mannom ok lutvandom til frialsis en vondom oc hæimskum til vidærsionar. oc þvi ber at þæir pinizt likamligha, oc sva at, pæninghum, oc, fiarfgialldum er med illum ordum uækkia stor vandræde, oc er þat iafnan mykill haske oc vade einkanliga mest i brullaupum, gildum, eda jolom oc j allum adrum samfyndum þar sem fiölmenne komer saman, oc hvor sem samuisku hefuer til giörla at skila þa er þettæ mykil Rettærböt. Ollum spakum mannom oc sidsamum þæim sik vilia til nyttra luta hafa. Sua vilium ver, oc at þer vitir at þær sæm hæimsker menn oc snaper rade upp a saklausa menn oc hæfnæsz þæir sin er a værder radet, eda en laghabot koma ·j· millum, oc værdær hæmden ægi mæira en hin hafdi til giört adr. þa skal sa vera saklaus er hæmdizst sin. En þa er mæiri værder hæmden, þa fare æftær miskun, oc loghmans orskurd, ok þæirra skilrika, manna, er þa værder domrenn ·j· hænder fenghen. Þa skipan hafuum uer oc agert um lens menn at þær skulu uera teknir til skilriker böndær þæir sæm ero ættæder oc röynder i bygdhar laghe at godom medfærdum, oc laghum ok Rettyndi vilia svara vidær almughæn. Enn handgenghnir menn varer vilium ver eighi at hafue þat starfue þæir sæm agiarnir menn oc prettuisir ero at liggiæ um kotkarlin. þat sæm annathuart kann litit til lagha elleghær alz ækki. Sva vilium uer at huaruitna sæm menn koma saman hæim af loghþinghi se syslumadr skylder til at lysæ fyrer bondom oc tia þæim hvariar lagha bötor eda nymæli þa hafa gordz oc huersu böndr skulu sökiaz loghlegha eda ueriaz. En hvær sæm adruvis gerer skal firer gört hafua

hafua þæirri ſyſlu oc læne, ſæm ver hafum fengit honom. Sva hafum ver gört rad firer hvarn tima er ver þurſum ſialfer ræidſkiotar vidr, ſkulum ver ſæighe lata ydr ſva langre ſtund firer, at þer megorr godo tome rædæ till ſialfuæ ydær, ok heſtæ ydræ ef oſs ber ægia æina hueriar ſkiotleghar naudſyniar. Vilium ver at þa kome ſkiotren greidligha til var en ægi ſe af ſumum undan löyndr ok hinir ſömi geri æ iamnan Fantar þeir ſæm læggiaz utt a vegho at taka ræidſkiot oc þo at þeir fai högg oc ſaar oc genger þæim ægi til bana þa ſkal ſa ækki gialda firer er þat gerer· oc a ſinu hallde, oc göimi þæs allir at ſkiotrin komi timalegha þar ſæm ver erum firer. En hver ſem fyrri fær af hendi þa er ſæm ógert se. Sva oc ef ver faom nockorom manne ræidſkiota bref fyrer naudſynar vara ſaker, þa ſkulum vær anemna i brefeno huerſu margha heſta ſa ſkall hafua. Skulu böndr þan ſkiot gera at jamnade, en eigi þan ſame jamnan. En ver ſkulum ſva ſkipa at þes þurfue ſæm ſialdes vider. Enn um peningh ſæm þer hafuer talat, at han gialder litit. þa er þat gudi kunnict oc godom mannom at hann er iamngodr nu, ſæm þá er hann var bædztr um dagha fadrs vars, ok ær þat meztær ſkade okkær beggiæ brödrene at hann ær litils verdær þviat ver takum fleſta inn. þan tima ſæm gud lofuar os at finnazt ſkulum uer med hinna bedzta manna rade oc tillaghum þa vegho tilfá at ſylfar gangren meghi til meiri nytſæmdær verda badom okrom brödrom oc þæim ſæm rikit bygghiæ allum. þá ſkipan hafum uer oc agertat ſkippundare oc ſmörpundare ſkulu liggia ·j· *Hamre* under göymslu þæs loghmans ſæm uer ſkipum þar. þa ſkal ſkippundære ſliker at uogh vera ſæm ſkippundare ·j· *Oſlo.* En ſmörpundare ſkal vera a þæn hatt at ſpan hvert ſkal vera utveghit a honom, sva at hvær hæfsælde ſkal ſtanda halfr fimta ſpan utveghet allra imellum. j. landſkyldir kaupa oc ſæliæ, en landſkuld lukiz vt æfter þvi ſæm huer hefuir ſkilit i ſinu takumale. Sidan sa takumale er üti þa ſem landdrotten oc læighlændinghar gerdu um landskylder æfter þæim Pundare ſæm her skal ganghæ. Sva hofum ver rad firer gert um ranzak a korne ef almuge þarf þes vidher at þeir ſkulu ſkilriker men ifuerganghæ þeir ſæm med jamnadke vilia ſkifra þæirri imellum ſæm þurfu oc ægitaka

ægi taka fialfum fer til handa oc flikt verd a leggia fem þa gengher almennelega manna i millum en ægi æfter æins manz æda tvoggia manna mete. þær fkal oc værdæt æftær ligghiæ fæm kornit værdr tæikit adr enn brot fare. Sva ok vm nemfndir ef þes þarf vidr þa vilium ver med ængho mote at fleiri fe nemdir er ver biodom ·j· brefe varo utan æinhver fiukiz fidan nemdt er, þa vilium ver annor fætizt a ftadæn. Vili oc ftyrimadr hafua I fvæin æda tva þa næmni bændr þvi færre en æi vilium ver at bondom fe afarkofter görver fidan þæir koma til fkips. Þa fkipan hafum ver oc agert at hvar fem fær minna en. II. marka bole, fkal gæra æinvirkis gærd framan til þes, er hann hefuer en halfrær mærker boll. fidan fkal falla fiordungren or æinvirkisgerdenne vidr hveria öyris læighu fem minka jardhar hæfuet. En þa vægd oc mifkun hafuom ver a gört at þar fem börn miffa fadr fin eda modr fina, ok ero þau öll um bunadi oc um æitt bord, oc þat hiuna fem æfter lifir, þa fkullu öll eina gerd gera. en ef börnin hallda fer bord öll faman, elleghar ero þau med adrum mannum oc a til XII marka huert þæirra eda meira, þa fkulu þau öll gæra æina gærd fram til þes, ær ægi a huert þeirra meira en til þriggia marka ok fkulu þa gera alz ekki. En þau fkiliaz at fin a millum geri huar til þeirra fulla gærd er a til XII marka eda meira. Enn einvirkis gærd hvari þæirræ er minne a æfter þvi fem fkilord er adr fagt. Vilium uer þeffar rettar bötor gærna hallda vidar alla dug handæ menn þa fæm i lydni vilia uera vidær gud oc rettre þegn fkylldu vidr os oc med godum lutum auka uidr þa med badztra manna rade oc tillaughum fæm framazt ber os til at ofkaddre vore fæmd ok rettendom varom æfterkomandom. Þackum ver ydr mykilegha fyrer fomalegha vidrtaku lydni oc æfterlæti er þer hafuet til os bædi nu oc hvarn tima fyrmæir er uer hafum til ydhar komit eda varn bodfkap til ydhar. Vilium ver at til vithnisburdhar ligghi þetta bræf i *Hamre* under göymflu herra bifkups oc loghmanz var þetta bref gört i *Hamre* þa er lidet var fra burd vars herra Ihu xpi M. vettra. CC. XC vettra oc IIJ. vetter þorsdaghin næfta fyrer litla ganghdaghe a XIIII Are rikis vars hertogadomes. Herra Ake Diokn Canzeler var jnfigladhe,

ERICI Regis Litteræ monitoriæ ad Dnum *Erlendum Amundi* filium, *Nicolaum* & *Elivum* Legiferos, ut Canonicos Nidrofienfes ab injuriis defendant & tueantur.

Ex Autographo membran. Fafcic. I. No. 3.

1294.

E*IRIKR MAGNUS* mæd gudſ miſkun- Noræghs konongrſun *MAGNUS* konongſ- ſændir Herra *Ærlændi Amundasyni- Niculase* logmanni- oc *Eilifi* logmanne- Q. G. oc ſina- af þui at ver hafum tekit korsbrödr j *Nidaroſſe* vndir vart vald oc kononglægt trauſt- þa vilium ver oc biodom- at þer ſtyrkit þa til laga oc rettynda oc hialpet þæim vid- æf þæir kunna þæſs vid at þurfa- at jngi af læik mannom gæri þæim nokot vald æda fordz- huartke a ſialfum þæim- ſuæinum þæirra æda goz þui ſæm þæir æigu retlæga at hafa- oc geret þætta ſua ſæm þer vilit hafa vara vinatto- þetta bref var gort i *Biorgvin-* Peters voku dag- a XIIII. are rikis vars- Herra *Bardr* Særks ſun Kanceler var jnſiglade *Jon* klærkr ritade.

Sigilli ceræ albæ impreſſi fragmentum loro membranæ exciſo appendet.

Ivari Straumi ejusqve conjugis Jardrudæ litteræ, qvibus Eriko Abbati de Munkalife IV manada matbol prædii Ridhasvolli uendunt pro V. Vaccis.

Ex Codice Diplomat. Munkalifenſi.

1299.

Ollum monnom þeim ſem þetta bref ſia edher höyra ſender *Iwar Straumir* oc *Jardrudr* huſpröyia Q. G. oc ſina vith gerom idhr kunnykt at uith ſeldom herra *Eiriki* Abota at *Munkalifui* IIIJ manada mata boll i iordh þeirri er heiter *Ridhasuöllr* huert manada mata boll firer. V. kyr oc tokom upp þeghar i hendr alla aura med godhum greid ſkapp. þeſſom monnom i hia uerandhom meiſtara

meiſtara Eiriki brodher *Petre.* Brodhir *Jware* Sira *Jone* Preſte *Pale Skaif Bergþori* klerk *Andreſe* radhara *Herdiſi.* oc af þui at uith attom eighi incigle þa badhom uith herra *Bardh* Abota at *Jonſkyrkiu* ſetia ſit incigle Var þetta bref gort þa er lidhit var fra burdh vars herra ihu xpi M.CC.XC oc niio vætir,

Hetlandiæ incolarum teſtimonium Judiciale *Ivarum* de *Eide* & *Haraldum* de *Borgarfiordo* a Domino Thorvaldo Thoreris filio, in jus citatos aſſeruiſſe, ſe præſentes fuiſſe in domo ducali in *papeya* die Lunæ ſeptimana muta ɔ: proxima ante Paſca, ubi *Ragnhilda Simonis* filia publice poſtulaverat, villam *Brekaſeter*, in fraudem Ducis, canoni annuo non eſſe ſubjectam, & dominum *Endridum* ex Norvegia illuc nulli bono advolaſſe; nec non dominum *Thorvaldum* die poſtero duritiei in ſubjectos infimulaſſe; ſe uero poſtqvam legitime probatum erat, ſingula Papeyæ jugera non majoris a tempore immemoriali æſtimata eſſe, qvam marcæ auri defæcati, canonem uero fuiſſe unum & dimidium modium ex terra ſingularum marcarum defæcatarum ſive ex ſingulorum nummorum terra duo ſald ſoluenda; hoc teſtimonium edidiſſe, ut valeat dominus Thorvaldus coram Duce rem rite exponere.

Ex Autograph. membran. Faſcic. C. No. 3. a

1299.

Allum þeim mannum ſem þetta bref ſia eda heyra ſenda allir lögdingiſ menn af *Hiatlandi.* Q. G. oc ſina. Þat ſe ydr kunnikt at a þui are er lidet uar (var) burd uarſ herra ihu xpi. M.CC.XC. oc IX uetr. let herra *Þorualldr Þoriſ.* ſ. bera uitni firer oſſ a log þingi. ord þau ſem *Ragnhildr Simunar.dotter.* hafdi talat. baro þeir ſua uitni *Juar* bonde a *Eidi* oc *Haraldr* i *Borgarfirdi* at þeir uaro hia i ſtofuni a hertoga bonum i *Papey* manadagen i dymbildaga uiku er *Ragnhilldr* tok ſua til orda at *Brekaſætr* uar ecki i leigu med ſkat jordu upi i huſi oc hertogin ſkylldi taka fulla leigo þot *Breka ſætr* uæri ecki med. en *Þorualldr* ſagdi. her hafa ſua marger godir menn um uellt ſem uar *Þorkell* i *Neſi* herra *Eirikr Sigurdr* Erkidiakn herra *Eindridi* oc marger adrer dugandi menn þeir er hafdo umbod minſ herra hertoganſ huilika landſkylld þeir toko hónom

 til

til handa i *Papey*. firer meir. *Ragnhilldr* ſuaradi Ek önti ecki *Eindrida* önum. er han liop auſtan or *Noregi* oc uiſſi alldri fagnat, en þer allir ſem uiſſud þa hafa ſuikit hertogan. en *Sueinn* preſtr oc *Halfdan* a *Bruarſœtri* baro sua at þeir uoro hia þui um morgonen efter a tyſdagenn uti i tuninu a fyrſagdum bo er *Ragnhilldr* ſagdi ſua til herra *Þorualldar* at þu ſkallt ecki uera monnum uidaſ þott þu ſer hertoganſ oc þeſſi ord uitnadi herra *Þorualldr* a alla þa ſem nær uoro. Prouazt oc alldri meiri uerdaurar a allri *Papey* en ſua ſem iafnan hefer gengit at fyrnd. mörk gullz brendri mot uellta iordu huert penings land. en i landſkylld halfſannarſ mæliſ uærd af huerri mörk brendri oc er þa .IJ. ſolld a hueriu penningſ landi. Nu af þui at herra *Þorualldr* oc þeir ſleiri ſem hann hafdi til talat. vilia ganga logliga dul firer ſialfum hertoganum. þa gafum uer þetta ranzaks bref til uarſ uirdulegſ herra Hertoganſ um fyr ſögd malefni. oc þui at uer hofdum eigi logþingiſ inſigli þa ſettu þeſſir af uarum kumpanum ſin inſigli fyrer þetta bref til ſanz vitniſburdar herra *Eirikr* ungi. *Gregorius Benedictz. ſun. Juar Sperra. Magnus Hogna.ſun. Erlendr Geirmundar'ſun. Gunni A gnipum. Erlendr Alfettr.*

Sigillum 1. 6 & 8. ceræ albæ impreſſa loris membraneis appendent. cætera deſunt.

Leges Convivarum (ni fallor De *Onarheim.*)

Ex Tomo Bartholin. K. p. 273. manu Arnæ Magnæi qvi eas deſcripſit ex Volumine *Eliæ Loſs* Bergenſis.

Incerti Anni.

Ver hofum ſva mælt ok heitit gudi ok ſancta *MARIU* ok hinum helga *OLAVE* konongi at ver ſkolum eiga gildi vart ſumar huert a tolf manoþum til Criſt heilax þacka ok fru ſancta *MARIU* ok hins helga *OLAVS* konongs ok kirkiu drotten var er. ok til heilſu ok til ars ok frdiar ok til allrar miſkunnar guds bædi þeſſa heims ok annars. Ver hofum ſua mællt at ver ſkolom fund varn eiga. VII nattom firer ſtefnu vara nema fram færzlo men vili loſa nockorom

rom heima ſitia. Ver ſkolom hafa vet malz firer at ſumri en þrigia þvita vet. hvart ſem er karl eda kona oyris væge vagz mes hveri ok trog þat er liggi. IJ. ſpon. malt ſkal alt fram coma firer heitu gialda frir halfs mic (anat mat) ef efter kömer heitu. Malt ſkal alt got uera, ef þat er nokot er gildom ſyniſt eigi tökt uera oc fram færzlo men vilia eigi viþ taka þat ſkal fara a gilda ſtefnu ok ſkolu gildar um döma. En ef gildum ſyniſt eigi tökt vera þa ſkal gialda M.“ ok malt verþ. En ef malt er egi heilt þa ſkal gialda firir. IJ. Me“ eþa halda eiþi firir. Framförzlo men ſkulu aller her vera. er viþ malte er tekit .X. en ef nokor nemeſt þeirra er fram eigu at föra ſtarfet þa gialde IJ Me.“ Þan ſkolu ſin hava hvarer gildar ok gerdar men en þeir ſkolu þo fram föra at þeir ſe halfu ferre. en ef þeir vilia eigi fram færa þa gialde IJ Me“ huer þeirra. en ef fram förſlomen ſkorter. luti or neſto ſueit ſva marga ſem þarf. ortog firer trog hvert er eikömr. en IJ. ef leker Ertog firir öyris væge vags ef ei kömer ok giallda þo vax verþ. Börn ſkolu eigi hingat fara ellri en þrevet er nema fylgi tveggia þvitna vet malt. En ef eigi er firir börn ſkotet gialde halvan öyre. Maþer ſkal hava ſon ſin i gildi til þeſs han er XII vetra gamall þa ſkall han kaupa hus ok ganga i gildi ok eigi eiþ vinna fyrri en hann er .XV. vetra. Malt ſkall allt fram allra gilldanna nema þeir ſe utanlansz eþa ſiukir liggi. Uer ſkolum aller gildar her uera hvert ſumar nema ſtor nauþſynar ſtande firir. Sva er ok mælt at konor ſkolu raþa för ſinni til gildis, ſkivta þo malte ok ollom ſkotom. Sva er ok mælt at madr ſkal taka hus æftir föþr ſin ok engi madr vid honom telia ef han hefir födr ſinn ærfþan ok i þa ſveit ganga er faþir hans var i. taka hinn elſti ſonr ef hann vil eþa ſa er neſtr er honom at alldri. Kona ſkall taka kus efter moþor ſina ef hon er erfþ hin elſta fyrſta ſumar hvart ſem er karl æþa kona aṇ hus ſins ef eigi er erfþum upp haldett ok taka hus at fyrſta ſumri. Ef maþr uil ganga i gildi uart han ſkal hafa uppi mal ſitt inni viþ mattborþ æþa a gillda ſtefnu. hann ſkall þviat eins na gildiſs viſt at engi maþer teli at viþ han. En þeir menn er ganga i gildi uart. þeir ſkolu greiþa huſa uerþ ſlikt ſem uer leggium a. þeir menn aller er i ganga gilldet ſkolu ganga til hanſals ok til gil-

 broþra

broþra lags. Men ſkolu aller ſatter uera i gildi, eigi þretta ne ſenna hvarke karl ne kona. gialda firer halfom öyri ef byþr veþian ok ſia vel firer orþom. þviat þat er gott um morna at muna er um qveldum qveþr. Engi maþr ſkal bera utt oll vart nema have löyſi til gialde firer halfs m^{rc}t ef han hefir egi loyſi til. Gilda ſtefnu ſkulu ver hava iafnnan er ver vilium hver er til kallar. ok vera þar aller. gialda ertog ef eigi er þar a gilda ſtefnu nema han have logviti til. Engi maþr ſkal hava hengat uopn ſinn gilfaſtra manna. gialde firer ærtug. Engi maþr ſkall ſynia gagna ſinna gilfaſtra nema vili gialda firer halfs m^{rc}t ef ſyniar en þeir ſkolu abyrgiaſt heil heim ofter iamgoþ ſem þeir toko er gerþar men ero. Ef maþr ſlær niþer mungate ſva vitt at ei ma hylia lova ſinum gialdi IIJ. p. Ef hundr manz eþa haukr kömr i gildaſkala ſiþan er borþ ero framlogþ lati utt fera ok gialdi IIJ. p. En ef nokor maþr ſitr gilda ſkala meþan preſter blezar kriſtminni ok mariu minni, ok ſva ef uti ero meþan firer er mælt gialdi IIJ p. Sa er borþa ſyſlu lyter han ſkal ringia til borþa at miþium degi. ok þa ſkolu allir gildar þar vera. Nu ſkolum uer Criſt miſkunnar biþia ok til kirkiu ganga. en ſa er egi kömr til ottu ſaungs gialdi IIJ. p. ſva ef egi kömr til meſſo fyr en leſit er, gialde IIJ. p. Sva ef egi komr til eftansſóng gialde IIJ. p. en ef eigi kömr fyr en lokit er gialde. V. p. Vitum ollum gegna geſter iumvel ſem gildbröþer. Ver ſkolum abyrgiaſt hus gilda vars þat er han foþer i hiun ok geſti ok ſlor hans. Ver ſkolum fara til ok gera upp iamgoþan ſem oþer. þat tre ſkal hver til fa ſem ſa vill er atte ok kærf næfra gialda firer halfs m^{rc}t hver er næmiſt at bæta hanum hus ſinn. Ver ſkulum fylgia gilda varum innan fylkis ſva margir men ſem han nemnir til. han ſkall fa oſs allan farar beina. giallda firer halfs m^{rc}t hver er fornemſt. Brener kornlaþe manſs firer joll, hver gilda ſkal bota honum mele korns. ef brener efter Ioll böte halfu minna. En hver þeira er nemeſt at böta honum ſkaþa ſin gialde firer halfs m^{rc}t ok böte honum þo ſkaþa ſin. En ef hoylaþe brener ſkolum ver taka buſe hans IJ. men kugildi ok föþa til þeſs er anordt er at abyrgiaſt ſem fulgubuſe. Ef fall kömr i bu gilda vars fellr til .IIJ. kua eþa

IIJ

IIJ fleira. uer ſkolum bota honum meli korns hver var gildanna nema hann bui a fall jörþu þa abyrgiſt han ſialfer. En kaupmen tyna fe ſinu gilfaſter viþ oſs. tyna til IIJ marka eþa IIJ fleira. uer ſkolum böta þeim ſkaþa ſin mele korns huer var. Ef þeir uerþa ſirer ranom æþa ſkipbrotom nema þæir fare a ofritt land abyrgiſt þeir ſialfir fe ſitt. en þeir gildar er ei vilia böta þeim ſkaþa ſinn gialdi firer halfs m"t ok böte þeim þo ſkaþa. En ef þeir fara af lande brott vilium ver eigi abyrgiaſt lenger fe þeirra enn eina XII manaþe. En ef gildi var uerþr hertekinn ok er a lande ofriþu, uer gildar ſkolum fa fe til a loyſa han halfs m"t huer uar; En ſa er eigi vill luca, han er ſækr viþ gilda halfs m"t ok þo gelda ſculd ſem aþr en erfingiar þeir ero ſkyldugir eftir at fara æþa ſa er vill. Nu ef han fær af landi brott ok fær hann æigi lyctt æþa er han laus æþa huervir hann ſyr after þa ſkolu uer eignaſt fe uart. ef gildi var verdr uegin, ok uegr ſa maþr er ei er gilfaſter uer ſkolum fylgia efter mælandandum allır gildar ok ueita hanum liþ þat er uer megom. en þeir er ei vilia fara, þa ero þeir ſekkir uiþ oſs gildana m"t ok ſo þeir er fara ok ueita oliþ. nema þeir eigi frenſemi uegанda at IIIJ manne æþa magſemd eigi, moþor manz æþa dottor æþa ſyſtur, þa ſkolu þeir ueita hvarum liþ er þeir uilia at oſektu. En ef gildi uegr gillda ſinn: vegande ſkal brott fara ok uera nidingr allra gilda ok koma aldrigi her ſiþan. Nu ef eitthvert gilſydſkinanna andadſt þa ſkall erfingi upſkera boþ, ok ſkulu aller gildar fylgia liki til legſtaþar er boþ komer til hus ælla gialde ertog ok leggiſt þat til ſalo ſioþſs ok late allir gilbröþr ſyngia ſalomeſſo firir ſall gilbroþr ſiins. Þeir menn ſem eigi ero a gravar backa gilda ſins eþa gilſyſtur gialde. IJ. ertog. koupi meþ ſalo meſſo firer ſall allra gilbröþra, nema þeir ſe uttan ſoknar menn. Nu ef maþr fer or gildi varo ok ganga honum egi nauþſyniar til ok vill han þat afrökiaſt han er ſekr uiþ oſs gildana IIJ m"t. Ver ſkolum þat fe ſokia ſem vita fe. Ef gildi var er afundaþr, ok oſunndar annar gildi han. ver ſkolum þa ſætta. En ſa þeirra er eigi vil gilda moll nyta, han ſkal fara or gildi varo. gildar ſkolu lata ſæti i ſkala. ok þar ſitia meþ ſina ſueit huer er lyter.

lyter. Men skolū ei qvatro löfl i gilda skola nema gialda vili. X. p. Vitni skal engi gilda bera a hendr oþrum nema ver eigim sanlig moll saman. Alt þat er ofs skil á, skolu gildar ofs sætta firer uttan iarþar mall. en þeir er eigi vilia gilda moll nyta, þeir skolu fara or gildi varo. Salo messo skall syngia einn hvern dag i gildi ok þar vera allir gildar. en sa er ei er, gialldi. X. p. Viti öll þau er sannlega ero sott, þa skolu aukast helmingi ef vörn er mote boþen. oll þau viti er meiri ero en ertog þau skolu leggiast til gagna koups. en þau til gerþarmanna er minni ero en ertog. Gögn vor skal engi maþr brot taka, nema gialda vili firer halfs m"t uttan löysi vart gildanna. Salo.. skulu allir luta þo at engi se ærfþr i gildi ok lata salomesso syngia firir sall allra gildanna guþi til lofs ok dyrþar ok enum helga *OLAUE* konongi er bæþe er lands konongr var ok laga. Sva hofum ver melt at ver skolum hvaruetna auka log var er ver vilium gildarner ok sva aftaka. En guþ ok en helgi *OLAFR* styrki ok efli til goþs þan varn er þessi log heldr þessa heims til ars ok friþar ok allrar sældar. Enn annars hæims til himirikifs ingangu uttan enda Amen.

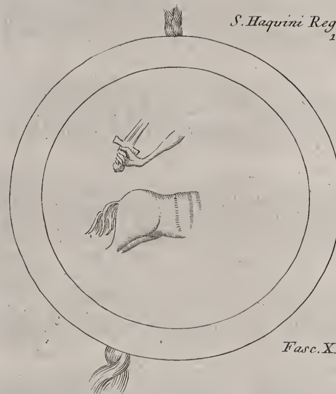
Menda extantiora Tomi II.

Pag. 16.	lin. ultim.	Þanvinum	leg.	Panvinum
17	24	treminari	-	terminari
21	24	Epiſcopoſi	-	Epiſcopi
36	21	uoluatati	-	uoluntati
39	20	Arciepiſcopi	-	Archiepiſcopi
44	2	mulli	-	nulli
52	1	Commutionis	-	Commutationis
69	4	juris patonatus	-	juris patronatus
73	18	Commutionis	-	Commutationis
79	1	Borgarthingenſis	-	Borgarthingenſes
87	10	peruencentes	-	i peruenientes
89	20	Nerwo	-	Nerwa
90	3	oillſ	-	illoſ
	21	ſuſtraganeis	-	ſuffra ganeis
114	24	inſdncias	-	inducias
129	29	peccaminnri	-	peccaminum
205	11	pretis	-	pretio
	29	atta tigir	-	niu tigir
243	30	demandaſſe	-	demandaſſet
247	16	Faſcic. XXIX No. 5.	-	Faſccic. XXIX No. 7. pag. 244.
249	6	pag. 224.	-	pag. 244.
255	6	Arnæ Magnæana	-	Arna Magnæana
260	20	ſancti	-	ſancte

Sigilla Regum Norvegiæ Sec. XIII.

T. ab. I.

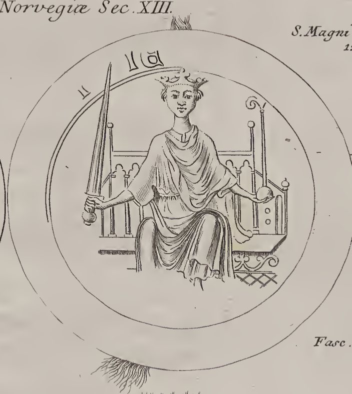
S. Haquini Regis Senioris
1252.

Fasc. XXVI. No. 1

S. Magni Haquini
1265.

Fasc. I. No. 4.

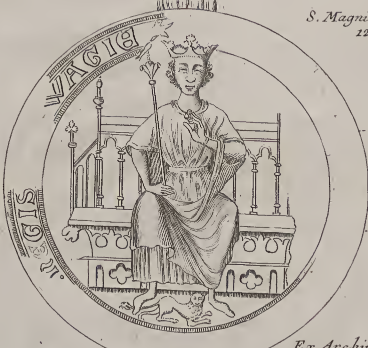
S. Haquini Iunioris
1250.

Ex Archivo Lubicensi

S. Magni Haquini
1278.

Ex Archivo Lubicensi

C. M. sc.

S. Erici Haqvini filii
1283

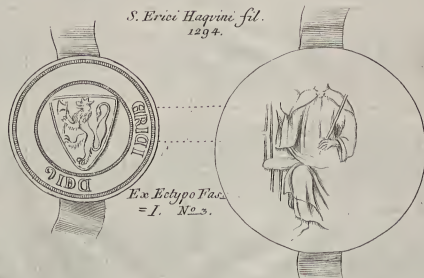
Ex Ectypo Fasc. I. N.º 2.

S. Haqvini Ducis Norvegiæ
1296. 1298.
Ex Ectypo Fasc.
XXVII. N.º 1.

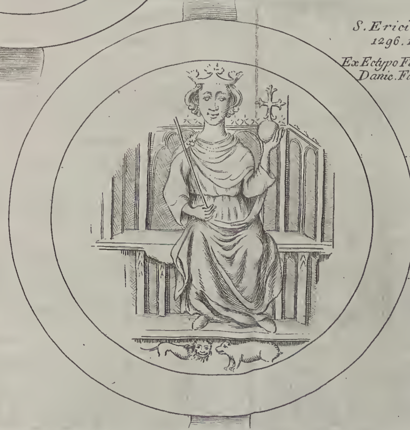

S. Erici Haqvini fil.
1294.

Ex Ectypo Fasc.
= I. N.º 3.

S. Erici Haqvini
1296. 1298.
Ex Ectypo Fasc. LIII. N.º 7
Danic. Fasc. I. N.º 10.

C. M. sc.

S. Haqvini Ducis Norvegiæ
Ex Delin: Archiv: Reg.

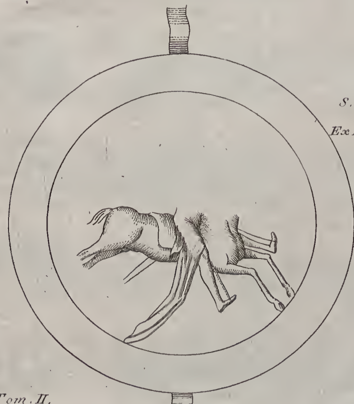

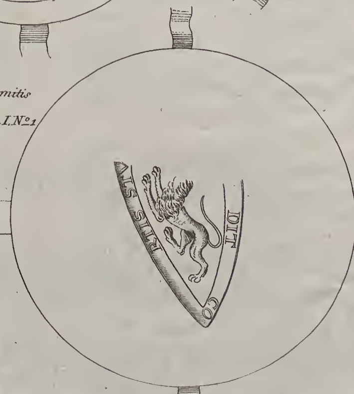
S. Knuti Comitis
Haqvini filii 1255.
Ex Ectypo Fasc. I. N°1

S. Civitatis Bergensis
1298. Ex Ectypo
Fasc. I. N°4.

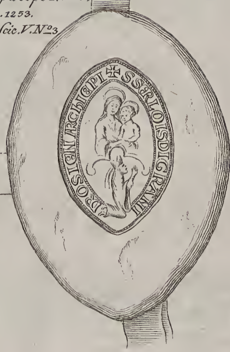
S. Sculonis Comitis
1225.
Ex Ectypo Fascic. I. N°1

S. Dni Bernonis Erlingi de Biarkoi
1297. Ex Ectypo Fascic. I. N°5.

S. Serlonis Archiepiscopi Nidrosiensis. 1253.
Ex Ectypo Fascic. V. № 23.

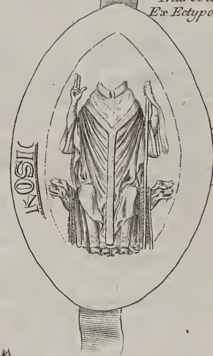

S. Haqvini Archiepisc. Nidrosiens. 1267.
Ex Ectypo Fasc. V. № 4

S. Iohannis Archiepiscopi Nidrosiens. 1277.
Ex Ectypo Fasc. V. № 5.

S. Haqvini Episcopi Asloensis. 1264. Ex Ectypo Fasc. XXVI. № 1.

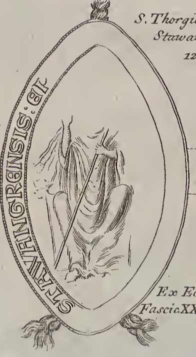

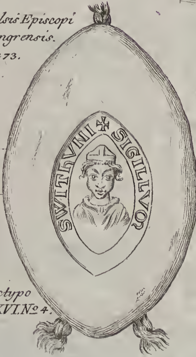
S. Ierundi Archiep. Nidros. 128.. Ex Ectypo Fasc. XXVI № 14.

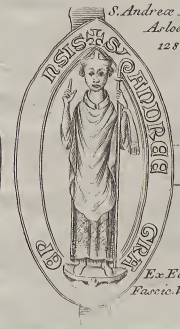
S. Thorgilsi Episcopi Stawangrensis. 1273.

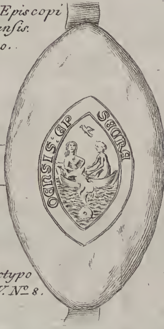

Ex Ectypo Fascic. XXVI. № 4.

S. Andreæ Episcopi Asloensis. 1280.

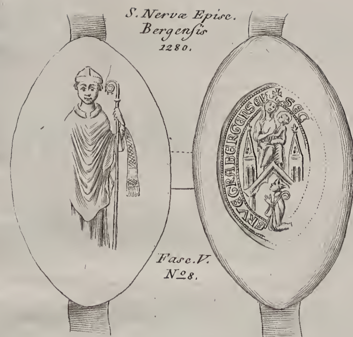

Ex Ectypo Fascic. V. № 8.

S. Ewindi Episcopi Asloensis. 1289. Ex Ectypo Fasc. XXVI. № 13.

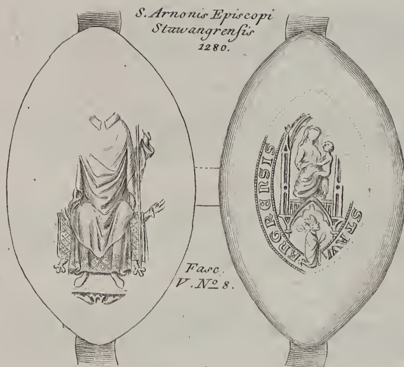

S. Nervæ Episc. Bergensis 1280.

Fasc. V. N°8.

S. Arnonis Episcopi Stawangrensis 1280.

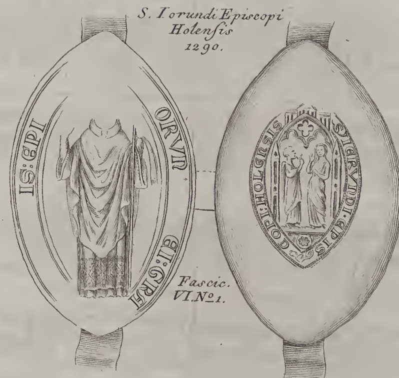

Fasc. V. N° 8.

S. Arnonis Episcopi Schalholtensis 1289 Fascic. XXVI N°9

S. Iorundi Episcopi Holensis 1290.

Fascic. VI. N°1.

S. Arnonis Episcopi Schalholtensis 1290.

Fasc. VI. N°1. et 2.

S. Iohannis Birkebein 1293. Fascic. VI. N°3.

S. Thoriæ Abbatis de Tuta insula 1280. Fasc. V. N°9.

S. Abbatis de Nidarholm 1280. Fasc. V. N°9.

S. Throndi Prioris de Sta Sede 1280. Fasc. V. N° 8.

S. Aconis Cancellarii 1296. Fascic. XXXVII. N°3

C.M. sc.

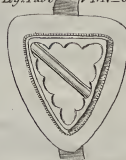
S. Capituli Nidrosiensis. 1260.
Ex Ectypo Fasc. V. N°1 et 11.

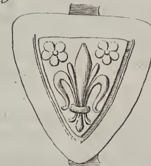
S. Capituli Nidrosiensis. 1280.
Ex Ectypo Fasc. V. N°1.

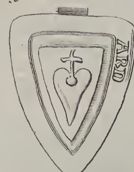
S. Iohannis Rögnvaldi
1297. Fasc. VI. N°6.

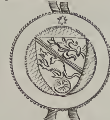
S. Aslaci Iohannis Thviskaueni filii circa 1280. Fascic. XX N°7.

S. Bardi Vigleki filii
1297. Fasc. VI. N°6. et 7.

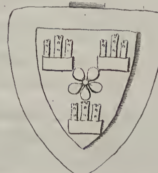
S. Ormonis Kafle
1293. Fascic. XXI. N°2

S. Iohannis Kolli.
1297. Fasc. VI. N°5. b.

S. Arnonis de Grasgarde
1298. Fasc. XXI. N°4.

S. Petri Digri Thomæ filii
1298. in Societ. Danica

S. Audueni Vigleki filii
1297. Fasc VI N°6 et 7.

S. Bassi Guthormi filii
1297. Fasc XXVIII N°8.

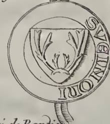
S. Capituli Osloensis. 12..
Ex Ectypo Legati

S. Capituli Bergensis 1280
Ex Ectypo Fasc. V. N°1.

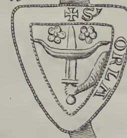
S. Suenonis Bernonis filii
1293. Fasc. XXI. N°2.

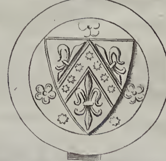
S. Gunnonis de Gnipum
1299. Fasc. C. N°3. a.

S. Haqvini de Ripue
1299. Fasc XXIX. N°8.

S. Thorlaci de Eizsa
1299. Fascic XXIX N°9.

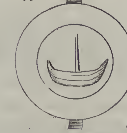
S. Sigurdi Legiferi de Randis
1299. Fasc. XXIX. N°8.

S. Erici Legiferi
1298. Fascic. XXI N°4.

S. Erici Vnga
1299. Fasc. C. N°3. a.

S. Erlendi Alfetti
1299. Fasc C. N°3. a.

C. M. sc.

Fascic. I. № 1.

1225 S. Iarlbroder .S. ks. sendor lardom z lendo allo perando ... komando ... Ver pilum ydr kunnikt gera. at þar sama haust epter. h. konongr hafðe gort brullaup sitt til drotningarinnar fru margretar dottr patrar. þa gerðo þer þessa skipan me

Fascic. XXIV. № 1.

1252 H. kr. S. h. ks. send. hra. A. be ... Staþang. as. ærkidiacne. z ollu korbrodro. lardo. z lendo buandu z buþegnu. perandum oc ærlyss fagnadar. En þesser ero vitnis men at þessare giort. Margreta drotneng. Gautr. Ioans. S. Pal pagascaline. Ivar nay. Meistare villialmr. villialmr bote kapal ks. Johan bulsi hirdprestr. ks. z marger adrer dugada m̄ leerder z olærder:

Fascic. V. № 2.

1252 S. dei gratia. Nidrosiensis ecclesie Archielectus Omnibus ad quos presens scriptum aduenerit.

Datum. Nidrosie Anno domini. M. cc. l. ii.

Fascic. V. № 3.

1253 Vniuersis xpi fidelib; has litteras visuris uel audituris Serlo di gra Nidrosiensis ecclesie archieps salutem in dno nro ihu xpo.

Fascic. I. № 1.

1255 K. S. sell sunr Hakonar Iarls kennd allum vælnndum z pidkomandum þeim sem þetta brag
Anno Domini. M. cc. L. v. Hjrtta vær
Ærkibis Domes Hera A. ærkibps

Fascic. V. № 1.

1260

B. med guds miskunn ærkibps emni oc aller korsbroðr at kristzkk i Nidarose Senda allum lærdu mannum i ærkibps domenum þeim sem under þeirra rade oc forsio eigu at vera. Q. G. z sina. Ver pilum yðr kunnikt ga

C. M. sc.

